Št. 14 (732) L. XV
NOVO MESTO, četrtek,
9. aprila 1964

DOLENJSKI LIST

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

Občinski center klubov OZN in klub OZN PTT podjetja Novo mesto sta pripravila v soboto zvečer zanimivo predavanje o rasni diskriminaciji v Združenih državah Amerike. O zatiranju črncev in njihovi borbi za enakopravnost je pripovedoval črnec CLARENCE D. WHITMIRE, študent ekonomije iz New Yorka, ki študira v Ljubljani.

Samo od dimni[illegible] [illegible]ojše živeli

»Planiranje v naših razmerah [illegible] usmerja in zagotavlja relativno hiter in čimbolj skladen gospodarski razvoj, samo če izhaja iz bistva družbeno-ekonomskih odnosov, iz materialnega interesa delovnega človeka, njegove delovne organizacije in skupnosti, iz ustreznih objektivnih materialnih proporcev. V planiranju morajo sodelovati vsi činitelji družbene proizvodnje, na vseh ravneh, še zlasti pa delovni ljudje v delovnih organizacijah, kot osnovni nosilci družbenega procesa reprodukcije. Vsled tega sleherno planiranje s tako imenovanimi prenapetimi bilancami, ki v imenu »hitrejšega razvoja« ne računa s temi faktorji, sodi na področje etatistično-birokratskih idejnih kategorij. To neogibno pripelje do gospodarskih in političnih težav in navsezadnje do opočasnjenja gospodarske rasti.«

Tako je opredelila planiranje VI. plenarna seja CK ZKJ v Beogradu 16. marca 1964. Že v prvih dneh po objavi gradiva je bilo slišati v krogih, ki so doslej odločali o usmerjanju gospodarskega razvoja v naših komunah, izjave: **»To se nas ne tiče, mi smo v posebnem položaju, takšnega stanja nismo zakrivili mi, vedno smo upoštevali direktive republike, se držali dogovorjenih planskih proporcev itd.«** Takšne izjave so po svoje karakteristične, lahko pa tudi zelo nevarne. Dokazujejo namreč, da smo vajeni dremanja, da nam je zelo všeč centralistično dirigiranje, v katerem namesto nas misli nekdo, ki je »višji«. Takšno dremanje je prijetno tudi zato, ker je krivca za napake v centraliziranem planiranju težko najti, ker se vsakdo lahko izgovarja na vsakogar.

Vsi, ki trdijo, da se to nas ne tiče, se s tem sami prištevajo med zastopnike etatistično-birokratskih teorij, kot je omenjeno v uvodnem citatu iz VI. plenarnega zasedanja. Da se bomo že takoj v začetku razumeli: ne gre za to, da bi zdaj uprizarjali »lov na čarovnice« in se poglabljali v razprave, kdo je kriv tega, kar je bilo narobe doslej. Gradivo VI. plenarnega zasedanja CK ZKJ je partijski dokument, ki zelo določno kaže, kako moramo delati v bodoče! Vsakdo, ki odklanja novo orientacijo, je hočeš nočeš pristaš etatistično-birokratskih teorij planiranja. Začetek tega pa je prav v izjavah »To se nas ne tiče!« ter v opravičevanju s posebnostmi našega področja in našega razvoja.

Vsi smo iskali samo luknje v sistemu

V razgovorih s strokovnjaki v naših podjetjih sem imel nemalokrat priložnost pokramljati o delitvenem sistemu. Domala vsi sogovorniki so bili prepričani, da je naš sistem zelo dober in spodbuden, da pa smo ga izmaličili z dodatnimi predpisi. Najpogostejši argument je bil, da zakon ekonomike v našem sistemu ne deluje sproščeno, ker je približno 80 odst. vseh cen še vedno pod kontrolo. V takšnih razgovorih sem vedno zastopal stališče, da sistem ni mrtva stvar, da je nekaj, kar oživljajo ljudje. Krivde za napake torej ne moremo prtiti sistemu, ampak smo krivi vsi, eni bolj drugi manj, če sistem ne deluje z vsemi pozitivnimi elementi, ki so mu jih dali sestavljavci.

Naši razgovori so se največkrat zapletali ob ugotovitvi, da vsi zelo prizadevno iščemo v sistemu »luknje«. Priznati moramo, spet vsi od kraja, da je to res. Zelo so se mi vtisnile v spomin besede znanca inženirja, ki je s preprostim računom dokazal, da bi lahko v tovarni, kjer dela, zgolj z gospodarnejšo porabo surovin povečali akumulacijo podjetja za vsaj 15 odst. in dobršen del tega prihranka porabili za osebne dohodke. Ta inženir je trdil, da ob vsem tem ne more razumeti strašne »hajke«, kakršno vodimo o delitvi osebnih dohodkov, in da se mu zdi, da smo za pravilnike o delitvi osebnih dohodkov brez haska porabili »morje« časa in papirja. Po njegovem mišljenju bi lahko domala v vseh naših tovarnah s podobnimi ukrepi dosegli enake učinke in odpravili nadležen problem.

(Nadaljevanje na 6. str.)

Eden po delu, drugi samo po »odgovornosti«?

Predvsem v manjših delovnih organizacijah se osebni dohodki vodilnih uslužbencev povečujejo mimo meril za uspešnost dela — Načela socialističnega nagrajevanja po delu morajo veljati za vse člane kolektiva, tako za delavce, kot tudi za vodilne uslužbence

Razglabljamo o protislovjih, ki se pojavljajo, ko primerjamo nekaj podatkov iz petih delovnih organizacij. Izognili se bomo naslovom, podatki s katerimi operiramo, pa so točni. V zadevi gre za osebne dohodke vodilnih uslužbencev. Morda je videti stvar nenavadna prav zato, ker so takšne razprave nekako iz mode in ker se vse bolj pomenkujemo o tem, kako odpraviti nižje kategorije osebnih dohodkov.

Pet podjetij imamo v mislih: prvo je večje industrijsko iz tekstilne stroke, drugo večje industrijsko iz kovinske stroke, ostala tri pa so obrtna (iz lesne, kovinske in elektro stroke). Prvo je s 777 delavci ustvarilo lani 4 milijarde 270 milijonov dinarjev bruto proizvoda, drugo s 1156 delavci 4 milijarde 800 milijonov, tretje s 87 delavci 268 milijonov, četrto z 58 delavci 114 milijonov in peto s 44 delavci 109 milijonov bruto proizvoda. Prvo podjetje ima po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov najnižji osebni dohodek 21 tisoč 583 din, dejansko izplačan najnižji dohodek pa je bil 25.060 din, pri drugem (številke navajamo v enakem redu kot za prvo podjetje) 19.838 in 21.422 din, pri tretjem 16.600 in 22.200 din, pri četrtem 20.000 in 26.000 din in pri petem 23.000 in 37.580 din. Pri prvem podjetju je najvišji osebni dohodek, ki je lahko izplačan po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov 109.628 din, dejansko pa je bilo izplačanih 107.308 din, pri drugem (tudi tokrat navajamo vse številke za ostala podjetja v enakem zaporedju) 98.475 in 104.070 din, pri tretjem 75.000 in 101.700 din, pri četrtem 52.000 in 77.000 din in pri petem 75.748 in 108.820 din. S tem smo razgrnili vse podatke, ki so potrebni za primerjavo.

Kaj bomo ugotovili, če primerjamo podatke petega podjetja z onimi od prvih dveh? Človeku zastane dih! Ugotovimo lahko zgolj to, da se je pri osebnih dohodkih vodilnih delavcev krepko uveljavila uravnilovka! Kako to, ko vendar že ves čas, odkar smo začeli uvajati nagrajevanje po uspehih dela, trdimo, da smo proti uravnilovki?

Pomaknimo se malce nazaj, tja v leto 1962, ko so bili osebni dohodki podvrženi družbeni kontroli. Takrat je obveljalo tiho, vendar nenapisano načelo, naj osebni dohodki po določilih pravilnikov ne bi prešli zgornje meje 100.000 dinarjev na mesec. Zdaj, po dveh letih kaže, da so direktorji manjših podjetij prav tako tiho prišli do spoznanja, da se tej meji smejo približati in jo celo rahlo preseči ... Kot vidimo, pa v večjih kolektivih takrat sprejeta načela še danes upoštevajo.

V razpravi okoli prejšnje trditve bi prizadeti gotovo takoj privlekli na dan cel bataljon dokazov iz zaprašene orožarne: našteli bi kopico dolžnosti, ki jih mora opravljati direktor v manjšem, obrtnem podjetju, ki ni tako dobro organizirano kot industrijsko ... »Jaz sem direktor pa tehnični pa nabavni pa prodajni, vse moram narediti sam, za vse odgovar-

(Nadaljevanje na 3. str.)

MOKRONOG: včeraj razprava o občinskem statutu

Na včerajšnji dopoldanski seji, na kateri je sodeloval tudi občinski odbor SZDL, sta oba zbora skupščine trebanjske občine obravnavala statut občine. Ob tej priložnosti so navzoči slišali tudi poročilo občinske komisije za statute. Na popoldanski seji sta se oba zbora občinske skupščine spet sestala in obravnavala tekoče občinske zadeve. Med drugim je bilo treba potrditi več predlogov odlokov in sklepov k soglasju in potrditvi. Važnejše zadeve, ki so jih včeraj obravnavali, so: odlok o občinskih taksah v občini, odlok o občinskem prometnem davku in potrjevanje zaključnih računov. O sejah, ki sta bili v Mokronogu, bomo obširneje poročali prihodnjič.

Posvetovanje o krajevnih skupnostih

6. aprila je bilo pri občinskem odboru SZDL v Novem mestu področno posvetovanje o krajevnih skupnostih in statutih teh najneposrednejših oblik samouprave občanov. Splošna ugotovitev posveta je bila, da je osnovni koncept krajevne skupnosti na našem področju dokaj razčiščen in da je zato treba takoj pričeti z ustanavljanjem in delom. To je potrebno toliko bolj, ker bodo krajevne skupnosti s praktičnimi izkušnjami pridobile največ, le-te pa bodo lahko služile kot najboljši temelj pri ustanavljanju ostalih krajevnih skupnosti.

-s

VREME

OD 9. DO 19. APRILA

Približno do 18. aprila vseskozi nestalno s pogostnimi padavinami in ohladitvami. Okrog 18. aprila pričakujemo lahko celo sneg do nižin. Po 18. aprilu vsaj 3 do 4 dni lepo in sprva hladno vreme s jutranjo slano. Dr. V. M.

KOČEVJE: danes bo sprejet občinski statut

Na današnji seji obeh zborov občinske skupščine bodo razpravljali in sklepali o statutu in ga sprejeli. Razen tega bo skupščina obravnavala tudi investicijski program za novo pokopališče.

Pojutrišnjem, v soboto, bo sprejela statut tudi občinska skupščina Ribnica.

Zvezna poslanka Olga Vrabič je obiskala Brežice

Zvezna poslanka v socialno-zdravstvenem zboru Olga Vrabičeva je v četrtek obiskala Brežice. S člani kolektiva brežiške bolnišnice je razpravljala o nujno potrebnem povečanju postelinega fonda, kar je možno le z izgradnjo novega trakta. Največje težave pri tovrstnih gradnjah povzročajo kratkoročna posojila in to velja tudi za Brežice. Udeleženci tega razgovora so menili, da bi bilo treba nuditi zdravstvenim ustanovam ugodnejše kreditne pogoje, ker dosedanji način kreditiranja zavira razvoj zdravstvene službe. V razpravi so obravnavali še kadrovske probleme in nekatera druga vprašanja.

Tovarišica Vrabičeva je imela še isti večer razgovor z upokojenci v Brežicah. Razlagala je načela novega pokojninskega sistema in odgovarjala na številna konkretna vprašanja v zvezi z osnutkom novega zakona o pokojninah.

Skupna seja obeh zborov v Črnomlju

Na včerajšnji 12. skupni seji občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti črnomaljske občinske skupščine so poročali o izvršitvi družbenega plana v občini za letošnji prvo tromesečje. Odborniki so razen tega razpravljali in sklepali o statutu občine Črnomelj. Potrjevali pa so tudi statute osrednjih osnovnih šol v občini, gimnazije, delavske univerze in dijaškega doma v Črnomlju. Na dnevnem redu je bila tudi razprava in sklepanje o potrditvi pravilnika o delu občinskega sodišča v Črnomlju. Sprejeli so še več sklepov, o čemer pa bomo poročali prihodnji teden.

V ljubljanski Moderni galeriji so 31. marca odprli zanimivo razstavo pod naslovom »OTROCI GRAFIKI – OTROCI KIPARJI«, na kateri si lahko do 12. aprila ogledate 250 grafik in 150 plastik, ki so jih izdelali otroci iz vseh krajev Slovenije. Tudi z našega področja je na razstavi precej risb in nekaj plastik, skoraj desetino grafik pa so poslali otroci iz območja Pedagoškega zavoda Sevnica, Videm-Krško in Brežice, ki so dobili tudi nekaj največjih priznanj. O tem poročamo danes še posebej na brežiški strani našega lista. – Na sliki: takole je učenec Stane Nose iz kočevske osnovne šole heroja Mirka Bračiča narisal skupino partizanov pri počitku in kuhanju žgancev. Njegovo risbo smo vzeli iz pionirskega glasila »Šelest«, ki ga izdajajo pionirji in mladinci osnovne šole MIRKO BRAČIČ v Kočevju

Ustvarjati pogoje za standard tudi v dnevni praksi

Te dni so na zborih zvezne skupščine obravnavali predloge zveznega izvršnega sveta za učinkovito urejanje nekaterih problemov našega gospodarstva. Sprejeto je bilo precej ukrepov, s katerimi pa bomo dosegli želeni učinek le, če bodo učinkovito posegli na vsa področja, kjer ni vse v redu in prav. Pritrditi je treba Borisu Kraigherju, podpredsedniku zveznega izvršnega sveta in referentu na zasedanju zvezne skupščine, da na primer **problema standarda ne bomo mogli rešiti, ne da bi ustvarili ustrezne pogoje v dnevni praksi in v politiki delovnih organizacij, ne ne da bi se na podlagi sodobne organizacije dela in visoke produktivnosti usmerili na odločno povečanje osebnih dohodkov.**

NAŠ AKTUALNI KOMENTAR

Seveda bi bili daleč od resnice, če bi trdili, da so vse težave, s katerimi se srečujemo, šele od danes. V referatu Borisa Kraigherja je bilo pravilno ugotovljeno, da so to težave, ki že leta obtežujejo naš gospodarski razvoj. Čim bolj izpopolnjujemo naš gospodarski razvoj, tem ostreje prihajajo na dan vse anomalije prejšnjega sistema. Toda sedaj je naša proizvodnja že na tako visoki stopnji, da nam je lažje reševati take probleme, kot so problemi cen, osebnih dohodkov in delitve. To temprej, ker je za prve letošnje mesece značilna visoka dinamika naraščanja zlasti industrijske proizvodnje. V zadnjem času se kaže tudi težnja po naraščanju proizvodnje reprodukcijskega materiala za potrebe same industrije, kar je pozitiven premik v našem gospodarstvu, tembolj, ker so bile težave z reprodukcijskim materialom stalne spremljevalke gospodarskega razvoja. Nadaljnji pozitivni moment v razvoju industrije je tudi pomembno povečanje izvoza njenih proizvodov. Dobra preskrbljenost s surovinami in reprodukcijskim blagom daje lepe obete tudi za nadaljevanje ugodnih teženj v gibanju proizvodnje, to pa je hkrati trdna podlaga, na kateri bo mogoče uspešno reševati obstoječe težave.

Problemi, ki jih naša javnost največkrat obravnava, zadevajo področje standarda. Povečati je treba sredstva za osebne dohodke, predvsem na podlagi povečane delovne produktivnosti. Dosedanja gibanja kažejo, kako hitro in neposredno vpliva povečanje osebnih dohodkov na gospodarjenje in na usmeritev delovnih organizacij v gospodarjenju. **Povečana materialna spodbuda je po besedah Borisa Kraigherja najučinkovitejša pot, po kateri je mogoče doseči, da se delovne organizacije usmerijo v učinkovito, uspešno gospodarjenje, večje in donosnejše izkoriščanje notranjih rezerv.**

Kateri ukrepi bodo storjeni za premagovanje sedanjih težav? Iz Kraigherjevega referata na zasedanju skupščine je mogoče izluščiti predvsem tele:

- **Izboljšati preskrbo z mesom in povrtninami.** Zvezni izvršni svet je že pred pičlim letom storil nekatere ukrepe, ki so že dali ustrezne rezultate: ustavljeno je nadaljnje zmanjševanje števila govedi. Zdaj proučujejo možnost, da bi uvedli premije za proizvodnjo govejega mesa v hribovitih planinskih območjih. — Do 20. marca je bilo sklenjeno 70 odstotkov od skupne predvidenih količin za sklepanje pogodb za proizvodnjo vrtnin in sadja. Potrebno je sodelovanje vseh, ki lahko kaj prispevajo v tej akciji, da bi v kratkem času pospešili sklepanje preostalih pogodb.
- **Zaostrili bodo kriterije glede kreditne sposobnosti gospodarskih organizacij, da bi preprečili negativni vpliv ustvarjanja dodatne kupne moči na trgu, ki nima kritja v blagu oziroma dohodku.** Treba bo začeti proces preorientacije podjetij, ki imajo izgube, na rentabilnejšo proizvodnjo ob potrebni rekonstrukciji in modernizaciji. Reševanje problema izgub je ena izmed pomembnih nalog ekonomske politike v tem letu.
- **Zvezni izvršni svet je izdal nekatere posebne ukrepe, da bi preprečil nadaljnje naraščanje cen.** Zavodi za cene in drugi ustrezni organi so dobili nalogo, da zaostrijo svojo akcijo, da preprečijo zviševanje cen.
- **Povečana bo udeležba gospodarstva v netoproduktu.** V zadnjem letu je bila storjena vrsta ukrepov, da bi izboljšali materialni položaj delovnih organizacij. Sredstva federacije so se globalno zmanjšala za okrog 120 milijard, medtem ko so se sredstva ostalih družbeno-političnih skupnosti povečala za okrog 20 milijard ob znatnem povečanju sredstev gospodarstva.
- **Posebno nalogo bo pomenila revizija in predelava sistema davka na promet in tudi občinskega davka na drobno, za katerega je ugotovljeno, da je povzročil razne deformacije.** Prometni davek naj bi bil predviden predvsem za finalne proizvode, po možnosti pa naj bi ga prenesli v sfero potrošnje. Treba je doseči, da bodo obresti na sklade v gospodarstvu in obresti na kredite postale osnovni instrument, ki naj vpliva na ekonomiziranja sredstev in na delitev družbenih sredstev v najrentabilnejša vlaganja. Hkrati naj bi se usmerili v postopno zmanjševanje oziroma odpravo prispevka iz dohodka, kar predpostavlja tudi zmanjševanje vseh vrst premij in regresov v gospodarstvu.
- **Sedaj intenzivno preučujejo sistem razširjene reprodukcije.** Izhajajo iz tega, da bi povečali delež delovnih organizacij v akumulaciji, s čimer bi se povečala vloga delovnih organizacij v razširjeni reprodukciji, zmanjšala pa vloga družbeno - političnih skupnosti v njihovih intervencijah s sredstvi za financiranje investicij.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Nemirna Brazilija

V trenutku, ko se je praktično vsa Latinska Amerika osvobodila srednjeveških diktatur, je v Braziliji kasta finančnih magnatov, povezana z vojsko, slavila svojo zmago. Pravzaprav svojo tretjo. Pred desetimi leti je moral odstopiti Getulio Vargas, pred petimi Janio Quadros, prejšnji teden Joao Goulart.

To je tem bolj tragično, ker je največja država v Latinski Ameriki popustila oligarhiji brez boja, niti en strel ni počil, niti ene barikade niso postavili. Napredne sile niso bile kos položaju, niso se niti poskusile zoperstaviti agresivnemu nasprotniku.

Udar v Braziliji je bil klasičen primer latinskoameriškega udara: vojska koraka iz kasarn, nasprotniki pa ko na šahovski tabli izračunajo svoj položaj: toliko generalov, toliko topov. Tisti, ki je v nekoliko slabši poziciji — preda igro brez boja, brez puške in mrtve glave.

In vendar so demokratske tradicije v Braziliji močne. Brazilija je lahko ponosna na to, da je uničila monarhijo in odpravila suženjstvo brez državljanske vojne, brez prelivanja krvi.

V prvih letih po vojni je bila ena prvih, ki je skušala okrepiti nacionalno neodvisnost in uničiti polfevdalno veleposestniško strukturo. Vendar pa je iniciator te politike Vargas končal tragično, bil je prisiljen umakniti se, zato si je raje sam pognal kroglo v glavo.

Prišel je novi predsednik Janio Quadros. Njegov eksperiment je bil globlji, potegnil je množice za seboj. Vendar je moral pred iztekom svojega predsedniškega roka zapustiti tribuno.

Tri leta so bila potrebna Goulartu, da si je priboril pozicije, ki jih je imel Quadros. Ko jih je dosegel, ga je oligarhija zrušila. Goulart se je moral umakniti v Urugvaj.

To bi bil politični aspekt sedanje krize. Toda pogledati moramo tudi z druge plati. Brazilija je kolos, ki je z eno nogo še v srednjeveškem fevdalizmu, z drugo pa že korak v dvajseto stoletje. Dežela velikih nasprotij. Nihče ne more pričakovati, da bo v taki državi prehod v moderno industrijsko družbo brez notranjih trenj.

Brazilija kontinent na ameriškem kontinentu, peta država po veličini na svetu. Njen industrijski razvoj imponira, njena težnja, da se uveljavi na svetovni tribuni in zavzema tam samostojno mesto, je bila vse bolj očita, postala je neoficielni predstavnik Latinske Amerike v svetu, toda naglo rastoča inflacija je pognala cene zelo visoko. Lani so narasli življenjski stroški kar za 70 %. To je vse davek, ki ga morajo plačati nerazvite dežele na račun svoje industrijske zaostalosti.

Goulart je skušal rešiti potapljajočo se ladjo z reformami. To pa je bolj mobiliziralo oligarhijo na odpor kot napredne sile k obrambi. Množice niso branile Goularta, saj praktično niso imele kaj. Oligarhija je zmagala. Gotovo je, da le začasno. Kolo zgodovine se ne more ustaviti v Braziliji. Toda trenutno je tako, da imajo besedo tisti, ki vlečejo voz nazaj.

Več mesecev je molčala Sovjetska zveza, več ni mogla, morala je odgovoriti na čedalje bolj nesramne napade Kitajske partije, prekinila je molk. Ves sovjetski tisk je ondan objavil referat, ki ga je imel Suslov, član prezidija in sekretar CK KP Sovjetske zveze na plenumu 14. februarja.

Kitajski voditelji so razglasili svojo smer — piše Pravda — v kateri tekmujeta avanturizem in velikodržavni šovinizem. Kitajci žele diktirati vsemu socialističnemu taboru, svetovnemu komunističnemu gibanju, postati hočejo voditelj azijsko afriških držav, so proti mirnemu sožitju, načelu, ki ga je sprejela velika večina sveta, so direktno za vojno, permanentno revolucijo.

In vendar cilj revolucije ni revolucija, cilj revolucije je lepše življenje. Hočemo več oblek, več šol, več stanovanj, več vsega — je ondan dejal predsednik sovjetske vlade Hruščov.

Kaj je vojna — se je vprašal na velikem mitingu v Miskolcu. Vojna pomeni oborožen boj proti Franciji, Zahodni Nemčiji, Italiji, Britaniji in drugim kapitalističnim državam. V teh državah pa ne žive le kapitalisti, marveč tudi delavci, kmetje, delovna inteligenca.

Revolucija ni izvozno blago — je povedal z drugimi besedami Hruščov.

Na lesnem sejmu vsi prostori že oddani

V letošnjem letu bo V. mednarodni lesni sejem največja prireditev na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču, saj bodo ob tej priložnosti zasedene vse pokrite in nepokrite površine sejmišča. Zanimanje pri domačih in tujih razstavljavcih je tolikšno, da so bili že februarja vsi razstavni prostori oddani.

Razstavljeni bodo številni domači in tuji stroji ter orodje za lesno predelovalno industrijo, razen tega pa si bodo obiskovalci lesnega sejma lahko ogledali najnovejše izdelke sodobnega pohištva. Izbrali bodo res najboljše izdelke, ki so vredni, da si jih ogledajo tudi naši potrošniki. Odprti prostor je namenjen večjim strojem in weekend hišicam, po katerih je v zadnjem času vedno več povpraševanja.

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

Predsednik Eric Williams obišče našo državo. Premier vlade Trinidada in Tobaga dr. Williams se bo mudil v naši državi od 8. do 10. aprila. Njegov program obsega tudi sprejem pri predsedniku republike Josipu Brozu Titu na Brionih.

Hruščov sedemdesetletnik. Dne 17. aprila bo slavil predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščov svoj 70. rojstni dan. Menijo, da bodo prišli ob tej priliki v Moskvo generalni sekretarji številnih partij z vsega sveta. Tudi predsednik Finske Urho Kekkonen bo prišel na zasebni obisk, da bi osebno čestital Hruščovu.

ZDA in Panama sta obnovili odnose. Ameriška in panamska vlada sta se sporazumeli, da obnovita diplomatske odnose in, čimprej odpravita vzroke, ki so pripeljali do medsebojnega spora.

Kennedyjevi morilci so še vedno na svobodi. Newyorški odvetnik Mark Lane je izjavil, da so morilci Kennedyja še vedno na svobodi. Nobenih dokazov ni — je dejal — da bi bil Lee Harwey Oswald kakorkoli zapleten v umor bivšega predsednika. Dejal je, da bo predložil mednarodni komisiji vse dokaze, kar jih ima.

Avstrijski podkancler v Romuniji. Na povabilo romunske vlade je prispel v Bukarešto avstrijski podkancler dr. Pitterman. Njegov obisk je v zvezi z načrti, da bi Avstrija pomagala pri gradnji velikega industrijskega kombinata v Galatzu, na Donavi. Avstrija je zainteresirana tudi na gradnji velikega hidrogiganta na Donavi.

Naši parlamentarci so se vrnili iz Libije. Naša parlamentarna delegacija, ki jo je vodil predsednik skupščine BiH Rato Dugonjić, je med svojim obiskom v Libiji navezala stike z najširšimi plastmi libijskega življenja.

Goveda vedno manj

6. aprila je bil na sejmišču v Novem mestu večji sejem za prašiče in govedo. Prašičkov je bilo naprodaj 744 in so bili vsi, razen 14, prodani, opaziti pa je, da je goveda na sejmih vedno manj. Tokrat je bilo naprodaj le 165 glav, odkupljenih pa 73. Pravijo, da je to zaradi neurejenih tržnih cen govejih živine. Prašički so veljali od 9500 do 14.000 din, voli od 285 do 315 din kg, krave od 160 do 210 din kg, mlada živina pa od 310 do 330 din kg.

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

VAŽNA SO STALIŠČA, NE STAROST!

● Pred dnevi je bila v Ljubljani republiška konferenca Zveze mladine Slovenije, ki se je je udeležilo 123 delegatov in 55 članov centralnega komiteja oziroma nadzorne komisije. Med gosti, ki so prispevali k uspešnemu delu konference, je bila tudi Vida Tomšič, predsednica glavnega odbora Socialistične zveze. Referat o socialistični vzgoji mladine je podal predsednik Tone Florjančič, ki je v njem med drugim poudaril, da moramo iskati izvor glavnih idejnih, moralnih in političnih nerazumevanj ter odklonov mladih predvsem v osnovnih protislovjih naše sedanje družbe, v negiranju samoupravnega sistema, v omejevanju osebnosti in ustvarjalne iniciative človeka. Ena izmed osnovnih nalog Zveze mladine je, da spremlja idejno formiranje mlade generacije, da se spoprijema z napakami in da na razne negativne pojave opozarja vse činitelje, ki so odgovorni za njihovo odstranjevanje. Mlad človek se mora ob pomoči svoje organizacije, torej v njej in ob njej, dokopati do spoznanja, da je njegova usoda v njegovih rokah in da se mora spoprijemati z življenjem, kakršno je.

V razpravi se sodelovala tudi gostja Vida Tomšič, ki je med drugim izrazila zadovoljstvo zaradi tehtnosti razprav na konferenci, obenem pa je opozorila, da je treba narediti še drugi korak: probleme je treba vsestransko analizirati in jih predlagati v obravnavo najustreznejšemu forumu. Morda nekatere predloge, ki jih bo prispevala mladina, ne bodo upoštevali. Zaradi tega mladi ne bi smeli jadikovati na svojih konferencah, češ niso nas poslušali. Ne, potrebno je predloge dobro argumentirati. Za take predloge včasih manjka jasnih, objektivnih informacij, ekonomskih analiz itd. Nekateri zaradi tega kritizirajo sistem samoupravljanja, namesto da bi se prav v sistemu samoupravljanja borili za odpravljanje napak.

Tovarišica Tomšič je v zvezi s tako imenovanim problemom »mladih« in »starih« dejala, da se družba ne deli po starosti in mladosti, ampak po tem, kakšna stališča kdo zastopa. Mlada generacija sedaj ne prevzema pomembnih dolžnosti samo v mladinski organizaciji, ampak tudi na najbolj odločilnih mestih.

● Izvršni svet je na svoji zadnji seji — predsedoval ji je Viktor Avbelj — razpravljal o nekaterih problemih s področja družbenih služb, zlasti o perečem vprašanju šolstva in znanstveno-raziskovalnega dela. V zvezi s šolstvom je ugotovil, da čedalje bolj primanjkuje šolskih prostorov, to pa zaradi prepočasne gradnje novih poslopij. Ker primanjkuje sredstev, zaostaja tudi nagrajevanje šolskega osebja. Rešitev tega perečega problema je treba iskati v prizadevanjih za okrepitev materialne podlage družbenih služb in še zlasti šolstva.

● Po novem temeljnem zakonu o volitvah delavskih svetov se razširi volilna pravica na vse člane delovne organizacije. To pomeni, da volilna pravica odslej ne bo več omejena samo na državljane v stalnem delovnem razmerju. V prihodnje bodo imeli volilno pravico tudi sezonski delavci, učenci v gospodarstvu (ne glede na starost), državljani, ki z zasebnim delom samostojno opravljajo kulturno-prosvetno in podobno dejavnost, člani zadrug, ki z njimi trajno gospodarsko sodelujejo, in še nekatere druge kategorije državljanov.

● Direktorje delovnih organizacij bodo po novem zakonu določali delovni kolektivi sami, in to na predlog natečajne komisije. Zakon zagotavlja tudi vpliv družbenih skupnosti — z ustanavljanjem natečajne komisije za imenovanje direktorja. Novi zakon torej demokratizira postopek za imenovanje direktorja, hkrati pa mu nudi tudi potrebno zaščito pred morebitnimi nezakonitimi sklepi DS o razrešitvi.

● Pred dnevi je bila v Beogradu seja organizacijsko-političnega sekretariata CK ZKJ. Na njej so pod predsedstvom Aleksandra Rankovića obravnavali naloge v zvezi z izpolnjevanjem sklepov VI. plenuma CKZKJ in nadaljnje priprave na VIII. kongres. Udeleženci tega važnega posveta so med drugim poudarili, da se mora vsak član Zveze komunistov seznaniti z bistvom in težnjami dokumentov VI. plenuma. Komunisti morajo na svojih sestankih kritično obravnavati dosedanjo prakso in temeljito proučiti naloge v duhu smernic VI. plenuma CK ZKJ.

● V nedeljo je bil v Ljubljani IV. redni občni zbor Prešernove družbe, ki je sovpadal z letošnjo 11-letnico kulturnega delovanja te pomembne ustanove. Po besedah predsednika Borisa Ziherla Prešernova družba ne pomeni samo nadaljevanja tradicije množične knjige na Slovenskem; njeno delo se odvija tudi ob vseh novih okoliščinah družbenega dogajanja.

● Trgovska podjetja so doslej opravljala inventuro blaga vsake tri mesece. To ni oviralo normalnega poslovanja trgovine samo zato, ker so bile prodajalne zaradi inventure zaprte. Bolj škodljivi so bili pogodbeni presledki v nakupu blaga. Trgovska podjetja so nekaj dni pred vsako inventuro omejevala nakupe blaga, kar je šlo na škodo potrošnika. Po novih predpisih bodo morala trgovska podjetja odslej opraviti inventuro blaga samo enkrat letno.

Eden po delu, drugi samo po »odgovornosti«?

(Nadaljevanje s 1. str.)

jam jaz, še celo plane moram delati!« bi potarnal prizadeti direktor iz manjšega obrtnega podjetja ... Z vašimi ugotovitvami, tovariš sobesednik, se strinjamo in zastavljamo vprašanje: kako sodite o družbeni vrednosti dela, ki ga opravlja vaš kolega v prvem in drugem podjetju, pa ima pri tem nižje osebne dohodke kot vi? Kakšno je njegovo delo in kolikšna njegova odgovornost, lahko presodite sami, saj smo postregli s številkami! In še drugo vprašanje: mar ne trobimo v svet (in to že precej časa!), da je rešitev in edina perspektiva proizvodnje v izboljšani organizaciji dela, v sodobnejših tehnoloških postopkih itd. Koliko ste naredili na tem področju? Vaša kolega iz prvih dveh podjetij sta se pri opravljanju teh nalog najbrž precej oznojila, kaj pa vi?

Da ne bo razprava prehitro pri kraju in da ne bo poplava vaših ugovorov in argumentov prevelika, še eno vprašanje: na osnovi kakšne ocene so se vaši osebni dohodki povečali tako močno čez zgornjo mejo, določeno s pravilnikom, in se povzpeli celo čez 100.000 dinarjev? Katera opredmetena merila za delitev osebnih dohodkov ste uporabili pri tem v vašem kolektivu? Ali ste vsaj formalno popravili določilo pravilnika, preden ste ga prerasli?

Zdaj pa se lotimo še pojava znotraj drugega podjetja. V mislih imamo večje industrijsko podjetje kovinske stroke. Povprečni osebni dohodki tehničnega so bili lani 88.800 din na mesec, osebni dohodki šefa proizvodnje in računovodje pa so bili prav tako 88.800 din na mesec ... Kako to? Mar so res imeli vsi trije popolnoma enak delovni uspeh? Najbrž je bilo tako: poštena, socialistična merila za oceno delovnega uspeha pri vseh treh preje navedenih so raje zamenjali z načelom »da bo mir pri hiši« in vsem trem odmerili enake prejemke ... Toda ko so pripravljali pravilnik o delitvi osebnih dohodkov v kolektivu, so se najbrž vsi, ki so ga delali, pošteno potrudili, da bo delavec plačan po načelu: »Kolikor narediš, toliko dobiš!« Pri vodilnih pa so to načelo podrli ... Tudi to ni ne prav in ne pošteno!

Vsako razglabljanje mora povzeti sklep. Kakšnega naj potegnemo mi? Našteti primeri dokazujejo, da se vsak administrativno določeni plafon, ki ga skušamo uveljaviti v sistemu nagrajevanja po učinku, izpremeni prej ali slej v uravnilovko. Če nagrajujemo po uspehu dela, ne moremo postavljati meja osebnih dohodkov! To pa seveda ne pomeni, da moramo gojiti zaslužkarstvo. Ko smo pred dvema letoma delali prve pravilnike o delitvi osebnih dohodkov, smo se lotili dela zelo resno. Marsikateri pravilnik je takrat nastal zelo na hitro, v marsikaterem kolektivu pa so se pogoji od takrat že močno izpremenili. Vse to je treba upoštevati. Sistem nagrajevanja ni mrtva stvar, prav tako je podvržen zakonitostim razvoja kot proizvodnja in gospodarski razvoj. V nagrajevanju moramo zavestno, dosledno in z vso skrbjo uveljavljati socialistični princip delitve: vsakomur po njegovem delu!

Še ena ugotovitev se vsiljuje: vse dotlej, dokler bodo kolektivi dopuščali, da si posamezni vodilni delavci prilaščajo del skupnega truda, v naše delovne organizacije ne bo strokovnjakov! Odganjali jih bodo »praktični kadri« prav zato, ker se dobro zavedajo, da bo njihovemu zaslužkarstvu odklenkalo, čim bodo v podjetje zprišli strokovnjaki! Skrbi za načela in merila nagrajevanja torej res ne gre zanemarjati!

Miloš Jakopec

Za konzolni most vse pripravljeno

Kakor smo pred nedavnim poročali, bodo leseni most čez Krko na Loki zaradi dotrajanosti in nevarnega predela kmalu porušili; še prej pa zgradili nov most za pešce na tem področju. Most bo speljan od železniškega prehoda v Kandiji do Ljubljanske ceste na levem bregu Krke (pri stavbi Elektro), bo pri prehodu nad Krko vzporeden z železniškim mostom, na katerega bo vezan s konzolami. Te dni smo zvedeli, da ga nameravajo graditi v najkrajšem času. Načrti in sredstva so pripravljeni. Celotna ureditev konzolnega mostu in njegovih priključkov bo veljala okoli 10 milijonov dinarjev.

Matični urad Gradac

V marcu je bila rojena izven porodnišnice ena deklica. — Porok ni bilo. — Umrli so: Ana Pezdirc, užitkarica iz Gradca; Marija Jelenšek, upokojenka iz Boršta; Franc Martinković, užitkar iz Giršič; Marjeta Cajnar, užitkarica iz Otoka

O trsnem rilčkarju – volkcu

Majhen črn hrošč dela vinogradnikom na nekaterih predelih Dolenjske velike preglavice. Težko ga je zatirati, zato pogostokrat zdesetka pridelek, v posameznih primerih pa ga v celoti uniči. Vinogradniki mislijo, da povzroča škodo volkec samo s tem, ko žre očesca in listje trte, ne vedo pa, da delajo kar precejšnjo škodo tudi njegove ličinke, ki načenjajo korenine. Volčkova samica zaleže poleti v zemljo okoli korenovega vratu jajčeca, iz katerih se izležejo tolsfe ličinke. Te lupijo in obžirajo korenine, ki so v zemlji. Trte zaradi tega pogosto vidno hirajo.

Volkec moramo začeti zatirati zelo zgodaj, čim trta ozeleni, in uspeh ne bo izostal. Samice, ki jih bomo uničili spomladi, ne bodo naredile zalege. Doslej smo volkca zatirali predvsem mehanično tako, da smo hrošče zjutraj stresali s trt in jih pobijali. Takšna zaščita je nezadostna, uporabljati je treba tudi kemična sredstva. V poštev pride 1 do 2-odstotni lindan prah, ki ga nasujemo pod trto. Ko zjutraj pade volkec na tla, se strupa bodisi dotakne, bodisi ga vdiha, ker lindan izhlapeva in to ga pokonča.

Volkec dela škodo predvsem ponoči, zato mu z direktnim škropljenjem ne pridemo do živega. Lahko pa mu nastavimo vabo: pripravimo jo iz 20 kilogramov otrobov, 20 litrov vode, 5 litrov melase in 1 kilograma apnenega arzenata. Takšno vabo natrosimo pod trto. Pri pripravljanju moramo zelo paziti, ker je arzenat močno strupen tako za ljudi kot za živali.

Še eno, zelo preprosto sredstvo obstaja: pod trto natresemo zvečer trtne liste; vanje se volkec skrije. Zjutraj liste poberemo in stresemo nad papirjem ter hrošče nato uničimo.

M. S.

POSVETOVANJE GRADBINCEV V KOČEVJU

Zagotoviti osebne dohodke tudi izven sezone

V soboto je bilo v Kočevju posvetovanje republiškega sindikata gradbenih delavcev in industrije gradbenega materiala za Dolenjsko. Posvetovanje je bilo posvečeno razpravi osnutkih statutov gradbenih podjetij in industrije gradbenega materiala. Vodil ga je direktor Opekarne Zalog pri Novem mestu tov. Cvitkovič.

Udeleženci posvetovanja, ki je bilo prvo te vrste na tem področju, so posebej poudarili nujnost razvoja gradbene dejavnosti v tem delu Slovenije. Podrobna analiza dosedanjih osnutkov statutov bo vsem udeležencem prav gotovo uspešno služila pri dokončni redakciji statutov delovnih organizacij. Še posebej so razpravljali o tem, da bi se v statute vneslo določilo, naj podjetja ustanovijo neobvezne sklade za zimske prekinitve dela, se pravi, da bi sredstva tega sklada zagotavljala delavcem osebne dohodke tudi izven gradbene sezone. Vemo, da so gradbena podjetja močno odvisna od sezonskih delavcev in imajo pri tem vsako pomlad precejšnje težave. Če bi delavcem lahko zagotovili osebne prejemke tudi preko zime, bi s tem avtomatično odpadlo vprašanje sezonskih delavcev.

Razen tega so na posvetovanju precej govorili o humanizaciji odnosov v kolektivih (ljudje iz vseh republik in z najrazličnejšo izobrazbo), čemur bo treba v prihodnje posvetiti še posebno skrb in o čemer naj konkretneje spregovore tudi njihovi statuti. Več skrbi je treba posvetiti še bivšim borcem in jim omogočiti čim boljše življenjske pogoje. Nekateri so predlagali zanje še poseben dodatek. Ob prehodu na skrajšan delovi čas, ki bi ga bilo treba prilagoditi tako, da bi veljal skozi vse leto in da bi delavci, vzeto povprečno, res delali na teden le 42 ur, bo treba odpraviti tudi nadurno delo.

V statutih je treba dati večji podarek tudi nadzorstvenim organom, statuti pa naj bi tudi točno določili pogoje za sprejem delavcev. Delavcu, ki ga podjetje sprejme na novo, je treba istočasno zagotoviti tudi primerno stanovanje in omogočiti prehrano.

(fg)

S statuti delovnih organizacij zaostajamo

Iz poročila komisije za obravnavo in potrjevanje statutov delovnih organizacij, ki ga je na seji občinske skupščine Novo mesto 3. aprila podal predsednik komisije Miran Simič, je razbrati, da delovne organizacije s statuti močno zaostajajo. Od 110 organizacij, ki so dolžne predložiti statute bodisi v obravnavo, bodisi v potrditev, jih je do 28. marca predložilo le 63 ali približno 60 odst. Že poročilo opozarja na nekatere slabosti, ki so se pojavile v delovnih organizacijah pri izdelavi statutov, pa tudi odborniki so v razpravi opozorili na več pojavov, ki so vse prej kot razumljivi. Ko poročamo o tem, potekajo zadnji dnevi, v katerih bi morale imeti delovne organizacije svoje ustavne akte pripravljene, zaradi zamud, ki smo jih že omenili, pa kljub temu sodimo, da poročilo o ugotovitvah na seji ne bo odveč.

Že v začetku akcije za pripravo osnutkov statutov je bilo očitno, da se obeta največ težav v manjših delovnih organizacijah, ker so brez strokovnjakov, ki bi nudili pomoč pri pripravljanju statutov in zbiranju gradiva. V občini je bilo priredenih več seminarjev, ki so posredovali razna navodila, občinska skupščina pa je razen tega ponudila manjšim delovnim organizacijam pomoč društva pravnikov, društva ekonomistov in društva knjigovodij, vendar se ponujene pomoči niso posluževale. Največ osnutkov statutov je bilo izdelanih po vzorcih dosedanjih pravil in po vzorcih, ki sta jih posredovala Gospodarska zbornica iz Ljubljane in zavod »Informator« iz Zagreba. Precej zastoja je povzročilo čakanje na zakonite predpise (zvezni zakon o volitvah organov samoupravljanja v delovnih organizacijah je izšel šele 1. aprila letos, republiški zakon o upravljanju v šolah in šolskih zavodih pa konec februarja 1964). Večje število osnutkov statutov je bilo predloženih komisiji šele v drugi polovici marca 1964, zato jih komisija ni mogla dovoli vsebinsko preizkusiti, niti dati dovolj tehnih prinomb in predlogov za popravo in dopolnitev.

Komisija je pri pregledu predloženih osnutkov ugotovila, da kljub vsem slabostim statuti le pomenijo kvaliteten skok v razvoju notranje zakonodaje delovnih organizacij. Dosedanji pravilniki so bilj več ali manj le predpis, ki je urejal organizacijo in poslovanje podjetja v obstoječem sistemu delitve dohodka in samoupravljanja. Novi statuti pa se poglobljeno ukvarjajo z vsebino dela samoupravnih organov, z oblikami neposrednega upravljanja in posvečajo posebno pozornost ekonomskim kategorijam, ki naj jih, kot določa ustava, usmerjajo organi samoupravljanja.

Največ pomanjkljivosti v osnutkih statutov je v tem, ker nimajo ustreznih določil o kadrovsko-socialni službi, o skrbi za prehrano delavcev, o skrbi za gradnjo stanovanj, o organizaciji izobraževalnih centrov, o vlogi družbenih organizacij v kolektivu, o higiensko-tehničnem in zdravstvenem varstvu, o planiranju in programiranju ter o odnosih med delovno organizacijo in občinsko skupščino. Krivdo za mnoge odvečne težave, s katerimi se spopadamo v razvoju v novomeški občini, gre pripisati pomanjkanju strokovnih kadrov. Statut kot osnovni zakonodajni akt delovne organizacije torej ne more mimo pomembne vloge kadrovsko-socialne službe, ki mora skrbeti za dobro kadrovsko politiko in štipendiranje. Njena druga naloga je skrb za socialno zaščito zaposlenih in njihovih družin, ki naj se odraža v tem, da delovne organizacije ustanavljajo vzgojno-varstvene ustanove ali jih s svojimi sredstvi podpirajo in se podrobneje ukvarjajo z najrazličnejšimi oblikami varstva zaposlenih, njihovih otrok in družin (na primer podpiranje področne krajevne skupnosti, kjer žive delavci iz podjetja).

Noben statut v novomeški občini ne more molče mimo dejstva, da v občini živi in dela v podjetjih veliko število borcev iz NOV in invalidov, ki so po obstoječih predpisih deležni posebnih ugodnosti pri zaposlovanju, bodisi pri delu v proizvodnji in pri zagotavljanju stanovanj.

Referendum in obveščenost delavcev sta zadevi, ki ju večina osnutkov obravnava preveč površno. Obveščenost je temelj demokracije in samoupravljanja, zato ni dovolj, če v statutu navedemo, »da ima vsak delavec pravico biti obveščen o vsem, kar se v podjetju dogaja«, hkrati nismo povedali, na kakšne načine naj bo obveščen o čem mora biti obveščen in kdo je dolžan zagotoviti, da bo res obveščen. Približno enako je z referendumom, o katerem večina statutov meni, »da je najširša oblika samoupravljanja«, in ne pove, kdaj, kako in v kakšnih primerih se organi samoupravljanja referenduma posiužujejo, koliko časa so njegove odločitve veljavne ipd.

Neposredni odnosi med občino in delovno organizacijo nastajajo tudi pri planiranju, zato mora statut določiti, kako se plan delovne organizacije vključuje v družbeni plan občine, kakšno naj bo obojestransko sodelovanje pri tem ipd. Hkrati s tem je treba, govoreč o odnosih med delovno organizacijo in občinsko skupščino, našteti kdaj in kako obravnavajo organi samoupravljanja predloge, priporočila ter sklepe občinske skupščine in kako jo obvestijo o stališčih, ki so jih sprejeli.

Nekateri osnutki statutov se sploh ne sklicujejo na zvezno ali republiško ustavo, ki sta temelj za sprejetje vsakega statuta, v drugih pa v prehodnih in končnih določbah ne povedo niti to, kdaj prične statut veljati, kdo njegova določila tolmači in prilagaja novim potrebam, niti, do katerega roka je treba stanje v podjetju prilagoditi novim statutarnim določilom.

Statut delovne organizacije mora kot osnovni notranji zakonodajni akt dejanskim razmeram in potrebam konkretno opredeliti ustavna določila o upravljanju, gospodarjenju in notranji organizaciji ter odnosih. Hkrati s tem pa mora statut kar najbolje uresničevati družbeno-ekonomski položaj delovnega človeka v delovni organizaciji.

Ali poznate novo umetno gnojilo?

V zadnjem času se je pojavilo v naših trgovinah s kmetijskim reprodukcijskim materialom novo umetno gnojilo. Imenuje se urea ali karbamid in je dušikovo gnojilo. Pri nas se ni uporabljalo v večjih količinah, zato se je pri uporabi te vrste gnojila potrebno ravnati po nekaterih navodilih.

Urea ali karbamid vsebuje okoli 46 odstotkov dušika in je kemično nevtralno gnojilo, toda v zemlji, pod vplivom fermentov, katere izločajo mikroorganizmi in rastline, se spremeni v amonijski karbonat, ki je alkalična sol. Če ga potrosimo le po površini zemljišča, se v dotiku z zrakom izgubi en del amonijaka z izhlapevanjem. Podobno se izgublja iz hlevskega gnoja in gnojnice v hlevih in gnojničnih jamah.

Zaradi izhlapevanja se mora urea uporabljati tako, da se gnojilo vnese v zemljo z zaoranjem, kultiviranjem ali brananjem. Zaradi tega je bolje s tem umetnim gnojilom gnojiti pred setvijo kmetijskih kultur, z ostalimi dušikovimi gnojili pa dognojevati v času vegetacije. V naslednjih letih in setvenih sezonah bodo količine uree vse večje in se bo uporabljala tudi za dognojevanje tistih kultur, pri katerih se gnojilo lahko vnese v površinski sloj zemlje. To bo prišlo v poštev predvsem pri okopavinah.

Paziti moramo, da se urea uporablja prvenstveno na zemljiščih, ki imajo kislo reakcijo, ker se v teh zemljiščih amonijak iz amonijevega karbonata lahko veže in se s tem preprečijo izgube, ki bi sicer nastale z izhlapevanjem. Če pa ureo uporabljamo tudi na alkalnih tleh, moramo še bolj paziti, da jo vnesemo globlje v zemljo.

Urea se mora uporabljati po teh navodilih in doseženi bodo taki rezultati kot z ostalimi dušikovimi gnojili.

Urea ima velik odstotek dušika, zato se porabi na en hektar manjša količina gnojila kot pri drugih vrstah. Porabi se je 50 odstotkov manj kot na primer nitromonkala. Gnojenje z ureo je zato dosti lažje Z manjšim trudom (vožnja, trošenje) se doseže isti uspeh. Le pri trosenju moramo paziti, da potrosimo enakomerno po zemljišču. Pri dognojevanju pšenice uporabimo 75—150 kilogramov na hektar. Za okopavine so te količine večje vendar ne presežejo 200 kilogramov na en hektar.

Vrednost enega odstotka dušika v urei je enaka vrednosti enega odstotka dušika v ostalih dušikovih gnojilih. Urea je v obliki drobnih zrn in je zelo prikladna za trosenje. Na vrtovih se priporoča foliarni način gnojenja. Vodi se doda urea in se nato s to raztopino škropi. Rastlina skozi listne reže najhitreje vsrkava gnojilo in ga tudi zelo ekonomično izkoristi.

Ko so rastline manjše, škropimo z 0,005—0,10-odstotno raztopino gnojila. Na 100 litrov vode damo pet do deset dekagramov uree. Ko so rastline večje, pa se lahko uporabi 0,10—0,20-odstotno raztopino (10—20 dekagramov gnojila na 100 litrov vode). Škropljenje je najbolje ponavljati vsaka dva ali tri tedne. Škropiti moramo predvsem listno površino, ker z njo rastlina pri foliarnem gnojenju vpija gnojila.

OLGA KOPINČ

KAJ JE S KLUBOM?

Klub družbenih organizacij, ki so ga lani uredili v pritličnih prostorih stavbe, v kateri je krajevni urad v Šentjerneju, je dobro izkoriščen. V zadnjem času pa so se množične organizacije menda odpovedale upravljanju klubskih prostorov, ker nimajo sredstev za plačevanje najemnine. Klub naj bi prevzela mladina, ki menda že zdaj sama skrbi za življenje in red v klubu. Kako dolgo še?

»LEPIS« na Suhorju je presegel plan izvoza

Lesno predelovalna industrija na Suhorju bo letos izvozila za 160.000 dolarjev izdelkov. Do konca marca so prodali na tuja tržišča za 45.000 dolarjev in s tem v prvem četrtletju ustvarili 28,1 odstotka letnega plana izvoza. V 1964 morajo doseči 220,000.000 dinarjev realizacije. Celotna proizvodnja je v prvem četrtletju nekoliko pod planom, do konca marca so izpolnili 22 odst. letnega plana. To je opravičljivo zategadelj, ker v tem času delajo več rezanega lesa in manj končnih izdelkov. Rezani les se zdaj suši. Ko ga bodo začeli predelovati v izdelke, se bo realizacija hitro povečevala. Letos je bila žaga veliko boljše oskrbljena s hlodovino kot lani.

Mali oglasi v domačem listu: zanesljiv uspeh!

Poslednja elektrifikacijska dela v Suhi krajini

V Suhi krajini, ki je v zadnjih letih precej vsestransko napredovala, opravljajo že nekaj časa poslednja elektrifikacijska dela. Elektriko bodo dobile še naslednje suhokranjske vasi: Sela, Lopata, Viscjc in Vrh.

Direktor »Knjigotiska« odstavljen

3. aprila je bil na seji občinske skupščine Novo mesto v smislu 1. točke 96. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obratov odstavljen Franc Lakner, poslovodja obrtne delavnice »Knjigotisk« iz Novega mesta. Imenovani je bil odstavljen, ker kot poslovodja obrtne delavnice ni upošteval določb zakona o delovnih razmerjih, ker ni posvečal pozornosti higiensko-tehničnemu varstvu in ker ni skrbel za delovno disciplino, saj so v delavnici med delom popivali in počenjali stvari, ki so predmet splošnega zgražanja.

Hkrati s tem je bil na seji za vršilca dolžnosti poslovodja imenovan Martin Pavlin.

■ Tovarna barv »Dubravka« je s približno 30 milijoni dinarjev investicij rekonstruirala obrate in nabavila sodobne stroje. Medtem ko so dali stari stroji v osmih urah 100 kg barv, proizvajajo z novimi 20-krat več. Tako se bo letošnja proizvodnja povečala za 830 ton barv, lakov, firneža in drugih proizvodov.

■ Kot kažejo prvi podatki pokrajinskega zavoda za gospodarsko planiranje, bo v prihodnjih sedmih letih proizvodnja narasla povprečno za 18 do 19 odstotkov, sama industrijska proizvodnja pa za 24 do 25 odstotkov.

Odkrivanje tuberkuloznih žarišč — pogoj za izkoreninjenje tuberkuloze

Z odkritjem novih, učinkovitih zdravilnih sredstev proti tuberkulozi se je v prvih povojnih letih začela tuberkuloza res uspešno zdraviti. Nepopisno je bilo ob tem veselje do takrat neozdravljivih bolnikov, še večji polet pa so dobili zdravstveni delavci v protituberkulozni službi, ko so dobili v roke močno orožje v boju proti

Piše dr. Adolf Špiler

tuberkulozi. Tuberkuloza je postajala iz dneva v dan manj nevarna bolezen. Vsi smo bili prežeti s prepričanjem, da bo tuberkuloza s tem močnim orožjem v prav kratkem času odstavljena z dnevnega reda kot resen socialno-zdravstveni problem.

Po začetnem navdušenju pa smo zdravstveni delavci pri nas in v tujini le začeli ugotavljati, da tudi ta sredstva sama ne bodo mogla rešiti problema. Vzporedno s tem, ko se je smrtnost zaradi tuberkuloze občutno zmanjšala, pa obolevanje za tuberkulozo ni in ni hotelo biti manjše. Tudi veliko število kroničnih bolnikov, ki so v dobi pred tuberkulostitiki bili obsojeni na smrt, je bilo rešenih, vendar so za protituberkulozno službo predstavljali in še predstavljajo važno postavko pri obolevanju in širjenju tuberkuloze. Tako zdravstveni delavci širom po svetu danes lahko ugotavljamo, da letno oboleva po svetu na desetine milijonov ljudi in da terja jetika še vedno veliko število dragocenih človeških življenj. Boj proti umrljivosti za tuberkulozo je bil še dokaj uspešno izbojevan, ni pa nam še uspelo bistveno znižati obolevnost za tuberkulozo. Ta naloga — izkoreniniti tuberkulozo — je še pred nami. In kje naj bo začetek in najtežje breme tega boja? Jasno, da v osnovnih protituberkuloznih trdnjavah — v protituberkuloznih dispanzerjih.

Ko zdravstveni delavci v dispanzerjih kritično presojamo gibanje tuberkuloze na Dolenjskem, moramo ugotoviti, da se je tudi tukaj, po začetnih bleščečih uspehih pred desetimi leti, umrljivost za tuberkulozo občutno zmanjšala in znaša v zadnjih letih povprečno le 2 primera na 100 obolelih. Število obolenj pa že več let ne kaže nobenega nagnjenja k zmanjševanju in oboli vsako leto na področju občine Novo mesto 80 — 100 ljudi za raznimi oblika-

Dr. Adolf Špiler, upravnik novomeškega Zdravstvenega doma

mi tuberkuloze. Prav dejstvo, da je obolevnost še vedno zelo visoka, nas sili k vprašanju, kaj storiti za izkoreninjenje tuberkuloze. Odgovor je jasen: zaostriti in poživiti je treba akcijo za odkrivanje tuberkuloznih žarišč.

Protituberkulozni dispanzerji odkrivajo tuberkulozna žarišča s tem, da ugotavljajo nove primere tuberkuloze. Ljudje prihajajo na rentgenske presvetljave na lastno pobudo, pošilja jih zdravnik ali pa jih poziva dispanzer, ker živijo v nevarni bolnikovi okolici. Vendar so taki pregledi bolj individualnega značaja. Splošen pregled nad žarišči tuberkuloze dobijo dispanzerji po fluorografski akciji, ki zajame vse prebivalstvo določenih starostnih skupin na določenem področju. Rezultati fluorografskih slikanj so dragoceno izhodišče za sistematično ukrepanje po odkritih novih primerih tuberkuloze. Nepogrešljiv pripomoček pri odkrivanju tuberkuloznih žarišč oziroma okuženosti prebivalstva pa je tuberkulinski preizkus. Le-tega izvajamo predvsem pri otrocih in mladih ljudeh do 25. leta starosti. S sistematičnim tuberkuliniziranjem odkrijemo prenekatero otroško tuberkulozo oziroma obolenje mladih ljudi. Tuberkulinizacija nam daje tudi dragocene podatke o prekuženosti prebivalstva z bacilom tuberkuloze.

V času vse večjega preseljevanja prebivalstva pa posveča dispanzerska služba vse več skrbi in kontrole delavcem, ki prihajajo k nam iz čisto drugačnih življenjskih in klimatičnih razmer. Znamenja kažejo, da prav ti veliko hitreje in v večjem številu obolevajo za tuberkulozo. S sistematično in dosledno zdravstveno kontrolo bomo pri teh delavcih lahko odkrili prenekatero žarišče tuberkuloze.

Vrh tega pa je naloga dispanzerja dati našemu prebivalstvu pouk o zdravem načinu življenja, o zdravi prehrani, o varovanju pred okužbo in ga seznaniti z nevarnostmi in posledicami, ki jih pušča tuberkuloza. Prav posebna skrb pa bo veljala tuberkuloznemu bolniku in njegovi bližnji in daljni okolici. Vemo, da se precejšen del novih bolnikov rekrutira prav iz družin kroničnih bolnikov ali pa iz njihove okolice.

Nanizanih je veliko nalog, ki jih ima protituberkulozna služba v boju za izkoreninjenje tuberkuloze. Vprašamo se, ali bodo poklicni zdravstveni delavci sami mogli izvršiti vse te naloge? Ne, za to delo bo treba aktivirati vse prebivalstvo. Zdravstvenim delavcem bodo morali dati vso podporo delovni kolektivi in množične organizacije. Tudi oblastni forumi bodo morali resno premisliti, kakšno materialno škodo povzroča tuberkuloza in kaj bi se dalo z okrepitvijo protituberkulozne službe in z izkoreninjenjem tuberkuloze prihraniti.

Žal moramo ugotoviti, da je organizacija Rdečega križa skoraj edina množična organizacija, ki res že vsa leta sodeluje s protituberkulozno službo in ji pomga pri reševanju težavnih nalog. Zastoj v uspehih pri zatiranju tuberkuloze nas sili k združitvi vseh moči za sistematičen boj proti tuberkulozi. Vsaka množična organizacija, vsak delovni kolektiv in sleherni občan se mora zavedati, da je tudi od njega odvisno, kdaj bo tuberkuloza kot socialnozdravstveni problem izkoreninjena. Visoke številke o izgubljenem narodnem lohodku zaradi obolevnosti za tuberkulozo, veliko število novih primerov obolenj in vedno bolj naraščajoče število kroničnih (neozdravljivih) bolnikov so žalostne ugotovitve, ki nas opozarjajo, da moremo ta problem rešiti le s skupnimi napori.

Sprejmimo poziv svetovne zdravstvene organizacije — »S tuberkulozo ni premirja« in učinkovito ukrepajmo!

V Šentjerneju iz leta v leto uspešneje rešujejo stanovanjsko vprašanje, stanovanj pa še vedno primanjkuje. To zlasti občutijo delovni kolektivi (»Iskra-Upori«), ki ne dobe strokovnjakov, če jim ne zagotovijo stanovanja. Takile bloki so zrasli prav zavoljo naraščajočih zahtev kadrov. Kot kaže, se jim bo kmalu pridružil še eden.

Kolektivi za šentjernejski zdravstveni dom

Akcija za zgraditev zdravstvenega doma v Šentjerneju je zainteresirala vse okoliške občane, organizacije in organe. Med prvimi so se odločili pomagati delovni kolektivi v tem kraju. Tako so se zaposleni v obratih »Iskra—Upori« in »Podgorje« odločili, da prispevajo pri gradnji nujnega zdravstvenega objekta dva odstotka od svojih osebnih dohodkov, delavci kmetijskega obrata pa en odstotek od svojih osebnih prejemkov. Samo člani kolektiva v Iskrinem obratu bodo tako prispevali pet milijonov dinarjev. Razen njih so se odločili prispevati še obrat kmetijskega posestva v Brezovici 100 tisoč dinarjev, krajevni odbori pa dva milijona dinarjev, to je tistih sredstev, ki so bila namenjena za popravilo vaških poti v letu 1964. Krajevni odbor v Šentjerneju je prispeval še 300 tisoč dinarjev od prodaje gramoza. Krajevni činitelji bodo tako zbrali 10 milijonov dinarjev.

Predračunska vrednost za zdravstveni dom je 56 milijonov dinarjev. Poleg lokalnih sredstev bo zdravstveni dom v Novem mestu dal 15 milijonov dinarjev, novomeška lekarna pa pet milijonov dinarjev.

Stavba, v kateri bo šentjernejski zdravstveni dom, bo sodobno urejena. V njej bo poleg splošnih ambulant tudi zobna ambulanta ter lekarna. Zdravstveni dom bo zaposloval najmanj dva zdravnika, ki bosta bržkone stanovala kar v novih stanovanjih urejenih v tej stavbi.

Kdaj bodo začeli graditi ta prepotrebni objekt, še ni znano. Nekateri zatrjujejo, da že letos, vsekakor pa v prihodnjem letu. Načrti so izdelani in lokacija tudi že izbrana. Akcija za zdravstveni dom je plod velike solidarnosti kraja in še posebno njegovih delovnih organizacij. To je nedvomno zgledno in spodbudno tudi za ostale kraje, ki še nimajo urejenega vprašanja sodobnih zdravstvenih uslug.

V počastitev 20-letnice Rdečega križa

18. junija bo minilo dvajset let, odkar je bila v Gradcu na osvobojenem ozemlju ustanovljena obnovljena organizacija Rdečega križa. Občinska odbora RK Črnomelj in Metlika sta ustanovila skupen pripravljalni odbor, ki bo poskrbel, da bomo dvajsetletnico kar se da lepo proslavili.

V počastitev tega jubileja so začeli z zdravstvenimi predavanji v vseh krajevnih organizacijah RK. Predavanja

S tuberkulozo ni premirja!

zajemajo naslednje teme: pravilna prehrana otrok, odkrivanje in zdravljenje raka, boj proti alkoholu in higienska ureditev vasi. Razen predavanj pa bo organiziranih več tečajev. Prvi, 80-urni tečaj prve pomoči, se je v Črnomlju že začel. Obiskujejo ga člani kolektivov, ki so prispevali sredstva za organizacijo tečaja. Drugi podoben tečaj bo jeseni, medtem pa bo po vaseh pet dvajseturnih tečajev za prvo pomoč.

Nedvomno je med najpomembnejšimi nalogami v sklopu proslav organizacija sistematskih pregledov šolskih otrok v vsej občini. V tej obširni zdravstveni akciji, ki ji domači zdravniki ne morejo biti kos, je obljubil pomoč OO RK Ljubljana z dvema potujočima zobnima ekipama, ki bosta na terenu popravljala zobovje šolarjev.

Predviden je tudi zdravstvenoprosvetni seminar za prosvetne delavce obeh belokranjskih občin, enodnevni seminar za vodje podmladkov RK.

Mimo teh nalog bo organizacija RK izpeljala več manjših akcij za utrditev organizacije, posebno skrb pa namerava posvetiti socialno ogroženim občanom. V ta namen bodo ugotovili točno število vseh pomoči potrebnih ljudi in naredili seznam starih in onemoglih občanov; po možnosti jih bodo v letošnjem letu obiskali in obdarili. RK bo še več pozornosti posvetil mladoletnikom, katerih starši so alkoholiki.

S pomočjo okrajnega in glavnega odbora RK bo občinski odbor RK v Črnomlju organiziral v začetku junija razstavo o dejavnosti te organizaije od ustanovitve do danes. V počastitev slavne obletnice bodo ob tej priložnosti začeli z gradnjo vodovoda Črnomelj—Gradec, ki bo potekal na območju obeh občin. Sredstva bosta prispevali občina Metlika in Črnomelj, pričakujejo pa tudi pomoč od GO RKS.

Da bi se praznovanje RK odrazilo v čimveč krajih, je bilo sklenjeno, naj krajevne organizacije RK s sodelovanjem ostalih krajevnih organizacij poskrbe za ureditev naselij. V tem času naj bi vaščani uredili gnojišča, pota, dvorišča, po možnosti prebelili stavbe in popravili vodnjake, kjer jih že imajo.

Svečana proslava dvajsetletnice RK pa bo 21. junija v Gradcu. Ob tej priložnosti bo veliko množično zborovanje, zatem bo prosta zabava. Občinska odbora RK Črnomelj in Metlika bosta organizirala tudi več kulturnih in športnih tekmovanj.

Preločani bi radi televizor

Prebivalci odročne vasi Preloka v Beli krajini nimajo nobenega pravega razvedrila, zato si močno želé televizijskega sprejemnika. Gasilci so skupno z mladinsko organizacijo naštudirali dve igri: »Pavliha v stiski« in »Moč uniforme«, s katerima so se predstavili najprej domačemu občinstvu, zatem pa gostovali še v Adlešičih, na Vinici in v Gribljah. Ves dobiček navedenih prireditev je namenjen televizorju, za katerega je prihranjenih že okoli 50.000 din. Domačini pravijo, da bi jim malo pomagale tudi občinske organizacije, da bi vsaj do prihodnje zime lahko nabavili aparat, ki jim bo krajšal čas.

PISMA UREDNIŠTVU

METODE SUROVE KULTURE SO TUDI NAM TUJE

Tovariš urednik!

V zvezi s pismom Antona Kavalarja (predzadnja številka Dolenjskega lista) se mi zdi potrebno dodati nekaj pripomb.

Skupina »Pro et contra« je bila osnovana ob koncu januarja letos. Njen član je lahko vsakdo, ki čuti potrebo po skupnem delovanju na kateremkoli področju kulture in umetnosti. Ime skupine je začasno, nekakšen delovni naziv, dokler ne izoblikujemo določene potrebne fizionomije, ki bi nam omogočila organsko vključitev v občinsko Zvezo kulturnih in prosvetnih organizacij.

V organizacijskem pogledu še nekoliko neizkušeni smo ob krstu (Večer poezije) splavili tudi nekaj nerodnih, vendar več ali manj neogibnih spodrsljajev. Vedeti smo sicer za ne preveč prisrčne odnose med nekaterimi slovenskimi poeti, nismo pa računali s tolikšnim pretiravanjem v tej smeri, ki je privedlo do nelojalnih izpadov, da bi lahko kakorkoli posredovali.

Kljub temu da se zavedamo teže nekaterih organizacijsko formalnih nerodnosti, ki smo jih zagrešili, pa nas je v pisanju Antona Kavalarja vseeno nekaj močno presenetilo. Resda veje med vrsticami omenjenega zapisa, vendar si nekajkrat le ne more kaj, da ne bi očitno bruhnilo na plan. Sam bi to označil za nekakšno tendenco, ki naj bi že na vsem začetku (in prav gotovo ne izključno na podlagi organizacijskih spodrsljajev na Večeru poezije), pravzaprav brez potrebne osnovanosti, razvrednotila in napravila križ čez nadaljnje prizadevanje skupine. Po enem samem javnem nastopu oznaniti skupini, ki ima kar moč resne namene in ni nikakršna grupa zaletavih in zmedenih trdobučnežev, skaljene perspektive, je po mojem mnenju malo tvegano pa kratkovidno nasilno početje, ki ni prav daleč ob obsojane surove kulture. Ker je to tudi edini zapis (poleg prispevka izpod peresa M. J., Dolenjski list 13. februarja), ki se nanaša na »zgrešeno« kulturno poslanstvo skupine in ker se mi po svoji namembi zdi na moč podoben enostranskemu kritikastrstvu, kakršno se je do nedavnega javno bohotilo na straneh večine kulturnega tiska, se mi zdi potrebno dodati, kako neustrezno in netvorno je tako stališče v novonastali kulturni situaciji pri nas. Videti samo napake (in si ob tem zgraditi malone cel moralno-etični sistem), pri tem pa molčati ob kopici zares kipečih problemov s kulturnega področja v naši občini, je po mojem čisto navadno slepomišenje in vredno prezira.

FILIP ROBAR

Novi trg 9, Novo mesto

Kri, ki rešuje življenja

Pretekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: **Marija Pungerčar**, član kolektiva Novoteks, Novo mesto; **Jože Bele**, posestnik iz Dolnje Težke vode; **Alojz Strajnar**, delavec iz Dolnje Težke vode; **Franc Kastelic**, član kolektiva DOZ, Novo mesto; **Franc Kralj**, delavec iz Plemberka; **Alojz Okleščen**, delavec iz Verduha; **Rozalija Gazvoda**, gospodinja iz Dolnje Težke vode; **Frančiška Sparovec**, gospodinja iz Dolnje Težke vode; **Francka Boltes**, gospodinja iz Črmošnjic; **Terezija Kastelic**, gospodinja iz Dolnje Težke vode; **Matilda Kastelic**, gospodinja iz Dolnje Težke vode; **Jožefa Zagar**, **Ivan Kafol**, člana kolektiva Pionir, Novo mesto; **Marija Povše**, gospodinja iz Stopič; **Amalija Božič**, gospodinja iz Stopič; **Franc Božič**, član kolektiva GO Novo mesto; **Ana Bartolj**, delavka iz Gornje Težke vode; **Majda Udovč**, delavka iz Črmošnjic; **Franc Hrovatič**, **Ivan Kastelic**, **Franc Okleščen**, člani kolektiva IMV, Novo mesto; **Miha Turk**, član kolektiva Vodovod; Novo mesto; **Alojz Gazvoda**, posestnik iz Črmošnjic; **Marija Miklič**, **Stanislava Kumšn**, **Mihaela Rozman**, člani kolektiva osnovne šole v Stopičah.

Včasih je treba malo, da bi bili odnosi prisrčnejši in pristnejši

Kje se dogajajo reči, o katerih je tekla beseda o pričujočem odkritem razgovoru? Tega ne bomo izdali. Pa ne zato, ker si ne bi upali. Res je, da so udeleženci razgovora prosili, naj ne objavimo njihovih priimkov in imen podjetij, kjer delajo. Obstaja pa še en razlog, zakaj ne izdamo prizadetih. Predvsem zato, ker bi radi, da bi tudi drugod razmišljali, če ni morda kaj podobnega tudi pri njih. Radi bi, da bi se povsod vprašali, če so pozorni na take drobne, a pomembne človeške zadeve. Bojimo se, da je tisto o normah, o čemer govorijo Jože, Pepca in Mima, nekaj, kar prizadene tudi še kako drugo podjetje in ne samo tista, v katerih delajo udeleženci našega odkritega razgovora.

Da bi se zavarovali pred morebitnimi kritikami, češ razgovor ostaja na obrobnih, nepomembnih problemih, naj rečemo tole: že na začetku, ko smo šele v mislih načrtovali razgovor, smo sklenili, da bo beseda prepuščena udeležencem razgovora samim. Povedali so pač to, kar čutijo in kar jih tare. Ne moremo jih predstaviti drugačne, kakršni so. Nismo jim mogli vsiljevati vprašanj o problemih, ki jih ne vidijo in ki se jih ne zavedajo. Vse, kar smo želeli od njih, je bilo to, da naj govorijo po resnici in pravici.

Razgovor smo začeli z vprašanjem o delitvi dohodka po delu. Že prvi odgovor je pokazal, da beseda ne bo segla čez okvir nagrajevanja po normi. Sicer sem poskušal speljati pogovor na kompleksnejšo problematiko delitve po delu, vendar je vsako vprašanje zdrknilo spet nazaj na norme.

Jože: Prebral sem Titovo razpravo na plenumu v Beogradu. Ko sem odložil časopis, sem dejal sam pri sebi: Kakor da bi mislil našo tovarno...

Novinar: Kako to misliš? Tovariš Tito je kritiziral razne negativne pojave. Ali se dogaja vse to tudi pri vas?

Jože: Ne vse. Jaz sem pazljivo prebral samo tisto o normah. Tito je rekel, da je treba dati delavcu, kar je zaslužil.

Pepca: Rekel je, da v podjetjih neupravičeno nategujejo norme...

Novinar: Rekel je tole: »Ne smemo dovoliti, da bi glede norm imeli danes takšen sistem, ki je včasih obstajal v kapitalističnem sistemu, zdaj pa ga niti tam ni več. Na primer: delavec se trudi, da bi povečal svojo delovno produktivnost, in ko se dokoplje do določene ravni, ko jo poveča za 10, 20 odstotkov, se zgodi, da mu rečejo: Vidiš, to je meja, do tod moraš delati za plačo, ki jo zdaj prejemaš, prizadevaj si še naprej! — Tako ne moremo ravnati v neskončnost. Da bi stimulirali ljudi, jim moramo dati, kar zaslužijo, sicer ne bodo imeli nikakšnega interesa, da dobro delajo, to pa je škodljivo tako za delavca kot tudi za skupnost kot celoto.«

Jože: Prav je, da si to prebral... Naj ti takoj povem: pri nas nam rečejo to že pri 10 odstotkih. Postavijo normo, trudiš se, da bi jo presegel, in ko ti uspe, pridejo in rečejo: »Norma je prenizka...« Človeku dé to kot mrzla prha. Potem gruntaš in si misliš: Jok, drugič me že ne boste! Delal bom tako, da jo bom komaj presegel. Le čemu bi se naprezal, če pa od tega nimaš dosti haska?

Mima: Če sam tega ne pogruntaš, te bodo spravili k pameti drugi...

Novinar: Tega pa ne razumem.

Mima: No, ja, zgodi se, da pride ta ali ona k tebi in ti reče: »Ali bi rada, da bi nam spet dvignili normo?« Moraš biti presneto pogumen, da boš navzlic takim opozorilom še naprej gnal svoje...

Novinar: Kaj pa se lahko zgodi?

Mima: Vse bi me gledale po strani ali pa se celo ne bi hotele družiti z mano. To je huda kazen.

Jože: Povejte, ali je to potrebno? Norme naj bodo pravične in naj vodilnih ne srbijo prsti, če delavec preveč zasluži...

Novinar: O tem vendar ne odločajo vodilni. Saj imate delavski svet. Kaj pa ta reče na vse to?

Jože: Saj sem tudi jaz v delavskem svetu. Enkrat, če se prav spominjam, je bilo to lansko poletje, smo govorili o tem, pa so nas prepričali, da so norme prenizke in da nam pretirano preseganje norm žre sklade. Ker pa imamo kopico načrtov za rekonstrukcijo, nam seveda ni vseeno, kolikšni so skladi.

Novinar: Kaj pa se potem razburjaš? Iz tega, kar si pravkar povedal, sklepam, da je pri vas z normami vse v redu in prav. Mar ni tako?

Pepca: Jožetu sem že po seji delavskega sveta rekla, da niso pravično odločili. Jaz se ne razumem na računovodske številke, toda po pameti sklepam, da preseganje norm ne gre na škodo skladov. Saj vendar ne dobimo vsega, temveč le delček preseženega. Čim bolj bo delavec stimuliran, tem bolj bo delal, več bo naredil in od tega bo imelo koristi tudi podjetje kot celota.

Mima: Ne vem, kako je v Jožetovem podjetju, za naše pa lahko trdim, da delavec nikoli ne ve, pri čem je. Kar naprej spreminjajo norme. Me vprašujemo: Ali bo ta stalna? Čeprav vemo, da so norme le začasne. V osmih urah moram narediti 47 kosov in za en kos mi priznajo 11 točk. Sprva norme ne morem niti doseči, a kaj da bi jo presegla. Čez čas, ko se privadim stroju, mi to uspe. Zjutraj, ko pridem na delo, se nič ne obotavljam: stroj poženem raje kako minuto prej. Malico skrajšam na nekaj minut. Ko se ob dveh oglasi zvonec, sem še pri stroju. In rezultat mojega naprezanja: po enem mesecu naredim že 65 kosov in zaslužek se mi povzpne že na trideset... Tako tri mesece. Ves ta čas si nisem mogla očitati, da živim na račun prenizke norme. Narobe: po svoji utrujenosti sem sodila, da je presežek plače prigaran. Morate si misliti, kako sem bila razočarana, ko so mi sporočili, da je v prihodnje treba narediti v osmih urah kar 61 kosov in da mi bodo priznali samo 8,5 točke za en kos. Tako, sem rekla sama pri sebi, sedaj pa imaš svoje garanje! V novo normo so »vkalkulirali« tudi del moje malice in »za kazen« še čas, ko pričetka in konca moje izmene nisem uravnavala po zvoncu... Kaj porečete na to, tovariš novinar?

Novinar: Pomolite jim pod nos izrezek iz časopisa! Predlagajte, naj bo seja delavskega sveta posvečena enemu samemu vprašanju: Ali se resnica, ki jo je povedal Tito na plenumu, tiče tudi vašega podjetja? Na sejo naj gredo tudi prizadeti člani kolektiva...

Ustvariti je treba pogoje za sodelovanje

Nato smo se pogovarjali, kako je s sodelovanjem članov kolektiva pri razčiščevanju in urejanju problemov, ki zadevajo koristi vsega kolektiva oziroma posameznih enot. Čeprav sem vnaprej vedel, da se s takim razgovorom ni mogoče dokopati do globljih spoznanj oziroma ugotovitev, sem bil vseeno prepričan v iskrenost in koristnost mnenj (čeprav tudi zelo subjektivnih) udeležencev razgovora.

Mima: Najbolj zanimivi in koristni so razgovori v oddelku. Na takih sestankih nas je malo, zato smo lahko sproščeni. Res pa je, da na takih sestankih ne obravnavamo najpomembnejših stvari. Pogovarjamo se o delu, pomanjkljivostih, disciplini in podobnem. Mislim pa, da ni v tem nič takega, čemur bi se reklo odločanje. To je drugje...

Novinar: Kje?

Mima: Na delavskem svetu.

Novinar: Na njegove odločitve mora imeti vpliv ves kolektiv.

Ivanka: (ta je doslej molčala, sedaj pa se je začuda razživela): S tem pa je tako: če hočeš bistveno vplivati, moraš nekaj vedeti. Zase lahko rečem, da premalo vem o podjetju, delitvi dohodka, proizvodnji, prodaji naših proizvodov in še o drugem. Rekli boste — pa se zanimaj! To lahko reče nekdo, ki ne pozna razmer v našem podjetju. Treba je biti v naši koži, da bi lahko razumeli naš položaj in naše težave. Prav te dni je bil sestanek izmene. Rekli so, da bomo razpravljali o osnutku statuta. »To je zelo važen dokument,« so dejali, »zato je treba sodelovati pri njegovi izdelavi.« Nihče pa se ni vprašal, ali so ustvarjeni pogoji za to. Res je: nihče nam ni branil sodelovati. Ne, celo pozivali so nas k sodelovanju. Toda to je bilo na sestanku v proizvodni hali, kjer je bilo vsega dvajset stolov, nas pa petkrat toliko. Osem ur sem stala pri stroju, sedaj pa naj stojim še na sestanku...

Pepca: Vseeno je ostalo nekaj stolov praznih. Zakaj? Večina nas je ostala pri vratih. Nekateri so rekli: »Če ni dovolj stolov za vse, pa še mi ne bomo sedeli...«

Jože: Pepca, roko na srce! Precej je tudi takih, ki ostanejo pri vratih, da bi jo pobrisali, še preden je sestanek končan. Pa ne le zaradi utrujenosti in pomanjkanja stolov. Tudi zato, ker jim je prihodnost podjetja deveta briga. Če pa je v kuverti premalo, se jezijo na vse druge, samo sebe ne vidijo...

Mima: Tudi takih je.

Ivanka: Taki so predvsem delavci s kmetov. Nič ne rečem, da niso pridni. Tudi poleti, ko pridejo nekateri v podjetje naravnost s košnje, je med njimi malo takih, ki bi lenarili. Res pa je, da se premalo brigajo za podjetje. Vse se jim zdi odveč: sestanki, statut, ekonomske enote... Zelo radi pa kritizirajo. Samo ne tam, kjer je treba.

Odnosi morajo biti zares pristni in manj formalni

Ta del razgovora se mi je zdel najvažnejši. Čeprav so bila mnenja udeležencev preprosta, so vendar opozorila na to, da odnosov v kolektivu ni mogoče omejiti le na formalne, take, ki se odvijajo samo v okviru vnaprej postavljenih organizacijskih shem. Tudi v podjetju mora stopati človek v normalne odnose. To pomeni, da potrebuje človek širše odnose, kot pa so tisti, ki so mu predpisani. Treba je računati s tem, da bi se delavci radi pogovarjali s članom delavskega sveta ali direktorjem tudi v ožjem krogu, morda v času malice ali na dvorišču, ko je konec izmene. Najbrž preveč absolutiziramo klasične oblike množičnih sestankov, shodov, ki so le redkokdaj zares delovni in ustvarjalno kritični. Nekatere oblike sodelovanja ljudi pri razčiščevanju in urejanju problemov bi morale rasti tudi iz neformalnih, naravnih skupin. Tem so najbrž najbliže ekonomske enote, ki pa marsikje, žal, premalo odločajo ali vsaj vplivajo.

ODKRIT RAZGOVOR

Jože: Meni se ne zdi prav, da vodilni človek v podjetju dopušča tožarjenje. Najdejo se taki šefi, ki uveljavljajo svojo avtoriteto na ta način, da so zmeraj na tekočem o vsem, kar se napačnega zgodi v oddelku. To je grdo. Ljudi bi morali navajati na to, da si povemo vse iz oči v oči, ne pa, da se tožarimo za hrbtom. Če ne bom očistil stroja, že se bo našel nekdo, ki bo stekel k mojstru... Nekateri tožarijo za vsako figo. Včasih izvira sla po tožarjenju tudi iz nevoščljivosti. Ako več naredim kot sosed, bo iskal dlako v jajcu, da bi zmanjšal moj uspeh, namesto da bi si prizadeval narediti še več in bolje...

Mima: Pri nas pa ni tako. Šef našega oddelka je zares poštenjak. Zelo se razburi, če pride kdo tožarit. Največkrat ga zavrne, rekoč: »K njemu pojdi in mu povej v obraz...«

Pepca: Meni se zdi, da se od strokovnjakov zahteva predvsem le strokovno znanje. Jaz pa pravim takole: strokovno znanje je zares nujno, a potrebno je še nekaj več — potrebna je tudi sposobnost občevanja z ljudmi. Danes ni mogoče priganjati ljudi samo s paragrafi. Tudi nagrajevanje po delu ne deluje avtomatično. Treba je biti sposoben pridobiti si človekovo naklonjenost. Ljudem je treba vsak dan otipljivo dokazovati, da delajo zase. Vodilni človek v podjetju mora biti tudi priljubljen. Če bo imel nekdo še tako močne argumente, če ni priljubljen, ne bo uspel. Tega se nekateri premalo zavedajo...

Ivanka: V vsakem podjetju morajo biti tudi ljudje, ki organizirajo delo. Ne zdi pa se mi prav, da se nekateri obnašajo kot vodilni. Ne glede na to, kakšen položaj ima kdo, bi se moral obnašati kot človek. Mojster naj se ne obnaša kot mojster, temveč kot človek.

Jože: Treba je iti večkrat skozi obrate, spregovoriti kako besedo z delavci, prisluhniti njihovim mnenjem ali pa se vsaj pošaliti s kom. Le zakaj si nekateri posamezniki toliko prizadevajo zgraditi jez, ki jih loči od podrejenih?

Pepca: Šefa ne sme biti sram prijeti za kakršnokoli delo. Naš šef oddelka je tak: če bo treba, bo priskočil na pomoč, popravil stroj ali kaj drugega.

Ljudem je treba zaupati!

Nadaljnji razgovor je izzvenel v mnenje, da je treba ljudem bolj zaupati. Odnose je treba graditi na občutku medsebojne pripadnosti, ta pa je v tesni zvezi z medsebojnim zaupanjem.

Pepca: Pri nas je delavsko samoupravljanje. To ne pomeni, da vsak lahko počne, kar se mu zljubi. Obsojam tiste, ki izrabljajo našo demokracijo za to, da grabijo koristi predvsem zase. Sem prištevam tako tiste, ki izrabljajo samo bolniško, kot tudi one, ki poneverjajo, kakor večkrat beremo v časopisu. Vsaka stvar se začne pri malem, morda pri kili žebljev, konča pa se pri velikem...

Mima: Tega seveda ni mogoče posplošiti. Če posamezniki simulirajo bolnike, ker želijo opravljati kmečka dela, to nikakor ne pomeni, da ne smemo zaupati nikomur več. Tako, kot se je zgodilo neki naši delavki, ki se je vsa zvijala v krčih, ker jo je bolel želodec, zdravnik pa ji je rekel, da se je najedla krofov. Ali pa drug primer: v istem času, se pravi o pustu, je bila neka mlada delavka na zabavi skupaj s šefom sosednjega oddelka. Skupaj sta se zabavala. Delavka je to izrabila. Potožila mu je, da mora zjutraj na šiht. On ji je rekel: »Dovolim ti, da greš na delo v popoldanski izmeni. Če ti bo kdo kaj rekel, kar reci, da sem ti jaz dovolil.« Šef našega oddelka je moral zaradi tega izvršiti nekaj zamenjav pri strojih, ker bi bil sicer en stroj stal...

Ivan: Varnostni tehnik je tudi včasih bolj žandar kot pa strokovnjak za vprašanja varnosti pri delu. Neki naši delavki je padel zaboj na nogo. Tehnik je začel vpiti nanjo, da je neroda, namesto da bi jo lepo poučil.

x x x

Razgovor se je zavlekel dolgo v noč. Moram reči, da nismo premlevali velikih problemov. Beseda je tekla pač o tistem, kar žuli ljudi. Včasih so to zelo drobni problemi, vendar dovolj veliki, da nemalokrat zagrenijo življenje in pokvarijo ozračje človeških odnosov. Ko obravnavamo tako imenovane velike probleme, često pozabimo, da nastajajo v življenju tudi taki, čisto človeški, pa vendar zelo važni problemi. Kadar načrtujemo, kako bomo v formalnih organizacijskih okvirih speljali tako ali drugačno akcijo, ne smemo pozabiti, da živijo ljudje tudi izven takih okvirov. Človek je osebnost, te pa ni mogoče v celoti zajeti z vnaprej postavljenimi organizacijskimi shemami.

Vlado Lamut: DEKLETA IN RIBE

Samo od dimnikov ne bomo boljše živeli

(Nadaljevanje s 1. str.)

Vse se začne pri človeku in pri človeku tudi konča

Tovariša inženirja sem vprašal, zakaj v njihovem podjetju ni začel s takšno akcijo. Bil je začuden, zmajal je z rameni, nemočno razširil roke in dejal: »Le kdo bi me poslušal in kje so ljudje, ki bi mi pomagali! Našega delavca bi težko prepričal o tem!« S takšnim odgovorom nisem bil zadovoljen. V sebi ima delček zanikanja delavčeve zavesti in dostojanstva. Tak odgovor namreč, tako sodim jaz, vnaprej odreka delavcu kot osnovnemu ustvarjalcu v naši družbi pravico, da sodeluje pri organizaciji in upravljanju dela. To pravico pa mu zagotavlja 10. člen ustave, ki pravi:

»... Organizacija dela in upravljanje v delovni organizaciji morata delovnim ljudem omogočiti, da na vsaki stopnji in v vseh delih delovnega procesa, ki pomenijo celoto, kar najbolj neposredno odločajo o vprašanjih dela, urejanju medsebojnih razmerij, o delitvi dohodka ter o drugih vprašanjih, ki se tičejo njihovega ekonomskega položaja, hkrati pa morata zagotoviti najugodnejše pogoje za delo in poslovanje delovne organizacije kot celote.«

Tu se že srečujemo s človečnostjo v naši družbeni ureditvi. Nova ustava postavlja povsod v ospredje človeka, kot ustvarjalca proizvodnje, kot uresničevalca določil ustave in kot tistega, komur so težnje po razvoju in dosežki na vseh popriščih namenjeni. V tej opredelitvi se že srečujemo s procesom osvobajanja dela, ki je v tem, da delavec proizvaja, da pa si hkrati s tem ustvarja pogoje za sodelovanje v organizaciji in v upravljanju dela.

Zgrešeno investiranje

Dosedanji način investiranja je bil v popolnem nasprotju s človečnostjo te vrste. Res je, zaradi čezmerne želje povečevati proizvodnjo smo vsi iskali »kljuke« v sistemu. Hiteli smo z elaborati, z načrti in programi in se zelo trudili, da bi »povečali« proizvodnjo mimo delavca, ki je osnovni ustvarjalec, torej mimo človeka, zgolj s tovarniškimi stavbami, dimniki in stroji...

Pozabili smo celo to, da so vsi ti napori, da je proizvodnja namenjena človeku. Saj smo stroje kupovali vendar zato, da bo proizvodnja večja, da bo na tržišču več izdelkov, da bo od tega naš državljan več imel, mar ne? O tem, na žalost, nismo razmišljali. Komaj smo na pol dogradili eno tovarno in izračunali, koliko bruto proizvoda bo vrgla, smo že hiteli z načrti za drugo in tretjo in četrto tovarno. Denar, ki smo ga na kakršenkoli način dobili, izpulili ali izsilili na natečajih in zanj katerokoli že banko »okoli prinesli«, se nam je zdel prisvojen. Pozabili smo, da smo tudi ta denar v nemajhni meri ustvarili v naši proizvodnji in ga po veljavnih instrumentih odvedli višjim teritorialnim enotam.

Nekaj, kar ni bilo kratkotrajen vihar

Ko je v aprilu 1962. leta CK ZKJ izdal znano pismo, v katerem je obsodil škodljive pojave v naši družbi, so mnogi ljudje po prvotnem navdušenju nad odkrito besedo zamahovali z roko, češ: »To je samo kratkotrajen vihar! Nič ne rečem, vse, kar je povedano, drži. Spremenilo pa se ne bo nič ali pa vsaj veliko ne!« Kljub takšnim črnogledim napovedim pa se je veliko spremenilo!

Pismu CK je sledil plenum, pa drugi plenum in še več plenumov. Vsi so s komunistom lastno odkritostjo opozarjali na napake in nakazovali nove, pogumnejše in bolj ravne poti v izgradnji in razvoju. Vrnimo se v leto 1962 in se vprašajmo: Koliko smo upali reči takrat o vsem, kar se nam ni zdelo prav? In vprašajmo se zdaj, koliko si upamo reči danes. O čem in kako smo razpravljali na zborih volivcev, na posvetih, sejah in raznih sestankih pred dvema letoma in kako o tem razpravljamo danes?

Velika pot je za nami in to pot je vklesal prav tisti »kratkotrajni vihar«, kot so rekli pismu CK mnogi v letu 1962. Po tej poti — vse bolj široka in vse bolj ravna je — pa hodi naš človek, ki vse bolj in bolj postaja ustvarjalec nove družbe in novih odnosov v njej. Z ustvarjalnim delom v proizvodnji in s hkratnim prizadevanjem za ustvarjanje pogojev za svoje sodelovanje v organizaciji in v upravljanju dela, postaja ta človek največja vrednota v naši družbi.

Novomeška občina: iz leta v leto manj za negospodarske investicije

V začetku sestavka smo se pomudili pri planiranju. Dolgi ovinek in kramljanje o človeku ter investicijah nista bila odveč. Vse, kar v naši družbi gradimo, je namenjeno človeku. Tega ne bi smeli nikdar pozabljati. **Razgrnimo letošnji družbeni plan novomeške občine. Izbrali smo ga zato, ker je pri roki, domala takšni pa so vsi plani ostalih občin, kar se tiče odnosov, o katerih bo tekla beseda.**

Letos (o tem smo v našem listu že poročali) bomo v novomeški komuni porabili za gospodarske investicije 5 milijard 926 milijonov, za negospodarske pa 1 milijardo 369 milijonov dinarjev. Gospodarske in negospodarske investicije so v odnosu 81,2 odst. proti 18,8 odst. Lani so bile v družbenem planu novomeške komune v odnosu 79,6 : 20,4, predlani pa v odnosu 78,5 : 21,5. Republiški družbeni plan namenja gospodarskim investicijam 65 odst. sredstev, negospodarski pa 35 odst. **Zakaj smo pri nas z gospodarskimi investicijami zajedli negospodarske? Solstvo in zdravstvo sta slabše razvita kot drugod, stanovanj nam primanjkuje bolj kot drugod, gradimo pa jih manj, odliv prebivalcev v mesta je veliko večji kot drugod itd.**

Mar na ta način ne zaostrujemo vprašanja standarda? Že zdaj se 21 odst. delavcev v novomeški občini (to je približno 2500 ljudi) vozi na delo več kot 5 km daleč. Kdo skrbi za te ljudi, ki vstajajo uro ali dve prej, se vozijo z vsakovrstnimi prevoznimi sredstvi na delo in prihajajo uro ali dve pozneje domov? Kako naj se delavec, ki se vozi na delo, vživi v kolektiv, kako naj sodeluje v procesu osvobajanja dela? Kako naj bo deležen pravic samoupravljanja, kako naj sodeluje v organizaciji in v upravljanju dela? Zanj imamo največkrat le omalovažujočo opazko, da »ni zrela! Ali smo mu pomagali da bi dozorel?

Spet gradimo nove tovarne, namenjamo nove milijarde za investicije, dosedanje zmogljivosti pa niso izkoriščene. Izkoriščene niso ne organizacijsko ne tehnično, in tudi človek, ki v njih dela, jih ni zmožen izkoriščati tako, kot bi jih lahko sicer, če bi živel v boljših pogojih.

Bruto proizvoda ne more nihče jesti

Investiramo milijarde, pa ne vemo, koliko tovarn, ki jih že imamo, dela v eni, v dveh in v treh izmenah. Ne vemo tega, koliko bi jih lahko delalo v dveh ali treh izmenah in kako bi se to izplačalo. Raje hitimo graditi nove tovarne in pri tem siromašimo človeka, človeka, kateremu je vse, kar gradimo, namenjeno.

Naši družbeni plani nastajajo iz predlogov podjetij, iz predlogov strokovnjakov in s sodelovanjem večih organov. O njih ne razpravljajo zbori volivcev, sprejemajo pa jih občinske skupščine. Investicije, in ne skrb za človeka pa postajajo pri tem naša strast.

To smo si dovoljevali pri nas tako kot drugod, vendar bi si pri nas, ker smo nerazvito področje, to najmanj smeli dovoljevati. Naš človek, to vemo zelo dobro, požanje najmanj uspehov svojega dela. Imamo slabo razvito šolstvo, nerazvito uslužnostno obrt, premalo stanovanj, zelo malo kulturnih ustanov, premalo kino dvoran, malo namenjamo za človekovo počutje, za varstvo otrok in družine, za razvedrilo ljudi, za zdravstvene in socialne potrebe. Vedno smo dajali prednost razvijanju gospodarstva in proizvodnje, češ da nam bo to dvoje ustvarilo pogoje za standard. »Treba je dohitevati razvitejša področja!« smo trdili in gradili tovarne. In kaj imamo od tolikih tovarn? Le manjšemu krogu prebivalcev se je zaznavno povečala življenjska raven, kupna moč večine prebivalcev pa je še zelo majhna.

Nimamo pregleda nad gospodarjenjem

V naših občinah najbrž ni organov, ki bi imeli pravi pregled nad tem, v koliko delovnih izmenah delajo posamezne delovne organizacije. Najbrž se ni nad tem še nihče zamislil, čeprav bi delo v več izmenah lahko marsikje nadomestilo znatna investicijska sredstva, ki smo jih porabili. Prav gotovo niso o tem resneje razmišljali niti v delovnih organizacijah. Če so se kjerkoli začeli s tem ukvarjati ali računati, koliko bi bilo pribranjenega, če bi namesto v eni ali v dveh delovnih izmenah delali v treh, so kaj hitro s tem nehali. To ni lahka stvar: potrebne so podrobne študije, pojavijo se ozka grla, nastane problem prevoza delavcev in kopica podobnih težav. Te težave bi bile kratkotrajne, če bi se jih resno lotili, toda še preprosteje je naročiti elaborat in začeti boj za novo investicijo. Spet bo zrasel dimnik več, spet bomo dobili nekaj novih strojev, zgradili nekaj proizvodnih dvoran, toda človek bo imel od tega zelo malo haska. Povečal se bo le bruto proizvod...

To počnemo, namesto da bi se poglobili v proizvodnjo in tako, kot je povedal moj znanec inženir, iskali v njej skrite rezerve. Ne oziraje se na to, zakaj smo počeli tako ter kateri instrumenti in sistemi so tega krivi, takšno početje ni gospodarno in je celo obsojanja vredno.

Nagrajevanje po delu je povečalo delavčevo zavest

»Morje papirja in časa smo porabili brez potrebe za pravilnike o delitvi osebnih dohodkov in za razprave o tem,« je dejal moj prijatelj inženir. Ni imel prav. Z razpravami o delitvi dohodka in o delitvi osebnih dohodkov smo v povojnem razdobju prvič resneje usmerili delavčevo pozornost v gospodarjenje v podjetju. S tem da smo konkretizirali njegovo pravico do udeležbe v dohodku, ki je nastal z njegovim osebnim delom, smo mu dali veliko spodbudo za upravljanje. Njegovi osebni dohodki so postali odvisni od uspešnosti njegovega dela in od uspešnosti gospodarjenja v delovni organizaciji. V delavcu je zrasla zavest, da prispeva k družbenemu razvoju in da ima pravico reči svojo besedo, kadar se deli to, kar je pomagal ustvariti. Zanimati se je začel za marsikaj, kar mu prej ni bilo mar, vprašuje, si ustvarja svoje mišljenje in odloča razumneje kot prej. »Morje papirja in časa,« ki smo ju porabili za to, pa sta bila uporabljena prav s tem namenom.

Sklep, da v bodoče ne bomo več investirali v proizvodnjo in da bomo gradili le stanovanja, otroške vrtce, zelenice, parke in podobno, bi bil enostranski in površen. Tudi VI. plenarno zasedanje CK ZKJ ni zastavilo bodočega gospodarskega razvoja tako. Še bomo dograjevali in gradili proizvodnjo, vendar drugače.

Bodočnost gospodarstva je samo v modernizaciji in v najsodobnejših postopkih proizvodnje. Oboje pa zahteva sposobnega in izobraženega delavca. Delavec bo lahko sposoben in izobražen samo, če bo živel v primernem okolju in če bo njegova življenjska raven višja kot doslej. Sodobni proizvodnji smo torej izpodkopavali tla pod nogami prav s tem, ker smo preveč namenjali za proizvodnjo in premalo za človeka in njegov standard!

Če bomo imeli pred očmi določila ustave in vse, o čemer je tekla beseda, **bomo doumeli tudi to, da se stališča VI plenarnega zasedanja CK ZKJ zelo tičejo tudi nas in da se nas še posebej tičejo!**

- Tudi tega ne gre pozabljati, da bodo v bodoče pri investiranju odpadli vsi izgovori na sistem. Ni torej dvoma o tem, da bo treba posvečati veliko več pažnje skrbi za človeka. Pri vseh investicijah bosta odslej na tehtnici dve vrednosti: v eni skodelici bodo sredstva, v drugi pa to, kar bo investicija prispevala **človeku!** Praksa je namreč pokazala, da je samo bruto proizvod utež brez prave vrednosti!

Miloš Jakopec

Vlado Lamut: Mlin ob Krki

Vlado Lamut: GREŠNA KOZLA

Dovoljenja za krošnjarje s suho robo

Krošnjarstvo s suho robo je bilo vse doslej v lesni domači obrti glavna pogonska sila za celotno proizvodnjo in njeno rast kot najvidnejša sestavna stroka naše najbolj obsežne in množične ljudske dejavnosti, ki je uživala vso prostost razpečavanja lesnih izdelkov skoro po vsej srednji Evropi. Po rešetarjih se je izdelovanje izpopolnjevalo z novimi predmeti po krajevnih zahtevah in željah ljudi, s katerimi so ribniški zdomarji prišli v poslovne stike.

Rešetarstvo-krošnjarstvo se je rodilo iz življenjske nuje, ker se je zdomarju izplačala pot le, če si je oprtal krošnje z obodni, podni in vitrami ter je sita in rešeta sproti izdeloval po željah kupcev, kakor jih še danes. Poleg teh izdelkov si je naložil v krošnje še drugih, ki so jih izdelovali sosedje. Do pred zadnje vojne so izdelovalci nosili postorjeno robo na redne tedenske sejme v Sodražico, da so si jo zdomarji med seboj zamenjavali ali kupovali, v trgovini so si nabavili žimnatih in žičnatih poden.

Rešetarje-krošnjarje pa je treba vrednotiti tudi kot potujoče obrtnike za svojo stroko. To je zlasti samotnim, pa tudi revnejšim domačijam v znatno korist, če zdomar prešije rešete ali rajte z novo vitro, vtesni škafu novo dno ali dogo in senenim vilam pritrdi nov palčnik ali grabljam izpolni škrbine. Vsak rešetar to zna in ima svoje določeno področje, vsi ljudje ga poznajo in cenijo kot veščaka, ki jim lahko samo pomaga. O tem pričajo številna pisma rešetarjem iz domačih krajev in tujine, zakaj da jih ni več, ko jih čakajo za nabavo novih potrebščin in s popravili starih.

Po zadnji vojni so se te razmere močno preobrnile. Rednih tedenskih sejmov v Sodražici za nabavo suhe robe ni več, že zaradi upadle proizvodnje. Zdomarji si iščejo potrebno robo neposredno pri izdelovalcih. To pa danes ni v skladu z zahtevami občine, da je treba plačati pri nakupu predpisani davek v višini nad 25 odstotkov, ki ga domača obrt prej ni poznala in se ga branita tako izdelovalec kakor krošnjar. Črnomaljski okraj ga v svojem področju pri izdelkih domače obrti ne zahteva, zato pa belokranjska domača obrt napreduje, ker je nihče ne ovira s podobnimi zahtevami.

Povojni časi so prinašali lesni domači obrti težka razočaranja in neprilike. Sprva ni bilo krošnjarjem v kočevskem okraju dovoljeno obnavljati svoja stara zdomarska pota. Milica jim je po železniških postajah odvzemala krošnje, oblast jih je nato povrhu še kaznovala in vsi ukrepi so imeli ta cilj, da se krošnjarstvo sploh ukine. Kmalu so se pokazale občutne gospodarske posledice, ki jih je bilo potrebno omiliti. Krošnjarjem je bilo nato dovoljeno razpečevati suhorobarske izdelke, toda samo lastne proizvodnje. Obodarji naj bi prodajali le obode za sita in rešeta, podnarji le vitrasta podna, škafarji posodje, žličarji le lesene žlice in kuhavnice, kar je sicer še danes v veljavi, čeravno je neizvedljivo in proti vsem krošnjarskim svoboščinam, ki so vsaj tako stare, kakor je suhorobarstvo.

Zgornja izvajanja v znatni meri potrjuje članek v 8. št. Dolenjskega lista dopisnika »-r«, ki zelo odkrito kaže na neurejene razmere v lesni domači obrti. Ribniška občina je v tem pogledu zelo ozkosrčna, ker zahteva od krošnjarjev s suho robo kolkovane prošnje za izdajo dovoljenja, s točno navedbo obsega zemlje in gozda prosilca, poleg časa, ki ga porabi za izdelovanje in prodajo svojih izdelkov, in sicer dokaz, da je to glavni vir njegovih dohodkov za preživljanje. Vsaka domača obrt, tako tudi suhorobarstvo, je izrazita ljudska svojina, ki si ni nikdar izbirala samo revnih domov, ker so jo gojili splošno, vsaj na ribniškem področju, skoro v slednji hiši. S takimi zahtevami se domača obrt samo ponižuje, ker ji s tem jemlje njen zgodovinski, gospodarski in kulturni pomen. Zdomarjem dele članek veliko krivico, ker jih enostavno šteje med »prekupčevalce« in »špekulante«, ki teh naslovov nikakor ne zaslužijo. Če si po svoji pradavni pravici nabavljajo potrebno robo neposredno pri izdelovalcih, zakaj je to danes prekupčevanje in špekulantstvo, prej pa nikdar ni bilo? Ali morda zato, ker si danes lasti nakup in prodajo suhe robe izključno nedomača trgovska ustanova in njej v korist naj se odrečejo domači krošnjarji vseh svojih prastarih pravic? Živimo v dobi socializma, ki delovnemu človeku zagotavlja vse življenjske pravice!

Če je lesna domača obrt v Ribniški dolini prepuščena sama sebi, naj se ji vsaj ne delajo s takimi odločbami ovire, ki po nepotrebnem razburjajo duhove. Pustimo izdelovalcem, da si sami urejajo vse poslovanje, kakor tudi nakup in prodajo suhorobarskih izdelkov tako, kakor sami mislijo, da bo najbolje! Krošnja pa naj ostane še naprej simbol suhorobarstva. Nikar je ne razdirajmo in ne uničimo, saj je svetel simbol celotne Ribnice!

J. Trošt

Šentjernejski „UPORI“ navznoter in navzven

»Iskra« - »Upori«, Šentjernej, hiti k tretji milijardi — 120 milijonov dinarjev za izvoz — Delovna sila šentjernejskega območja je izkoriščena — Že lani so odprli tudi tretjo (nočno) izmeno, tako da poteka proizvodnja zdaj neprekinjeno

Šentjernejski obrat je letos znatno povečal proizvodnjo, tako da se bo v bruto produktu zelo približal tretji milijardi. Ob tej priložnosti je zanimivo pregledati uspehe zadnjih let, iz katerih je razvidno, kako je nastajal novi dolenjski milijarder. Najvažnejša pri tem je ugotovitev, da nimamo opraviti s porastom v desetinah odstotkov. Pravzaprav je za vse »Iskrine« obrate na Dolenjskem značilno, da so šli s proizvodnjo naglo navzgor, pri čemer so njihova letna povečanja izražena v 200, 300 ali celo 400 odstotkih. Tudi v Šentjerneju ni bilo drugače. Če primerjamo samo lansko proizvodnjo, ki je dala 1 milijardo 227 milijonov brutoprodukta, z letošnjo, ki predvideva 2 milijardi 700 milijonov brutoprodukta, ugotovimo povečanje za 220 odstotkov. Seveda je treba upoštevati, da so ti obrati mladi, da se že izgrajujejo in da imajo za rast morda najboljše pogoje.

Skladno s porastom proizvodnje so v Šentjerneju čedalje bolj dozorevali pogoji za izvoz. Lani so pripravili za tuja tržišča večje količine uporov v skupni vrednosti 30 milijonov dinarjev. Po letošnjem planu bodo letos namenili za tuja tržišča štirikrat več izdelkov, oziroma bo znašala njihova izvozna vrednost 120 milijonov dinarjev.

Perspektiva zaposlenim je zagotovljena

Človek pravzaprav osupne ob številkah, s katerimi v Šentjerneju označujejo industrijsko pospeševanje. Če ne bi poznal okoliščin, ki na to pospeševanje vplivajo, bi hitro sklepal, da gre v marsičem za neke vrste baharijo. Toda vrsta drugih činiteljev je, ki vsakogar odvrača od takega sklepanja. Skupek takih činiteljev je slej ko prej v samem podjetju, v njegovi organizaciji dela, tehnološkem postopku, stalno naraščajočem številu delovne sile, izgrajevanja, skratka v izkoriščanju zmogljivosti.

Od začetka preteklega leta do 1. aprila letos je v obratu »Upori« dobilo zaposlitev 312 novih delavk. Število zaposlenih se je tako povečalo že na 535; predvidevajo pa, da bodo do konca 1964 odprli delovna mesta še za nekajkrat po deset delavk in delavcev.

Proizvodne naloge so se že tako povečale, da so že lani odprli tretjo — nočno izmeno. Ta izmena je postala popolna šele letos. Kolikor lahko govorijo o boljšem izkoriščanju strojev, saj teko ti ves teden brez prestanka, pa še ne morejo zadovoljiti z vsemi rezultati v nočni izmeni. Ne da se trditi, da tretja izmena ne da pravega haska, res pa še ni popolnoma utečena. Za nočno delo nimajo vse delavke ustreznih kvalifikacij oziroma pogojev. Proces prilagojevanja nočnemu delu je zapleten, dolgotrajen, ker so v tretji izmeni tudi matere z majhnimi otroki. Kljub težavam, ki jih ni malo, pa delavke v tej izmeni prav tako dosegajo in celo presegajo norme.

Naloga, ki si jo je zastavil obrat s tem, da je napel plan do skrajnosti (to so narekovale potrebe), ni rešljiva le z odpiranjem novih delovnih mest. Vodilni in odgovorni se zavedajo, da je treba ob povečanju proizvodnje ter števila zaposlenih (naj omenimo, da je šentjernejsko območje že izčrpano, kar se tiče delovne sile) misliti na splošno izgrajevanje oziroma na dograjevanje (povečanje) proizvodnih mest. **V ta namen so že angažirana večja investicijska sredstva. Pretežni del bodo porabili za nabavo dodatne in nove opreme in izpopolnjevali avtomatizacijo. Kljub izpopolnjeni mehanizaciji, ki bo znatno vplivala na porast proizvodnje pa ni bojazni, da bi število delavcev ostalo nenadoma brez posla.** Perspektiva zaposlenih je zagotovljena ker bo mehanizacija omogočila proizvodnjo novega asortimenta. Ta bo zahteval vrsto del, ki na stroje ne bodo vezana.

Znanje — večja proizvodnja — boljši dohodki

Drugače je s kadrom, kadrovanjem in izobraževanjem. Kader je eno najšibkejših mest v strukturi delovnega kolektiva. Tudi sicer ne kaže, da bo vprašanje možno rešiti v doglednem času. Vsakdo, kogar ga vabijo v Šentjernej, postavi za pogoj stanovanje. Stanovanjsko vprašanje pa je znano in tako kot v drugih krajih, kjer ima »Iskra« svoje obrate. Doslej je obrat »Upori« zgradil 12 stanovanj za svoje uslužbence. Tudi v bodoče bo še gradil stanovanja za svoje člane, vendar gre vse prepočasi. Nemogoče pa je pomanjkanju kadrov prilagojevati proizvodnjo, ker bi ta obrat brškone ostal na repu med industrijskimi obrati. Vprašanje je pereče, četudi so v zadnjem času napravili vse potrebno, da se kadrovska problematika ublaži. Med drugim je šentjernejski kolektiv razpisal v šolskem letu 1964/65 6 štipendij za študij na fakulteti in 6 na srednjih šolah. Izobraževanju posvečajo veliko pozornost. Najboljšim delavcem, ki so voljni študirati, je omogočeno, da dobijo primerno izobrazbo.

Ko sprejmejo v kolektiv nove delavce in delavke, morajo ti v posebno šolanje. Opraviti morjao tako imenovane uvajalne tečaje za delo na delovnem mestu. Priprava na dokončen sprejem v delovno razmerje traja okrog 70 ur. Potem ko je tak delavec ali delavka na delovnem mestu, spoznava osnove organizacije podjetja, delavsko samoupravljanje, zakon o delovnih razmerjih, notranje življenje v kolektivu in podobno. »Krst« je dejansko končan šele tedaj, ko se novinec začne priševati med proizvajalce in upravljavce.

Tak način ni samo v skladu z zahtevami obrata, ki proizvaja na industrijski način, ampak mu ne gre oporekati tudi s stališča splošnih družbenih norm. Povsem na mestu je želja kolektiva, da poveča svoje vrste z dobrimi močmi, ki njegovega dosedanjega ugleda ne bodo kalili, ampak ga še utrjevali. To pa bo doseženo samo z vestnostjo in marljivostjo vsakega posameznika.

Seveda se vse to pozna tudi v proizvajalčevi denarnici. Da se stanje iz dneva v dan izboljšuje, pove med drugim podatek, da znaša mesečno povprečje dohodkov na zaposlenega 33.000 dinarjev in da je le 2 odstotka tistih, ki imajo osebne dohodke do 25.000 dinarjev. Vse to so znaki dobrega gospodarjenja in prizadevnosti slehernega posameznika. To pa še ni zadnja beseda. Pričakujemo lahko, da bo kolektiv prebil tudi te meje. Smer je že nakazal . . .●

O koncu prvega tromesečja je delovni kolektiv šentjernejskega »Iskrinega« obrata »Upori« s 100 odstotki uresničil četrtletni proizvodni plan. S tem je dokazal, da je sposoben reševati vedno večje in zahtevnejše naloge, z uspehom pa je prav gotovo na čelu kolektivov, ki obetajo v naslednjih tromesečjih doseči še boljše rezultate.

Kolektiv krepko pomaga domačemu kraju

Če je bilo do zdaj predvsem govora o kolektivu navznoter, je treba zdaj ustreči tudi drugemu delu naslova. Spregovoriti je torej treba o kolektivu, kakršen je po svojem delu predstavljen kraju, kot ga vidijo Šentjernejčani in okoličani.

● Kadarkoli smo pisali o šentjernejskih »Uporih«, smo skoraj vedno poudarjali, da kolektiv tega obrata ni zaprt sam vase, ampak da uspešno rešuje tudi prenekatera krajevna vprašanja. K temu bi tokrat dodali nekaj najnovejših podatkov:

Ko se je v Šentjerneju začela akcija za zgraditev zdravstvenega doma, se v »Iskrinem« obratu niso pomišljali: enoglasno so sprejeli sklep, da prispeva vsak zaposlen član kolektiva 2 odstotka od svojih osebnih dohodkov. To znese okoli 5 milijonov dinarjev! Ob nedavnem dnevu žena je kolektiv obdaril s praktičnimi darili partizanske matere, v počastitev 8. marca pa je uprizoril dnevu primerno odrsko delo »Samorastniki«. Delo, ki ga je režirala učiteljica Eta Durjava, so uprizorili delavci in delavke sami. Zelo spodbudno je tudi reševanje vprašanja družbene prehrane. Kolektivu je veliko do tega, da osnuje obratno menzo, v kateri bi se lahko hranili tudi delavci in delavke, ki niso zaposleni pri »Uporih«. Čedalje bolj dozoreva tudi možnost, da uredi vprašanje otroškega varstva.

● Kazno je, da stoji šentjernejski kolektiv na pravilni relaciji do družbe. Kot tak skrbi za povezavo družbenih organov in družbenih služb, pri čemer se v nemajhni meri posveča reševanju krajevnih zadev. Občani okolišnega območja gradijo za to na njem svojo boljšo prihodnost.

I. Z.

Pogled na novo stavbo Iskrine tovarne kondenzatorjev v Semiču. Gradbena dela bodo v 14 dneh končana. Kolektiv se bo nato začel iz dosedanjih močno tesnih prostorov seliti v novo, svetlo dvorano, ki ima več kot 2000 kvadratnih metrov površine.

EN DINAR NALOŽB BO DAL TRI DINARJE V PROIZVODNJI

Zdrava rast semiške „ISKRE“

V ISKRINI tovarni kondenzatorjev v Semiču bodo 1. julija začeli delati v novih prostorih — Sodobnejši proizvodni postopki bodo brez posebnega povečanja delavcev omogočili znaten skok proizvodnje — Strokovnjaki in stanovanja — obojega je premalo — so zdaj prvo in najvažnejše

»Vesoljna Iskra« je v Sloveniji že postala pojem sodobne proizvodnje. Veseli smo lahko tega, da njene tovarne in obrati na našem področju napenjajo vse sile, da bi šli v korak s takšnimi težnjami. Mednje šteje tudi tovarna kondenzatorjev v Semiču. Tu je pred leti začela peščica delavk, zbranih iz naselij na Semiški gori, v lesenih provizorijih, z nepopolno opremo izdelovati prve kondenzatorje. Obrat se je razvijal in prerasel v pravcato tovarno.

Lani je 400-članski kolektiv naredil za 1 milijardo 328 milijonov dinarjev vrednosti. Letos bodo, kot upajo, ustvarili za več kot 2 milijardi. Posredi je investicija. Nekaj več kot 400 milijonov dinarjev bo vloženih v gradnjo nove stavbe in porabljeno za nakup nove opreme. Gospodarnost naložbe je razvidna tudi iz odnosa med sredstvi, porabljenimi za stavbe, in onimi za strojno opremo. Semiška tovarna bo porabila polovico naložbe za stavbo in drugo polovico za strojno opremo. **Če upoštevamo, das mo na našem področju lani porabili kar 72,3 odst. razpoložljivih investicijskih sredstev za stavbe in le 27,7 odst. za strojno opremo, je treba investicijo v Semiču priznati, da je gospodarna.**

Najeta posojila bodo brez posebnih težav vrnili v 5 letih. Že letos se bo zaradi naložbe povečala proizvodnja od lanske 1 milijarde 328 milijonov dinarjev na več kot 2 milijardi. Ker bo v novih prostorih in z novimi stroji stekla proizvodnja šele 1. julija, jo bodo torej v polovici leta povečali za okrog 700 milijonov. To pomeni, da bo 1 dinar naložb že letos vrnil 3,1 dinarja v proizvodnji. Proizvodnja se bo skokovito povečevala še naprej, čeprav bodo v bodoče na novo zaposlili le malo delavcev. Tovarna si je s to naložbo ustvarila pogoje za II. stopnjo rekonstrukcije, s katero bodo začeli v naslednjih letih.

Če obiščete Vrtačo v teh dneh si boste oblatili čevlje do vrha in še čez. Ko bo gradnja končana, se bo kolektiv lotil urejanja okolja tovarne. Asfaltirali bodo dvorišče in poti med stavbami, zasadili drevje in dosedanje zidane stavbe preuredili v obrat družbene prehrane. Elektroindustrija ne prenese prahu, blato, ki je posledica gradnje in deževja, se bo umaknilo lepo urejenemu okolju.

Strokovnjaki in stanovanja — to je zdaj najvažnejše

Nekoliko teže je s strokovnjaki. V kolektivu, ki šteje 400 ljudi, jih je zdaj sorazmerno premalo. 27 jih štipendirajo na srednjih in višjih šolah, letos pa bodo predlagali štipendije za novih 25 strokovnjakov. Prihajali bodo postopoma, tako da v proizvodnji ne bo težav.

Hkrati s strokovnjaki pa nastaja vprašanje stanovanjzanje. Tem stanovanjem pravijo v Semiču »kadrovska stanovanja«. Tovarna razpolaga s 6 družinskimi stanovanji in 4 garsonjerami. 25 stanovanj bi potrebovali kar takoj. Če bi upoštevali kadrovsko zasedbo, kakršno bi v tovarni morali imeti, bi morali imeti takoj 35 stanovanj. Letos jih bodo zgradili 10, prihodnje leto prav toliko. Izmed 400 delavcev prosi stanovanja le dvajseterica, marsikdo izmed njih pa bi z veseljem sprejel kredit za ureditev stavbe ali za individualno gradnjo.

Avtomatizacija, 25.000 na mesec in 42-urni delovni teden

Če vprašate, kako teko razprave o 25.000 dinarjih kot spodnji meji osebnih dohodkov, povedo, da o tem redno razpravljajo. Lani so znašali povprečni osebni dohodki v tovarni kondenzatorjev 30.000 dinarjev na mesec. V januarju in februarju je bilo le 40 delavk, ki so imele manj kot 25.000 dinarjev. Med njimi je največ takšnih, ki se proizvodnji priučujejo in so torej manj kot 3 mesece v tovarni. Kar je ostalih, morajo majhne osebne dohodke pripisati svojemu delovnemu uspehu.

Organizacija dela in tehnološki postopek sta izpeljana tako, da osebni dohodek priučene delavke ne more biti manjši od 25.000 na mesec, če se trudi doseči normo. Tudi o 42-urnem delovnem tednu že razpravljajo. V nekaterih Iskrinih obratih v Sloveniji so ga poizkusno že uvedli. V Semiču sodijo, da je prvi korak k 42-urnemu delovnemu tednu zagotovitev osebnih dohodkov nad 25.000 dinarjev. Organizacijske in tehnološke izboljšave v proizvočnji, ki zagotavljajo takšen osebni dohodek, so prva stvar pri uvajanju 42-urnega delovnega tedna. Pri njih bo k temu pripomogla tudi avtomatizacija proizvodnje, s katero bodo začeli že letos. Navijalni avtomati in več drugih strojev avtomatov bo sprostilo približno 50 delavk. Ne bodo jih odpustili, pač pa jih bodo razmestili na nova delovna mesta, ki bodo nastala v povečanj proizvodnji. Prihodnje leto bodo o skrajšanem delovniku resno razmišljali in že ukrepali v tem smislu. Lahko bi že letos, saj so zdaj, ko bo zaključena prva stopnja rekonstrukcije, najugodnejši pogoji za to, vendar je povpraševanje po izdelkih tako veliko, da bodo to raje odložili.

Tako je v semiški Iskri. Gospodarna investicija bo vrnila vložena sredstva, hkrati s tem pa ustvarila pogoje za večje osebne dohodke in za skrajšani delovnik. Tu ne bo odvečnih težav, prav zato si želimo še več takšnih investicij pri nas.

Mladina stopiške šole pred poklici

V mesecu poklicnega usmerjanja se je delo s tega področja na naši šoli zelo poživilo. Na podlagi načrta, ki ga je dostavil Zavod za zaposlovanje delavcev, vključujemo poklicno vzgojo v šolske predmete, zbiramo gradivo o poklicih in se pridno pripravljamo na javno oddajo: »Delo in poklic«.

Delo je razdeljeno med posamezne skupine učencev, ki sestavljajo referate na podlagi dostavljenega gradiva za tekmovanje med osnovnimi šolami o spoznavanju poklicev. Na šolskem zbirnem tekmovanju bodo določeni predstavniki ekipe za javno oddajo.

S problematiko usmerjanja mladine seznanjajo starše, člane šolskega sveta in vse, ki jim je bodočnost mladine pri srcu, na razrednih in skupnih roditeljskih in drugih sestankih. Pri tem nam koristijo radijske in televizijske oddaje, razna predavanja ter članki v časopisu. V zvezi z izbiro poklica piše mladina naloge, ki jih bo poslala zavodu za zaposlovanje delavcev.

Do sedaj smo obiskali tovarno obutve in tekstilno tovarno »Novoteks«. Prijetno presenečeni nad prijaznim sprejemom in skrajno potrpežljivostjo in razumevanjem tovariša Danila Kovačiča, glavnega tehnika te tovarne, smo več kot v dveurnem obhodu ob strokovni razlagi spremljali potek dela v predilnici, tkalnici in oplemenjevalnici. Učenci so z velikim zanimanjem poslušali izčrpno razlago tovariša tehnika, občudovali so delovno disciplino in spretnost delavcev pri strojih in z nepozabnimi vtisi odhajali. Za lepo doživetje v tovarni Novoteks in uspešno ekskurzijo se tovarišu Kovačiču še enkrat najlepše zahvaljujemo. Želimo, da bi nam povsod, kamor nameravamo še iti, vcepili toliko volje in ljubezni do poklicev kot je to storil on, ko nam je dal več, kot smo pričakovali.

NITI LITER VINA NA LETO...

Po sklepu lastnikov in izdajateljev Dolenjskega lista se zaradi dražjega tiska, večjih poštnih in vseh drugih stroškov poveča naročnina našega domačega pokrajinskega glasila SZDL od 900 na 1200 dinarjev za leto 1964 — Zaradi katerih vzrokov smo bili prisiljeni list podražiti? — Od nas vseh je odvisno, ali bomo še imeli Dolenjski list ali pa ga bo treba zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ukiniti

V soboto so se na pobudo kolektiva uredništva in uprave tednika zbrali v Novem mestu lastniki in izdajatelji DOLENJSKEGA LISTA, odgovorni predstavniki občinskih skupščin in občinskih odborov SZDL iz Brežic, Črnomlja, Kočevja, Metlike, Novega mesta, Ribnice in Trebnjega, medtem ko so tovariši iz Sevnice svoje stališče sporočili pismeno. Lastniki lista so tokrat sklepali, kako pokriti primanjkljaj, ki je nastal pri sestavljanju predračuna za izdajanje našega časnika v letu 1964. Po domače povedano: s t r o š k i za tiskanje in razpošiljanje Dolenjskega lista so se zadnja leta tako povečali, da dosedanji dohodki ne zadostujejo več.

Že tri leta nismo podražili našega lista niti za dinar

Februarja 1961 smo sporočili našim naročnikom, da je bilo treba zaradi višjih cen tiskarniških storitev in materiala dvigniti letno naročnino od dotedanjih 600 din na 900 din. Po malem pa so različni stroški v zadnjih treh letih vedno naraščali. To kaže tudi naslednji podatek:

en izvod Dolenjskega lista nas je stal leta 1960 (torej pred 4 leti) 33,98 din, leta 1961 že 43,37 din, leta 1962 49,63 din, lani pa je znašala polna **lastna cena za 1 izvod našega domačega tednika 52,48 din.** Zaradi izredno nizke režije in visoke naklade (zdaj tiskamo na teden po 24.500 Dolenjskih listov) so stroški za naš časnik še sorazmerno nizki, posebno če jih primerjamo z nekaterimi drugimi sorodnimi časniki. Naročnik pa je prispeval zadnja leta nespremenjeno vedno po 900 dinarjev za celo leto — ali **za vsako številko samo po 17.30 din.** Lani smo morali torej vse razliko med dejanskimi stroški za 1 izvod, ki znašajo nekaj več kot 52 dinarjev, in med naročnikovimi 17 dinarji pokrivati sami z oglasi, s tiskovnim skladom in z dotacijo, ki so jo listu prispevale občine in okraja Ljubljana in Celje. Od lanskih skupnih dohodkov, ki jih je bilo 56,516.627 din, so naročniki dali za izhajanje lista skupno 16,981.752 din v obliki naročnine, v trafikah in drugje pa smo na drobno prodali še za 775.540 din našega tednika. Vso preostalo razliko pa je bilo treba pokriti z drugimi dohodki.

Da so stroški za tiskanje Dolenjskega lista v zadnjih letih naraščali tudi zaradi večjih naklad, večjega obsega in povečanega števila zaposlenih novinarjev ter uslužbencev v upravi lista, je prav tako razumljivo. Se vedno pa je v uredništvu premalo ljudi, saj imamo v redakciji le 4 časnikarje, na terenu (v Brežicah in Kočevju) pa 2 stalna dopisnika. Storilnost novinarjev pri Dolenjskem listu zadnja leta iz meseca v mesec presega slovensko povprečje pišočih novinarjev tudi do 100 odstotkov in celo več! Občinska vodstva zahtevajo od nas čedalje več prispevkov, sami pa prav tako želimo pisati vedno bolj aktualno in zanimivo. To se nam dostikrat ne posreči, ker nas je za delo pri hiši — premalo. No, pa o tem le mimogrede, čeprav je za naš kolektiv tudi to vprašanje zelo pomembno.

Vsi vemo, da so življenjski stroški zadnja leta naraščali, prav posebno pa zadnje mesece. Tu so se ustavile tudi naše dobre želje, ki smo jih napovedali lani 30. decembra, ko smo zapisali, da »cene za zdaj ne bomo zvišali«. Lastnikom lista smo prejšnji teden sporočili, da novih obremenitev, za katere smo pravkar zvedeli, kolektiv uprave in uredništva sam ne more več prenesti.

Od 1. aprila dalje: dražji tisk

Znano vam je, da tiskamo naš tednik v ljubljanski tiskarni »Delo«. V resnici nam tiskarna zadnji dve leti ni bistveno zviševala cen za svoje storitve, čeprav je morala medtem podražiti vse tisto, kar je izven njenih moči (dražja elektrika, prevozi, tiskarska barva in drugi pripomočki). Ker smo v zadnjih letih povečali naklado od prejšnjih 17.000 izvodov na teden na sedanjih 24.500 izvodov, moramo zato seveda vsak teden plačati za papir in tudi za delo spričo večjega obsega lista precej več kot nekoč, kar je seveda razumljivo. Splošni življenjski stroški, ki so se zadnja leta močno dvignili, pa vplivajo tudi na ceno storitev, ki jih po našem naročilu izvršuje tiskarna za Dolenjski list. Zato nam je preteklo sredo sporočila, da nam bo od 1. aprila letos dalje zaračunavala svoje storitve za pribl. 12 odstotkov (samo na delo) d r a ž j e kot doslej. Vsak teden bo treba odšteti tiskarni pri obsegu 24 strani Dol. lista zdaj še 64.000 din več kot doslej, pri 16 straneh pa 57.000 din več kot do zdaj.

Morda vas zanima, koliko nas stane tisk ene številke našega tednika? Prosim, nekaj podatkov:

Povprečno plačamo za delo in papir ene številke Dolenjskega lista na 24 straneh 712.000 dinarjev, če je številka na 16 straneh, pa 470.000 dinarjev. Vse klišeje (slike), odpremo iz Ljubljane, poštne stroške, vso režijo, osebne dohodke in honorarje tujim sodelavcem plačujemo seveda še posebej. V gornjih številkah so zajeti samo čisti tiskarski stroški.

Podražitev tiskarskih uslug je zaradi naštetih činiteljev verjetno upravičena, saj nam tiskarna zadnji 2 leti ni podražila svojega dela.

In še: večji poštni izdatki

Mnogi naročniki verjetno ne vedo, da naša uprava n a m e s t o n j i h plačuje tudi d o s t a v n i n o na dom. Poleg tega, da plačamo 80 par za vsak naslovljeni izvod že v Ljubljani, je treba za to, da dobite časnik na svoj domači naslov v hišo, plačati na leto še 120 dinarjev PTT podjetju, ki ima z razpošiljanjem časnikov veliko izgubo. Radi verjamemo, da uslužbenci PTT podjetij niso veseli, ko morajo razpečevati tolikšne količine časnikov, pa pri tem njihovo delo ni dovolj plačano. Na Dolenjskem imajo uslužbenci naših pošt še posebno »nagrado« za svoje delo: so med najslabše plačanimi v Sloveniji. Zakoni »nerazvitega področja« se tu spet očitujejo.

Skupnost PTT podjetij Slovenije pa nam je konec marca poslala v podpis tudi **novo pogodbo o pobiranju časopisne naročnine.** Medtem ko smo doslej plačevali poštam za izterjavo naročnine povprečno oz. pavšalno na leto po 180.000 dinarjev, bo treba od 1. marca 1964 dalje plačati za pobiranje naročnine od vsake naše položnice po 20 dinarjev. Letna razlika bo znašala pri sedanji nakladi pribl. 800.000 dinarjev.

Kaj vse je še dražje?

Po tem, ko smo decembra sestavili prvi osnutek predračuna naših dohodkov in izdatkov za 1964, še nismo vedeli, da bodo z novim letom večji izdatki za socialno zavarovanje, prispevek za Skopje in nekatere druge manjše podražitve oz. usluge. Večji obseg tednika in višja naklada seveda prav tako prispevata, da bo stroškov več kot lani. Ker je v upravi lista zdaj že dvakrat po 24 tisoč kartotek, smo morali tu zaposliti novo uslužbenko, s pridružitvijo NOVIC v Kočevju pa imamo od 1. januarja dalje tudi enega časnikarja več. Po novem letu imamo tudi več dopisnikov in stalnih sodelavcev, kar vse spet vpliva na večje honorarje.

Ne smemo pa tudi pozabiti, da so lani prispevale naše občine za obstoj lista 4,409.750 din, letos pa naj bi mu dale 19.100.000 dinarjev. **To pa je dobre 3,300.000 din manj dotacij, kot smo jih dobili lani; letos sta namreč okraja Ljubljana in Celje izjavila, da je vzdrževanje medobčinskih (lokalnih) listov stvar občin samih. Na okrajne dotacije torej ne moremo več računati.**

Vlado Lamut: BRALKA

Odkrita beseda: poslej polletna naročnina 600 din namesto dosedanjih 450 din

Vse to so lastniki in izdajatelji našega tednika v soboto dobro premleli in pregledali. Dejstvo je, da že t r i l e t a naročnine za Dolenjski list nismo spremenili, da pa tako ne more ostati. Predstavniki občin so odkrito povedali, da razen obljubljenih dotacij za 1964 ne morejo več prispevati. Razliko med dohodki in izdatki, ki znaša po sedanjih povišanih stroških pribl. 12 in pol milijona dinarjev, mora delno pokriti tudi zvišana naročnina. Lastniki Dolenjskega lista so zato sklenili, da se naročnina za leto 1964 poveča za 300 dinarjev. Poslej bo znašala polletna naročnina 600 din, celoletna pa 1200 dinarjev. Tako bomo mogli list še nadalje obdržati pri življenju, več milijonov, ki nam še manjkajo, pa bo treba do konca leta nekako zbrati.

Ker pa bo tudi sedanja podražitev samo delno pokrivala izgubo, ki jo naš list ima, bo veljala celoletna naročnina (1200 din) za vse leto 1964.

Naročniki, ki so medtem že plačali dosedanjo polletno naročnino (450 din), bodo letos doplačali še 750 din; kdaj in kako, o tem bomo v kratkem obvestili vse naročnike.

Priznati moramo, da dosedanja naročnina 900 din na leto res ni bila velika. Dohodki so se zadnja leta vsem bistveno spremenili, zato pričakujemo, da nas bo množica dosedanjih dolgoletnih naročnikov in bralcev našega domačega tednika podpirala tudi naprej in listu ostala zvesta.

Prosimo vas zato, da Dolenjskega lista ne odpoveste; če bo veliko odpovedi, bodo stroški za izvod spet večji in bo treba naročnino še povečevati.

— Mica, kaj pa razsajaš, če se je Dolenjc podražil za tistih 300 dinarjev?! Deset jajčk bom oddala zdajle v zadrugo, pa ga bomo spet celo leto brali...

Gre za liter vina na leto ali za 10 jajc...

Podražitev za 300 dinarjev na leto spričo opisanih razmer in večjih stroškov, ki jih imamo z izdajanjem našega pokrajinskega časnika, v nobenem pogledu ni pretirana. Zato prosimo vse naše naročnike:

OSTANITE LISTU ZVESTI TUDI OB SEDANJI PODRAŽITVI! **Z novo naročnino nam boste omogočili, da vsaj del povečanih stroškov pokrijemo sami, uprava lista pa si bo tudi v bodoče prizadevala, da zbere kar največ oglasov, naročenih reportaž, malih oglasov in drugih dohodkov.**

S temi željami Vas pozdravlja

KOLEKTIV UREDNISTVA IN UPRAVE DOLENJSKEGA LISTA

Obvestilo naročnikom Dolenjskega lista v krški občini

V soboto so lastniki in izdajatelji Dolenjskega lista v Novem mestu ob navzočnosti tovariša Slavka Smrdelja, člana izvršnega odbora ObO SZDL iz Krškega, razpravljali tudi o vprašanju izgube, ki jo ima naš tednik pri naročnikih v krški občini. Dejstva so takale:

En izvod Dolenjskega lista nas stane lani 52 dinarjev in še nekaj čez. Naročnik prispeva zanj samo 17.30 din ali le malo več kot eno četrtino. Pri 3.000 naročnikih (vzeli smo okroglo številko zaradi lažjega računa) v krški občini, pri 52 številkah na leto in pri znesku 52 din za 1 številko imamo letos samo v tej občini pri celoletni nakladi 8,012.000 dinarjev bruto izdatkov. Od 3.000 naročnikov pa bi dobili pri sedanjih 900 dinarjih letne naročnine komaj 2,700.000 dinarjev dohodkov. Čiste izgube imamo torej pri naročnikih v tej občini letos po gornjem računa kar 5,312.000 dinarjev.

Občina Krško pa, kakor je znano, ni podaljšala pogodbe o solastništvu pri našem medobčinskem glasilu SZDL. Medtem je začela izdajati tudi svoje tiskano glasilo, ki izhaja enkrat na mesec, za Dolenjski list pa je pripravljena letos prispevati po izjavi tovariša Smrdelja 600.000 dinarjev. Za tako simbolično vsoto, ki ne pokrije niti izdatkov za tisk ene same številke, seveda ne moremo letos več sodelovati s Krškim, kot smo doslej. Ker so za Dolenjski list usahnili tudi drugi dohodki iz te občine (naročene reportaže, večina oglasov in pod.), druge občine nikakor ne morejo plačevati svojih dotacij za to, da bi naročniki Dolenjskega lista v krški občini dobivali tako poceni naš domači tednik.

Lastniki lista so zato v soboto sklenili, da naj uredništvo tednika seznani bralce Dolenjskega lista v občini Krško z gornjimi številkami. Hkrati so sklenili, da se v maju 1964 preneha pošiljati Dolenjski list vsem dosedanjim naročnikom v tej občini. Vsak dosedanji naročnik našega lista iz krške občine pa bo Dolenjski list lahko dobival tudi vnaprej, če bo plačal zanj polno naročnino; le ta znaša 2700 dinarjev na leto. To naročnino pa bo prav tako treba plačevati polletno v n a p r e j, saj bodo z njo kriti vsi izdatki, ki jih ima uprava lista.

Žal nam je, da moramo to neprijetno vest sporočiti našim dolgoletnim naročnikom in bralcem v krški občini. Nismo želeli in ne pričakovali, da bodo stvari potekale tako, kakor so. Žal pa časopisa brez denarja ne znamo izdajati, niti ne bi bilo prav, da bi druge občine omogočale, da bi bralci Dolenjskega lista v krški občini dobivali naš tednik za četrtinsko ceno.

UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

Na sledi neurejenim razmeram dijaške prehrane

Doraščajoči organizem potrebuje dosti hrane v raznoličnem sestavu, predvsem pa rednih, toplih obrokov hrane. To vedo dijaki, vedo starši, ve šola, vedo vsi — vendar ... Pokazalo se je, da del dijaške mladine v Novem mestu nima redne hrane v zadostni količini in da ima dijaška kuhinja vedno manj abonentov. Zanimivo je, da dijaki s podeželja v mestu ne kažejo lakote, ko pa pridejo domov, planejo v shrambo in jedo ko mlatiči. Zakaj?

Pred kratkim sta bili v Novem mestu dve posvetovanji, na katerih so razpravljali o prehrani šolske mladine. Zbrani prosvetni in javni delavci ter predstavniki občin so ugotovili, da imajo od vseh srednješolcev zadostno in pravilno prehrano pravzaprav le dijaki domačini, razen teh pa tudi dekleta iz Internata Majde Šilc v Šmihelu. Velik del fantov in deklet iz vseh novomeških šol, ki stanujejo v bršlinskem internatu ali zasebno, pa prehrane nimajo urejene. Za nekatere sploh ni mogoče ugotoviti, kje se hranijo.

Da bi po eni strani nekako vplivali na boljšo prehrano dijakov, po drugi strani pa dijaško kuhinjo postavili na noge, so na posvetovanju sklenili, naj na vseh šolah ukinejo enolončnice, razen za vlakarje, dijake pa naj napotijo v dijaško kuhinjo. Toda pokazalo se je, da stvar ni tako preprosta, kot se nemara zdi na prvi pogled, in da jo bo treba reševati drugače.

Vsak človek raje dobro je kot slabo. Možak pri šestdesetih pa se bo, če je postavljen pred izbiro med dobro hrano in obleko, nedvomno odločil za prvo, medtem ko mlado dekle ne bo niti trenutek pomišljalo za nekaj dni zategniti pas, če potrebuje nove nogavice. Tako je že od nekdaj in je še danes. Toda ali je to lahkomišljenost?

Da bi ugotovili, kako se hrani mladina, kako porabijo študentje denar, ki jim ga daje družba v obliki štipendij ali na drug način, in zakaj se branijo menze, oz. si ne privoščijo redne hrane, smo obiskali dijake na gimnaziji, učiteljišču in srednji ekonomski šoli, da bi tudi njihove izjave pomagale osvetliti ta pereči problem.

Še bi jedli, če bi imeli ...

● **Gimnazijec Viljem Lužar**, odličnjak II. b razreda:

- Sem brez staršev, živim v internatu. Po očetu dobivam 8.000 din pokojnine. Za internat plačam 3.000 din, kosilo in večerjo imam v dijaški kuhinji, za zajtrk pa zmanjka. Če dobim kak dinar od brata, zavijem naravnost v pekarijo. Lahko izračunate, koliko mi ostane za obleko in vse ostalo. Skoro nič! Vendar z menoj še ni najhuje. Vem za primer dijaka v internatu, ki po ves mesec nima plačanega niti enega kosila, niti ene večerje! Nimam!

● **Učiteljiščnica Milena Zaletel** je doma iz Cerkelj, šola pa se v Novem mestu.

- Dekliški internat stane 11.000 din mesečno. Tega moji starši ne bi zmogli kljub temu da dobivam 6.000 din štipendije. Doma sta še dve sestri in moram biti skromna. Stanujem zasebno. Poslej nisem bila nikjer abonirana na hrano. Zjutraj ne jem, namesto kosila sem v šoli jemala enolončnico, zvečer pa sva si s sošolko napravili kavo ali čaj. Tudi precej drugih dijakov iz naše šole je živelo tako. Pred kratkim, ko so enolončnice ukinili, sem vzela bloke za kosilo po 180 din v delavski restavraciji. V dijaško kuhinjo me ni volja iti. V ceni je le malenkostna razlika, razen tega v delavski restavraciji hrano čez nedeljo lahko odpovem, v dijaški kuhinji pa ne. Zakaj bi plačala kosilo, ki ga ne jem? Ob sobota hodim namreč domov, kjer se pošteno najem, prinesem pa s seboj tudi kak priboljšek. Prehrana, kakršno sem si oskrbela, mi zadošča. Seveda bi tudi jaz raje pošteno jedla trikrat na dan — tod če ni, ni! Že prej mi je malo ostalo za obleko, zdaj pa, ko plačujem za kosilo še enkrat več, kot sem plačevala za enolončnico, si ne bom mogla nič več kupiti.

● **Marija Dragan, dijakinja srednje šole**, je povedala tako:

- Doma sem z Dolža. Oče je upokojenec, otroci smo štirje, zato od doma ne morem zahtevati nikake pomoči. Socialno zavarovanje mi daje štipendijo. Letos prejemam po 8.000 din, prej pa sem dobivala le 5 tisoč na mesec. S tem denarjem internata ne morem plačevati, zato sva se s kolegico Marijo najeli sobo. Imava štedilnik in si kuhava sami. Nekaj časa sem hodila jest v dijaško kuhinjo, a mi ni bilo všeč. Najina hrana se mi zdi boljša, pa tudi cenejša. Od doma prinesem zelenjavo, ostalo kupiva. Od 1. do 15. v mesecu izhajava s 4.000 dinarji, ki jih Marija dobi od doma, od 15. dalje pa z isto vsoto, ki jo prispevam jaz od svoje štipendije. Za stanovanje plačam 1.500 din, elektriko posebej, razen tega moram kupovati še vse šolske potrebščine. Za obleko in obutev, za kino in vse ostalo mi ostane, okoli 1.000 din na mesec. Malice v šoli ne jemljem, je predraga zame. Moje sošolke in dekleta iz drugih razredov so večinoma na hrani v dijaški kuhinji. Če rečem, da so na hrani, pomeni le, da imajo kosilo, v najboljšem primeru še večerjo. Za tako, ki bi imela plačane vse tri obroke hrane, ne vem!

Samo dve možnosti imamo

Kot so pokazali odgovori dijakov, bi se nihče ne branil dobre hrane, če bi imel dovolj denarja zanjo. O večini mladine pa ne moremo reči, da bi lahomiselno trošila denar. Narobe! Vsak odvečni dinar nese v pekarno. Ukrep, po katerem je bila enolončnica v šolah ukinjena, razen za vlakarje, je torej mnoge zelo prizadel. Dijaki, ki že prej niso zmogli več kot 65 din za topel obrok hrane, so zdaj toliko na slabšem. Ostane jim dvoje: ali plačati še enkrat dražje kosilo in se odpovedati vsemu ali pa stradati na račun prekratkih hlač ali **pretesnih čevljev.**

Če bomo hoteli dijaški mladini zagotoviti pravilno in zdravo prehrano, ki je pogoj za telesni in umski razvoj, potem spričo dejstev, da je ta mladina zvečine zelo slabo založena z denarjem, pri sedanjih štipendijah ne moremo niti pomisliti na ekonomske cene. Že tako ugotavljajo statistike, da je na srednjih in visokih šolah vse premalo kmečke in delavske mladine. **Če bomo z visokimi cenami ali drugimi ukrepi stvar še zaostrili, bo položaj še slabši; študirali bodo lahko le otroci uslužbencev in dobro situiranih staršev, kar pa je v nasprotju z načeli, pridobljenimi v naši ljudski revoluciji.**

● Družba je zainteresirana na tem, da bobi zdrave in dobre strokovnjake, zato se moramo torej odločiti ali za višje štipendije ali pa za izdatnejšo pomoč dijaški kuhinji, da bo lako nudila ceneno in dobro hrano vsaj socialno šibki mladini. Brez tega pa verjetno ne bo šlo, kajti od lepih besed in dobrih nasvetov še nihče ni bil sit.

Ria Bačer

Od 282 le 113 dijakov in dijakinj učiteljišča

Po podatkih o prehrani, ki so jih v zadnjih dneh zbrali na novomeškem učiteljišču pod vodstvom dijaka Liparja, je stanje tako:

Vseh učencev je 282, od teh ima celotno oskrbo s tremi dnevnimi obroki hrane 96 gojenk internata v Smihelu in 17 dijakov v zasebnih gospodinjstvih. Po dva obroka hrane na dan (kosilo in večerjo) prejema 32 dijakov, 8 fantov in deklet pa ima samo enkrat na dan toplo hrano. Vozačev je na učiteljišču 94, od teh ima enolončnico v šoli le 33 dijakov. Za 35 dijakov in dijakinj pa ni bilo mogoče ugotoviti, kje se hranijo in kolikokrat na dan.

Spričo navedenih številk, ki so jih zbrali dijaki sami, komentar ni potreben.

»Rešitev vidimo v večjih štipendijah!«

Kakšno je stališče občinske skupščine do vprašanja prehrane in obstoja dijaške kuhinje, smo zvedeli pri treh najodgovornejših tovariših: predsedniku **Sergeju Thorževskem**, podpredsedniku **Andreju Grči** in tajniku **Franciju Kuhaju:**

— Problem mladinske prehrane dobro poznamo, saj smo o njem že večkrat razpravljali. Menimo, da ne bi bilo prav, če bi dali dijaški kuhinji kakršnokoli dotacijo, ker bi s tem podprli vse abonente, tudi otroke dobro situiranih staršev iz Novega mesta, ki se tam hranijo. Prav gotovo pa je, da bo treba čimprej urediti vprašanje prehrane dijaške in vajenske mladine nasploh. Rešitev vidimo samo v večjih štipendijah! Dijaška kuhinja naj bi postavila realne cene za boljšo hrano, kot jo je nudila doslej, dijaki pa naj bi jo s pomočjo večjih štipendij plačevali v celoti. Najbolj bodo prizadeti dijaki in dijakinje gimnazije iz drugih krajev, ki večinoma ne uživajo nobene družbene pomoči. Te bi morali podpreti, vendar bi morali primere reševati posamezno, ne pa po nekem enotnem sistemu dodeljevanja podpor, kajti zaslužki staršev so zelo različni. Ni pa samo družba dolžna skrbeti za študij mladine, to starši vse preradi pozabljajo! Če bi imele šole organizirano socialno službo, po kateri se kaže vedno večja potreba, bi se vse to dalo lepo urediti.

Z našimi sredstvi smo pripravljeni dijaški kuhinji pomagati le toliko, da bi morda plačevali kvalificirani moči na podoben način, kot jih plačujemo za otroške varstvene ustanove. To pa je stvar dogovora.

Vajencem se godi nekoliko bolje

Včasih je bilo za vajence najslabše poskrbljeno. Razen mojstrovih klofut so morali dostikrat trpeti tudi lakoto in mraz. V letih po vojni so se njihove razmere postopoma izboljševale. Danes dobivajo vajensko nagrado, sicer skromno, a vendarle nekaj svojega denarja, s katerim lahko razpolagajo. Posebno pridni lahko tudi »po urah« še kaj zaslužijo. Kako žive bodoči obrtniki, ki se šolajo v novomeški vajenski šoli, sta povedala Vinko Vidic in Ivan Konda.

Finomehanični vajenec pri zasebnem obrtniku Josipu Biharju v Novem mestu je povedal: — Okoli 7000 din imam vsak mesec svojega denarja. Dobivam vajensko nagrado pa tudi doma mi pomagajo, če res potrebujem. Stanujem v Črmošnjicah. 4000 din plačam vsak mesec za kosilo v dijaški kuhinji, zvečer jem doma, zjutraj pa, kakor je. Če imam čas, zajtrkujem, kadar pa sem pozen, grem od doma tešč in dopoldne malicam. Stanovanja mi ni treba plačati, tako mi ostane okoli 3000 din. Redno kupujem TT in Dnevnik, včasih grem v kino, v gostilnah me pa ne boste videli. Za skromno življenje je ta denar kar dovolj, seveda, za obleko in obutev bolj malo ostane.

Vinko Vidic je avtomehanični vajenec pri KZ Sevnica. Kadar sem v šoli v Novem mestu, stanujem v bršlinskem internatu, jem pa v dijaški kuhinji, kjer imam plačane vse tri obroke hrane. Mesečno dobivam 6000 din vajenske nagrade, porabim pa precej več. Kar zmanjka, dodasta mama in sestra, ki me vzdržujeta. Spominjam pa se pripovedovanja fantov lani, da jedo v šoli le enolončnico in da je to vsa hrana, ki jo uživajo. Nekateri vajenci pri podeželskih mojstrih niso dobivali niti vajenske nagrade, pa so se bali to povedati.

Meni je hrana v dijaški kuhinji kar všeč. Slišal sem tudi že pripombe, da nekateri fantje v dijaški ne morejo jesti, pa se mi zdi, da je to le izgovor. Najbrž nimajo denarja in jim je nerodno. Le zakaj?

Na šoli smo pri učiteljici Berti Dinčič zvedeli še to, da vsi vajenci te šolske izmene prejemajo toplo malico v šoli. Že prvi dan pouka so razposlali okrožnico, s katero so učencem sporočili, da je malica pravzaprav obvezna. Vodstvo šole smatra, da 500 dinarjev na mesec za toplo malico v dopoldanskem času res ni preveč in da to vsoto vsakdo lahko prispeva. Ta ukrep so uvedli tudi zato, ker so nekateri fantje doma dobivali denar za šolsko malico, namesto nje pa so raje kupovali cigarete. Tako bo manj kajenja, hkrati pa bo poskrbljeno vsaj za dopoldansko prehrano vajenske mladine.

RAZMERE UREDITI!

MARIJA PRAH, predsednica sveta za socialno varstvo in varstvo družine občine Novo mesto, je o problemu mladinske prehrane takole izjavila:

— Ves denar, ki ga vlagamo v prehrano otrok, je ena najkoristnejših družbenih investicij. Mislim, da o potrebi obstoja dijaške kuhinje ni vredno izgubljati besed, saj je menda vsem jasno, da mora poslovati. Razmere v tej kuhinji pa bi bilo treba čimprej urediti, da se dijaki ne bi več pritoževali. Na kak način bomo to uredili, je treba razmisliti, mislim pa, da za izplačilo podpor socialno šibkim dijakom iz proračuna socialnega varstva ni nobenih stvarnih možnosti.

Dijaški kuhinji bije plat zvona

Namesto 300 zdaj le 180 abonentov v novomeški dijaški kuhinji — Dijaki s kuhinjo žal niso zadovoljni — So res tako izbirčni ali je vzrok drugje?

Namesto 300 le 180 abonentov v novomeški dijaški kuhinji. Dijaki s to kuhinjo niso zadovoljni! So res tako izbirčni ali je vzrok drugje?

Dijaška kuhinja posluje v kletnih prostorih osemletke že vrsto let. Skraja je bilo toliko interesentov, da so jih morali odklanjati, zadnja leta pa se je položaj bistveno spremenil. Kdor le more, si poišče hrano drugje, zato je pred nedavnim prišlo tako daleč, da se je začelo govoriti o ukinitvi te ustanove. V najbolj kritičnih dneh je upravnica dijaške kuhinje o tem takole povedala:

— Že 11 let je občina dajala naši kuhinji 300.000 din letne pomoči, vendar v zadnjih dveh letih obljube ni izpolnila. Leta 1962 smo dobili od te vsote 100.000 din, leta 1963 pa 200 tisoč din. Cene živil so v tem času neverjetno poskočile, pomoči RK je vedno manj, zato je jasno, da ob povečanih stroških in manjši pomoči družbe ne moremo nuditi več tako dobre hrane. Ko so v šolah začeli kuhati enolončnice, je bilo pri nas vedno manj abonentov. Za topel obrok dobre hrane so dijaki v šoli plačali le 65 din, pri nas pa je stalo kosilo še enkrat več. Šole so lahko nudile dobro jed za tako ceno, ker je šolska kuhinja dobivala občutno pomoč iz proračuna šole, nam pa ni nihče nič dal.

Prizadevali smo si, kolikor smo mogli, vendar je tudi pri nas tako, da je za malo denarja malo muzike. Tristo tisoč je pred leti še nekaj pomenilo, pri sedanjih cenah in letnem prometu 8 milijonov pa pomeni lanska družbena pomoč kapljo v morje.

Upravni odbor sem na vse te težave opozorila. Pretresli smo več možnosti, da bi kakorkoli izboljšali kritični položaj, žal izhoda nismo našli. Odločili smo se za delegacijo, ki je šla na občino, da bi s pristojnimi tovariši prišli do pametnih sklepov. Nato je občina sklicala posvet z ravnatelji šol in drugimi javnimi delavci, ki se ukvarjajo z mladino. Sklenjeno je bilo le to, da bodo na šolah ukinili enolončnice za vse tiste, ki stanujejo v Novem mestu, povedali so nam, da na denarno pomoč s strani občine ne smemo računati in da je to pravzaprav vse, kar lahko storijo za nas. Predvideli smo, da bodo vsi srednješolci, ki so bili ob šolske enolončnice, prišli v našo kuhinjo, pri tem pa smo se pošteno zmotili. Nekateri so se res vrnili k nam, precej pa se jih je odločilo kljub višjim cenam za obrat družbene prehrane ali si pomagajo na drug način. Poizkusili bomo še s posvetom abonentov in kolektiva naše kuhinje, da bi se o vseh težavah in morebitnih nepravilnostih odkrito pomenili.

GLASNA IN JASNA BESEDA ABONENTOV

Posvet je bil nedavno tega nekega večera v dijaški kuhinji. Udeležilo se ga je okoli 50 mladincev in mladink iz vseh srednjih šol, kolektiv kuhinje, zastopnik občine Ivan Grašič in še nekaj drugih gostov.

V uvodnem referatu je upravnica kuhinje povedala nekaj podatkov o poslovanju v preteklem letu, nato pa večkrat pozvala dijake k odkriti besedi, kritiki in predlogom.

Že je kazalo, da so pravzaprav vsi zadovoljni, saj se prve pol ure nihče ni oglasil, zaem pa se je sprožil plaz. K besedi so se oglašali dijaki kar po vrsti, posebno učiteljiščniki. Izkazalo se je, da jim v dijaški kuhinji ne gre v račun predvsem to, da morajo plačevati hrano tudi za tiste dneve, ko je ne uživajo. Prav zaradi tega so se nekateri raje odločili za obrat družbene prehrane. Drug problem, ki je na tem posvetu v vsej grenkobi planil na dan, pa so nizke štipendije, zaradi katerih dijaki ne jemljejo vseh treh obrokov hrane temveč samo enega ali dva.

Misli so se kresale vsevprek, padali so predlogi, končno pa so se zedinili za naslednje: vodstvo kuhinje je pristalo na to, da bodo abonenti ob nedeljah lahko hrano odpovedali, sicer ne v celoti, vendar na ta način, da bodo plačali le režijske stroške, stroške za živila pa jim bodo odšteli. Razen tega bodo v bodoče dijaki sodelovali pri sestavi jedilnikov, iz vsake šole po eden. Sprejeli so tudi predlog, naj bi na vsaki šoli delovala posebna komisija; ta bo naredila seznam vseh dijakov in dijakinj, ki ne morejo plačati vseh treh obrokov hrane. Sezname bodo predložili socialnemu skrbstvu posameznih pristojnih občin, da bi s primernimi podporami pomagali siromašnim dijakom. Seveda pa je veliko vprašanje, če ne bo ostalo le pri seznamih, saj vemo, da socialni službi že tako primanjkuje denarja za reševanje lastne problematike.

Čeravno bi vse te predloge uresničili, še vedno ostane odprto vprašanje kvalitete hrane v tej kuhinji, ki je bila povod za pritožbe dijakov. S povečanim številom abonentov bi sicer nekaj pridobili, vendar tako malo, da to kuhinje ne bi rešilo težav. Dokler bo kolektiv dijaške kuhinje navezan na ista sredstva, s kakršnimi je razpolagal doslej, ne bo mogel nuditi boljše hrane, četudi ima še tako dobro voljo.

Če občina tudi poslej ne bo pripravljena primakniti kaj več iz svojih sredstev, preostane samo še zvišati cene. Do tega bo najbrž moralo priti, saj kuharice ob napornem delu in 15 tisočih mesečnih prejemkov niso zadovoljne. Mimo teh pa bi nujno potrebovali vsaj eno kvalificirano moč. Kaj torej storiti? Vsekakor bo treba najti nov vir dohodkov!

Vsi, ki se bodo poklicno ubadali s tem problemom, naj to store z največjo mero odgovornosti. Zavedati se moramo, da bodo slabo hranjeni dijaki čez nekaj let na svojih delovnih mestih malo odporni delavci. Ne smemo se čuditi, če bodo tedaj na račun te ali one bolezni kot posledice nezadostne hrane v doraščajoči dobi izgubili toliko in toliko delovnih dni.

PROF. JANKO JARC: *Pred sto leti v Novem mestu*

12. novembra 1865 je na občinski seji J. Arko predlagal »Rudolfovo«, vendar je želel vedeti še za mnenje Zgodovinskega društva in drugih avtoritet. Končno je obveljalo »Rudolfovo«, seveda le v uradnem jeziku, narod je ostal pri svojem udomačenem nazivu. Do kakih smešnosti je ta sprememba imena privedla v uradnem dopisovanju podeželskih občin z mestno, kaže npr. dopis ajdovške občine z naslovom: »Naj prejme Gospod Novameiški župan v Rudolfovo«.

P. Hicinger je v zgoraj omenjenem dopisu grajal, da ni bila ob petstoletnici izdana nikaka spomenica, in ponovno predlaga, da bi bilo dobro izdati vsaj spominski album s kratkim pregledom mestne preteklosti in priobčenjem važnejših listin iz mestnega arhiva ter opisom jubilejnih svečanosti, kar je ostalo zopet brez odmeva. Zgodovino Novega mesta je šele petindvajset let kasneje napisal prof. Ivan Vrhovec.

Če na kratko povzamemo predloge in načrte, ki so jih meščani stavili občinskemu odboru v izvedbo v zvezi s petstoletnico mesta ali pa jih je občinski odbor pripravljal sam, moramo najprej ugotoviti, da v vseh treh letih razpravljanja, kaj naj bi bilo mestu in njegovim prebivalcem v trajno korist in pomenilo obenem napredek Novega mesta, ne moremo zaslediti kakega resnično trdnega načrta, ki bi ga tudi dosledno izvajali oziroma stremeli za njegovo uresničitev. Predlogi so padali od leve in desne, iz leta v leto so jih spreminjali ali dopolnjevali, pri tem pa se razburjali predvsem okoli vprašanja nekaterih formalnih korakov, ki bi jih bilo treba napraviti zato, da bi si mesto nekako pridobilo finančna sredstva, ki bi potem omogočila izvedbo vsaj nekaterih načrtov oziroma predlogov.

Ti predlogi sestavljajo v glavnem tri skupine:

1. zgraditev mestne bolnišnice, razširitev gimnazijskega poslopja, razširitev rotovža, ureditev prostorov za dekliško šolo, ustanovitev hranilnice, ureditev mestne hiralnice in zgraditev vodovoda;

2. pomnožitev učil in namestitev novih učnih moči za proste predmete na gimnaziji, poimenovanje ulic in trgov in ureditev ulične razsvetljave ter preimenovanje Novega mesta po ustanoviteljevem imenu oziroma obnovitev starega, že po Jožefu II. odpravljenega mestnega naziva;

3. izdaja kratke zgodovine Novega mesta z objavo najvažnejših zgodovinskih dokumentov.

Denarna sredstva za uresničenje vsaj nekaterih teh predlogov naj bi vrgla loterija, oziroma naj bi se natekla v posebnem fondu s podporami dežele in Kranjske hranilnice. Dovoljenje za loterijo pa naj bi izprosila posebna deputacija pri cesarju. Namesto deputacije je bila odposlana le pismena prošnja, loterija je bila sicer dovoljena, a nikdar izvedena, prošnje za podpore, ki naj bi se zbirale v posebnem fondu, pa so ostale brez odgovorov.

Temu primerno je bilo tudi uresničevanje predlogov in načrtov: od predlogov, navedenih pod 1., ni bil uresničen niti eden; od predlogov pod 2. so izvedli samo preimenovanje uradnega naziva mesta; pod 3. navedeni predlog je bil uresničen toliko, kolikor je Zgodovinsko društvo za Kranjsko v Ljubljani v svojem glasilu objavilo zbirko dokumentov, ki zadevajo zgodovino Novega mesta, in ob lastnih stroških oskrbelo njihov ponatis v posebni brošuri. Ta objava je še danes toliko pomembnejša, ker je večina dokumentov, ki so jih pred sto leti še videli v novomeškem mestnem arhivu in so pred dvema desetletjema bili še ohranjeni, za vedno izgubljena.

V Novem mestu se torej razen triletnega besednega boja in tridnevne veselice ter pred rotovžem posekanega kostanja ni izvršilo nič, kar bi spreminjalo podobo mesta.

Če so propadli vsi načrti in predlogi, ki so nastajali v zvezi s petstoletnico, se je uresničila vsaj sanja peščice novomeških rodoljubov: n a r o d n a č i t a l n i c a. 27. avg. 1865 se je zbralo 20 meščanov, ki so se posvetovali o novem društvu in sklenili čimprej predložiti pravila oblasti. Lajbaherica je pisala 6. septembra, »da v Novem mestu od jubilejnih slavnosti dalje resnično datira nova era. Do sedaj tako mirno in družabno mestece je naenkrat razklano na dva tabora.« »Tu Kasino!«, »Tu Čitavnica!« je njuno geslo. Pravila da so že predložena oblasti, in ker je na Dunaju tako imenovano grofovsko ministrstvo, hočejo seveda tudi Novomeščani za predsednika »aristokrata« (namiguje na Franca Viktorja Langerja pl. Podgoro). Zgražajoč se, da so glavni organizatorji čitalnice kaki trije državni uradniki, meni, da bo ustanovitev čitalnice prinesla novomeškemu družabnemu življenju samo škodo, češ »veliko društev, mnogo stroškov in malo prave družabnosti«.

V sredi septembra je pripravljalni odbor izpopolnil vrnjena pravila, jih v soboto, 23. septembra, sprejel potrjena, naslednjega dni pri Brunerju sklenil takoj pričeti z nabiranjem članov in jih takoj prvega dne nabral 46. 11. oktobra 1865 so »Novice« priobčile vabilo »začasnega odbora društva narodne čitavnice« na ustanovni občni zbor 23. oktobra, na katerem je bil za predsednika izvoljen dr. Josip Rozina, ki je bil že leta 1848 predsednik »Slovenskega društva«. Novomeško družabno življenje je bilo v zimi 1865/66 že pod vtisom prireditev čitalnice, ki je tako resnično ostala edini spomin na petstoletnico, postala matica vseh novomeških narodnih društev in ob svoji desetletnici sebi in Slovencem zgradila prvi — N a r o d n i d o m.

Narodna čitalnica je v začetku sedemdesetih let kupila tri hiše ob današnji Sokolski in Cvelbarjevi ulici in sklenila na teh stavbiščih sezidati »Narodni dom, ki bo središče za narodno gibanje na Dolenjskem«. V letaku z naslovom **»Način, po katerim se zida Narodni dom v Novem mestu«** pravi čitalnični odbor, da je namenjena nova stavba za sledeče ustanove: »Ustanovila se bode v njem slovenska **ljudska knjižnica**, dolenjska **hranilnica, narodno gledališče**, dolenjski **muzej**, in **šola** za narodni jezik, slovstvo in zgodovino, kakor i drugi, za prospeh narodnega zavedanja in napredka, pak tudi materijalnega blagostanja velevažni zavodi«.

Temeljni kamen za novi dom je župan Dominik Rizzoli položil leta 1873, dve leti kasneje je bil pod streho in deloma uporaben, deset let zatem — 1885 — pa povsem končan. V lasti Narodne čitalnice je bil vse do njenega prostovoljnega razida 1925, nakar je kot Sokolski dom prešel v last novomeškega Sokola. Po osvoboditvi je postal last Partizana, v njem pa je urejen Dom ljudske armade.

—:—

Če primerjamo današnje stanje Novega mesta z onim pred sto leti, je sprememba očitna, kot bi to morali ugotoviti pri vseh naših naseljih, krajih in mestih. Marsikaj, kar je pred stoletjem in še dolgo potem bilo samo meglen načrt, je zdaj izvršeno, še več pa tega, o čemer takrat niti slutnje ni bilo. Novo mesto je ujelo korak s splošnim napredkom in razvojem pri nas, raste po številu svojih prebivalcev in se po svoji zazidani površini vedno bolj širi. Vrsta zavodov in ustanov, od prosvetno-kulturnih, socialno-zdravstvenih in gospodarskih do podjetij in uspešno razvijajočih se tovarn daje Novemu mestu večjo pomembnost v okviru celotne Dolenjske kot samo njegova upravnopolitična funkcija središča novomeške komune.

Pri tem pa je treba na pragu šeststoletnega jubileja Novega mesta budno paziti na ohranitev najpomembnejše dragotine, ki si jo je naše mesto ohranilo iz davne preteklosti: **čuvati in ohraniti je treba zunanjo podobo zgodovinskega mestnega jedra z vsemi značilnimi pogledi nanj.** Več kot jasno je, da nihče ne zagovarja brezpogojne ohranitve vsega, kar je dotrajalo in je zapisano razpadu. Nasprotno, najnujnejše je, da se v vseh predelih zgodovinskega jedra mesta, t. j. na področju med Vrati in okljukom Krke, nujno izvrši obnova in asanacija vsega, kar ne ustreza ne higiensko-zdravstvenim zahtevam ne zahtevam količkaj ustreznega stanovanja, potrebno je nadaljevati s sodobno ureditvijo cestišč in komunalnih naprav itd. Ob vsem tem delu in zlasti načrtovanju teh del pa je treba imeti tenak posluh za vse, kar tvori prirodno in zgodovinsko vrednost mesta, s tem pa tudi njegovo turistično zanimivost in privlačnost.

Novo mesto iz zraka (leta 1938) — v ozadju še nezazidana »Kolonija«

Posvetovanje o štipendijah

Predstavniki Kluba ribniških in kočevskih študentov so predlagali pristojnim organom v obeh občinah razširjen posvet, ki bi se ga razen predstavnikov kluba in občine udeležili tudi zastopniki gospodarskih organizacij — štipendistov. Posvet je nujen glede na sedanje stanje štipendistov s tega območja. Študentje se zavzemajo za hitrejšo rast štipendij, ki naj bi se vsaj deloma približale potrebnemu življenjskemu minimumu študenta, je sedaj že nekje okrog dvajset tisoč dinarjev. Če naj študent v redu študira, mu je treba zagotoviti potrebna sredstva, sicer se mora zaposliti honorarno. Prav pri honorarnih zaposlitvah študentje izgubljajo dragocene dneve in leta. Na tem posvetovanju, ki naj bi bilo do konca aprila, bi se pogovorili o višini štipendij — **te naj ne bodo več socialna podpora študentu** — o večji načrtnosti štipendiranja ter o tesnejši povezavi med štipendisti in štipenditorji (prakse med počitnicami, nagrajevanje študenta za opravljene izpite itd.)

AKADEMSKI SLIKAR
Vladimir Lamut

Rojen 19. avgusta 1915, umrl 11. marca 1962, vrnjen domači zemlji 9. aprila 1962.

»Težko je vsako slovo, še težje zadnje slovo od mladega ustvarjalca, kot si bil Ti. Kot začaran si z neverjetno zagrizeno delavnostjo ustvarjal in odkrival skrivno lepoto te pokrajine in jo ohranjal v svojih podobah. Bil si poln ljubezni do te prelepe dolenjske deželice, do našega Novega mesta, do vse intimne, svojstvene lepote, posejane tod naokrog. Tvoj opus je izredno bogat in dragocena zapuščina, posvečena Dolenjski in prav Novemu mestu, ki si mu ohranil njegovo najbolj tragično podobo iz dni, ko so ruševine še vsepovsod preživo spominjale na trdo pest okupatorjev. Ti so tudi Tebi prizadajali gorje in še poglobili težko usodnost Tvoje nature.

Žal, prežal, da za vedno odhajaš prav sedaj, ko je po muk polnem nezadržnem iskanju postala Tvoja umetniška izpoved umirjena in prečiščena in si nam prav v zadnjem času dal svoje najboljše stvaritve. Pred Teboj se je odpirala Tvoja najboljša ustvarjalna era — pa je Tvoje občutljivo in izmučeno srce, kot da bi zadnje sozvočje z ljubljeno zemljo dolenjsko iskalo, omahnilo v objem tiste temne in skrivnostne Krke, ki si ji posvetil največ ljubezni.

Novo mesto, Dolenjska, naša slovenska umetnost Te je mnogo prezgodaj izgubila. Ob težki in skoraj neumljivi usodnosti, ki ogrinja Tvoje slovo, so blede vse besede velike zahvale za vse stvaritve, ki si nam jih dal. V njih začenjaš živeti svoje pravo, neumrljivo življenje. Tvoj nemirni, izmučeni duh pa naj najde pokoj v ljubljeni domači zemlji.«

(Božidar Jakac, Slovo ob odprtem grobu Vlada Lamuta)

Novomeški B r e g okoli leta 1900

OB KULTURNIH STVARITVAH PRETEKLOSTI GLEDAMO V SEDANJOST IN BODOČNOST

Poročali smo že, da je bil 27. in 28. marca v Ljubljani IV. kongres Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, na katerem so delegati in gostje razpravljali o problemih kulture v našem družbenem razvoju. O tem je najprej poročal predsednik zveze Branko Babič, dopolnili pa so ga delegati s primeri iz prakse naših prosvetnih društev, kakor tudi gostje, ki so zlasti prispevali k razčiščevanju pogledov na naš kulturni in družbeni razvoj. Da je kongres dobro uspel, gre zahvala tudi obsežni razpravi o tezah in novem statutu pred kongresom. — Kongres je s svojim delom resnično pripomogel, da so se izoblikovala jasnejša stališča, da bodo prosvetne organizacije v novih pogojih dobile ustrezno mesto in svojo vlogo v skupnih naporih za lepše in bogatejše življenje človeka.

Uvodno poročilo predsednika Branka Babiča je postavilo kongresu vprašanje, kako si lahko amaterske kulturne organizacije zagotovijo mesto in vlogo v našem družbenem življenju. Predsednik Zveze Svobod je pri tem dejal:

»Kulturno-prosvetna dejavnost Svobod in prosvetnih društev, vse številnejši klubi, ki že marsikje rastejo v samostojne kulturne ustanove z bogatim sporedom tako po vsebini kot raznovrstnosti kulturnih dejavnosti, razne oblike organizacij in dejavnosti ljubiteljev glasbe, filmov in likovne umetnosti, pričajo, kako široko je torišče zanimanja in aktivnega udejstvovanja ljudi na raznih področjih umetnosti in kulture. Vse to pa hkrati kaže, kako pomembna je ta dejavnost za razvoj splošne kulture najširših ljudskih množic. Mnenje o tem, da so amaterske kulturne organizacije le nadomestilo dejavnosti poklicnih kulturnih ustanov, ne vrednoti pravilno mesta in vloge teh organizacij v našem družbenem življenju. Nedvomno pomenijo te organizacije mnogo več kot samo to, čeravno je tudi ta element važen.« Tov. Babič je nato dejal, da nam te organizacije pomenijo možnost za široko angažiranost ljudi na vseh področjih kulture, ne glede na to, na kakšni ravni in v kakšnih oblikah se te želje pojavljajo. Seveda pa je stopnja teh možnosti in teženj odvisna od tega, kolikor naš revolucionarni družbeni proces sprošča iniciativo in ustvarjalnost najširših ljudskih množic.

Proces osvobajanja človeka oblikuje tudi miselnost, hotenja in čustvovanje naših občanov

Predsednik Babič je nato opisal, kako poteka proces osvobajanja človeka, ki je nenehoma in čedalje bolj v položaju, da svobodno in samostojno odloča o svoji sedanjosti in prihodnosti. Nova družba seveda ni brez protislovij in spopadov; opraviti imamo z birokratizmom, s poskusi monopoliziranja raznih družbenih dejavnosti, tu so ostanki starih odnosov in mišljenj, nenehni malomeščanski vplivi in končno še vse tiste zakonitosti družbenih protislovij, ki jih povzroča, prinaša in razpleta socializem sam. Vse to seveda ne spreminja bistva naših socialističnih družbenih odnosov, ki se prav v spopadih s takimi idejnimi ostanki preteklosti in tudi s težavami sedanjosti razvijajo in krepijo. Prav ti novi družbeni odnosi in nenehno prizadevanje za uveljavitev novega in naprednega oblikujejo tudi miselnost, hotenje in čustvovanje sodobnega človeka, razvijajo težnje po sprostitvi in osvoboditvi, ustvarjalnosti in uveljavljanju njegove osebnosti.

Ob vsem tem se spreminjajo tudi družbeni odnosi na vasi. Socializacija vasi in z njo nova miselnost si vedno bolj utira pot. Včerajšnji kmet se čedalje bolj spreminja v modernega proizvajalca, vse to pa bistveno spreminja položaj in miselnost vaškega prebivalstva. Zato pomeni vztrajati na tako imenovani »vaški kulturno-prosvetni politiki«, ki se drži z nekdanjo kmečko idilo, samo zadrževati proces miselne preobrazbe vasi.

Čas terja od nas sodobno kulturno izživljanje, zato so vsakovrstne šablone samo škodljive

Človek v mestu in na vasi išče in zahteva sodobno kulturno izživljanje, v katerem bo našel samega sebe in se oblikoval. To hkrati pomeni, da ne zanikamo kulturnih vrednot preteklosti, marveč da sprejemamo dediščino, se ob njej oplajamo in pri tem gledamo pogumno v sedanjost in prihodnost.

Zato je nesmiselno, če bi danes naše kulturno-prosvetne organizacije vztrajale na stališčih čitalništva ali razredne kulturne vloge Svobod. To bi pomenilo, da ne razumemo, kaj nam je revolucija prinesla v našo stvarnost. Zato je treba odpreti vrata vseh naših kulturnih organizacij za najrazličnejše kulturne potrebe, želje in interese. Premagati bo treba pri tem krizo določenih slabosti in idejnih ostankov preteklosti v našem amaterizmu, pri tem pa bo treba upoštevati širok program, ki nam ga lahko nudijo tako dramske predstave, glasba, film, radio, televizija, kakor tudi magnetofon, dobra knjiga, naš dnevni in drugi tisk ter vse druge oblike kulturnega življenja in izživljanja.

Pri tem kulturne organizacije ne smejo pozabiti na mladino in njene potrebe, iz prakse naših poklicnih in nepoklicnih kulturnih delavcev pa morata izginiti ljubosumnost in medsebojno podcenjevanje. Vsa prizadevanja na kulturnem in prosvetnem področju pa ne smejo biti odtrgana od življenja in ljudi, hkrati pa jim je treba zagotoviti trdno in stalno materialno osnovo. Seveda si bodo naše organizacije priborile ugled in podporo oblasti ter delovnih organizacij predvsem z idejno jasno izdelanimi programi, ki bodo usmerjeni v sodobne probleme. Ugled jim bodo dvigale tudi kraju in času primerne konkretne oblike dejavnosti, v katerih se bodo zrcalili interesi občanov. Nujno potrebno bo tudi večje sodelovanje z drugimi kulturnimi in družbenimi činitelji v občini. Z vsem tem bodo naše organizacije lahko izoblikovale svoje mesto in vlogo v kulturnem življenju občine.

Kongres Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije je jasno podčrtal: ČLOVEK JE SUBJEKT SVOJE SEDANJOSTI IN ZATO AKTIVEN SOUSTVARJALEC KULTURNEGA ŽIVLJENJA. — Razprava in sklepi kongresa bodo omogočili kulturno-prosvetnim organizacijam, da bodo s svojim vsestranskim delovanjem podprle poglabljanje družbenega samoupravljanja in tako sredi življenja in potreb naših ljudi prispevale svoj delež pri krepitvi kulturne dejavnosti.

Vlado Lamut: BRST (linorez, 1960-61)

20 let partizanskega invalidskega pevskega zbora

Z naredbo Glavnega štaba Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije je bil 21. 4. 1944 ustanovljen Partizanski invalidski pevski zbor z nalogo, da širi partizanske borbene in narodne pesmi med borci v partizanskih bolnicah, na borbenih položajih, kakor tudi na mitingu na osvobojenih ozemljih širom po Sloveniji.

Tako se je zbrala v vasi Planina nad Črnomljem skupina tridesetih borcev, zbranih iz raznih partizanskih bolnic, ki so bili zaradi poškodb, dobljenih v borbi, izločeni iz borbenih enot. Ta grupa je pod vodstvom prof. Karla Pahorja, znanega skladatelja partizanskih in borbenih pesmi, začela z delom. Borci pevci so pod strokovnim vodstvom hitro napredovali in so do osvoboditve 1945 nastopili na 122 koncertih. Peli so po partizanskih bolnicah, na položajih v gozdovih, kakor tudi na proslavah in mitingih.

Poleg navedenega prvega dirigenta prof. Karla Pahorja so v zboru sodelovali še dirigent prof. Pavel Šivic, Ciril Cvetko in Drago Korošec, vsi znani skladatelji partizanskih pesmi.

Malo pred koncem osvobodilne vojne je bil zbor poslan z letalom v Bari v Italiji. Tu je priredil jugoslovanskim partizanskim borcem in zavezniškim borcem koncerte partizanskih pesmi. Nastopil je še v drugih italijanskih mestih, in to v Altamuri, Trani, Barletti, Andrii in Gravini. Povsod, kjer je nastopil, je žel veliko priznanaj in navdušenja med poslušalci zaradi kvalitenega in skrbno pripravljenega programa.

Po turneji v Italiji je bil zbor poslan v Dalmacijo, kjer je nastopal v Splitu in drugih mestih.

Kmalu po osvoboditvi je ponovno začel z intenzivnim delom, sprva pod vodstvom prof. Pavla Šivica, kasneje pa pod vodstvom prof. Radovana Gobca, popularnega skladatelja partizanskih borbenih in narodnih pesmi, ki še danes vodi zbor z velikim uspehom.

Od 1945 pa do 1964 je Partizanski invalidski zbor nastopil na približno 1000 koncertih in drugih proslavah. Zaradi uspešnega dela pri gojenju in širjenju partizanskih pesmi ter visoke kvalitete, je bil večkrat pozvan, da sodeluje na svečanih sprejemih tujih državnikov in delegacij, tako npr. ob obisku cesarja Etiopije Haile Selasija, predsednika ZAR Naserja, predsednika Indonezije Sukarna, romunske partijske in državne delegacije itd.

Zbor je bil povabljen na turnejo v Romunijo, kjer je bil tri tedne, z velikim uspehom je nastopal na 12 koncertih v Bukarešti ter v drugih mestih Romunije. Več koncertov je bilo po tovarniških delovnih kolektivih. Ob tej priliki je dobil mnogo priznanja in pohvale, da je kot amaterski pevski zbor enakovreden profesionalnim zborom, tako po svoji interpretaciji, kakor tudi po svoji kompleksnosti.

Zbor je gostoval z več koncerti tudi v Italiji, in sicer v Trstu in v bližini Trsta. Tudi na tem gostovanju je zbor žel mnogo priznanj ter je bil povsod nadvse lepo sprejet.

Po osvoboditvi je gostoval po vseh bratskih jugoslovanskih republikah, kjer je žel navdušeno priznanje. Nastopil je tudi pred predsednikom republike Josipom Brozom-Titom in drugimi visokimi državnimi funkcionarji.

Člani zbora so v pretežni večini invalidi narodnoosvobodilne vojne. Ob ustanovitvi zbora 1944 sodeluje v njem nepretrgoma še 12 tovarišev. Zdaj šteje 65 aktivnih članov, poleg teh so v zboru še prof. Janez Kuhar, solist, in Vanda Ziherl, solistka, članica Opere.

Za zasluge pri širjenju partizanskih in borbenih pesmi je predsednik republike zbor odlikoval z visokim jugoslovanskim odlikovanjem.

NE ZAMUDITE!

V ponedeljek, 13. aprila, bo v novomeškem Domu ljudske prosvete ob 20. uri koncert Partizanskega invalidskega pevskega zbora. Prebivalce Novega mesta in okolice opozarjamo na to izredno gostovanje popularnih partizanskih pevcev, ki so ponesli slavo naše borbe in pesmi daleč v širni svet in po domovini!

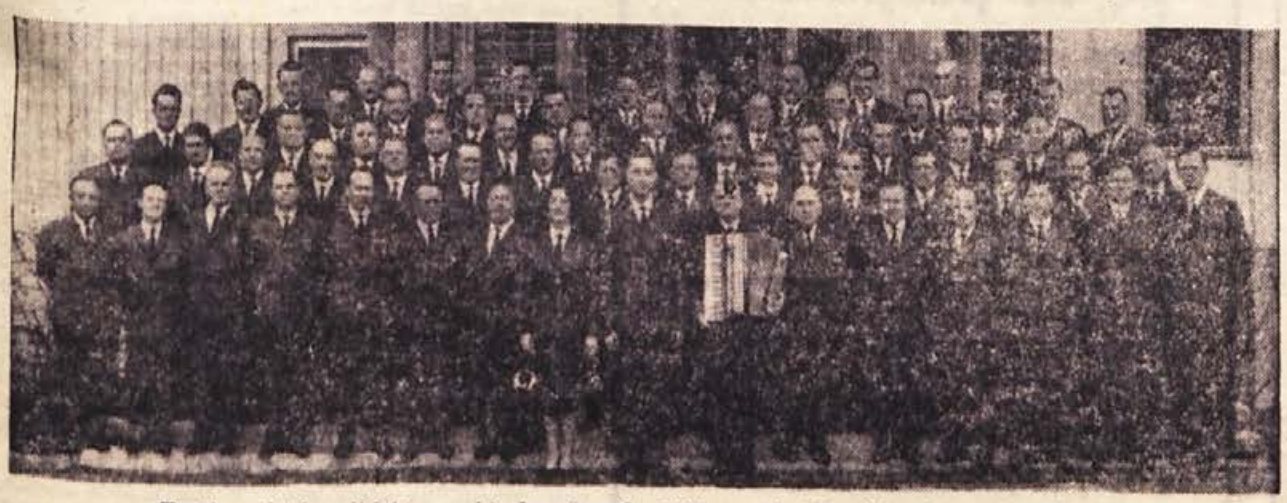

Partizanski invalidski pevski zbor (aprila 1964 — ob 20. obletnici ustanovitve)

Nepozaben Kosovelov recital

Interpretacije posrečenega izbora iz poezije Srečka Kosovela so bile ob odlični glasbeni opremi ljubljanskega klavirskega tria bratov Lorenz v ponedeljek zvečer v novomeškem Prosvetnem domu doživetje, kakršnih ne nudi vsaka prireditev. S Kosovelovim recitalom si je skupina Pro et contra nedvomno pridobila nove simpatizerje, sočnih moči in dober signal, kaj pripraviti za občinstvo in kako stopiti predenj.

Večer, posvečen prezgodaj umrlemu poetu Krasa, Srečku Kosovelu, je v skrbni izvedbi izzvenel dovolj prepričljivo in je kot tak dostojno osvetlil delo in pomen velikega pesnika. Za to so poskrbeli dobri interpretatorji Kosovelove besede: Andrej Bartelj, Zlata Žerajić, Franc Može in Franc Erpič ter Nina Golež, ki je brala vezni tekst. Recitatorji so bili študentje in dijaki novomeške gimnazije.

K izboru iz Kosovelovega dela se je prilegala glasbena spremljava, s katero je večer popestril klavirski trio bratov Lorenz. Ob odlični izvedbi del Bedriha Smetane, Josepha Heydna, Petra I. Čajkovskega in Sergeja Rahmaninova je prireditev dosegla pravi umetniški vrhunec. Na popolno doživetje je ob izkoriščenih svetlobnih efektih vplivala tudi odrska scena.

Če bi se o večeru hoteli izraziti z besedami preprostega poslušalca, bi rekli: še več takih večerov!

I. Z.

POPRAVEK

Prof. Ema Muser, direktorica MZPPS v Novem mestu, nas je opozorila na nekaj pomanjkljivosti v dveh sestavkih, v katerih je naš poročevalec netočno povzel nekaj misli iz njenih razprav. Ker povzetki spreminjajo smisel razprave prof. Muserjeve, objavljamo naslednje pojasnilo: Dolenjski list je 5. marca 1964 v članku »Z združevanjem sredstev v hitrejši razvoj« poročal o seji občinske skupščine v Novem mestu. Članek ima tudi vmesni naslov »Kombiniran pouk bomo odpravili le z večjim številom predmetnih učiteljev«, o čemer pa prof. Muserjeva v svoji razpravi ni govorila. Število predmetnih učiteljev namreč ne more direktno vplivati na odpravljanje kombiniranih oddelkov, ker v letih poučujejo razredni učitelji.

2. aprila je naš tednik objavil članek s posvetovanja komunistov dolenjskih občin. Tudi tu je poročevalec DL v povzetku razprave prof. Eme Muser zakrivil več netočnosti, ki bistveno spreméne vsebino enega dela njene razprave in bi v taki interpretaciji pomenile zagovarjanje nazadnjaških pojmovanj. Povsem netočno in nepravilno je povzet stavek: **»V šolstvu smo torej z novim sistemom naredili korak nazaj, namesto korak naprej.«** Kdor bi stvari tako razlagal, bi pač ne sodil niti v vrste naprednih prosvetnih delavcev, še manj pa v vrste članov ZK. V razpravi prof. Muserjeve je bila poudarjena tale misel: »Ali bomo zaradi nezadostnih sredstev v občinskih skladih za šolstvo morali ukinjati vse višje in dopolnilne oblike dela šol, ki smo jih že razvili, in s tem storili korak nazaj? V ilustracijo naj navedem primer: pred nekaj dnevi je osnovna organizacija ZK neke osnovne šole razpravljala o finančnih sredstvih šče in o tem, naj se na šoli ukinejo vse dopolnilne dejavnosti, ker ni več sredstev na razpolago, kot le za redne osebne dohodke prosvetnih delavcev.«

To pa izzveni seveda bistveno drugače, kot je poročal naš dopisnik z omenjene seje. Sistem financiranja šolstva prav gotovo pomeni velik napredek v razvijanju šole kot samostojne družbene ustanove in prosvetnega delavca kot svobodnega ustvarjalnega družbenega delavca. Seveda pa je treba zagotoviti stabilnejši vir dohodkov občinskih družbenih skladov za šolstvo in spremeniti instrumente delitve narodnega dohodka v korist komune, kar je prof. Muserjeva ob zaključku svoje razprave na posvetovanju 30. marca tudi poudarila.

Opravičujemo se tov. prof. Muserjevi zaradi opisanih netočnosti, poročevalca z obeh sej pa je uredniški odbor našega tednika medtem že opozoril na pomanjkljivo poročanje.

UREDNIŠTVO DOLENJSKEGA LISTA

Robert Merle

SMRT JE MOJ POKLIC

17

Rekel je, da so se grelne naprave pri kopalnici pokvarile in da bodo zdaj zdaj popravljene. Medtem sem tudi jaz prispel na dvorišče. Takoj sem zapovedal, naj prinesejo vedra vode in Žide napojijo. Nato sem obljubil, da bodo kruh dobili po kopeli. In telefoniral sem še Hagemanu, naj pripelje svoj taboriščni orkester, v katerem so igrali jetniki. Nekaj minut pozneje je orkester že prispel. Muzikanti so se stisnili v kot dvorišča ter pričeli igrati dunajske valčke in poljske pesmi. Ne vem, ali jih je pomirila glasba sama ali jim je naše namere do kraja prikrilo to, da so muzikanti igrali domače napeve. Naj je bilo tako ali drugače, množica se je umirila, Židje se niso več razburjali, in že sem bil prepričan, da mi jih ne bo težko spraviti v podzemsko slačilnico, ko bo prispel Himmler.

Manj pa sem bil prepričan o mirnem prehodu iz slačilnice v »dvorano s prhami«. Odkar sta bila dvojna krematorija narejena, sem za poskušnjo že napravil nekaj specialnih akcij in dvakrat ali trikrat se je zgodilo naslednje: v trenutku, ko je množica pričela odhajati v »dvorano s prhami«, jo je obšel preplah in je z vso silo pritisnila nazaj. Umik smo seveda preprečili z biči in psi. Rep črede je tedaj planil naprej, pomandral veliko žensk in otrok, skratka, ves postopek so spremljali kriki in batine.

Seveda bi bilo več kot nerodno, če bi se kaj takega pripetilo med uradnim obiskom in Himmlerju pokvarilo vse veselje. Razmišljal sem, a nisem vedel, kako naj odpravim to napako. Nisem in nisem mogel doumeti, čemu drugemu naj pripišem tisti nenadni odpor in umik, če ne instinktu, kajti v »dvorani s prhami«, ki je bila navidezno opremljena z zapletenim sistemom cevi, z odtočnimi žlebovi in s številnimi glavicami prh, ni bilo prav nič takega, kar bi lahko vzbujalo sum.

Naposled sem se odločil, naj na dan Himmlerjevega obiska stopijo z jetniki v »kopalnico« tudi Scharführerji ter jim razdelijo koščke mila. Hkrati sem dal tolmaču tudi povelje, naj vest o tej novici raztrosi že v garderobi, medtem ko se bodo jetniki slačili. Dobro sem namreč vedel, da jetnikom vsak najmanjši košček mila pomeni pravi zaklad, zato sem računal, da bom tako uspaval njihovo bojazen.

Moj bojni načrt se je v celoti posrečil. Brž ko je Himmler prispel, so se scharfürerji z velikimi škatlami v rokah pomešali med množico, tolmači pa so po zvočnikih razlagali, za kaj gre, in jetnike je zajel val zadovoljstva. Slačenje je poteklo v rekordnem času in Židje so se v radostni nestrpnosti sami pognali v plinsko celico.

Morilec milijonov v tovarni smrti

Scharfürerji so se počasi umaknili in se zunaj prešteli. In Pick je za transportom zaprl težka hrastova vrta. Povabil sem reichsfürerja, naj pogleda skozi lino. Sklonil se je, jaz sem se odmaknil in v tistem hipu je iz plinske celice privrelo zamolklo rjovenje, razleglo se je razbijanje po stenah. Himmler je pogledal na uro, si s roko napravil senco na lini in nepremično gledal noter. Njegov obraz je bil brez izraza. Ko se je nagledal, je namignil oficirjem iz svojega spremstva, naj pogledajo še oni.

Nato sem ga odpeljal na dvorišče krematorija in mu pokazal betonske dimnike, skozi katere smo metali v notranjščino »kopalnice« kristale ciklona B. Za nama je prišlo še Himmlerjevo spremstvo in potem sem vse skupaj odpeljal v kurilnico, kjer sem nadaljeval svojo razlago. Čez nekaj časa je neki zvonec rezko zadrdral in rekel sem: »To je Pick, ki naznanja, da je treba pognati ventilatorje. Postopek s plinom je končan.« — Predstojnik tehničnih naprav je premaknil neko ročico, ozračje se je streslo od zamolklega hrumenja. Himmler je znova pogledal na uro.

Odšli smo k plinski celici. Pokazal sem na vrsto stebrov iz preluknjane pločevine in pri tem nisem pozabil omeniti, da se imam za to zamisel zahvaliti Picku. Jetniki iz sonderkommanda, obuti v visoke gumijaste škornje, so grozde trupel polivali z močnimi curki vode. Himmlerju sem razložil, zakaj ta postopek. Neki oficir iz njegovega spremstva je za mojim hrbtom porogljivo rekel: »No, navsezadnje pa le dobijo prho!« — Odgovorilo mu je nekaj pritajenih smehov. Himmler se ni ozrl, njegov obraz je ostal brezizrazen.

Povzpeli smo se po stopnicah in prišli v prostor s pečmi. Hkrati z nami je prišlo dvigalo štev. 2, vrata so se avtomatično odprla in jetniki iz sonderkommanda so začeli trupla nalagati na vozičke. Vsak voziček je nato zapeljal najprej h komandi, ki je snemala prstane, nato h komandi brivcev, ki so strigli lase, in h komandi dentistov, ki so ruvali zlate zobe. Četrta komanda je metala trupla v peči.

Himmler si je ogledal vse faze postopka, ne da bi rekel besedico. Malo dalje je postal pri dentistih: delali so s čudovito spretnostjo.

Naposled sem odpeljal Himmlerja v secirnice in raziskovalne laboratorije krematorija I. Dobro sem vedel, da se reichsführer silno zanima za znanost, zato sem te prostore uredil s posebno skrbjo. Oprema secirnic in laboratorijev bi lahko delala čast vsakemu najmodernejšemu medicinskemu inštitutu. Reichsführer si je z velikim zanimanjem ogledal vsako podrobnost, pozorno poslušal mojo razlago, a tudi zdaj ni ničesar pripomnil, njegov obraz je ostal zaprt.

Ko smo stopili iz krematorija, je Himmler pohitel naprej in posvetilo se mi je, da ne namerava obiskati taborišča. Hodil je tako hitro, da je njegov glavni štab zaostal in tudi jaz sem ga komaj dohajal.

NE POZABIMO ZVERSTEV NEMŠKIH NACISTOV!

»GOSPODARSKA PODJETJA SS«

Pod tem naslovom je pred nedavnim izšla v Stuttgartu v Zahodni Nemčiji knjiga, ki jo je spisal Enno Georg. V tej knjigi najdemo zanimive podake, ki kažejo, kako je nacistični režim s skrvjo in prisilnim delom neštetih »sužnjev« (beri: žrtev nacizma) služil milijone. Tukaj navajamo nekaj takih podrobnosti.

Proti koncu vojne je štela SS 38 divizij. Podrejena so ji bila in so zanjo delala vsa koncentracijska taborišča. To je znano, vsaj doslej pa je manjkal zaokrožen prikaz razpredenosti mreže v gospodarstvu in drugod. SS je imela svoj policijski aparat, SD (Sicherheitsdienst) pa je bila njena obveščevalna služba. SS je vplivala na komunalno politiko, imela je raziskovalne inštitute (kjer so nedolžne žrtve mučili in morili v »znanstvene« namene — op. ured.) ter svojo zdravstveno službo in lastno sodstvo. Število podjetij in industrijskih obratov, ki so jih na Himmlerjev ukaz bodisi ustanovili, bodisi odkupili, predvsem pa z ukano ali s silo odvzeli, torej ukradli ali oropali, je leta 1944 znašalo 150.

SS je imela vse, od kamnolomov in granitolomov (preživelim taboriščnikom so še v najslabšem spominu — op. ured.) do cvetočega vrta začimb pri koncentracijskem taborišču Dachau; od vrelcev slatine, ki je popolnoma gospodarila, do tovarn porcelana, od živilske do lesne in tekstilne industrije. Nastal je koncern, podrejen glavnemu uradu za gospodarstvo in upravo, ki ga je vodil SS—Obergruppenführer Oswald Pohl. Koncern je rasel, čim večje je bilo število tistih, ki so delali v njem kot sužnji.

S koncentracijskimi taborišči je začela SS razvijati svojo moč v nemškem gospodarstvu; mnoga taborišča so nastala tam, kjer je kazalo, da bo mogoče na tlaki zasnovati donosno kupčijo; kamnolom v Flossenburgu, granitolomi pri Mauthausnu, Gross-Rosnu in Natzweilerju, tovarna klinkerja v Neuengammu, gramozna jama pri Auschwitzu. Potem se je SS-ovska mreža razširila na trgovino z vrtninami in na industrijo pohištva; pod nazivom »Ostindustrie GmbH« so se skrivala tista gospodarska podjetja, ki jih je imela SS predvsem v getih, židovskih mestnih četrtih v vzhodnoevropskih deželah.

V geto in v koncentracijsko taborišče je segla SS s svojo drugo podobo, s slom po dobičku — piše Enno Georg. Ali naj Žid, ki je kvalificiran kamnosek, zaključi življenjsko pot v plinski celici? Ali je treba mlade, spretne jetnike strokovno usposabljati (zaradi profila) ali pobiti? Malo je tistih, ki so prišli iz tega pekla zato, ker je SS cenila njihovo strokovno delo, dejstvo pa je da je marsikateri jetnik ušel smrti v zaporih SS prav zaradi SS kot dobička željne »delodajalke«.

Sto in sto milijonov letnega dohodka je imela SS, ki ji v »podjetjih« ni bilo treba plačevati mezd, kajti — »delo je edino, kar sužnji sme in tudi mora«. Režijskih stroškov ni bilo: stražarje, ki so sužnje priganjali pri delu, je kot člane SS plačevala država. V gospodarstvu je SS izkoristila vse možnosti, ki jih je imela zaradi svojega dvojnega položaja: kot državna institucija vojaške tovorne liste in transportna sredstva, kot gospodar koncerna pa zase ugodna določila civilnega prava.

Gospodarski mogotci SS so nastopali kot zasebniki, če je naneslo, da so izjemoma kje tudi kupili in plačevali tovarno, obrat ali podjetje, potrebno za »zaokroženo gospodarsko dejavnost« SS. Posebno dobre odnose so imeli z dresdensko banko, v katere predsedstvu so sedeli Himmlerjevi osebni prijatelji, mnogo milijonov kredita so dobili tudi od nemškega Rdečega križa, kar ni prav nič čudno, če vemo, da je bil šef koncerna SS Osvald Pohl hkrati tudi generalni pooblaščenec za premoženjske zadeve nemškega Rdečega križa. Z ukano in s pritiskom, prikrito in z darili si je SS kot »prvi steber rajha« utrjevala tudi položaj »prvega med lastniki premoženja«, ki so ga s suženjskim delom ustvarili milijoni jetnikov v koncentracijskih taboriščih.

SKRIVNOSTNA EKSPLOZIJA V ZRAKU

Dva pilota čezoceanske družbe sta poročala o skrivnostnem letečem predmetu, ki je eksplodiral v veliki višini nad Atlantikom. Tudi kapitan Botthos, ki je bil na poti iz New Yorka v Frankfurt, je opazil leteči objekt. »Nenadoma je z velikim plamenom eksplodiral.« Nekaj podobnega je opazil tudi pilot Morrisson, ki je letel iz Londona. Nekdo, ki je prav tako videl leteče telo, je dejal, da bi to utegnila biti raketa satelita.

Iz Kap Kennedyja so sporočili, da se je izgubil eden izmed njihovih satelitov. Okvara, ki je nastala v raketi, je morebiti povzročila, da je satelit zgrešil krožno pot in zgrmel v Atlantik.

Čelada proti boleznim

Bruselj imenujejo »glavno mesto iznajdb«. Tam vsako pomlad priredijo mednarodni sejem iznajdb, kjer je mogoče najti najrazličnejše nove pripomočke, od majhnih gospodinjskih potrebščin pa do naprav, s katerimi se naučimo branja in pisanja ali pa twista.

Ena najzanimivejših iznajdb na letošnjem sejmu pa je plastična čelada, ki varuje glavo pred vremenskimi neprilikami. Napravo je izumil Parižan Jean-Philippe Crouzet, ki trdi, da se z njegovo napravo obvarujemo približno osemdesetih bolezni in njihovih posledic, ki jih povzroča prehlad...

kompas

VABI NA IZLETE

PRVOMAJSKI IZLETI PO SEVERNEM JADRANU

— Tridnevni tradicionalni izlet s posebno ladjo — Reka — Mali Lošinj — Sušak — Rab—Crikvenica—Reka; odhod iz Ljubljane 1. maja; povratek 3. maja; prijave do 20. aprila.

RAB

— Tridnevni izlet z ladjo; odhod iz Ljubljane 1. maja; prijave do 20. aprila.

IZLETI V BENETKE

Od aprila do oktobra stalno prirejamo za delovne kolektive in organizacije dvodnevne avtobusne izlete v BENETKE. Po želji vključimo v program tudi ogled Padove, Trsta in Gorice.

Prijave za izlete sprejemajo vse poslovalnice KOMPASA, kjer so na razpolago tudi programi ostalih izletov, ki jih KOMPAS prireja po domovini in v inozemstvo.

Programe izletov in informacije na željo dostavimo tudi po pošti. Sporočite Vaše želje na naslov: Turistično podjetje KOMPAS, Ljubljana, Titova cesta 12 ali KOMPAS — poslovalnica NOVO MESTO.

Takole sta dva dni stara jagenjčka, ki so ju dobili pri Harovčevih v Jugorju pri Gabrju, prejšnji teden prvikrat stopila na travo in se prav ljubko pretegovala na toplem soncu (FOTO: Lojze Medle, Fotoklub Novo mesto)

Za nagrade še ni prepozno!

Mnogi naročniki nas sprašujejo, kaj bo z nagradnim žrebanjem. Nekateri zmigujejo z glavami, češ »nič ne bo«. Drugi nam spet pišejo, če niso morda prekasno vplačali polletne naročnine. — Vsem odgovarjamo takole:

Vsi, ki so po svojem pismonoši ali sami vplačali vsaj po 450 din naročnine za leto 1964, bodo sodelovali v razpisanem nagradnem žrebanju. Kdaj bo žrebanje, bomo pravočasno sporočili, saj moramo zdaj v upravi lista preknjižiti s poštnih odrezkov na kartice naročnikov skoraj 23.000 vplačil. Zato prosimo: potrpite še malo!

UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

Zvonko Veljačić:

DEČEK DUB V VESOLJU

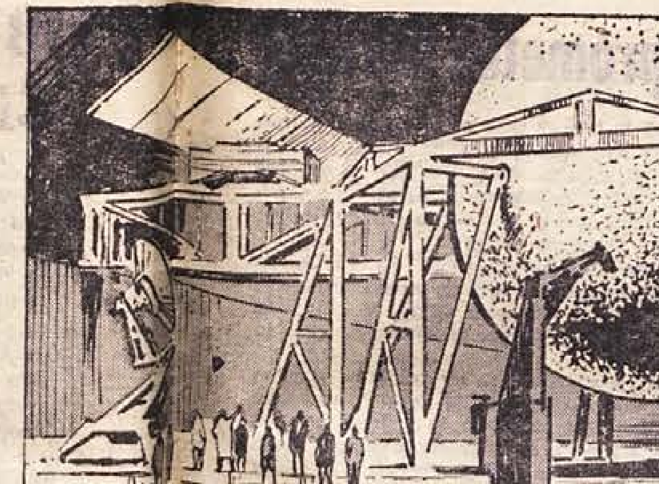

40. Toda ta stara postaja je že postala tesna in nesodobna. Na njej ne morejo več opravljati vsega, niti misliti pa ni, da bi začeli tukaj z gradnjo vesoljskega zrcala. Svetovna vlada je namreč sklenila, da bo postavila v vesolju orjaško zrcalo, katerega premer bo 150 km. Lovilo bo sončne žarke in jih usmerjalo na Zemljo. Kjer bo potrebno, bo spreminjalo zimo v poletje, topilo bo led na polih itd. Zgradili ga bodo s skupnimi močmi vsi narodi sveta.

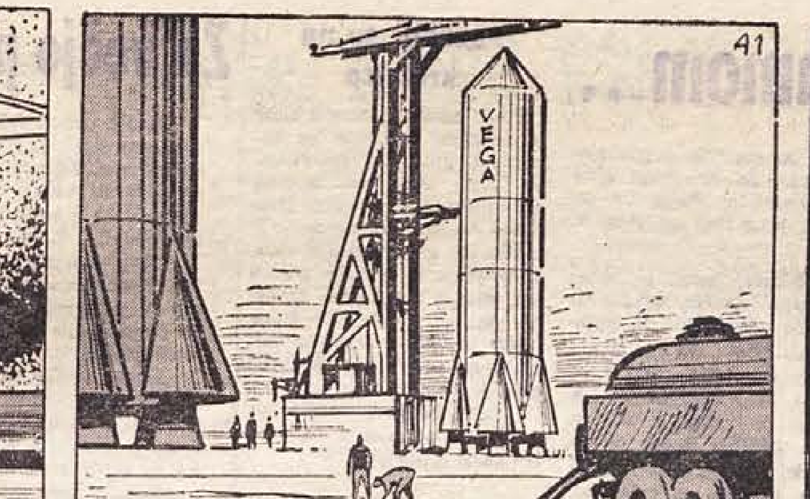

41. Tudi Dub se je prijavil za gradnjo nove vesoljske postaje. Pripravili so dve vesoljski ladji, ki bosta položili »temelje« novi postaji. To sta »Sirius« in »Vega«. Obe sta enako veliki, visoki blizu 60 metrov, približno kot 18-nadstropna hiša, široki pa 19 m. Duba so dodelili posadki rakete »Sirius«. — Najprej je poletela z veliko hitrostjo. Za seboj je puščala ognjeno sled.

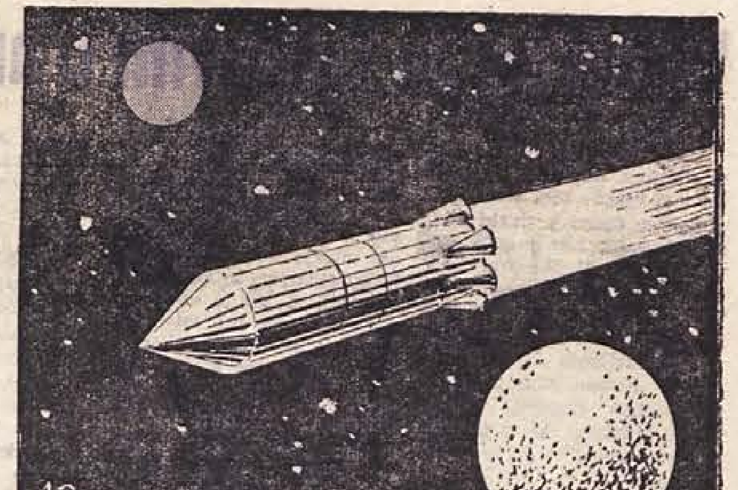

42. Raketa je bila sestavljena iz treh delov. Ko je prvi, spodnji in največji del porabil pogonsko gorivo, se je odločil, raketa je postala lažja in je nadaljevala let z gorivom v svojem drugem delu. Ko je zmanjkalo tudi tega goriva, je odpadel drugi del rakete. V tretjem, najmanjšem delu sta posadka in material za gradnjo. Motor tega dela je tekel le kratek čas. Raketa ima že tolikšen zalet, da je Zemlja ne privlači več. Zato je kapetan ustavil motorje.

Trije gangsterji ubiti v bitki

Po napadu na neko blagovnico je chicaška policija zasledovala in v boju zdesetkala tolpo gangsterjev. Tri gangsterje so policisti ubili, četrti pa je ušel. Priče trdijo, da so videle, kako je pobegnil tudi peti gangster. Policija ni imela izgub.

Roparski napad na veleblagovnico so gangsterji izvedli nekaj minut zatem, ko je oklopni avtomobil pripeljal v trgovino več zabojev z denarjem. Policija je roparski napad pričakovala in je okoli trgovine razpostavila detektive. Ko so roparji vdrli v veleblagovnico, so detektivi obvestili policaje: le-ti so pridrveli kar v taksijih.

Gangsterji so z orožjem v roki prisilili uslužbence, da so jim izročili 6000 dolarjev. S plenom so se nameravali umakniti v avtomobil, ki jih je čakal v bližini, tedaj pa so policisti začeli streljati. Dva gangsterja sta bila takoj mrtva, tretji se je nekaj časa še boril, četrtemu pa se je posrečilo pobegniti.

Cepelin se vrača

Zračne ladje, ki jih bo mogoče upravljati, bodo letalo vozilo bodočnosti. To stališče je pred kratkim zavzela Leningrajska Pravda in sporočila, da v Sovjetski zvezi z vso resnostjo mislijo na to, da bi zopet uvedli v promet zračne ladje, kakršne so bili cepelini. Prvi tak projekt je že pred uresničitvijo. To bo majhna, približno 50 metrov dolga ladja z nosilnostjo 1100 pg. Upravljala jo bosta dva pilota. Predvidevajo pa oceansko zračno ladjo, ki bo sprejela 300 potnikov in bo imela plesno dvorano in kino, služila bo lahko tudi za letni sanatorij.

Spominski kovanec

V razmeroma zelo kratkem času so v ZDA dali v promet nov poldolarski kovanec s podobo pokojnega predsednika Johna Kennedyja. 22. novembra je padel predsednik kot žrtev morilske roke, v januarju je zakon o novem kovancu prešel vse stopnje v kongresu, 11. februarja so odobrili osnutek, te dni pa se je kovanec pojavil v prometu. Novi kovanec so izdali v počastitev spomina na velikega predsednika.

Tone Ožbolt:

NOČI MED MEDVEDI

1

Večerno sonce je tonilo za Sveto goro onstran reke Čabranke. Sončni žarki so lezli navzgor po strmih hribih in na vrhu izginili med orjaškim drevjem. Nad dolino Čabranke in Kolpe se je neopazno usedal mrak in jo kmalu napolnil do poslednjega kotička.

Z lovskim čuvajem Antonom Štimcem sva v kuhinji sedela za kmečko mizo in se menila o medvedih. Oče Ivan je nekajkrat kresnil na vžigalnik in prižgal petrolejko, ki je v mraku medlo brlela. Mati Frančiška je postregla s črno kavo, pomila kozico in jo poveznila na zapeček.

Bila je nedelja, 17. novembra 1963. Čeprav utrujena od celodnevne hoje in lova na divje prašiče, sva se s Štimcem odločila da greva čez noč nad Belico opazovat medvede ki prihajajo h krmišču.

Lovska družina Osilnica ima veliko medvedov gotovo od družinskih lovišč največ, pa tudi naravni pogoji za gojitev in prehrano medvedov so tod zelo ugodni. Ima kar tri krmišča, ki jih vse leto skrbno zalaga. Čuvaj Toni mi je pripovedoval, kako je na enem izmed teh pred nekaj dnevi celo noč opazoval medvede, ki so se vrstili in čez noč pospravili celo okrog 450 kg težko kravo. Šele drugi dan zjutraj ob pol sedmih je odhlačal zadnji. Tedaj je lovec ves premražen zapustil zaprto visoko prežo. Zatrjeval je, da krmišče redno obiskuje šest ali sedem medvedov, ki imajo nedaleč stran brloge.

V tem predelu lovišča, ki meri okrog 200 ha, smo predvčerajšnjim imeli tri pogone na divjačino. Na lov smo povabili predsednika ljudske skupščine SRS Ivana Mačka, ki je 24. septembra ustrelil velikega merjasca. Z merjascem pa sta prišla kar dva podplatarja, od katerih je bil eden velik in je kar pol ure drl in jezil, potem je pred psi in gonjači krenil dalje.

Ti gonjači so pripovedovali, da so imeli opravka z medvedi. Lovec Nace je videl enega, dva, trije pa so šli po gozdni stezi. Pred medvedi se je pomikal trop enajstih jelenov, deset metrov stran pa srne. Stražišarjeva psica je gonila dva medveda navzdol proti vasi Belica. Medvede so videli tudi drugi. In vendar sem računal, da čuvaj Toni pretirava.

V treh pogonih, ki so se vršili v tem predelu lovišča v preteklih tednih, smo z osmimi gonjači, psi in številnimi streli medvede pregnali,« sem ugovarjal čuvaju. Štimec pa zavoljo doživetij še nekaj naslednjih dni ni mogel mirno spati.

Kljub vsemu sem se odločil in to noč krenil s čuvajem proti medvedjemu krmišču nad Belico. Po ozki stezi sva z rahlimi, skoro neslišnimi koraki okrog 18. ure dospela na gornje njive, 100 m stran od medvedjega krmišča, in posla. Noč je bila temna, mirna in tiha. Na jasnem nebu so se iskrile redke zvezde. Iz pol kilometra oddaljene vasice je bilo slišati pasji lajež. Stala sva in napenjala ušesa proti medvedjemu krmišču. Čas je naglo mineval. Na krmišču ni bilo slišati ničesar. Že sva mislila kreniti dalje, a glej, oglasili so se medvedi. Začelo se je pihanje in puhanje, rohnenje in renčanje, ki je v nekaj minutah preraslo v silno rjovenje, da je odmevalo po vsej dolini.

Čuvaj Toni je postal nestrpen. Najraje bi bil pobegnil. Na to sem računal. Le korak naj bi napravil, pa ga niti vrag ne bi več ustavil.

»Pojdiva domov. Kdo ve, kaj vse se bo v noči izcimilo iz tega. Pojdiva!« je Toni prosil.

Z medvedom sem se velikokrat srečal. Celo desetletje sem delal in spal v gozdu, med vojno partizanil, po vojni lovil... Nad 200 srečanj z medvedi sem doživel, in le enkrat pred štirimi leti je bilo tesno: pred medvedom sem moral zbežati na bližnjo visoko prežo. Na razdalji štirih metrov — sva se celo uro gledala... Kosmatinec je godrnjal, grozeče rohnel, klestil s čeljustmi. Iz gobca so mu frčale bele pene.

To noč je lomljenje, tuljenje, rohnenje in večanje na krmišču prekašalo vse, kar sem doživel z medvedi, vsa doživetja najlepših jelenjih rukov, vtise na boje in glasove levov, ki sem jih gledal na filmskem platnu. Nisem se mogel odtrgati od tega. »Morda nikdar več takega doživetja«, sem si mislil. Toni pa je kar naprej vzdihoval.

(Nadaljevanje sledi)

DOLENJSKE NOVICE

POLITIČNI PREGLED

● **Državni zbor** je končal kratko, neplodonosno življenje v zadnjem zasedanju. Odgoden je do nekako srede aprila. Storilo se ni prav čisto nič. In dokler misli vlada iti preko Čehov in drugih Slovakov ter v vsem ustrezati le Nemcem, tako dolgo tudi ne bo miru in reda, razen če si vlada pomaga s pomočjo § 14., kar ji bo pa gotovo spodneslo tla.

● **Prav čedne stvari** se čujejo spet iz Italije. Bivši laški minister Nasi je — po domače povedano — državi ukradel nad en četrt milijona lir (približno toliko kron). Ponarejal je tudi podpise ter živel več let jako potratno in razkošno. Ker ni klerikalec, ampak pristaš prostozidarstva, zato skušajo vso stvar prikriti. Zaradi lepšega ga bodo tudi postavili pred sodnijo, a lasu mu pač ne bodo skrivili, ker so si precej vsi enaki in podobni, da molzejo državo, kar se da.

● **Na Balkanu** še ni miru, ampak teče kri. Nasilnost turških vojakov, počasnost turške vlade, prizanesljivost »krščanskih« vlad: to so vzroki balkanskih zmed, katere so vedno hujše, čim bolj se bliža pomlad. Trebalo bi odločne roke, da preseka ta vozel.

DOMAČE VESTI

● V odborovi seji narodne čitalnice v Novem mestu dne 27. marca 1904 se je sklenilo vstanoviti poseben fond, iz katerega se bo spopolnjeval oder in tega potreben inventar. V to svrho določil se je za vporabo čitalniškega odra stalen tarif, po katerem se ima plačati za vporabo odra vedno gotova svota, če tudi je dotična prireditev posvečena dobrodelnim namenom. Tarif je dvojen: za prireditve gledališčnih predstav ima kot najnižji znesek 10 K in kot najvišji znesek 30 K, za prireditve koncertov pa ima kot najnižji znesek 5 K, kot najvišji pa 15 K. Višina donesков za vsak posamezen slučaj se določi z ozirom na število vaj, dolgost prireditve in množino uporabljenega inventarja. Za vporabo dvorane in druzih prostorov pa se bode pobiralo vsakikrat posebej še znesek od 10 do 25 K; ravno tako se bodo stroški za kurjavo in svečavo, kakor tudi nagrada za slugo še posebej zaračunali.

● (Podgradom) je najden srebrn amulet z emajliranimi spominčicami in z graviranim imenom »Eduard«. Kdor je zgubil, javi naj se tamošnjemu šolskemu vodstvu.

● Japonski debeli kostanj (maroni) prenaša, kakor skušnja na kmetijski šoli na Grmu uči, dolenjsko zimo. Zato kaže ta kostanj na navadni divji, toda užitni kostanj, kakoršnega je po Dolenjskem dosti, cepiti. Cepiče oddaja prav po ceni kmetijska šola na Grmu. Ravno tam je tudi poizvedeti, kako da se kostanj cepi, da se prime. Cepiti se ga more namreč ko divji kostanj že ozeleni za lubad (kožo). Kako to, zve se pa na Grmu.

RAZNE STVARI

● **Prebivalstvo kronovine Kranjske** se je pomnožilo v preteklem letu za 5761 oseb. Kakor povzamemo iz uradnih statističnih podatkov, se je leta 1903 porodilo na Kranjskem 18.007, umrlo pa je 12.246 oseb, od katerih je 2390 doseglo starost nad 70 let. Vsled jetike je umrlo 1960, vsled pljučnice 750, vsled davice 293, vsled škrlatinke 89, vsled bšpic 106 oseb. — Ponesrečilo je 244 oseb, in sicer: utonilo 64, vsled padca 29, vsled opeklin 25; 18 oseb se jih je zadušilo, 11 povozilo, 5 zmrznilo. Samomorov je bilo 51, umori pa 3; 19 oseb je bilo ubitih. Poročenih je bilo lani 3329 parov.

(1. aprila 1904)

Naznanilo in priročba!

Cenjenemu p. n. občinstvu uljudno naznanjam, da vozim sè svojim, sedaj popolnoma prenovljenim, dobro zaprtim in prostornim vozom ljudi do vsacega odhajajočega vlaka (razven k zjutrajšnjem vlaku le na zahtevanje) in od vsacega došlega vlaka ob vsakem vremenu in sicer pravočasno in točno tako, da je po moji krivdi ZAMUDA DO VLAKA POPOLNOMA IZKJUČENA.

Na vedno razpolago sem tudi za posameznike s konji in kočijo za vožnjo na deželo itd. — Prevažam nadalje vsakovrstno blago, hišne oprave itd. na blizo in daleč, ter jamčim za nepoškodovanje mej vožnjo.

Priporočam se torej slav. občinstvu v prav obilna cenjena naročila s zagotovilom najboljše in točne postrežbe, ter jako nizkih cen.

Velespoštovanjem

ANTON MEDVED,
Novo mesto,
Na Ločenski cesti

Najmodernejši teleskop v Evropi

Najmočnejši teleskop v Evropi bodo postavili v Italiji, in sicer pri Sirukazah. Teleskop, ki bo dolg 12 metrov in katerega premer bo 3 metre, bo stal približno milijardo lir. Teleskop bo pripadal novemu astrofizičnemu observatoriju, katerega načrt je izdelan že več kot 5 let in katerega izvedba bo stala 2 milijardi in pol lir.

Cvetke iz tujih logov

Zgodovinar Gibbon je bil nizek mož z okroglim obrazom, v katerem je njegov mali nos skoraj zginil med debelimi lici. Na svojem potovanju v Pariz je obiskal tudi slepo markizo Du Deffand, katere salon je bil tedaj duševno središče Francije. Lepa markiza je imela navado, da je z rokami otipavala obraze slovečih oseb, da bi si lahko predstavila njihove poteze. Tudi Gibbon je bil takoj pripravljen na to. Markiza je z roko narahlo otipavala njegov veliki okrogli obraz, vedar ni čutila pod prsti nič drugega kot velikanska napihnjena lica. Nenadoma se je zdrznila in zavpila:

»Kakšne nesramne šale pa si dovoljujete tu z menoj?«

— * —

K slovečemu astronomu Herschlu je prišel kralj George III. in ga blagohotno pozdravil z besedami:

»Nu, dragi Herschel, kaj je novega na nebu?«

Ta pa je nekam nasajeno odgovoril:

»Ali je vašemu veličanstvu vse staro že znano?«

— * —

Angleški »čudežni« zdravnik doktor Abernethy je s svojimi bolniki kar hitro opravil, posebno s tistimi, ki so si le domišljali, da so hudo bolni. Med njegovimi pacienti je bila tudi dama, ki si je vtepla v glavo, da jo boli želodec. Nenehoma je nadlegovala zdravnika z vprašanji, kaj sme jesti, katerih jedi se mora ogibati in podobnimi. Abernethy je nekaj časa potrpežljivo poslušal njena vprašanja in tarnanje, naposled pa je odločno odgovoril:

»Rad bi vam nekaj povedal, gospa. Jeste lahko vse, samo motik in mehov ne. Motika je namreč pretrda, da bi jo prebavili, meh pa človeka preveč napenja.«

— * —

Kralj George IV. je bil velik veseljak in je rad videl, če je bilo pri mizi vse neprisiljeno. Ko je bil prestolonaslednik, je priredil pojedino v izbranem krogu. Ob tej priložnosti je polkovnik Hamlyn pripovedoval zgodbo, v kateri je ugleden dvorjan igral zelo čudno vlogo. Kralju pripoved očitno ni bila všeč, ker je na koncu zgodbe zlil polkovniku kozarec vina v obraz, rekoč:

»Hamlyn, nič niste vredni, ker pripovedujete take reči.«

V grobni tišini, ki je nastala, se je moral polkovnik naglo odločiti. Kralja ni mogel poklicati na dvoboj, ker bi bila to veleizdaja, žalitve pa spet ni mogel požreti. Tedaj mu šine v glavo misel. Napolni svoj kozarec do roba, se pokloni princu in zlije vino svojemu sosedu v obraz z besedami:

»Napitnica njegove kraljevske visokosti, prosim, naj gre naprej!«

Bistroumni dovtip je pretvoril zadrego v navdušenje, gostje so si z veseljem vlivali vino v obraz, prestolonaslednik pa je vojvodi iskreno nazdravil.

— Magdalena, na pomoooč!

Vedel je: za tastovim tramom...

Milan Repar, 33-letni kopač v rudniku Zagorje, je vedel da ima njegov tast Jože Klun spravljen denar v vinski kleti v Kališevcu. Ker je potreboval denar, je 21. oktobra lani v zgodnjih jutranjih urah s cepinom odprl vrata, ki so bila zabita z žeblji in za tramom vzel spravljenih 84 tisoč dinarjev. Kmalu nato je kupil harmoniko, preostali denar pa so miličniki, ki so tatvino odkrili, skoro v celoti našli pri njem.

Repar je zagrešil tatvino, preden mu je potekla pogojna kazen zaradi podobnega kaznivega dejanja, zato mu je novomeško okrožno sodišče izreklo enotno kazen — eno leto zapora. Na razpravi je Repar skušal tatvino prikazati v drugi luči. Tvezil je, da mu je bil tast dolžan 46.400 dinarjev, in ker mu jih ni vrnil, si jih je vzel sam, v naglici pa pri tatvini ni utegnil šteti denarja. Vzel je skoro še enkrat toliko, kolikor naj bi mu bil tast dolžan! Izkazalo pa se je, da s tastom nista imela nobenih neporavnanih računov. Stedilnik, ki ga je Repar kupil, in pustil v tastovem stanovanju, bi lahko kadarkoli odpeljal, za 25.000 dinarjev, ki jih je obtoženec prispeval za nakup opeke, pa sta bila dogovorjena tako, da jih mora Jože Klun vrniti, če Repar ne bo prevzel posestva po njegovi smrti.

Pri odmeri kazni je senat okrožnega sodišča upošteval nekatere olajševalne in obtežilne okolnosti. Na eni strani dejstvo, da mora skrbeti za družino, in obtoženčevo bolehnost, po drugi strani pa to, da obtoženi Repar ni prvič sedel pred sodniki zaradi tatvine. Sodišče je smatralo, da ga bo izrečena kazen spametovala in da bo poslej skušal pošteno uravnati svoje življenje.

Pozabili so na kretnico

Pri železniški nesreči, ki se je nedavno pripetila na železniški postaji v Trebnjem, je bila laže poškodovana avstrijska državljanka Hermina Ludel. Do nesreče je prišlo, ko se je potniški vlak, ki pripelje iz Sevnice po 13. uri, zaletel v naložene tovorne vagone. Službujoče železniško osebje trebanjske postaje ni pregledalo kretnic, zato je osebni vlak zavil na tir, ki ni bil prost. Materialno škodo so ocenili na šeststo tisoč dinarjev.

Spet prevelika hitrost

7. 9. 1963 je z motorjem vozil iz Metlike proti postaji 24-letni predilec *Jože Gerkšič*. Vozil je hitro, vidljivost je bila slaba, cestišče spolzko, zato ga je začelo zanašati takoj, ko je zavrl zaradi dveh žensk, ki jih je zagledal pred seboj. Izgubil je oblast nad krmilom in se zaletel v Marico Bučan in Ivanko Klobčar. Prva je bila pri nesreči huje, druga pa laže poškodovana.

Te dni je o nesreči razpravljalo okrajno sodišče v Novem mestu. Motorist je dejanje in krivdo v celoti priznal. **Sodnišče je Jožeta Gerkšiča spoznalo za krivega, da je iz malomarnosti povzročil prometno nesrečo, in ga kaznovalo na 4 mesece zapora, pogojno za 3 leta in plačilo 206.617 din Zavodu za socialno zavarovanje.** Bučanova, ki je bila hudo telesno poškodovana, je zahtevala še 503.000 din odškodnine, vendar ji je sodišče nasvetovalo, naj znesek iztoži s civilno pravdo.

Za večjo prometno varnost

Spričo nenehnega in hitrega povečanja števila motornih vozil na cestah je vse bolj možno, da pride tudi do prometne nesreče. Zavedajoč se tega, imajo komisije za varnost prometa in vzgojo velike in odgovorne naloge. Te odgovornosti se v polni meri zaveda tudi ustrezna komisija pri črnomaljski občinski skupščini.

Člani črnomaljske komisije so prišli do sklepa, da brez nenehnega in organiziranega dela na terenu ne morejo doseči vidnejših uspehov v prometni vzgoji. V ta namen je komisija na svoji seji 27. marca sprejela plan dela in letošnjih akcij.

Razen zvezne akcije »Skrbimo za brezhibno in pravilno uporabo svetlobnih teles na vozilu!«, ki je od 1. aprila do 31. junija letos, nadaljevala pa se bo še v drugi polovici leta, je komisija sprejela še svoj interni program. Tako bo že maja v Črnomlju javna oddaja »Pokaži, kaj veš o prometu!«, testiranje voznikov motornih vozil itd. V sodelovanju z organizacijami ZŠAM in AMD pa bo med letom organiziranih več spretnostnih voženj, na cesti pa bodo občasni pregledi vozil. Za voznike, šole in uporabnike javnih cest bo več predavanj s filmi. Člani komisije so do zdaj izdelali nad 20 diapozitivov, ki jih redno prikazujejo v črnomaljskem in semiškem kinu. V Črnomlju bo v kratkem odprta stalna razstava slik o prometu. Te bodo služile tudi propagandi na podeželju. Za prometno preventivo v delovnih organizacijah bodo skrbele tam ustanovljene podkomisije. V podjetjih bo šlo teže, ker mnogi menijo, da jim taka komisija ni potrebna.

Da bi komisija zastavljene naloge opravila, je predlagala svetu za notranje zadeve pri občinski skupščini, da bi zamenjali nekaj članov. Imenovani so bili novi člani ter nekaj takih, ki imajo že po službeni dolžnosti opraviti z vozili in cestnim prometom.

F. K.

Zadrugo je hotel ogoljufati

Pred novomeškim okrožnim sodiščem se je moral zagovarjati **Janez Trdič iz Dol. Suhorja**, zdaj na prestajanju kazni v ljubljanskih zaporih, ker je lani ob odkupu krompirja ogoljufal črnomaljsko zadrugo oziroma njeno poslovno enoto v Dragatušu.

Trdič je v Dragatuš pripeljal 217 kg krompirja. Odkupovalec je krompir že stehtal in dal potrdilo za blagajno, med potjo v pisarno pa je prebrisani Trdič napisal pred omenjeno število še enico, računajoč, da bo zadruga izmišljenih 1000 kg brez nadaljnjega plačala. Blagajničarka je Trdiča videla, ko je pripeljal v vas krompir, in tudi to, da voz ni bil poln, zato ga je pri prevzemu denarja vprašala, če je res toliko pripeljal. Ko je Trdič zatrdil, da je bil voz poln in da je imel na vrhu krompir naložen še v vrečah, mu je izplačala kupnino za 1217 kg krompirja. Nedolgo zatem pa je prišel v pisarno odkupovalec, katerega je blagajničarka takoj vprašala, kako je s Trdičevim odkupom. Goljufijo so takoj odkrili! Trdiča so našli še v vasi, ga privedli v pisarno in pred pričami sestavili zapisnik, katerega so vsi podpisali. Hkrati pa je moral Trdič vrniti prigoljufanih 20 tisočakov za 1000 kg krompirja.

Na glavni obravnavi je vse to zanikal, češ da ni ponaredil potrdila, niti da ni vrnil nobenega denarja. Ker je podpisal zapisnik tako v zadrugi, kot tudi ob zaslišanju na sodišču, se je izgovarjal, da sploh ni pogledal, kaj je podpisal. Spričo številnih nasprotnih dokazov sodišče tako iz trte izvitemu zagovoru seveda ni moglo verjeti in je **Trdiča obsodilo na 4 mesece in 15 dni zapora.** Sodišče je ob izreku kazni upoštevalo kot obtežilno okolnost to, da je bil Trdič že kaznovan, kot olajševalno pa skrb za družino.

Radodarni »novinar«

Jeseni 1963 se je v okolici Sojenic pojavil možak z aktovko in pripovedoval ljudem, da gre z novinarskega tečaja in da bo odslej tudi on »čečkaril po časopisih«. Neka ženska je možaka povabila v hišo, mu ponudila pijače in ga nagovarjala, naj bo pri svojem delu pošten, če je že novinar. Neznani moški je v vsem pritrjeval, se tudi sam navduševal nad poštenostjo v tem poklicu, potem pa odšel. Aktovko je kasneje podaril Anžlovarjevemu sinu s Čateža, zatem pa je bilo ime skrivnostnega novinarja kmalu odkrito, ko so spoznali, da je aktovka last Smoletove hčerke iz Ravnika.

Možak ni bil nihče drug kot **že sedemkrat kaznovani Ant. Brandštetar iz Gor. vasi pri Trebnjem.** Na Ravniku je videl na oknu Smoletove hiše ključ, z njim odprl vežna vrata ter v stanovanju vzel aktovko s šolskimi potrebščinami, v kateri je bilo tudi nekaj denarja, copate, ruto in 2 robca. Vse stvari je stlačil v aktovko in se napotil po vaseh . . . drugi del zgodbe pa smo že prej opisali.

Zaradi te tatvine se je moral Brandštetar zagovarjati pred okrožnim sodiščem v Novem mestu. **Obtoženec se na razpravi kaznivega dejanja sploh ni spominjal. Senat mu je zaradi velike tatvine odmeril 1 leto in 2 meseca strogega zapora,** pri odmeri kazni pa upošteval, da je bil že prej zaradi podobnih kaznivih dejanj večkrat kaznovan, na drugi strani pa verjetno vinjenost in zmanjšano prištevnost.

Obesila se je

5. aprila se je v Repčah pri Trebnjem obesila 23-letna Amalija Udovč. Udovčeva je bila zaposlena kot delavka pri mizarskem podjetju v Trebnjem. Vzroke njene smrti še raziskujejo.

Trikrat na vročem štedilniku!

Dvainpolletni Ladislav Mohar iz Zavinka pri Škocjanu je trikrat padel s peči na vroč štedilnik. Zadnjikrat se je to zgodilo 13. marca, nakar je 14. marca otrok hudim opeklinam podlegel. Dve nesreči sta bili torej staršem premalo pretresljiv pouk!

Začelo se je s pismom

Na 4 mesece zapora in plačilo 11.470 din je bil nedavno na občinskem sodišču v Novem mestu obsojen **Stanko Udvanc, kmečki delavec iz Mršeče vasi, ker je z nožem ranil Janeza Janežiča.**

Letos februarja je Janez Janežič prišel v Kirarjevo hišo po neko pismo, prisotni Stanko Udvanc pa mu ga ni hotel izročiti. Začela sta se suvati in se medtem zvrnila po tleh. Že tedaj je Udvanc pokazal nož, vendar ga je na opozorilo prisotnih spet spravil. Videti je bilo, da sta se fanta pomirila, in Janez je mirno odšel z drugimi iz hiše. Toda Udvanc je prišel za njim, ga najprej udaril, nato pa ga vrgel na tla. Pri tem je napadeni opazil v Udvančevih rokah nož, ko pa se je že pobral, je opazil prerezano bundo na levi strani prs in rano, iz katere je tekla kri.

Stanko Udvanc je bil že kaznovan, kot kaže pa se še ni spametoval. Nova kazen, ki jo je prejel za ta pretep, je v ponovno opozorilo, da je v socialistični družbi pretepom med vaškimi fanti odklenkalo in da tako obračunavanje vsa javnost obsoja.

PRETEP BREZ VZROKA

2. februarja je na poti med Dol. Grčevjem in Starim gradom čevljarski pomočnik Stanko Gotlib v spremstvu žene Frančiške napadel Mihaela Jermana in ga udaril po glavi, da je dobil lažje telesne poškodbe. Ob srečanju ga je najprej Gotlibova zmerjala z grdimi psovkami, beseda je dala besedo, dokler ni prišlo do udarcev.

Stanko Gotlib je bil obsojen na 6.000 din kazni, njegova žena Frančiška pa na 8.000 din. Razen tega morata plačati oškodovancu 4.000 din za bolečine in 900 din za stroške, ki jih je imel ob zdravniškem pregledu.

Zaradi ljubosumnosti nož v src

2. aprila okoli 17. ure se je pripetil na poljski poti med Poklekom in Premogovci zločin, ki je terjal človeško življenje. S kuhinjskim nožem je Janko Dragozet (40) iz Pokleka št. 2 vzel življenje svoji 35-letni ženi Mari in hudo ranil Katico Živoder.

Mara Dragozet je obležala na mestu mrtva, ker jo je mož zabodel naravnost v srce. Katico Živoder so odpeljali v zagrebško bolnišnico.

Podrobnosti o uboju še niso znane, prav tako še ne vedo, kaj je moža privedlo do uboja. Po nepotrjenih podatkih naj bi prišlo do tragedije zaradi nesoglasja v družini. Mož se je v zadnjem času zadrževal v tujini, ko pa se je vrnil domov, je zvedel, da je bila žena nezvesta. Zaradi tega naj bi storil dejanje, po katerem je pobegnil.

Janka Dragozeta so miličniki postaje LM v Brežicah izsledili že naslednji dan. Bil je skrit v slami na gospodarskem poslopju v Pokleku. Zadevo še raziskujejo.

V past se je ujela

V obratu Iskre, v Šentjerneju je večkrat kaj zmanjkalo in nikdar niso mogli odkriti tatu. Vodstvo podjetja se je odločilo za poizkus, ki naj bi nepridiprava izdal. V delavsko garderobo so nastavili dve halji, v njih pa manjše vsote denarja, ki je bil zaznamovan s srebrnim nitratom. Ko so šli delavci z dela, so jih pregledovali, sledovi srebrnega nitrata pa so se pokazali le na rokah **snažilke Marije Hočevar.**

Pred kratkim je občinsko sodišče v Novem mestu ta primer obravnavalo in ugotovilo, da je Marija Hočevar iz modre halje v garderobi res vzela 1.100 din, iz bele halje pa 300 din, medtem ko je bila krivde za ostale domnevne tatvine oproščena, ker zanje ni bilo dokazov.

Obtoženka je tatvino priznala, in ker dosedaj še ni bila kaznovana, skrbeti pa mora za dva otroka, ji je sodišče izreklo dokaj milo kazen: plačilo 5.000 din, pogojno za dve leti.

MALI OGLASI V NAŠEM LISTU VAM PRINESEJO ZANESLJIV USPEH!

O nesreči pri Ratežu

ki se je zgodila lani oktobra, je razpravljalo okrožno sodišče v Novem mestu in spoznalo za krivca Antona Dularja, strojnika s Tolstega vrha, ter ga kaznovalo na 4 mesece zapora, pogojno za 2 leti.

Dular se je 7. oktobra na motorju vozil s sopotnico Marijo Franko iz Novega mesta proti Ratežu. 500 m pred omenjeno vasjo se je pri veliki hitrosti znašel prebliza vpreženega vozila pred seboj in ga hotel prehiteti. Pri ostrem zavoju v levo pa je padel. Pri tem si je Marija Franko poškodovala glavo, si zlomila levo ključnico in nogo, kar sodi med hude telesne poškodbe.

Obtoženec je skušal del krivde zvrniti na voznika vprege, češ da je vozil po sredini ceste, priče pa so trdile, da je bila ob času nesreče vprega na skrajnem desnem robu cestišča, zato sodišče Dularju ni moglo verjeti. Ker je poškodovana sopotnica kasneje postala obtoženčeva žena, odškodnine ni terjala, vseeno pa mora obtoženi Dular na podlagi sodbe plačati Komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje 14.927 din stroškov, ki jih je imelo z zdravljenjem njegove žene.

Pri Majerju ni šlo za silobran

Na 4 mesece zapora je bil nedavno tega obsojen pri Okrajnem sodišču v Novem mestu Jože Majer, kmet iz Dol. Križa, ker je hudo telesno poškodoval svojega bratranca Janeza Majerja.

Pred letom dni je Janez Majer pod domačim kozolcem čistil fižol, v bližini pa je oral njegov bratranec Jože. Ker sta obe družini v bolj slabih odnosih, sta se tudi bratranca med delom izzivala z žaljivkami. Jožeta je neka beseda tako pogrela, da je pustil plug ter se napotil proti kozolcu, pobral kol in z njim udaril Jožeta tako močno, da je že pri prvem udarcu obležal na tleh. Ležečega na tleh je še dalje tepel s kolom, tako da mu je zlomil podlahtnico in ga ranil tudi na glavi, kar je ocenil pristojni zdravnik za hudo telesno poškodbo.

Jože Majer je skušal v zagovoru navesti, da je bil napaden in da je bratranca Janeza poškodoval v silobranu, sodišče pa je bilo mnenja, da v tem primeru o silobranu ni mogoče govoriti. Razen tega je bil obtoženi že kaznovan. Oškodovani Janez Majer je zahteval 100.000 din odškodnine, vendar ga je s tem zahtevkom napotilo na civilno pravdo.

Prepoznani utopljenki

V Kostanjevici so prepoznali trupli obeh utopljenk, ki jih je Krka nosila s seboj že več tednov. Ugotovili so, da je ena izmed teh Frančiška Fink iz Irče vasi, ki je v jesenski noči preteklo leto padla v vodo in utonila, druga pa Angela Perušek iz Strige. Peruškovo so pogrešali od 19. ure 12. marca letos.

Frančiško Fink so petegnili iz vode 23. marca dopoldne. Na sebi je še imela nahrbtnik s steklenicami. Kot je znano, se je usodnega dne Finkova vračala domov v čolnu, ki pa se je prevrnil. Ostali so se iz Krke rešili, nje pa zaradi teme in megle niso mogli najti.

75-letno Angelo Perušek so našli v Krki pri Kostanjevici 4. aprila. Peruškova je bila gluhonema oskrbovanka in šivilja v Strugi. Zakaj se je odločila za smrt v vodi, sedanja poročila ne navajajo podrobno.

V zdravniškem poklicu naglica ni opravičljiva

Na podlagi obtožbe okrožnega javnega tožilca je pred kratkim novomeško okrožno sodišče obsodilo zaradi nevestnega zdravljenja dr. Branka Uršiča in dr. Cirila Dereanija, oba zdravnika iz Črnomlja.

Lani konec aprila, ko je v Črnomlju in okolici razsajala gripa, je oče pripeljal v ambulanto zdravstvenega doma v Črnomlju svojega 6-letnega sinka Jožeta Zupanića iz Vranovič. Zdravnik dr. Uršič je v hudem navalu bolnikov posvetil vsakemu le malo časa, prav tako malemu Jožku. Na hitro ga je pregledal, zapisal zdravila in naročil, naj se vrneta, če se bo bolezen poslabšala. Otrok pa je začel vedno bolj otekati v glavo, trebuh in noge, tožil je o bolečinah, zato se je oče naslednji večer napotil po dežurnega zdravnika. Dežurni zdravnik dr. Dereani je menil, da gre za gripo, razen tega se je zanesel na pregled prejšnjega dne, zato je spet zapisal samo tablete in odklonil obisk, misleč, da je nepotreben. Tretji dan pa je že zgodaj zjutraj Jožkov oče spet prišel v Črnomelj. Jožko je bil že na koncu moči. Tretji črnomaljski zdravnik je ugotovil hudo srčno obolenje in otroka takoj napotil v bolnišnico, vendar je bilo prepozno. Jožko je kmalu hudi bolezni podlegel.

Sodni izvedenec dr. Borut Furlan, ki je bil na razpravi prisoten, je povedal, da je obdukcija pri otroku pokazala še enkrat večje srce in da je otrok nedvomno imel že pri prvem pregledu vse znake hudega srčnega obolenja, ki bi ga moral vsak zdravnik že pri povprečno vestnem pregledu odkriti. Naglasil je, da ima po statističnih podatkih za ozdravljenje v tej bolezni bolnik le 30 odstotkov možnosti za ozdravitev, vendar nima nihče pravice te možnosti bolniku odrekati. Če bi bil otrok pravočasno poslan v bolnišnico, bi možnost ozdravljenja obstajala.

Sodišče je oba zdravnika spoznalo za kriva in ju obsodilo: dr. Uršiča na 1 leto in 2 meseca zapora, dr. Dereanija pa na 10 mesecev zapora, oba pogojno za dobo dveh let. Pri odmeri kazni pa je upoštevalo hudo obremenjenost zdravnikov v Beli krajini že pri normalnem delu, toliko bolj v času epidemije gripe. Razen tega je štelo kot olajševalno okoliščino to, da doslej še nista bila kaznovana, pri dr. Dereaniju pa so upoštevali tudi njegova leta in bolehnost. — Sodba še ni pravnomočna.

Posavska revija kulturnih dejavnosti 1964

Ko smo v dneh pred IV. kongresom Svobod in prosvetnih društev, ki je bil ob koncu marca v Ljubljani — na njem je bilo sprejeto novo ime: Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije — razpravljali o delu v štiriletnem obdobju med obema kongresoma, je bilo izrečenih veliko misli in pohval za uspešno delo v preteklosti. Še več pa je bilo načrtov in misli o tem, kakšno mesto naj imajo v bodoče naša amaterska društva v mestih, industrijskih naseljih in na vasi. Le-te namreč niso več take, kot so bile pred desetletji, kajti tudi kmet se danes spremenja v modernega proizvajalca.

Razvoj znanosti in tehnike povzroča naglo dviganje splošne izobrazbe prebivalstva. Šolstvo, tisk, radio in televizija neverjetno hitro bogate sodobnega človeka. Pri tem kulturnem bogatenju pa ima in bo še imel pomembno mesto tudi amaterizem, kakršnega pojmujemo danes, ko smo se otresli zastarelih primitivnosti in diletantstva in ko priznavamo edino možno merilo, tj. kvaliteto vseh stvaritev, ki jih lahko naša amaterska društva postavijo na oder, bodisi dramska dela, pevske zbore ali podobno.

Kljub mnogim pripombam na račun preživelosti klasičnih oblik amaterske kulturne dejavnosti moramo še vedno priznavati, da so prav te klasične oblike dolgo širile izobrazbo (knjižnice) in vzgajale preprostega človeka ter mu nudile tudi redko in zato toliko bolj potrebno razvedrilo. Množičnost, ki je pri taki dejavnosti nujna, je tudi odlika dosedanjega dela.

Jasno je, da ne moremo danes mimo radia in televizije. Tudi ta množična razširjevalca kulture sta postala na vasi nujna, da ne govorimo o potrebnosti in vplivu filma. Morda je zato kar nujno, da so npr. v brežiški občini najprej začeli z delom klubi na vasi. Le-ti namreč lahko združujejo vse železne oblike kulturne dejavnosti, saj se lahko tam pogovore gledalci televizije o zanimivi drami, ki so jo ravnokar videli, ali pa poslušajo popevkarsko oddajo, jo kritično ocenijo, zavrnejo ali kaj dobrega tudi sprejmejo. Ni mogoče, da se tudi zametki dramske dejavnosti razvijejo prav iz navdušenja nad kako dobro dramsko stvaritvijo. In če mladina želi zaplesati ob prijetnih zvokih radia ali celo magnetofona, naj ji bo to dovoljeno, saj se bodo mladinci prav gotovo zbrali tudi k predavanju ali razgovoru o sodobnih družbenih problemih, če bo to potrebno. Če bo med člani kluba skupina, ki sestavlja zabavni kvintet, bo zaigrala kako poskočno, prizadevni recitator pa bo povedal kako pesem itd. Vse to in še mnogo drugega sodi v okvir ljubiteljstva kulture.

Kaj vse je vsebina amaterskega dela na področju treh posavskih občin: Sevnice, Krškega in Brežic, hoče prikazati Posavska revija kulturnih dejavnosti 1964 v Brežicah. Okrajni odbor SSPD iz Celja je poveril tudi letos organizacijo revije Brežičanom, ki so ohranili na tem področju že tradicionalni koncept. Zato bodo obiskovalci te revije, ki se bo odvijala od 16. IV. do 21. IV. 1964 v Prosvetnem domu v Brežicah, lahko poslušali mladinske in moške pevske zbore in recitatorje, gledali pa bodo komedijo Tri dni direktor Manice Lobnikove, Sartrovo Občudovanja vredno vlačugo, Grabnarjevo delo Mimo načrta, Bevkovo pravljično igro Bedak Pavlek ter de Filippovo dramo Filumena Marturano. Poleg tega bodo lahko prisostvovali dvema prikazoma klubske prireditve in za zaključek tudi zabavnim ansamblom.

Kakor lansko leto bo tudi letos za ogled vseh predstav uveden abonma, ki bo znatno cenejši, kakor bi bile vstopnice za posamezne prireditve. Sindikalne podružnice se že sedaj zanimajo za nakup abonmajskih vstopnic, da bodo tako omogočile članom svojega kolektiva ogled predstav. Živo se zanima za organizacijo revije tudi občinski odbor SZDL, ki spremlja in požrtvovalno sodeluje pri pripravah.

V času revije bo odprta obsežna in bogata razstava turističnih spominkov, ljudskih ročnih izdelkov s področja treh posavskih občin, ki jo z vso vnemo organizira prof. Miro Kugler. Uspelo mu je nabrati že okoli 400 različnih primerkov. Koliko tega bo moglo na razstavo v klubski sobi Prosvetnega doma, še ni znano. Vse tri posavske občine so prispevale tudi dokajšnje vsote za nagrade najboljšim izdelkom.

Vsekakor se tudi letos obeta ob Posavski reviji kulturnih dejavnosti v Brežicah dovolj kulturne hrane za vse, ki si tega žele.

PROGRAM REVIJE KULTURNIH DEJAVNOSTI 1964 V BREŽICAH

16. IV. Koncert pevskih zborov
17. IV. Sartre, Spoštovanja vredna vlačuga – PD Krško
18. IV. Bevk, Bedak Pavle – PD Sevnica
Manica Lobnik, Tri dni direktor – PD Leskovec
19. IV. Dve klubski prireditvi (dopoldne)
Kekec, mladinski film (prva verzija) – dopoldne
Grabnar, Mimo načrta – PD Artiče – popoldne
20. IV. Eduardo de Filippo, Filumena Marturano – Svoboda Brežice
21. IV. Večer zabavnih ansamblov

Ves čas trajanja revije bo odprta razstava spominkov v klubski sobi.

BREŽIŠKE VESTI

Priznanje otrokom iz Spodnjega Posavja

Društvo likovnih pedagogov Slovenije prireja v Ljubljani vsako drugo leto veliko republiško razstavo otroških likovnih del. Za letošnjo razstavo so značilna predvsem grafična in kiparska dela, zato nosi naslov »Otroci grafiki – otroci kiparji«. Razstava je bila odprta 31. marca v Moderni galeriji in bo trajala do 12. aprila.

Svoja dela razstavljajo učenci osnovnih šol iz vse Slovenije. Iz raznih krajev so poslali prirediteljem okoli 1000 del. Žirija je izbrala 250 grafik in 150 plastik. Posavje je na razstavi dobro zastopano s 23 grafikami in eno plastiko.

Otroci iz območja Pedagoškega zavoda Sevnica, Videm-Krško in Brežice so osvojili področno nagrado v znesku 60.000 dinarjev. Priznanja so prejeli tudi posamezniki: Milena Vrtačnik (Cerklje), drugo največje priznanje in medaljo srebrnega meseca; Slavka Cerovšek (Veliki Trn) tretje največje priznanje in medaljo srebrne zvezdice; Miha Ogorevec iz Pišec tretje največje priznanje in medaljo srebrne zvezdice; Ivana Kostanjšek iz Koprivnice četrto največje priznanje.

Prirediteli rastave so izdali tudi obsežen katalog, v katerem je Posavje zastopano kar s 13 reprodukcijami.

Praznik kulture in prosvete v Artičah

Artiče so znane po kulturno-prosvetni tradiciji. Že pred II. svetovno vojno so Artičani sodelovali v prosvetnem odseku takratnega Sokolskega društva. Imeli so dramsko družino starejših in sokolske deklice. Dobro se še spominjamo, ko so v protest takratnim političnim razmeram uprizorili Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi« in z njo na željo gostovali tudi v Brežicah, ko so v Brežicah uprizorili aktualno dramo »Boj za kmečko svobodo« in ko so se pripravljali zaradi brežiških kulturbundovcev na dramo »Stilmondski župan«, ki pa ni bila uprizorjena, ker jih je prehitela II. svetovna vojna.

Poleg dramske dejavnosti so imeli tudi godbo na pihala, tamburaški orkester ter moški, mešani in ženski pevski zbor. Aktivni so bili ves čas do II. svetovne vojne in isto aktivnost so pokazali takoj po osvoboditvi, ko so ustanovili KUD »Oton Župančič«, ki se je pozneje preimenovalo v Prosvetno društvo.

Po 33 letih delovanja pa so se Artičani pogovorili, da bodo organizirali krajevno revijo, ki naj prikaže celotno njihovo dejavnost v tem letu. Prireditev bo trajala od 15. do 29. marca. Pokroviteljstvo je prevzel predsednik obč. odbora SZDL tov. Vlado Držič.

Kot uvod v revijo so postavili na oder dramo iz NOB »Mimo načrta«, ki je v spretni režiji tov. Vlada Podgorška prav lepo uspela. Po predstavi je bila v šoli otvoritev likovne in foto razstave, na kateri je posebno izstopal amater Lenart Poljšak. Zelo so ugajali tudi foto izdelki Martina in Darinke Zupančič ter Viktorja Zemljaka.

19. marca bi morala biti uprizorjena mladinska igra »Izlet« v priredbi mladinskega dramskega krožka in v režiji Ane Zorko. Žal je morala biti predstava zaradi obolelosti v igralski skupini preložena in si bomo to delo ogledali v nedeljo, 12. aprila.

22. marca je bil koncert pionirskega, mladinskega in moškega zbora. Pionirski in moški zbor je pripravil tov. Miha Haler, mladinski zbor, ki šteje 90 pevcev, pa Vlado Podgoršek. Prisrčni so bili mali pionirji, zvočno je zapel mladinski zbor, moški zbor pa je tudi prav lepo in skladno zapel, posebno če upoštevamo, da je prvikrat nastopil na proslavi 8. marca. Med odmori sta zaigrala mala harmonikaša, učenca artiške osnovne šole, ki obiskujeta tudi glasbeno šolo v Brežicah: Jože Žagar in Zdravko Cerjak.

28. marca je aktiv ZMS Artiče uprizoril komedijo »Kadar se ženski jezik ne suče« v skrbni režiji Mire Žgalin. 29. Marca popoldne je bila prireditev »Pokaži, kaj znaš!« v izvedbi Prosvetnega društva Artiče in s sodelovanjem ostalih prosvetnih društev. Bilo je prav prijetno popoldne, ker so se vsi sodelujoči močno potrudili. Posebno so ugajali: Kobler iz Dobove s svojimi spevi ob spremljavi orkestra tovarne Celuloze, recitatorka Darinka Zupančič, dijakinja brežiške gimnazije, dobro je zapel tudi Tone Volčanšek ob spremljavi brežiškega orkestra.

Po objavi rezultatov in podelitvi nagrad je bila prosta zabava, ki je potekala v prijetnem vzdušju.

Ob koncu moramo povedati, da je vsa teža pri pripravah za to kulturno revijo v glavnem slonela na učiteljstvu osnovne šole. Žal niso te kulturne prireditve v Artičah obiskali stanovski tovariši iz okoliških šol in povabljena PD. 22. in 29. marca so bile izvedene po programu revije tudi športne prireditve in tekmovanja: streljanje z zračno puško, namizni tenis, šah, spretnostna in hitrostna vožnja z mopedi in motorji. Tekmovanje letalskih modelov pa je preprečilo slabo vreme.

Prosvetnemu društvu »Oton Župančič« lahko ob doseženih uspehih samo čestitamo in mu želimo še lepih uspehov, prihodnje leto pa naj nas zopet preseneti tako, kot nas je letos.

V. C.

V Skopicah se zbirajo ob televizorju

Vas Skopica ima 177 hiš in 510 prebivalcev. Domačini običajno s tema številkama dokazujejo, kako potrebna bi bila v vasi trgovina. V njej bi nakupovali tudi ljudje iz Viher in Mrtvic. Zahteva po trgovini je upravičena in pred vojno so imeli celo dve bolj majhni. Domačini se zavedajo, da trgovina ne bi bila posebno donosna, vendar menijo, da bi se stroški poslovanja s prometom pokrivali. To so povedali na zadnjem zboru volivcev in kmalu po tistem so se tam sestali s predstavnikom trgovskega podjetja KRKA in predsednikom občinske skupščine.

Trgovsko podjetje KRKA iz Brežic je pripravljeno odpreti v Skopicah svojo poslovalnico in jo opremiti, če občani poskrbijo za lokal. Žal prostora za trgovino v vasi ni in v tem je tudi največja ovira. Lokal, ki ga je prva leta po vojni uporabljala za trgovino kmetijska zadruga, je preurejen v stanovanje in edina možnost je, da dogradijo prosvetni dom in del prostora namenijo trgovini. Pot do cilja bo nekoliko daljša, kot če bi bil prostor na razpolago. Sicer pa temelji za dom že stojijo. Zgradili so jih vaščani sami s prostovoljnim delom in prostovoljnimi prispevki v denarju in materialu.

Na zadnjem zboru so volivci predlagali, naj bi jim pri gradnji priskočila na pomoč občinska skupščina. Dom bi nujno potrebovali, da bi v njem čimprej uredili dvorano, klubski prostor in še kaj. Za silo so si vaščani uredili prostor za sestajanje v gasilskem domu. Oder so provizorično zaprli z lesonitom in tako prišli do prostora za vaške organizacije, za ogled televizijskih oddaj, za vaje dramske sekcije in podobno. Prostor je pozimi mrzel, a vaščani so se v njem kljub temu zelo radi zbirali, zlasti ob sobotnih in nedeljskih večerih. Pri televizorju vedno radi posedajo mlajši in starejši. Kakih 30 se jih redno nabere, če pa televizija prenaša kak zanimiv program, pa tudi 70 in več.

V Skopicah so delovne vse organizacije: Socialistična zveza, mladinski aktiv, prosvetno društvo in še prav posebej gasilci. O njihovem delu pa prihodnjič.

Kulturni spored za proslavo dneva zdravja v Brežicah

Na pobudo občinskega zdravstvenega centra vBrežicah bo nocoj v Prosvetnem domu slovesna proslava svetovnega dneva zdravja. Na proslavi bo govoril upravnik zdravstvenega doma Brežice dr. Milan Šikovc, nakar bo kulturni program. Gostovali bodo solisti ljubljanske opere. Prebivalci bodo spet imeli priložnost slišati priljubljene operne arije.

Začetek ob 19.30.

Organizacija RK bo v okviru gesla »S tuberkulozo ni premirja« priredila po vaseh vrsto predavanj o tej nevarni bolezni. Za predavatelje bo poskrbel zdravstveni center.

Matični urad Artiče

V marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice. — **Poročila sta se:** Kar Kos, kovaški pomočnik, in Jožefa Lipej, uslužbenka, oba iz Dečnih sel.

Umrli so: Frano Urek, posestnik iz Dolenje vasi, 79; Marija Zorčič, preužitkarica iz Arnovih sel, 86; Marija Zorko, preužitkarica iz Trebeža, 86; Jera Gorišek, preužitkarica iz Dolenje vasi, 82; Jožef Pirš, delavec iz Trebeža, 53; Marija Urlep, preužitkarica iz Kraž, 82.

Matični urad Pišece

V marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice.

Poročili so se: Janez Kink, delavec iz Pišec, in Antonija Travnikar, kmetovalka iz Podgorja pri Pišecah; Franc Podgoršek, poljedelec iz Podgorja, in Antonija Ogorevc, poljedelka z Bizeljskega; Andrej Bortič, kmetovalec iz Podvinj Kapele, in Neža Preskar, delavka iz Brežic.

Umrli so: Barbara Radanović, šivilja iz Pišec, 82; Jožef Sotelšek, kmetovalec iz Blatnega, 64; Franc Agreš, soc. podpiranec iz Blatnega, 88.

Matični urad Dobova

V marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice. — Porok ni bilo.

Umrli so: Franc Antolovič, kmet iz Mihalovca, 68; Julijana Resnik, gospodinja iz oMsteca, 88; Miha Vučajnk, kmet iz Rigonce, 78; Anton Blaževič, kmet iz Sela pri Dobovi, 68.

Matični urad Cerklje ob Krki

V marcu je bila izven porodnišnice rojena ena deklica.

Poročili so se: Anton Vodopivec, šofer iz Velike vasi, in Terezija Lorber, kuharica iz Dolenjih Skopic; Janez Kodrič, strojnik iz Brezja v Podboču, in Ljudmila Ziobko, poljedelka iz Črešnjic pri Cerkljah; Adolf Kodrič, ključavničar iz Dolenje Pirošice, in Terezija Videnič, otroška negovalka iz Brežic.

Umrli so: Karolina Pelege, gospodinja iz Cerkelj ob Krki, 77; Neža Šoflanc, upokojenka iz Dolenjih Skopic, 78; Terezija Rački, gospodinja iz Zasapa, 79.

Prašičji sejem v Brežicah

Na sobotnem sejmu v Brežicah je bilo naprodaj 1160 pujskov, od katerih so jih 980 prodali. Za manjše so zahtevali do 750 din za kg žlve teže, večji pa so bili prodani po največ 330 din kg.

AGROSERVIS NIMA USTREZNIH PROSTOROV

V Agroservisu Brežice so letos vso zimo delali tudi zunaj, čeprav ob zelo neugodnih pogojih. Zaradi tega razmišljajo o gradnji novega poslopja. Pri tem računajo na pomoč Agrotehnike iz Ljubljane, del sredstev pa bi dobili s prodajo sedanje zgradbe, v kateri delajo. Prostori so veliko premajhni in neustrezni. V obratu je zaposlenih 73 delavcev in 14 vajencev. Izdelujejo kabine in priključke za traktorje, popravljajo vso gozdno in kmetijsko mehanizacijo ter avtomobile. Upajo, da bodo letošnji plan dosegli, čeprav ne bo šlo lahko. V marcu so zabeležili veliko izostankov zaradi bolezni, predvsem gripe. Vse to je nekoliko zavrlo normalno delo.

Odborniki občinske skupščine Brežice so glasovali za statut

7. aprila je bila v Brežicah skupna seja občinskega odbora SZDL in obeh zborov občinske skupščine. Na dnevnem redu je bila razprava o statutu občine, ki ga je skupščina sprejela po skupni seji. Za odbornike je bil to slovesen dogodek. Glasovali so za občinsko ustavo, h kateri je vsak med njimi nekaj prispeval. To je akt vseh občanov, ki so ga le-ti na zborih že sprejeli in dopolnili s svojimi predlogi. Najvažnejše pa se s sprejetjem statuta šele začenja, namreč uresničevanje njegovih načel v praksi.

Po sprejetju statuta je skupščina obravnavala in sprejela še odlok o spremembi odloka o stopnjah občinske doklade na dohodke od kmetijstva, odlok o uvedbi krajevnega prispevka za gradnjo prosvetnega doma in osnovne šole v Veliki Dolini, spremembo in dopolnitev odloka o ustanovitvi sklada za komunalno dejavnost, spremembo in dopolnitev odloka o določitvi cest IV. reda v občini, odlok o preživninskem varstvu kmetov, odlok o ustanovitvi sklada za preživninsko varstvo kmetov in odločbo o soglasju k spremembi posebne PTT tarife Podjetja za PTT promet Novo mesto. Skupščina je nadalje razpravljala o prevzemu poroštev nekaterim delovnim organizacijam pri najetju posojil.

Seje se je udeležil tudi zvezni poslanec Sergej Kraigher.

DOLENJSKI LIST v vsako hišo Bele krajine, Spod. Posavja in Dolenjske!

SPODNJE

ZAPIS IZ OBRTNEGA KOMUNALNEGA PODJETJA V BOŠTANJU

Proizvodnja prodana za leto dni vnaprej

Komunalno obrtno podjetje Boštanj se je osamosvojilo septembra 1960. Prvo poslovno leto samostojnega poslovanja so ugodno zaključili in naložili v sklade šest in pol milijona dinarjev. S povečanjem števila zaposlenih so planirano realizacijo presegli za več kot 100 odstotkov in ustvarili namesto predvidenih 42 milijonov kar 96 milijonov vrednosti. Letošnji plan znaša 100 milijonov in je bolj ustaljen kot lanski. Trenutno ima podjetje 80 zaposlenih. V prvem tromesečju je delovni kolektiv izpolnil plan z 22 odstotki, kljub temu da so januar, februar in marec vsako leto najslabši meseci. Sezona se začenja šele v aprilu in ta čas je tu. Z izpolnitvijo plana ne bodo imeli težav. Proizvodnjo imajo prodano za vse leto naprej.

Obrat za cementne izdelke proizvaja vse vrste zidakov in opeke ter betonske cevi. Tovrstne izdelke prodajajo v domačem okolišu in na Hrvaškem. Betonske cevi odkupuje veletrgovsko podjetje za prodajo gradbenega materiala v Ljubljani, nekaj jih prodajo v Sevnici, nekaj pa celo v Istri. Za strešno opeko je povpraševanje izredno veliko in vse, kar izdelajo, pojde v domačem okolišu. To je razumljivo, ker je cementna opeka zelo poceni. Kos cementne opeke stane 42 dinarjev, kos glinaste opeke pa 70 dinarjev.

V kamnolomu pridobivajo enajst vrst peska

Enota zase je kamnolom in peskokop. V kamnolomu pridobivajo 11 različnih vrst peska: pesek za beton, pesek za zidanje, za cementne izdelke, za zidni omet in drugo. Izkopavajo ga na Logu na zemljiščih zasebnikov in plačajo za vsak kubični meter 20 dinarjev najemnine. Zemljišča bodo poskušali odkupiti. Letos nameravajo izkopati 13.000 kubikov peska. To je precej več kot lani, ko so ga pridobili le 7.800 kubičnih metrov. Kupcev zanj je največ v okolici Sevnice in v Celju. Če jim bo uspelo pridobivanje peska še povečati, ga bodo dobavljali tudi v Ljubljano. Letos so raziskovali zaloge in ugotovili, da ga je še okoli 500.000 kubikov. Najmanj je sivega peska, ki ga uporabljajo za beton. Cenijo ga na 30.000 kubikov, kar bodo izčrpali v petih letih, če ne bodo našli novih najdišč.

Izredno iskan material je prirodna mivka (kremenčev pesek), zato bodo usposobili dve nahajališči v Lončarjevem dolu. Mivko so lani dobavljali vsem gradbenim podjetjem v Sloveniji. Prodaja je zagotovljena tudi za letos.

Gradbena enota opravlja razna preureditvena dela in gradi tudi nove objekte, pri katerih predračunska vrednost za gradbena dela ne presega vsote 10 milijonov dinarjev.

V okviru komunalnega podjetja v Boštanju je še mizarstvo in tapetništvo. Tapetniki izdelujejo vse vrste tapetniških izdelkov za trgovsko podjetje v Sevnici. Letno jih napravijo za okoli 25 milijonov dinarjev. Cene so nizke in jih že tri leta niso spremenili. Režijsko uro zaračunavajo po 400 dinarjev, kar je izredno malo. Če upoštevamo, da opravljajo to delo kvalificirani in visokokvalificirani delavci, to res ni veliko, saj znaša v podjetju ura za nekvalificirano delo 380 dinarjev.

Mizarski obrat se je že specializiral

Mizarstvo izdeluje sekalne klade in narezne deske za industrijo usnja. Kot surovino uporabljajo lipov in gabrov les. Obojega je težko dobiti. Potrebe po lipovem lesu krijejo le delno iz okoliša Sevnice (15 do 20 odstotkov), ostalo pa uvažajo iz Novega Sada. Za gaber ni tako kritično, približno polovico ga dobijo doma, a polovico iz Hrvaške. Sekalne klade in narezne deske delajo od lanskega aprila dalje in oskrbujejo z njimi vso jugoslovansko usnjarsko industrijo. To so glavni izdelki mizarskega obrata in ogrodje za tapecirano pohištvo izdelujejo le v toliko, da zapolnijo morebitne vrzeli. V sklopu mizarstva je tudi žaga, ki jo uporabljajo za lastne potrebe, za manjše usluge in za razrezovanje železniških pragov.

Dejavnost Komunalnega obrtnega podjetja Boštanj je res izredno pestra in za sevniški okoliš vsestransko dobrodošla. Kaže, da se podjetje uveljavlja vsepovsod, da pa zaradi omejenih zmogljivosti ne more kdove kako širiti tržišča.

JT.

Prizorček iz »REZERVISTA«

SEVNICA: statut občine sprejet

Na torkovi seji sta oba zbora občinske skupščine v Sevnici po krajši razpravi sprejela statut občine. Odborniki so zatem obravnavali osnutke nekaterih delovnih organizacij, ki jih je občinska komisija že pregledala. Spričo ugotovljenih pomanjkljivosti in nerodnosti v statutarnih določilih je občinska skupščina nekaj delovnim organizacijam naročila, naj znova izdelajo statutarne osnutke. Na seji so sprejeli tudi novo lestvico občinskih doklad iz kmetijstva in drugih virov. Lestvica je znatno nižja od dosedanje, a v skladu s kmetijskimi pogoji v Posavju. O seji bomo več poročali prihodnjič.

Prosvetni delavci o idejnih problemih pouka na šoli

V ponedeljek, 6. aprila, je bil v Brežicah sestanek aktiva članov Zveze komunistov, ki delajo v prosveti. Obravnavali so idejne probleme pouka na šoli in vlogo prosvetnih delavcev, vlogo samoupravnih organov pri upravljanju šol in uresničevanja sklepov razširjenega plenuma občinskega odbora SZDL. V razpravi je sodelovalo veliko diskutantov, ki so se omejili predvsem na idejne probleme pri vzgoji mladine.

■ **Na Reki so pred kratkim splavili najsodobnejšo ladjo trgovske mornarice »Viševic«, ki ima 7500 ton nosilnosti in 50 potniških postelj. Ladja je dolga 150 m in široka 20 metrov. Vozila bo s hitrostjo 18 vozlov na uro.**

Celjani spet v Kostanjevici

Ves ansambel Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja bo v soboto, 11. aprila, ob 19,30 gostoval v Domu kulture v Kostanjevici z duhovito francosko komedijo Aleksandra Rivemala Rezervist. Komedijo je zrežiral Miran Herzog, sceno je oskrbel akademski slikar Avgust Lavrenčič, kostume Alenka Bartlova, glasbo Henri Betti, lep in tekoč prevod pa Andrej Inkret in Stanko Potisk. Premiera je bila v celjskem gledališču 31. januarja tega leta. Vodilne vloge so zasedli: Mija Mencejeva, Jana Šmidova, Marjana Krošlova, Marjan Breznik, Sandi Krošl, Volodja Peer, Marjan Dolinar, Pavle Jeršin, Janez Škof, Janez Bermež, Jože Pristov in drugi.

Rezervista je napisal avtor, ki se je rodil na koncu prve svetovne vojske in je do druge prav toliko zrastel, da je lahko šel v prve linije. To dejstvo ga je obogatilo s posebnim izkustvom, ki ga ta inteligentni francoski inženir geologije in doktor političnih ved vsestransko upošteva v svojem delu, v svoji groteski vojskinega zla. Rivemale nam v Rezervistu prikazuje svet z aspekta spopadov od leta 1870 pa vse do razdeljenega Berlina z vsemi njegovimi nasledki. V vsaki vojski so bili heroji in vsaka naslednja vojska se je norčevala iz odlikovanj prejšnje, če ne celo kaznovala zanje. Toda ta cinizem se ni ustavil samo na odličjih, prav tako (če ne še bolj) je zaničeval nosilce teh odličij, tiste, ki so krvaveli, ki so bili v prvih črtah, ki so dajali življenja za cilje vojujočih se sil.

Sam avtor pravi o svojem delu tole:

»Rezervist je komična zgodba, na videz absurdna, v bistvu pa zelo preprosta, ker je to večna zgodba o nedolžnežu, ki ga zelo logično izrabljajo v absurdne namene. Pod šaljivostjo situacij in dialogov se skriva tragična resničnost vojne. Če se bo občinstvo od srca smejalo Amedejevim nezgodam, si bomo pisali piko v korist zoper napihnjene bedake, če bosta pa v razrušenem mestu Amede in Roza zaustavila smeh, da bi se identificirala z mladino vsega sveta, ki bi hotela živeti in se ljubiti, bomo zmagali s celo igro.«

Rezervist spada med najboljše storitve Slovenskega ljudskega gledališča v tej sezoni. Tako bo tudi po tej plati nudil resničen umetniški užitek, zato vabimo k številni udeležbi.

LADO SMREKAR

Kako poteka arondacija v sevniški občini

Kmetijska zadruga Sevnica in kmetijska zadruga Krmelj naj bi po letošnjem planu pridobili z arondacijskim postopkom 161 hektarov kmetijskih površin. Te naloge sta se obe zadrugi lotili z vso resnostjo. Površina pridobljenih zemljišč je do konca marca znašala 50 hektarov, Če bo tudi nadaljnji potek arondiranja takšen kot doslej, si kmetijci obetajo, da bodo pravočasno izpolnili predvideni plan.

Pred nedavnim je občinska skupščina Sevnica sprejela tudi odlok o preživninskem varstvu kmetov, ki oddajajo svoja zemljišča v družbeno last. Za sedaj je sklad namenjen le tistim kmetom, pri katerih vrednost oddanih zemljišč zagotavlja preživnino. Temu bi lahko rekli tudi ekonomske preživnine, ker ni potrebno, da bi občina prispevala zraven še svoja sredstva.

Območja, ki so v občini Sevnica predvidena za družbeno kmetijsko proizvodnjo, so točno zarisana in jih je 1250 hektarov. Kmetje vedo, kje potekajo njihove meje. V poštev pridejo v glavnem ravninski predeli. To so katastrske občine oziroma deli katastrskih občin Loka, Sveti Jurij, Kompolje, Boštanj, Žigarski vrh, Blanca in Kladje na območju kmetijske zadruge Sevnica, in Šentjanž, Pijavice, Gobji dol in Tržišče na območju kmetijske zadruge Tržišče.

Arondacijski proces naj bi se na omenjenih površinah končal do leta 1970. Na območjih, ki niso predvidena za družbeno kmetijsko proizvodnjo, bosta zadrugi organizirali pogodbeno sodelovanje s tamkajšnjimi kmeti.

Matični urad Boštanj

Rojstev izven porodnišnice v preteklem mesecu ni bilo. — Porok v Boštanju ni. — **Umrli so:** Marija Sotlar, upokojenka iz Boštanja, 74; Jožefa Lisec, preužitkarica iz Preske, 76; Ana Zorc, gospodinja iz Loga, 69; Helena Selak, upokojenka iz Konjskega, 84; Janez Novšak, kmet iz Konjskega, 84; Marija Avsec, gospodinja iz Dol. Boštanja, 82.

Matični urad Sevnica

Izven porodnišnice je bila v marcu rojena ena deklica. — **Poročila sta se:** Danijel Starman, dipl. pravnik iz Sevnice, in Vida Drgan, študentka prava iz Zagorja ob Savi.

Umrli so: Katarina Konec, gospodinja iz Smarja pri Sevnici, 80; Marija Mlinarič, preužitkarica iz Žurkovega dola, 79; Karl Završnik, mizarski mojster iz Orehovega, 68; Franc Jančič, čevljarski mojster iz Sevnice, 81.

Matični urad Šentjanž

V marcu so bile izven porodnišnice rojene 3 deklice. — Porok ni bilo. — **Umrli so:** Helena Gušek, preužitkarica iz Budne vasi, 86; Franc Razpet, preužitkar iz Glina, 86; Ljudmila Tratar, otrok iz Svinjskega, 2 meseca, Jožefa Komljanc, soc. podpiranka iz Gline, 78.

Matični urad Tržišče

V marcu sta bila rojena izven porodnišnice 1 deček in 1 deklica. — Porok ni bilo. — **Umrli sta:** Alojzija Jerman, upokojenka iz Mačkovca, 67; Jožefa Udovč, užitkarica iz Drušč, 83.

Matični urad Videm-Krško

V marcu je bila izven bolnišnice rojena ena deklica.

Poročili so se: Adolf Koritnik, delavec iz Bučerce, in Ljudmila Žan, delavka iz Sremiča; Rudolf Iskra, študent, in Ivanka Cervšek, uslužbenka, oba iz Vidma-Krškega; Boris Šepec, kmetijski tehnik iz Sremiča, in Stanislava Janžek, učiteljica iz Vidma-Krškega.

Umrli so: Mihael Jazbec, zasebnik iz Vidma-Krškega, 85; Jože Prinčič, zasebnik iz Vidma-Krškega, 84; Danijela Magdič, živilja iz Vidma-Krškega, 44; Franc Levičar, tesar iz Gor. Pijavškega, 81; Ana Štrk, kmetovalka iz Gunt, 54; Neža Planinc, zasebnica iz Libne, 19; Terezija Bizjak, gospodinja iz Dednika, 44; Ema Pegam, gospodinja iz Starega grada, 61.

Matični urad Mirna peč

V februarju in marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice. Pravtako tudi ni bilo porok.

V februarju sta umrla: Ana Kotar, gospodinja iz Jordankala, 75; Franc Kovačič, preužitkar iz Goriške vasi, 74.

V marcu so umrli: Janez Červan, preužitkar iz Goriške vasi, 70; Jože Dragan, preužitkar iz Šentjurja, 77; Marija Pugelj, preužitkarica z Velikega Kala, 78; Janez Kastelic, preužitkar iz Poljan, 83; Alojz Pate, otrok iz Dolenjega Kamenja, 3 mesece.

Letno poročilo o dejavnosti Dolenjskega lista za l. 1963

Glede na določilo 33. čl. Zakona o tisku in drugih oblikah informacij in v zvezi z 49. čl. Temeljnega zakona o časopisnih podjetjih in časopisnih zavodih objavljamo naslednje letno poročilo za leto 1963:

V letu 1963 je Dolenjski list, medobčinsko glasilo odborov SZDL za Dolenjsko in Spodnje Posavje, izdal 52 številk svojega tednika (od tega dve dvojni številki). Skupna naklada je znašala lani 1,007.935 izvodov časnika, **povprečna tedenska naklada pa je bila 20.158 izvodov.** Najnižja tedenska naklada je znašala lani 19.300 izvodov, najvišja pa 25.200 izvodov.

Skupna realizacija je dosegla lani vsoto 56,516.627 din. Od tega znašajo dohodki iz naročnine 16,981.752 din, od reklamnih in malih oglasov smo zbrali 12,382.547 din, 7 občinskih odborov SZDL (lastnikov lista) pa je dotiralo časniku 4,409.750 din. Okraja Ljubljana in Celje sta prispevala dotacijo v skupnem znesku 17,998.550 din, drugi dohodki tiskovni sklad in kolportaža) pa so znašali 4,744.028 din.

Poslovni stroški (tisk lista, klišeji, odprema, PTT stroški in dr.) so znašali lani 36,986.137 din, osebni dohodki zaposlenih 11,508.733 din in honorarji za prispevke sodelavcem 3,999.971 din. V neobvezni rezervni sklad je bilo konec leta dotirano 1,500.000 din (za stanovanjsko izgradnjo), po naročilu lastnikov lista pa je bil formiran tudi poslovni sklad, kateremu je bil dotiran znesek 2,280.903 din.

Po zaključnem računu za leto 1963 znaša vrednost poslovnega sklada Dolenjskega lista 5,607.196 din, neobvezni rezervni sklad pa ima 4,835.038 din.

Upravnik lista: JULIJ SCHMIDT, l. r.

Glavni urednik: TONE GOŠNIK, l. r.

V JUGOTANINU so presegli trimesečni plan

V Jugotaninu (Sevnica), ki je od prvega januarja dalje obrat KONUSA v Slovenskih Konjicah, so marca presegli tromesečni plan. To je toliko bolj razveseljivo, ker je v januarju in februarju primanjkovalo surovin in proizvodnja ni stekla tako, kot bi bilo treba. Preskrbo s surovinami si je Jugotanin zagotovil s priključitvijo h Konusu. Specializiral se je na pridobivanje tanina iz kostanjevega lesa, v Majšperku, ki je prav tako obrat Konusa, pa proizvajajo tanin iz drevesne skorje in hrasta. Tak način specializacije je možen le v okviru enega podjetja, kjer se eden od obratov po dogovoru lahko odloči za bolj donosno proizvodnjo tanina iz kvalitetnejše surovine; drugi pa za proizvajanje manj kvalitetnega tanina iz druge vrste lesa. In kar je najvažnejše: na lesnem tržišču drug drugemu ne hodita v zelnik.

Kopitarna povečuje osebne dohodke delavcev

Kopitarna v Sevnici je v prvem tromesečju letošnjega leta napravila za 112 milijonov izdelkov, prodala pa jih je za 108 milijonov dinarjev. Čisti dohodek znaša po bilančnih izračunih za omenjeno obdobje 48 milijonov. Toliko je podjetje v dobrih mesecih ustvarjalo ob polletju. Vsekakor lep uspeh, čeprav v podjetju menijo, da ne kaže hvaliti dneva pred večerom.

Tudi osebni dohodki se zvišujejo. Povprečen zaslužek v prvih mesecih je bil 29.000 dinarjev. Manj kot 20.000 je v februarju zaslužilo 18 delavcev, 23 odstotkov zaposlenih je prejelo od 20.000 do 25.000 dinarjev, ostali pa nad 25.000. Osebne prejemke nameravajo že v prvem polletju zvišati za 20 odstotkov, prejemkov pod 20.000 dinarji pa že prihodnji mesec ne bo več.

Kaj se vsak teden zgodi pri nas, vam pove DOLENJSKI LIST!

POSAVJE

‚ZORA' NA PRAGU NOVEGA OBDOBJA

Gripo, ki je razsajala v Črnomlju, so občutili tudi v Italiji, Angliji, Rodeziji in Ameriki. Črnomaljska ZORA je zaradi nje v letošnjem prvem tromesečju izvozila le za 27.186 dolarjev blaga. »Zora« pa s polno paro gradi dva nova obrata in se razen tega pripravlja na združitev s semiškim »Agromelom«.

Lesna predelovalna industrija v Črnomlju lepo napreduje že nekaj let. Lani je izvozila v 4 tuje države za 133.598 dolarjev rezanega lesa (hrasta in bukovine), razen tega pa nešteto ročajev za žage in čopiče, noge za fotelje in mize, kakor tudi poličke vseh vrst Tudi letos »Zora« izvaža, vendar je v prvih treh mesecih izvozila dosti manj, kakor so predvidevali, to pa zato, ker so člani kolektiva skoro dva meseca bolehali za gripo. Pogodbe za izvoz so sklenjene z Anglijo, Italijo, Švico, Rodezijo in USA v glavnem za isto blago kot lani, vendar za večjo količino. Letošnji izvozni plan je za okoli 40.000 dolarjev večji od lanskega.

Pri izvozu imajo največ težav s posameznimi posredniškimi izvoznimi podjetji, ki na različne načine zaračunavajo svoje usluge, po drugi strani pa jim dela težave izvoz bukovine. Če podjetje izvozi surov bukov les, ima po predpisih priznane 26 odst. davčne olajšave od polne prodajne cene, medtem ko pri proizvodih iz istega lesa ni nobenih ugodnosti. Tako se — žal — veliko bolj izplača izvažati les, kot ga predelovati v končne izdelke.

Na domači trg pošilja »Zora« največ stavbenega pohištva, notranje opreme in ročajev za žage. Pri proizvodnji za domači trg dela kolektivu največ preglavic pomanjkanje kvalitetnega smrekovega in borovega lesa za izdelavo stavbenega pohištva, mimo tega večkrat zmanjka okovja za okna in vrata. Cene tem artiklom pa nenehno naraščajo. Na domačem tržišču se tovarna, kakršna je črnomaljska »Zora«, zelo težko uveljavi zaradi močne konkurence sorodnih podjetij. Kupca je moč privabiti samo še z boljšo kvaliteto blaga in pravočasno dobavo naročenih izdelkov. Kljub vsem tem nevšečnostim pa so za prvo polletje že vse pogodbe sklenjene in deloma že uresničene, pogodbe za drugo polovico leta pa pred dokončno sklenitvijo še proučujejo.

Direktor »Zore« inž. Stane Pečavar nam je povedal, da so projektanti vredni kritike, ker se dostikrat premalo poglobe v delo, zato pride do popravkov in neažurnega poslovanja, ki povzroča »Zori« in investitorjem nemalo težav.

Bo res za 1. maj?

Nedaleč od sedanjih proizvodnih in poslovnih prostorov gradi »Zora« novi obrat lesne galanterije in žagarski obrat. Leta 1962 izdelani investicijski program je bil lansko jesen toliko spremenjen, da so se hkrati z žagarskim obratom lotili tudi gradnje novega obrata oziroma tovarne lesne galanterije. Vreme je v minuli zimi gradnjo zelo oviralo, vendar skušajo zdaj zamujeno nadoknaditi. Obrat galanterije že stoji, stroje imajo že kupljene na Rakeku in pravijo, da bodo 1. julija že začeli obratovati v novi tovarni. Žagarski obrat, za katerega je predvidena železna konstrukcija, šele raste iz tal, kljub temu v podjetju zatrjujejo, da bodo po prvomajskih praznikih v njem že delali. Vsa investicija velja okoli 150 milijonov. Za prve mesece proizvodnje novih obratov so surovine že na mestu. Ogromne skladovnice hlodov se že zdaj kopičijo okoli obeh gradenj.

V zadnjem času je vedno pogosteje slišati, da se bosta združila »Zora« in mizarski obrat Agromela iz Ljubljane, ki deluje v Semiču. Kaj več o tem v »Zori« še nočejo povedati, zvedeli pa smo, da je imenovana posebna komisija s strani predstavnikov obeh podjetij in občinske skupščine, ki proučuje možnosti združitve, in da bo v enem mesecu glede tega prišlo do končne odločitve.

Ljudje in zaslužek

V črnomaljski lesnopredelovalni industriji je zaposlenih 155 ljudi, od tega 30 odst. kvalificiranih, 20 odst. polkvalificiranih, ostalo pa so nekvalificirani delavci in delavke. Razen teh imajo 15 visokokvalificiranih mojstrov, 3 tehnike in 1 inženirja.

Delavci v proizvodnji so lani zaslužili povprečno 26.000 din mesečno, vendar je med njimi še 24 takih, ki zaslužijo manj kot 20 tisočakov in 37 delavcev in delavk, ki morajo živeti z manj kot 25 tisočaki. Najnižji zaslužek je okoli 18.000 din, najvišji pa 74.000 din.

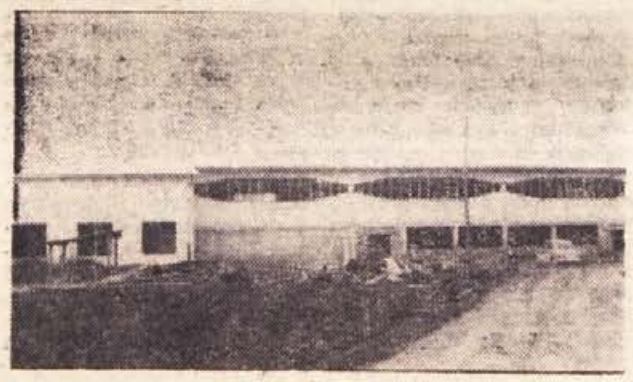

Obrat lesne galanterije že stoji. Zdaj urejajo proizvodno halo in pripravljajo prostore na dovoz strojev, ki bodo veliki, dolgi stavbi vdihnili življenje

Obrtni servis v Semiču se seli v nove prostore

Nova stavba, v kateri bo dobila prostore kleparska delavnica Obrtnega servisa iz Semiča je skoraj dograjena. Obrtniki hitijo z zadnjimi deli, in kot vse kaže, bo do 1. maja mogoče kleparje preseliti. Kleparska delavnica se je do zdaj stiskala v tesnih prostorih, kjer ni bilo mogoče pravilno razporediti strojev, pa tudi organizacija dela se ni mogla razmahniti. Stroji bodo po preselitvi boljše izkoriščeni, skladiščna služba pa bo bolj v redu. Razen z Iskro v Semiču bodo lahko navezali kooperacijske odnose tudi z drugimi podjetji. Pogajajo se z Iskro Videm-Dobrepolje, z Zavodom za avtomatizacijo v Ljubljani in s podjetjem Igo v Ljubljani. V maju bo dobil servis univerzalno stružnico, ki bo olajšala delo v obratu, preostale stroje, kar jih še potrebujejo, pa bodo kupovali postopoma.

V nedeljo na Vinici

5. aprila so člani PD »Oton Župančič« na Vinici zaigrali veseloigro »Kadar se ženski jezik sučе«. Nabito polna dvorana gledalcev in in njihovo razpoloženje so bili dokaz, da so bili s predstavo zadovoljni. Vsi nastopajoči so svoje vloge lepo odigrali, številen obisk — čeprav je bilo vreme slabo — pa dokazuje, da so Viničani vsake odrske uprizoritve zelo veseli. Upamo, da bo novi odbor PD »Oton Župančič« tudi vnaprej tako delaven in da bo še večkrat ustregel našim željam.

Franc Pavlakovič

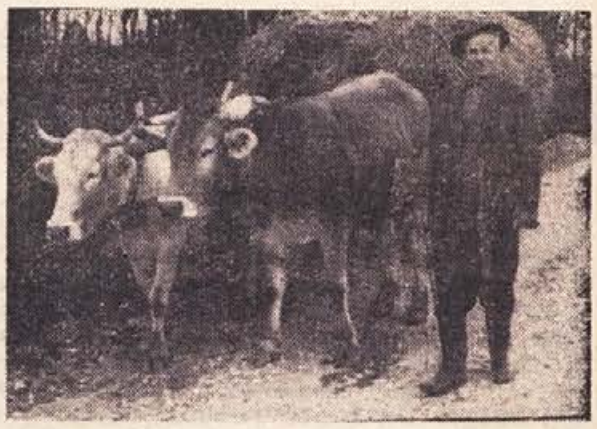

Movrinov ata iz Dolenjcev pri Adlešičih je nedavno tega peljal domov seno, ki ga je kupil v Bednju. Kljub temu da ima pet otrok, sta ostala z ženo na stara leta sama. Vsi so odšli po svetu: dva sta v Kanadi, trije v okolici Ljubljane. Takih kmetov, ki so kljub številni družini ostali sami na borni zemlji, je v Beli krajini več. Kdor ima razen kme-

Štipenditor – štipendist tudi v Črnomlju

26. marca je bilo v organizaciji Kluba belokranjskih študentov srečanje štipenditorjev in štipendistov iz področja Bele krajine. Srečanja so se udeležili poleg skromnega števila študentov štipendistov še predstavniki črnomaljske in metliške občine, kakor tudi predstavniki Belta, Belsada, Beti in Kometa.

Sestanek je bil zamišljen kot prenos velike aktivnosti študentov na tem področju — tudi v Belo krajino. Uvodoma je predsednik KBŠ Tone Vivoda podal nekatere osnovne teze o problematiki študentov in štipendiranja, nakar se je razvila razprava, ki je bila zaradi skromne udeležbe tako s strani študentov, kakor tudi s strani štipenditorjev na nivoju običajne teatralike, ki jo belopranjsko debelokožništvo zlahka prenese. Od predstavnikov podjetij sta posegla v debato samo dva. Slednje in pa dejstvo, da je bila udeležba podjetij slaba, nam potrdi misel, da belokranjska podjetja ne vidijo v študentu bodočem strokovnjaku, pravzaprav nobene posebne vrednote in naj jih že vendar enkrat nehamo gnjaviti s študenti in štipendijami. Nihče ni upošteval predloga predsednika inž. Dvoršaka, naj bi od podjetja do podjetja izvedli ostro analizo. Od študentske strani so prihajali sami lepo sterilni predlogi, od ostalih pa take stvari, kot so: pišite prošnje čitljivo, navedite svoj naslov!

Vse zgornje je sicer važno, vendar drugotnega pomena. Osnovni problem je v tem, da mora belokranjsko gospodarstvo več in bolje štipendirati. Kar se tega tiče, je že veliko zamudilo. Toliko let po vojni, pa še nima stalnega strokovnega kadra. Tega nismo krivi študenti. Tega je kriva nezainteresiranost, apatičnost, užaljenost in kratkovidnost belokranjskega gospodarstva in njegovega vodstva, ki je mislilo in še misli, da je kup strojev in zgradb, nekaj zanesenih idej ali spominov že dovolj za moderno gospodarstvo.

Sedaj, ko se je razvila v zvezi s pridobivanjem kadrov takšna kampanja, ko smo priča pospešenemu štipendiranju in višjim štipendijam, *ko podjetja le počasi odkrivajo, da je samo v znanju vir dobrega gospodarjenja, je belokranjsko gospodarstvo še v težjem položaju, kot je bilo prej.* S svojim specifičnim slovesom, ko vse beži iz Bele krajine (iz Belta je letos »pobegnilo« desetine kvalificiranih delavcev; fantje so mi rekli, da so doli bolje zaslužili, vzdržati pa niso več mogli, ker je preveč »smrdelo«), ko je med študentarijo razširjeno mnenje, da je skoraj samomor oditi dol na delo, bo belokranjsko gospodarstvo še težje nastopalo kot enakovreden partner ostalim štipenditorjem. Če bo hotelo imeti dobre kadre, bo moralo žrtvovati še več.

V situaciji, kakršna je, je v celoti zgrešeno krojiti politiko štipendiranja iz belokranjskega aspekta, oziroma iz aspekta belokranjskih osebnih dohodkov. Tako se je delalo do sedaj in vidimo, kje smo. Politika štipendiranja je določena z vidika celotnega nacionalnega gospodarstva in vsako podjetje, če je zainteresirano za ljudi in če jih želi tudi ohraniti, se mora ravnati vsaj po povprečju.

Zato ne vidim drugega izhoda, razen tega, da se prične iz Bele krajine množično štipendirati, od prvega letnika dalje, in predvsem tiste, ki bodo zaposleni v produktivnih panogah!

JANEZ KURE

O ČEM SE POGOVARJAJO VINIČANI

● **Viničarji so za krajevno skupnost,** vendar menijo, da je treba zanjo zagotoviti sredstva. Če bi komunalna uprava Črnomelj prepustila viniški skupnosti sejmišče, bi bilo nekaj sredstev takoj zagotovljenih, razen tega pa menijo, naj bi krajevna skupnost dobila tudi prispevke od turistične takse. Ob ustanovitvi krajevne skupnosti so se pokazale tudi težave s kadri. Težko je dobiti sposobnega tajnika, ki bo vodil vso administracijo in poslovanje, naloge krajevne skupnosti pa že čakajo na uresničitev. V prvi vrsti naj bi krajevna skupnost poskrbela za ureditev pokopališkega zidu in nabavo mrtvaškega voza. Viničani menijo, da je to najbolj potrebno, ker morajo pokojne tudi iz oddaljenih krajev nositi na rokah na viniško pokopališče.

● **Ker je na Vinici frizer** najbolj potreben obrtnik, so vaščani v dogovoru z nekim fantom, ki je pri vojakih. Pravijo pa, da s tem problem ni rešen, kajti bolj kot moški si frizerja žele ženske. Kaj res ni nikogar, ki bi poskrbel za kodranje in striženje las na Vinici? Saj bi nedvomno dobro zaslužil!

● **»Kar delajo s kruhom, je kriminal,«** je povedal v četrtek na krajevnem uradu starejši možak. Na Vinico vozimo kruh iz Bosiljevega in iz Črnomlja. Kruh vržejo v vrečah na avtobus, iz avtobusa pa vreča dostikrat zleti na tla, če ni primernega prostora drugje. Včasih sta bila na Vinici dva peka; oba sta dobro izhajala, danes pa, ko je potrošnja kruha večja, ni nobenega peka v kraju. O tem ljudje mnogo govore, rešitve pa sami ne morejo pogruntati.

● **Viničani so na več sestankih** zahtevali zobozdravnika v viniško ambulanto, vendar jim je bilo pojasnjeno, da teh strokovnjakov manjka in da je bolje, če hodijo oni v Črnomelj. Na zboru volivcev **je bilo Viničanom zagotovljeno,** da bodo imeli v črnomaljski zobni ambulanti ob sredah prednost. S tem so se na sestanku strinjali, ko pa v zdravstvenem domu zahtevajo prednost, je nihče ne upošteva. To pa jih boli in so zaradi tega spet nezadovoljni.

● **Slabo vreme je kmetovalce** vse doslej zadrževalo pri delu. Šele zadnje dni so začeli prav delati na polju in v vinogradih. Prejšnja leta je bilo ob tem času že kaj cvetja, letos pa je vse bolj kasno. Kmetje pravijo, da se bo še vse nadoknadilo, če bo le odslej vreme ugodnejše. Če pa se bo muhasto in slabo vreme nadaljevalo, si ne obetajo nič dobrega. Stari ljudje napovedujejo po aprilskem vremenu sušo.

Matični urad Stari trg ob Kolpi

V marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice. — Porok ni bilo. — **Umrli so:** Jože Raztresen iz Starega trga, 70; Stefan Rujevčan iz Starega trga, 84; Ana Kure iz Gorenje Podgore, 69.

Matični urad Semič

V marcu je bila rojena izven bolnišnice ena deklica. — Porok ni bilo.

Umrli so: Katarina Vidmar, gospodinja iz Oskoršnice, 69; Marija Željko, gospodinja iz Cerovca, 66; Janez Brodarič, upokojenec iz Gribelj, 60; Marija Konda, užitkarica iz Gradnika, 77; Janez Golobič, posestnik iz Strekljevca, 74; Ana Stariha gospodinja iz Praproti, 84; Marija Vidmar, užitkarica s Kala, 76; Katarina Volk, kmetovalka iz Vavpče vasi 79; Pavlina Simonič, delavka iz Blatniška, 53; Anton Špelič, upokojenec iz Sadinje vasi, 62; Frančiška Hudorovič, delavka iz Stranske vasi, 66; Ana Murn, gospodinja z Vinjega vrha, 75; Katarina Kambič, užitkarica iz Cerovca, 78; Ana Špelič gospodinja iz Sadinje vasi, 55.

Matični urad Vinica

V marcu je bila rojena izven porodnišnice ena deklica. — Porok ni bilo.

Umrli so: Ivan Kramarič, upokojenec s Sinjega vrha, 63; Franc Špehar, kmetovalec iz Hrasta pri Vinici, 55; Marija Krotec, kmetovalka iz Balkovcev; 73; Ana Benec, kmetovalka iz Podklanca, 57; Ana Pavlakovič, gospodinja iz Preloke, 76; Nikolaj Metež, kmetovalec iz Nove Lipe, 60; Marija Kobetič, kmetovalka iz Drežnika, 74; Marta Drakulič, kmetovalka iz Perudine, 88.

Matični urad Črnomelj

V marcu so bili rojeni izven bolnišnice 3 dečki in 1 deklica.

Poročili so se: Janez Magdič, delavec iz Okljuka, in Kata Ivičak, delavka iz Brajak Brda; Jožef Prišina, delavec iz Dolenjskih Toplic, in Marija Mežnarčič, delavka iz Gornjih Gradišč.

Umrli so: Franc Jakša, upokojenec iz Tribuč, 62; Ana Brunskole, užitkarica iz Jelševnika, 85; Neža Rožič, užitkarica iz Petrove vasi, 80; Jože Šporar, upokojenec iz Dobličke gore, 67; Marija Hudorovac, delavka iz Lokec, 76; Marija Kocjan, kmetovalka iz Velike Lahinje, 75

Matični urad Adlešiči

V marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice. — Porok ni bilo. — **Umrli sta:** Sava Jakovac, gospodinja iz Miličev, 70; Marija Črnič, gospodinja iz Fučkovcev, 54.

Pred ustanovitvijo krajevnih skupnosti

Okrajni odbor SZDL Ljubljana je 1. aprila sklical v Črnomlju posvetovanje za predstavnike krajevnih organizacij SZDL iz vseh večjih krajev občine Črnomelj in Metlika. Razpravljali so predvsem o vlogi, nalogah in pomenu krajevnih skupnosti ter ob tej priložnosti razčistili nekatere nejasnosti, ki so se pokazale tik pred ustanavljanjem teh organov.

Sprejet je bil sklep, da bodo do 10. aprila vsa krajevna središča, kjer so krajevne skupnosti predvidene, dobile na vpogled statut krajevne skupnosti Črnomelj, ki jim bo v pomoč, hkrati pa potreben zato, da bodo delo krajevnih skupnosti uskladili.

Okrajni odbor SZDL je obljubil v najkrajšem času poslati dopolnila k tezam, ki so jih organizacije že sprejele, v katerih pa so nekatere stvari natančneje predvidene in bodo dosedanje nejasnosti v glavnem osvetlile.

Do konca maja pa naj bi se občani dokončno izrekli za ustanovitev krajevnih skupnosti na svojih področjih, razen tega pa v tem času izdelali osnutke statutov.

Rezerv ni - rezerve so (pa še veliko jih je)

— Kako pa je z notranjimi rezervami pri nas, kako jih kaj odkrivate? — Takšno vprašanje je pravzaprav neprijetno. Največkrat nam hite zatrjevati, da rezerv ni, da so že preiskali vse, pregledali vse kote v tovarni, da, celo za dimnik so pokukali, in vendar jih niso našli. Skratka, rezerv ni, in vendar so — prav povsod, v vseh tovarnah in proizvodnih obratih jih je dovolj! Osebne dohodke bomo lahko zvišali in uvedli 42-urni delovni teden, če bomo poiskali rezerve. Ne, za dimniki in v tovarniških kotih jih res ni, zelo rade pa se skrivajo v organizaciji dela in v tehnološkem postopku. Da je res tako, nas bo prepričalo to, kar so storili v Lesnopredelovalni industriji na Suhorju.

Tudi na Suhorju so kupili nove stroje, preuredili tovarno in rekli: »Tako, zdaj je vse v redu, zdaj bo šlo!« Kmalu so ugotovili, da ni tako. Spodbudila jih je razprava o spodnji meji osebnih dohodkov, ki naj bo pri 25.000 dinarjih na mesec. Pri doseženi storilnosti so delavci imeli lani 21.500 dinarjev povprečnih osebnih dohodkov na mesec. Kako jih povečati? Samo s povečanjem storilnosti, z boljšo organizacijo dela in s spremembo tehnološkega postopka, so ugotovili.

V začetku letošnjega leta so naredili poskus. Ker so dali do zdaj osem izdelkov, se je tehnološki postopek v proizvodnji večkrat izpremenil. Kadar so ga prilagodili novemu proizvodu, sta minila vedno mesec ali dva, preden je proizvodnja dosegla zadovoljivo raven. Poskus je bil v tem, da so eno delovno enoto ločili od ostale proizvodnje. **Skupina 13 delavcev je začela 1. januarja delati ročaje za čopiče in dela to še danes. V treh mesecih so se dohodki v tej skupini povečali za povprečno 3000 dinarjev na mesec in so že blizu 25 tisočakom. Vsak mesec izdelajo 55.000 ročajev v vrednosti 2,550.000 dinarjev. V vsakem ročaju predstavlja vloženo delo 60 odst., surovina pa 40 odst. vrednosti. Dohodek podjetja je bil prej pri vsakem ročaju en dinar, zdaj pa je 2,80 din (v mislih imamo tisti del čistega dohodka, ki ga odvajajo na sklade!).**

Ko so razmišljali, kako doseči to v celotni proizvodnji, so ugotovili, da imajo strojev dovolj. Lotiti se je torej treba organizacije dela. Eno delovno enoto so lahko izvojevali, toda kako omogočiti vsem, da bodo delali vedno na isti delovni operaciji? Tovarna dela osem izdelkov in prav zato morajo večkrat izpremeniti tehnološki postopek. Da bi se temu izognili, bodo opustili štiri izdelke izmed osmih še v tem polletju, pozneje pa še dva. Nato bodo delali samo nadstropne otroške postelje in stelaže, pa tudi ročaje za čopiče. Slednje bodo obdržali zato, ker jih izdelujejo iz odpadkov.

Zakaj so se odločili za otroške postelje in stelaže? Ta dva izdelka nudita največ dohodka. Kaj pa 42-urni delovni teden? Lahko bi ga uvedli v poizkusni enoti, ki dela ročaje za čopiče. Tehnološki postopek je tam že toliko izpolnjen, da bi brez večjih težav lahko odpravili vse nepotrebne zastoje. O 42-urnem delovnem tednu bi lahko resno razpravljali tudi v ostalih proizvodnjih enotah, saj je v kolektivu zelo malo delavcev, ki bi bili vseh osem ur, ki jih vsak dan preživi v tovarni, res nepretrgoma zaposleni. Kljub temu sodijo, da je treba najprej ustvariti pogoje za osebne dohodke, ki bodo višji od 25.000 dinarjev na mesec, in šele nato začeti z ukrepanjem za 42-urni delovni teden. Organizacija dela je rezerva, ki jim bo omogočila oboje. Oboje, tako skrajšani delovni teden, kot višji osebni dohodki, je v rokah delavcev. Ti to vedo, zato v kolektivu ni neupravičenih zahtev po povečanju osebnih dohodkov in skrajševanju delovnega časa, pač pa mnogo resnega razmišljanja in zavestnega dela. V Lesnopredelovalni industriji na Suhorju pod Gorjanci postaja čas zlato.

Gostovanje v Metliki

V četrtek zvečer so igralci novomeškega gledališča Svobode »Dušan Jereb« gostovali z Budakovo komedijo KLOBČIČ na metliškem odru. Domačini so se gostovanja in prijetnega večera zelo razveselili. Napolnili so dvorano in novomeškim igralcem ob zaključku igre podarili cvetje z vabilom, da bi se še srečali. Dobro zaigrana komedija je zapustila pri obiskovalcih najlepši vtis. Vse kaže, da bi v Metliki takih gostovanj zares radi videli še več.

METLIŠKI TEDNIK

Matični urad Metlika

V marcu sta bila rojena izven bolnišnice 1 deklica in 1 deček.

Poročila sta se: Ivan Vodopivec, upokojenec iz Metlike, in Frančiška Riblič, bolničarka iz Ljubljane.

Umrli so: Katarina Režek, gospodinja iz Bojanje vasi, 78; Katarina Simonič, gospodinja iz Drašič, 83; Franc Jenič, posestnik iz Dolnje Lokvice, 53; Anton Kostelec, posestnik iz Krmačine, 86; Ivan Vojjavec, upokojenec iz Metlike, 70; Ana Zevnik, upokojenka iz Metlike, 83; Neža Pezdirc, oskrbovanka iz Metlike, 78; Marija Bajuk, gospodinja iz Radovice, 63; Ana Šavor, gospodinja iz Radovice, 74; Ana Jurejevič, gospodinja iz Rosalnic, 77; Miko Jakljič, posestnik iz Rosalnic, 71; Marija Molek, gospodinja iz Slamne vasi, 78; Barbara Smaute, gospodinja iz Svržakov, 83; Marija Poljak, užitkarica iz Škemljevca, 73; Marija Plese, gospodinja iz Vidošič, 68.

Odkup je le za malo večji kot leta 1962

Kmetijska zadruga Metlika je lani odkupila za 244,165.000 dinarjev kmetijskih pridelkov, med katerimi je bilo največ prašičev, goved in krompirja. Odkup je bil le za malenkost večji, kot je bil v letu 1962. Prašičev so odkupili za polovico manj kot predlani, kmetje pa pravijo, da jih ne redijo, ker se ne splača. Lesa je zadruga odkupila za 65,148.000 dinarjev.

Približno tretjino sredstev, ki so jih dobili kmetovalci s prodajo pridelkov zadrugi, so porabili za nakup reprodukcijskega materiala. Vsega je bilo lani prodanega za 104.465 dinarjev, med njimi največ umetnih gnojil in semen, nekaj pa tudi cementa in ostalega materiala, vendar manj kot ostala leta, ker je lani obojega primanjkovalo.

Obnova vinogradov na Vinomeru se nadaljuje

Na vinomerskem področju so začeli letos na lani zrigolanem 20-hektarskem kompleksu saditi trto, preostalih 40 hektarov na področju Vidošičev pa je pripravljenih za rigolanje. Teh 40 hektarov bodo letos zrigolali in pripravili za sajenje v letošnji jeseni ali v prihodnji pomladi. Čeprav je bilo lani, ko so z obnovo v okolici Vinomera začeli, mnogo nepotrebnih prerekanj in upiranja, so priprave na področju Vidošičev stekle brez zadržkov. To kaže, da so kmetovalci le razumeli, da ima metliško vinogradništvo bodočnost samo v velikih, strnjenih kompleksih, ki bodo deležni sodobne obdelave.

Kako bo s pitanjem živine in s cenami?

Kmetijska zadruga v Metliki ima 210 hektarov lastnih zemljišč za družbeno kmetijsko proizvodnjo. Lani so na teh površinah pridelovali največ žitaric (37,5 hektarov) in krmske rastline (86 hektarov), na preostanku pa deloma poljščine. Posestvo KZ Metlika se je ukvarjalo največ z živinorejo. V domači čredi so imeli lani 52 krav mlekaric, ki so jih redili zaradi telet za pitanje. V pitališču so 1964 zredili 258 glav spitanih goved v skupni teži 39 ton.

Proizvodnja posestva je bila lani aktivna, saj je zaključni račun pokazal 360.000 din dohodkov. Letos se posestvu in pitališču obetajo veliko bolj črni dnevi kot lani. Izračunali so, da bi imeli 20 milijonov dinarjev izgube, če bi obdržali čredo molznic in če bi spitali toliko goved kot lani. Vzroke je treba iskati v uradno določenih cenah za mlada in spitana goveda. Zaradi nizke uradne cene za mlada goveda, teh ni naprodaj. V metliškem primeru je treba upoštevati še bližino hrvatske meje, ki na cene mladih goved zelo vpliva. Kmetovalci zahtevajo za kilogram teže mlade živine od 300 do 330 dinarjev. Vsak kilogram pitanja stane posestvo 505 dinarjev, spitano živinče pa lahko proda po največ 365 dinarjev kilogram s premijo vred (v tem znesku je že vračunanih 80 din premije na kilogram). Če kupi posestvo 100 kilogramov težkega telička in ga dopita do 300 kilogramov teže, dobi zanj v najboljšem primeru 109.500 dinarjev, pitanje pa stane 101.000 dinarjev (505 dinarjev kilogram). Da bi posestvo shajalo brez izgube, bi torej smelo plačati telička, težkega 100 kilogramov, največ 8500 dinarjev.

S podobnimi težavami se ukvarjajo vsi živinorejski obrati .Mlade živine po uradnih cenah ni na prodaj, mesa je na trgu vedno manj, zato vse kaže, da bo v zvezi s cenami živine treba resno ukrepati.

Kaj pa statuti delovnih organizacij?

V trebanjski občini je 23 delovnih organizacij, ki so dolžne izdelati in sprejeti svoje statute. Občinski komisiji do zdaj nista predložili svojih osnutkov le kmetijska zadruga in pekarija v Trebnjem. Osnovne šole so najprej izdelale svoje osnutke, vendar niso bili v skladu s predpisi, ki so kasneje izšli. Zavoljo tega statutarni osnutki šol do danes še niso bili predloženi občinski komisiji.

Komisija je podrobno pregledala vse predložene statutarne osnutke. Obširneje je na včerajšnji seji obeh zborov občinske skupščine v Mokronogu poročala zlasti o statutih večjih gospodarskih organizacij, pri čemer je obravnavala celo posamezna poglavja. V njenem poročilu je med drugim omenjeno, da so bile pomanjkljivosti, ki jih je komisija opazila pri pregledu, odpravljene v sodelovanju s komisijami za statute v delovnih organizacijah. Občinska statutarna komisija je priporočila odbornikom skupščine, naj glasujejo za to, da bi take delovne organizacije svoje statute lahko sprejele. Med te spada tudi tovarna šivalnih strojev »Mirna«, za katero menijo, da je dobro opravila statutarno nalogo. Delavski svet podjetja Kemooprema je statut sprejel že 28. marca 1963, ker pa ta statut ni bil usklađen z ustavnimi določili, je občinska komisija naročila, naj ga ustrezno popravijo. Več osnutkov, zlasti pri manjših podjetjih, premalo govori ali pa nakazuje premalo možnosti o prehodu na 42-urni delovni tednik. Osnutki manjših podjetij so neoporečni.

O razpravi na seji občinske skupščine bomo obširneje poročali prihodnjič.

Matični urad Mirna

V marcu ni bilo rojstev izven bolnišnice. — Porok ni bilo. — **Umrli so:** Ignac Kmet, delavec iz Mirne, 70; Anton Uhernik, užitkar iz Brezovice, 78; Marjeta Kenda, upokojenka z Mirne, 80; Marija Starc, užitkarica iz Selske gore, 75.

Matični urad Šentrupert

Rojstev izven porodnišnice v marcu ni bilo. — **Poročila sta se:** Anton Jerina, upokojenec, in Justina Koblar, kmetovalka, oba iz Zaloke. — **Umrli so:** Ludvik Tomšič, krojač iz Slovenske vasi, 73; Ana Slapšak, užitkarica iz Hrastnega, 83; Uršula Škarja, užitkarica z Ravnika, 85.

Matični urad Velika Loka

Rojstev v marcu izven porodnišnice ni bilo. — Porok ni bilo. — **Umrli so:** Marija Vrhovšek, kmetovalka iz Mačjega dola, 83; Angela Hudorovac, delavka iz Male Loke, 54; Ana Andolšek, soc. podpiranka iz Trnja, 83; Marija Gerdin, delavka iz Zagorice pri Čatežu, 69; Anton Rakar, kmetovalec iz Šentlovrenca, 87.

Matični urad Trebelno

V marcu je bila izven bolnišnice rojena ena deklica. — Porok in smrti ni bilo.

MIRNA: za otroški vrtec in še kaj...

Na Mirni, kjer splošen napredek ne pozna predolgih korakov, je čedalje bolj pereče vprašanje otroškega varstva. O tem so v zadnjih letih precej govorili, ustrezne rešitve pa še niso našli. Zadnje čase, ko se je število prebivalstva še povečalo in ko so nastale nove delavske družine, pa je povsem jasno, da Mirna brez otroškega vrtca in otroških igrišč ne bo mogla biti. Krajevne družbene in politične organizacije s krajevnim odborom na čelu so v prvi vrsti zainteresirani, da rešijo vprašanje. Kot kaže, so v ta namen že narejeni prvi koraki. Menimo pa, da bi za začetek postavili nekakšen provizorični vrtec na Rojah. Če pa bo Mirna dobila novo šolo, o čemer se vedno bolj govori, bi imela lahko otroška varstvena ustanova svoj sedež v sedanjem šolskem poslopju.

Gradnjo nove šole na Mirni narekuje vrsta nerešenih zadev, ki onemogočajo sodoben pouk šoloobvezne mladine. Število šoloobveznih otrok se naglo povečuje, šolsko poslopje pa je že pretesno. Tega ne morejo rešiti niti z organizacijo pouka v izmenah, niti s tem, da so že odprli rezervno učilnico v nekem drugem poslopju. Spričo tega je razumljivo, zakaj je Mirenčanom in prebivalstvu celotnega okoliša do tega, da se čimprej zgradi nova šola.

O tej pa že resno govorijo. Veljala naj bi 70 milijonov dinarjev, gradili pa bi jo postopno. Za prvo fazo bi potrebovali 35 milijonov dinarjev. Čeprav še ne vedo, kje bodo dobili sredstva, niti tega, kdo bi jim morebitno gradnjo kreditiral, pa ljudje čakajo samo na to, kdaj bo zasajena prva lopata za novo šolo.

Čemu bo služilo staro šolsko poslopje, se nihče ne boji, ker čaka na vselitev poleg otroške varstvene ustanove še vrsta krajevnih množičnih organizacij in društev, ki zdaj vedrijo po raznih kotičkih ali pa pod strehami zasebnih lastnikov. V teh prostorih bi zlasti lahko zaživela dejavnost ljudske tehnike, ki je dobila na Mirni že obilo navdušenih sodelavcev in pristašev. Posebno veseli bodo lahko tudi bralci in ljubitelji knjig, ker bo v stari šoli dovolj prostora tudi za ljudsko knjižnico.

Med važnejšimi razpravami, ki se na Mirni najčešče pojavljajo, so pogovori o organizaciji dobrega, sodobnega trgovskega omrežja in preskrbi potrošnikov. Doslej so ustrezna prizadevanja obtičala bolj pri dnu, vendar kaže, da bo to vprašanje letos resneje načeto. Samemu prebivalstvu ni toliko do tega, kdo bo to urejal, bolj ga zanima, kdaj bodo lokali sodobno urejeni in zagotovljena izbira. Rešitev je trenutno še na mrtvi točki. Resne razprave, ki teko o tem v zadnjem času, pa dajejo slutiti, da bo vprašanje prva začela reševati občina. Ta ima namen na Mirni zgraditi eno ali dvoje stolpnic, kjer bi bili spodnji prostori rezervirani za trgovino. Potrošniki pa želijo, da bi svojo obljubo izpolnila tudi »Dolenjka« iz Novega mesta ter dokončno uredila lani prevzeti lokal na Mirni.

KZ Metlika kupuje mehanizacijo

Kmetijska zadruga v Metliki je letos dobila veliki žitni kombajn, treba pa bo kupiti še 2 traktorja, več priključnih strojev in mostno tehtnico v skupni vrednosti okoli 10 milijonov dinarjev.

Kot vse ostale kmetijske organizacije tudi pri KZ Metlika čakajo na razpis novih kreditov za nakup kmetijskih strojev, ker je slišati, da bo udeležba pri novih razpisih od dosedanjih 50 odst. znižana na 25 odst.

Kombajn, ki je že prispel, bo z dosedanjima dvema manjšima veliko zalegel, vendar bo morala zadruga zaradi velikega povpraševanja po strojnih uslugah pri žetvi tudi letos najeti nekaj kombajnov iz področij, kjer je žetev pozneje kot na metliškem koncu.

OB ZAKLJUČKU GRADBENE SEZONE STARA UGOTOVITEV:

Pomanjkanje strokovnega kadra

Značilno za manjša gradbena podjetja je, da nimajo dovolj strokovnega kadra in da to najčešče ugotavljamo ob začetku gradbene sezone. Tudi v gradbenoopekarskem podjetju na Mirni ugotavljajo to v času, ko so že sprejeli naročilo za nekaj največjih gradbenih del v trebanjski občini. Med drugim bo podjetje zgradilo novo proizvodno dvorano za destilacijo »Dana« na Mirni in šeststanovanjski blok v Mokronogu. Samo ti dve gradbišči povečujeta dela mirenskega gradbenega podjetja za sto odstotkov. Zastavlja se vprašanje, ali bo ob pomanjkanju strokovnjakov — sezonske delovne sile ne bo manjkalo — podjetju uspelo do rokov (15. septembra in 15. oktobra) opraviti nalogo dovolj kvalitetno, zlasti, ker so zahteve sodobnega gradbeništva precej večje od obrtniškega načina gradenj. In še ali bo podjetje lahko tudi vnaprej konkurenčno? Nedvomno je sprejemanje del, kot je gradnja nove proizvodne dvorane, zahtevna naloga za podjetje, ki za to ni dovolj pripravljeno. Če se je podjetje odločilo za izpolnjevanje obširnejših in zahtevnejših nalog, bi moralo kmalu urediti vprašanje strokovnega kadra. To je treba podčrtati posebno v zvezi z ugotovitvijo, da ima podjetje vedno več ponudb za opravljanje večjih gradbenih del. Ne trdimo, da mirensko gradbeno podjetje kljub vsemu ne bo sposobno izpolniti svoje naloge zadovoljivo, ker se je menda tudi že pri zahtevnejših delih dobro obneslo. V korist podjetja pa bo, da ob vstopu v prihodnjo gradbeno sezono ne bo več zaskrbljeno zaradi pomanjkanja gradbenih strokovnjakov.

TREBANJSKE NOVICE

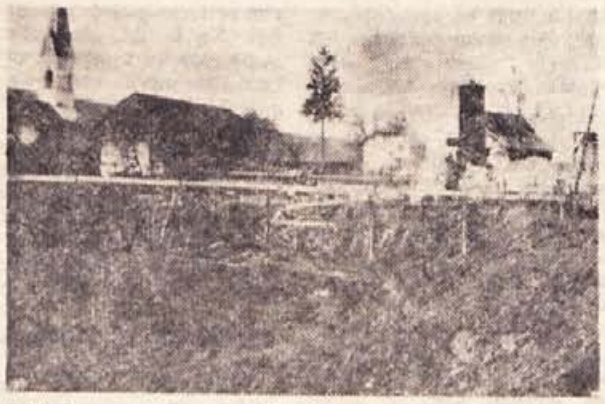

Pogled na eno izmed »Pionirjevih« gradbišč v Trebnjem, kjer bo letos postavljen nov zdravstveni dom. Zemeljska dela so, kot vidimo, že skoraj pri kraju. Zdravstveni dom bo med svojimi vrstniki v drugih krajih eden izmed najboljših sodobnih.

Matični urad Dobrnič

V marcu ni bilo rojstev izven porodnišnice. — **Poročila sta se:** Jože Zadravec, šofer, in Zora Starič, trgovska pomočnica, oba iz Dobrniča. — **Umrli so:** Alojz Medved, kmetovalec iz Rožemplja, 68; Marija Mestnik, upokojenka iz Rdečega Kala, 78; Franc Požeš, kmetovalec in krojač iz Gor. Selca, 61; Marija Tomšič, snažilka iz Občin, 66; Nikolaj Grivec, kmetovalec iz Vrbovca, 71.

„TEKSTILANA“ hoče v korak s časom

Med največje probleme naše tekstilne industrije lahko štejemo (ponekod bolj, drugje manj) razdeljevanje surovin, določene cene in zastarelost proizvodnih sredstev, na kar lahko spet navežemo proizvodnjo, formiranje skladov, osebne dohodke in skrajšan delovni čas. Problem je v tem, ker so se cene surovin in ostalega reprodukcijskega materiala na svetovnem trgu v zadnjih letih zvišale za 10—25 odstotkov, cene tekstilnih izdelkov pa so že vnaprej postavljene. Razlika med cenami uvoženih surovin in cenami izdelkov gre pač na račun kolektivov.

Zaradi tega podjetja ne morejo ustvarjati toliko čistega dohodka, da bi zadostoval za razširjeno reprodukcijo, ne zmorejo toliko investicij, kolikor bi jih bilo potrebno za modernizacijo proizvodnje. Kljub temu so v kočevski Tekstilani lani dvignili povprečno osebne dohodke za 21 odst., predvsem nižje. Lani je bilo še okrog 34 odst. zaposlenih z osebnimi dohodki pod 25.000 din, vendar ni nihče prejemal pod 20.000 din. Čeprav imajo izredno zastarele stroje, so po proizvodnji na enega zaposlenega med prvimi v državi, po osebnih prejemkih pa nekje na sredini. Ena glavnih nalog kolektiva v tem letu je, poleg ostalega, zvišanje osebnih prejemkov, šele potem bi prešli na skrajšan delovni čas. Zavedajo se namreč, da višji osebni dohodki in skrajšan delovni čas ni socialna, pač pa ekonomska akcija, da morajo višje osebne dohodke ustvariti, najsi bo to v osmih ali sedmih urah. Pri skrajševanju delovnega tedna so si v zadnjih dveh letih nabrali že precej izkušenj, saj ves ta čas delajo le 46 ur na teden; čez čas bi prešli na 44 in šele nazadnje na 42-urnega. Pred tem pa je treba poskrbeti za izboljšanje organizacije dela in delovne discipline ter za rekonstrukcijo.

MODERNIZIRATI, NE ŠIRITI!

Letošnji plan Tekstilane je večji od lanske realizacije za 18 odst.; proizvedli bodo 540.000 m² tkanin (lani 446.000), vrednostni plan

KOČEVSKE NOVICE

pa je večji za 30 odst., v čemer pa se ne skrivajo višje cene, ampak boljša kvaliteta. Letošnji plan je sestavljen na podlagi zmogljivosti in ni bojazni, da ga ne bi dosegli (njihovi izdelki so na trgu iskani in nekaterih artiklov sploh nimajo na zalogi!). Kolektiv si prizadeva dobiti kredite za rekonstrukcijo (prihodnje leto), občutnejše povišanje proizvodnje pa pričakujejo šele leta 1966. Po predvideni rekonstrukciji bi se brutoprodukt zvišal za okrog 86 odst. ob približno enakem številu zaposlenih. Njihov glavni namen je **modernizacija, in ne širjenje proizvodnje.**

Povprečna starost strojev je 50—60 let, kar je za tekstilno industrijo, ki naj bi bila v korak s časom in modo, veliko. Šele v zadnjih letih so dobili nekaj novih strojev, kar pa je odločno premalo. Najprej bi rekonstruirali predilnico in deloma tkalnico, kasneje pa še druge obrate (oplemenitilnico).

Tekstilana je bila ustanovljena 1921. leta in je bila modernejša od sedanje. 1935. leta je tovarna pogorela do tal; do konca naslednjega leta so zgradili novo in montirali starejše stroje, te, na katere delajo še sedaj. Svoje je opravila še vojna in po osvoboditvi je bilo potrebnega veliko truda, da je tovarna lahko spet pričela delati. Vse dosedanje investicije so bile lastne.

LETOS TUDI IZVOZ

Če bi bile cene tekstilu sproščene, pravijo v Tekstilani, bi imeli pri nekaterih izdelkih večji dohodek in bi druge, manj modne proizvode pocenili.

Doslej so izvažali le posredno (konfekcijski izdelki), letos pa bodo sami izvozili okrog 30 odst. vrednosti uvoženih surovin. Cena metrskega blaga je pri izvozu nekoliko nižja od domače medtem ko se pri konfekciji razlika v ceni zmanjša.

V povojnih letih skrb za strokovne delavce ni bila urejena, v zadnjem času pa si prizadevajo zamujeno čim bolj nadoknaditi. Imajo organizirano podružnico tekstilne šole iz Kranja in vzgajajo tekstilne tehnike iz vrst članov kolektiva, ki imajo že daljšo prakso. Razen tega štipendirajo na tekstilni šoli v Kranju in na srednji ekonomski šoli. V nekaj letih, pravijo, bodo zamenjali nekdanje mojstre tekstilni tehniki.

To je nekaj težav in nekaj z velikim trudom in požrtvovalnostjo priborjenih uspehov kočevske Tekstilane, kolektiva, ki si prizadeva iti v korak s tekstilno modo kljub starim, nemodernim strojem...

(vec)

Z novim rezervoarjem bo vprašanje vodne preskrbe rešeno

Gradnja medobčinskega vodovoda za Kočevje in Ribnico je v zaključni fazi. Pri Obrhu pri Rakitnici, kjer je vodovodno zajetje, gradi Vodna skupnost Kočevje—Ribnica skupinski rezervoar s kapaciteto 750 m³, od tega je predvidenih 150 m³ za kočevski vodovod, ostalo pa za ribniškega. Za Kočevje manj zato, ker so rezervoarji že na področju Slovenske vasi (150 m³), stari rezervoar nad Kočevjem (200 m³) in novi s prostornino 1000 m³. Gradnja rezervoarja nad Obrhom bo s celotno ureditvijo stala okrog 40 milijonov. Vprašanje vodne preskrbe za Kočevje in Ribnico bo s tem v glavnem rešeno, dokončno pa šele tedaj, ko bodo napravili med črpalko in rezervoarjem sodobne čistilne naprave. Če bo mogoče, bodo z gradnjo pričeli že prihodnje leto. Čistilne naprave bodo stale okrog 85 milijonov din.

Vodna skupnost bo v naslednjih letih prevzela večino oz. vse krajevne vodovode, ki jih je precej. Doslej so prevzeli že vodovod v Loškem potoku, do 1. maja pa bodo prevzeli še mozeljskega. Vodna skupnost bo skrbela za pravilno upravljanje vodovodov in da bodo dajali dobro, čisto vodo.

V ospredju vseh prizadevanj je človek

Kmetijsko gozdarsko posestvo posluje na območju treh občin: Kočevja, Ribnice in občine Ljubljana-Vič-Rudnik (GO Velike Lašče). Pri sekretarju podjetja FELIKSU VIDMARJU smo se pozanimali, kako njihov statut predvideva reševanje kmetijske in gozdarske problematike v družbenem in zasebnem sektorju in kakšne naloge čakajo KGP na tem področju. Zastavili smo mu naslednji vprašanji:

— Kakšne so morda posebnosti vašega statuta in kakšen je odnos obrat — podjetje in obratno?

Osnovno geslo našega statuta, vsaj tako smo si prizadevali, je **človek, človek-proizvajalec in človek-upravljavec.** Sicer pa se v glavnem ne razlikuje od drugih statutov. V njem smo pač skušali čim bolj pokazati dejansko stanje in obenem nakazati nadaljnji razvoj. Seveda pa moramo računati z nekaterimi specifičnostmi, značilnimi za naše področje. Le-te se odražajo predvsem v organizaciji upravljanja in v posameznih pristojnostih samoupravnih organov.

Statut daje poseben poudarek zboru članov delovne skupnosti delovne organizacije, vendar dobro vemo, da je zaradi teritorialne razsežnosti in številnih obratov (26) nemogoče dobiti skupaj vseh 1.400 delavcev. Zdi se nam pravilno, da naloge zbora vseh zaposlenih opravljajo zbori članov delovne skupnosti obratov, ki pa morajo določeno vprašanje obravnavati približno istočasno. Statut tudi ne določa števila članov delavskega sveta, pač pa le ključ za volitve, in sicer se voli na vsakih 40 delavcev 1 član v DS, vsak obrat pa mora imeti v centralnem delavskem svetu najmanj enega člana.

V obratu je najvišji organ upravljanja zbor članov delovne skupnosti obrata, obratne delavske svete pa volijo le kolektivi z nad 50 zaposlenimi. V obratih z dejavnostjo v zasebnem sektorju izvolijo tudi 5 do 19-članske svete kooperantov.

Odnosi med obrati in podjetjem se oblikujejo predvsem na teh elementih: vsak obrat je ekonomska enota, temeljni elementi EE pa so v tem, da imajo zaokrožen delovni proces in za to potrebna proizvajalna sredstva. Imajo organizirano knjigovodsko zasledovanje finančnega uspeha, si na osnovi ustvarjenega čistega dohodka samostojno formirajo osebne dohodke. Sredstva skladov so centralna, razen dela sredstev sklada skupne porabe, ki jih formirajo nekateri obrati glede na določila pravilnika o delitvi čistega dohodka. S temi sredstvi obrati samostojno razpolagajo, lahko pa se združijo, če je to v skupnem interesu teh obratov (stanovanja).

Pri investicijah dajo vsi obrati svoje potrebe in želje, kar se potem uskladi z razpoložljivimi sredstvi. Statut dopušča, da se ti odnosi še poglobijo, in močneje upošteva interes in ustvarjena sredstva posameznih EE (na primer medsebojno posojanje sredstev med obrati). V podjetju razmišljajo tudi o tem, kako pritegniti v organe upravljanja sezonske delavce, ki jih imajo vsako leto precej, vendar dosedanja zakonodaja še ne daje zadostne osnove za ureditev tega vprašanja. Sodelovanje v upravljanju ni le pravica, ampak je v statutu močno poudarjeno kot dolžnost vseh članov. Ob upoštevanju vseh oblik, ki jih predvideva statut, si prizadevamo dejansko povečati splošno razgledanost zaposlenih in s tem tudi zanimanje za dobro gospodarjenje.

Naj na koncu poudarim še to, da naš statut obravnava podjetje enotno, ne glede na meje občin, in zagotavlja enakopravno sodelovanje z vsemi tremi občinami.

— In še o načrtih in nalogah posestva na področju kmetijstva in gozdarstva, predvsem na zasebnem sektorju?

Predvsem je treba usmeriti vse naše sile v poglobitev poslovnega sodelovanja z individualnimi proizvajalci, najsi bo to v kmetijstvu ali gozdarstvu. To pa je za nas novo področje (zasebni sektor smo dobili šele pred pol leta), kjer nimamo posebnih izkušenj, zato bo delo terjalo od naših strokovnjakov, in sploh od posestva veliko naporov. Poiskati moramo take oblike izvajanja teh nalog, da se bo skoznje lahko enakopravno izoblikoval interes zasebnega proizvajalca, kakor tudi posestva.

Na področju kmetijstva bo treba rešiti vprašanje perspektivnosti posameznih področij, ki so že zajeta v družbeno proizvodnjo, v občini Kočevje ni zemljišč, na katerih bi bilo možno organizirati družbeno proizvodnjo. Temu je vzrok razdrobljenost površin, slaba zemlja in konfiguracija terena. Sodelovanje med družbeno in zasebno proizvodnjo pa mora biti zasnovano tako, da se bo oboje med seboj dopolnjevalo, upoštevajoč seveda interese enega in drugega.

Posestvo zaenkrat ne namerava širiti proizvodnje, ampak predvsem poiskati številne notranje rezerve in s tem vplivati na rentabilnost proizvodnje. (fg)

Nesreč pri delu je bilo lani manj

Lansko leto je inšpektor za delo, ki dela na področju občin Kočevje in Ribnica, opravil 71 rednih pregledov v večjih gospodarskih organizacijah ter pri zasebnikih. Ugotovil je, da je še precej strojev nezaščitenih, ker ob popravilih ne nameščajo nazaj zaščitnih naprav, čemur je vzrok često nepoznavanje higiensko in tehničnih ukrepov. Ponekod tudi nimajo sanitarnih oz. higienskih prostorov. V Itasu npr. nimajo garderobnih prostorov, za delavce imajo samo dvoje stranišč, kar je odločno premalo. Sploh so delovni prostori v tem podjetju slabi (ropot, slabo zračenje, lakirnica je provizorij); z novo halo bodo te probleme vsaj deloma rešili.

Prav tako je na posameznih obratih Inlesa. Na obratu tehničnega vodstva v Kočevju ne odgovarja ogrevanje in zračenje, za lakirnico pa je bila izdana prepoved uporabe. Zračenje in ogrevanje delovnih prostorov bi morali urediti tudi v obratu Podpreska, v sodraški Galanteriji (Inles) pa so prostori prenapoljnjeni, zračenje je pomanjkljivo, garderobo in umivalnico pa uporabljajo za delovne prostore.

Tudi v številnih drugih podjetjih je inšpektor opazil več pomanjkljivosti (zračenje, ogrevanje, neupoštevanje predpisov o varnosti pri delu). Pregledal je 308 delovnih prostorov, od teh pa jih 40 ne odgovarja higiensko tehničnim predpisom.

Delovna inšpekcija je lani raziskala tudi 32 delovnih nezgod, od tega dve smrtni. Inšpektor je ugotovil, da je v dvanajstih primerih prišlo do nesreče po krivdi gospodarskih organizacij, v ostalih pa zaradi neprevidnosti in neupoštevanja varnostnih predpisov pri delavcih. Inšpekcija je rešila tudi 56 delovnih sporov, od katerih jih je nekaj prišlo pred sodišče.

Lani je bilo na območju občine Kočevje 871 nezgod ali 14,2 odstotkov na število zaposlenih, na območju občine Ribnica pa 258 nezgod ali 11,8 odstotkov. Poškodbe pri delu so se lani v primerjavi s prejšnjimi leti zmanjšale. Morda še to: gospodarske organizacije so lani planirale za higiensko in tehnično varstvo 109,968.000 din, porabljenih pa je bilo 20,608.000 din in sicer za tehnično zaščito 6,146.000, za higiensko zaščito 6,437.000 din, za okrepčila, mleko itd. 6,912.000 din.

Načrtovanje potreb

Občani na vseh zborih volivcev predlagajo in zahtevajo vrsto stvari, ki bi jih bilo treba urediti v njihovem kraju, bodisi da so to drobne komunalne potrebe, kot so javne luči, kanalizacija ipd., pa vse do večjih zahtev, kot so klubski prostori itd. Vse te velike potrebe vidi človek, ko gleda zapisnike zborov volivcev, vendar je v tem precejšnja nenačrtnost. Navadno marsikje ostane le pri željah ljudi, dokler se na prihodnjem zboru volivcev spet ne zberejo, isti problem se ponovno pojavi in spet roma v zapisniku na občino. V precejšnji meri tak način otežuje občinskim organom načrtnejše razpravljanje o potrebah in tudi sistematično planiranje sredstev. Občani naj bi svoje potrebe zajeli v podrobnih planih, ki bi občinskim organom služili pri reševanju krajevnih komunalnih in drugih potreb, vse seveda v skladu z nujnostjo in razpoložljivimi sredstvi.

Seveda bi morala občinska skupščina organizirati komisije, ki naj bi pregledale potrebe in ljudem pomagale pripraviti zahtevane programe. Tako naj v prihodnje te stvari urejajo organi krajevnih skupnosti v sodelovanju s strokovnimi sodelavci, ki jih bodo sami poiskali.

Pri večjih gradnjah so ponekod že doslej delali tako (gradnje zdravstvenih postaj v Sodražici in Loškem potoku), bolj problematično je urejanje drobnih vaških potreb (javna razsvetljava, kanalizacija, igrišča itd.). Za vse te potrebe naj bi občani imeli programe, morda tudi že predvideno višino sredstev, kar vse bo ObS olajšalo planirati pri razdeljevanju sredstev. Tudi če bo hotela občinska skupščina sestaviti realen perspektivni plan razvoja, se bo morala lotiti čim prej tudi teh stvari, da ne bodo v časovni stiski pred sprejemanjem družbenega plana za prihodnje leto.

Sredi maja krvodajalska akcija

Pred kratkim se je posebna komisija za krvodajalstvo pri občinskem odboru RK Kočevje posvetovala pred majsko krvodajalsko akcijo.

Pri posvetu so sodelovali tudi predstavniki sindikalnega sveta, ZMS, SZDL in Zdravstvenega doma. V občini Kočevje bodo odvzemali kri 12., 13., 14. in 15. maja: tri dni v mestu, en dan pa v Kočevski Reki. Letošnji plan krvodajalcev je visok — 720, se pravi, da se jih mora prijaviti najmanj 1000. Veliko tistih, ki se sprva prijavijo, na odvzem krvi ne pride.

Občinski odbor RK želi, da bi dobil prijave vsaj do 30. aprila, da bodo lahko pravočasno napravili plan odvzema in prevozov.

Pomembnost krvodajalstva niti ni treba posebej poudarjati. Ne le da tako pomagamo človeku v nesreči, prav kmalu bo morda vsak od nas nujno potreboval kri. Spomnimo se še katastrofe v Skopju, ko nismo imeli dovolj krvi, da bi zdravniki lahko kar najhitreje pomagali številnim ponesrečencem. Ne pozabimo tega in oddajmo na bližnji krvodajalski akciji čim več krvi!

Matični urad Predgrad

V marcu sta v ljubljanski bolnišnici rodili: Cecilija Rauh, gospodinja iz Vimolja — Bernardko in Katarina Tkalčič, gospodinja iz Brezovice — Tatjano — Porok ni bilo. — **Umrli so:** Jožef Šmalcelj, kmetovalec iz Predgrada, 87; Katarina Štefanc, kmetovalka iz Predgrada, 67; Peter Štaudohar, kmetovalec iz Loz, 77.

23 zdravstvenih predavanj

Svet za socialno varstvo pri ObS Kočevje, občinski odbor Rdečega križa, delavska univerza in Zdravstveni dom so v teh dneh organizirali v občini 23 predavanj o zdravstveni vzgoji »S tuberkulozo ni premirja«. Predavanja so pripravljena v okviru svetovnega dneva zdravja 7. aprila.

Matični urad Kočevje

Rodile so: Marija Mrle, gospodinja iz Borovca — Jožeta; Silva Oven, farmacevtka iz Kočevja — Marjana; Danica Vrhovšek iz Kočevja Marjana.

V Ljubljani so rodile: Draga Žnidaršič iz Kočevja — Iztoka; Ana Golob iz Kočevja — Marka; Marija Androjna iz Konca vasi — Lilijana.

Poročili so se: Milan Bavdek, profesor iz Gorenje vasi, in Majda Imenšek, uslužbenka iz Kočevja.

V Ljubljani so se poročili: Kamilo Možina, mizarski pomočnik, in Justina Bačnik, oba iz Salke vasi; Danilo Vučič iz Bugojna, in Veronika Jerič, med. sestra iz Salke vasi.

Umrla je: Marija Poje, preužitkarica iz Morave, 93.

Matični urad Kostel

Izven porodnišnice je bila v marcu rojena ena deklica. — Porok ni bilo. — **Umrla je:** Neža Glad, kmetovalka iz Banja Loke, 89.

Zanimivo povest, ki se godi v Ljubljani med okupacijo, je pod naslovom »ANDREJ IN KATJA« napisal Jože Dular, izdala pa Dolenjska založba. Dobite jo v vseh knjigarnah.

Statut krajevnih skupnosti

»V razvoju krajevnih skupnosti zapažamo tudi nekatere deformacije — tako v njihovem delu kot tudi v odnosih z občinskimi skupščinami. Imamo pojave, da smatrajo organe družbenega samoupravljanja v krajevnih skupnostih kot nekakšne ekspoziture občinskih skupščin, sekretariate krajevnih skupnosti pa kot njihovo administracijo. To je resna nevarnost za razvoj in krepitev družbenega upravljanja, za močnejše angažiranje občanov pri organiziranju življenja ljudi na določenem območju — ne le krajevne skupnosti, marveč tudi občine . . .«

(»Krajevna skupnost in dvig življenjskega standarda«, OBČAN št. 7)

Minulo soboto je bilo v Ribnici na pobudo okrajnega odbora Socialistične zveze posvetovanje o statutih krajevnih skupnosti. S tem da je občinski statut napravljen, lahko v prihodnjem obdobju posvetimo več skrbi in časa čim boljši sestavi in čim bolj množičnemu razpravljanju o statutih krajevnih skupnosti. Pri tem nam bodo prav gotovo zelo dobrodošle vsakovrstne izkušnje, ki smo si jih nabrali v dosedanjih ustavnih in statutarnih razpravah.

Prve krajevne skupnosti bodo v ribniški občini ustanovljene do konca maja, ostale pa do konca oktobra, kakor je že bilo predvideno. To predvsem zato, ker je treba temeljito razmisliti o različnosti pogojev in o nalogah, ki jih bodo krajevne skupnosti določile v svojih statutih. V pogovoru so udeleženci posveta izrazili mišljenje o nekaterih določilih, ki naj jih imajo statuti. Tako naj statut krajevne skupnosti ne obravnava kot edino obliko neposrednega sodelovanja občanov pri zadovoljevanju skupnih potreb le zbora volivcev. Podrobno mora obdelati vlogo zbora občanov, posvetovanje organizacij in društev, razne strokovne razprave, ki jih organizira KS, pogovore s predstavniki hišnih svetov ipd. Občinski statut vsega tega ne določa podrobneje; o tem naj konkretneje spregovori krajevni statut in te oblike dela postavi na svoje mesto. Na ta način bi pritegnili k sodelovanju prav vse občane, predvsem pa mladino.

V kratkem bo o problemih krajevnih skupnosti razpravljal tudi organizacijsko-politični zbor skupščine SRS; ta je formiral začasno komisijo, ki naj prouči gradivo o teh vprašanjih.

Naloge krajevnih skupnosti so kaj razčlenjene in vsestranske in so splošno nakazane že v ustavi. Na kratko jih lahko razčlenimo takole: neposredno zadovoljevanje potreb občanov in gospodinjstev; razvoj naselij; strokovna pomoč hišnim svetom pri vzdrževanju stanovanjskih hiš; poslovanje delovnih organizacij, ki skrbijo za zadovoljevanje dnevnih življenjskih potreb občanov. Naloge krajevnih skupnosti pa bodo morale biti dokončno konkretizirane in uskladene z razmerami in potrebami na posameznih območjih v njihovih statutih. Zato se ti statuti ne bi smeli zadovoljiti s podobnimi splošnimi formulacijami, kakor jih srečamo v občinskih statutih (Občan št. 7).

Kar zadeva financiranje skupnosti, so poudarili na posvetu, da je v prvi vrsti pomoč občine (dotacije) in šele nato prispevki občanov (samoprispevek).

Kakor rečeno, naj bodo vsa naša nadaljnja prizadevanja usmerjena v pripravo kvalitetnih statutov krajevnih skupnosti, ki bodo v najvišji meri odrazili dejansko stanje, želje in potrebe na določenem območju. Ni prav (sedma št. Občana), da prepišemo statut krajevne skupnosti iz dveh ali treh podobnih. Med pogoji, potrebami, željami in interesi prebivalstva raznih krajevnih skupnosti celo na območju iste občine namreč obstajajo bistvene razlike. In prav tem razlikam moramo prilagoditi vsebino in obseg programov krajevne skupnosti ter poiskati take organe in organizacijske oblike, sredstva in načine delovanja KS, ki bodo najbolj ustrezali stvarnim krajevnim pogojem ter dajali nenehno nove pobude za aktivizacijo občanov pri reševanju skupnih potreb. Se pravi, da statut KS ne more prevzeti splošnih nalog, kakor jih določa občinski statut, pač pa naj obsega le tisto, kar bo potem skupnost tudi dejansko delala, da ne bomo statuta delali le zaradi statuta, ampak da bo tudi skozenj zaživela resnična in živa krajevna samouprava.

O problemih ustanavljanja krajevnih skupnosti in njihovih statutov je bilo v torek podobno posvetovanje tudi v Kočevju.

Družbena odgovornost odbornika

Kljub slabi udeležbi smo z zborom volivcev v Ribnici lahko zadovoljni, to pa predvsem po zaslugi živahne, konstruktivne razprave. Občani so dali k osnutku občinskega statuta precej pripomb. Največ so govorili o neposrednem samoupravljanju občanov, zborih volivcev, krajevnih skupnostih, referendumu, obveščanju občanov, o nalogah in vlogi odbornikov v krajevni samoupravi, kajti noben odbornik s tega območja ni bil na zboru volivcev. V centru občine namreč prisostvujejo zboru tudi predsednik skupščine, sekretar, predsednik ObO SZDL, zaradi česar se nekako zmanjša družbena odgovornost odbornika. Če je na takem sestanku recimo kdo od vodilnih družbenih delavcev v občini, vsi mislijo, da je on »glavni«, »odgovornejši«, bolj poklican za prenašanje njihovih predlogov in želja skupščini itd., kar seveda ni pravilno; predsednik ObS ali kdo drug je na zboru volivcev navaden občan; član te volivne enote, tisti, ki posreduje med občani in skupščino, pa je prav odbornik. Ker je tu center občine, zaostaja tudi aktivnost krajevnih faktorjev za drugimi kraji, računajoč pač, da »bo že občina«, »saj je tu občina« itd.

Občani so se zanimali tudi, zakaj daje občinski statut le osnovne smernice o kulturni dejavnosti, športu ipd. in zakaj ne spregovori o tem jasneje, konkretneje, kar pa je, popolnoma pravilno, prepuščeno statutom krajevnih skupnosti. Člani sveta stanovanjske skupnosti so na zboru spregovorili o problemih, ki so jih že sami obravnavali (družbena prehrana, otroško varstvo, kako organizirati čim širšo razpravo o imenovanju ulic v Ribnici), o krajevnem samoprispevku v okviru krajevne skupnosti, o povezavi le-te z volivci in drugih podobnih vprašanjih. Volivci so predlagali tudi, naj statut konkretneje določi način obveščanja občanov, za reševanje krajevnih problemov pa naj bi se poslževali tudi zborov volivcev v gospodarskih organizacijah, ki bi morale med seboj tesneje sodelovati. Gospodarske organizacije bi morale prek svojih predstavnikov večkrat poročati na zborih volivcev o svojih problemih (npr.: »Tujec me vpraša, kako je z gradnjo restavracije, pa mu ne znam odgovoriti, ker sam ne vem.«)

Zbor volivcev v prihodnje ne bi smel biti razdeljen na poslušalce in »pojasnjevalce«, kakor so predlagali občani, ampak naj bo to res sestanek občanov, ki se pogovarjajo o svojih problemih ter skušajo nejasnosti tudi sami raztolmačiti. To je zanimivejše in vsekakor privlačnejše. (g)

ORTNEK: močvirje namesto loga

Ortneški log je bil kraju v okras, dokler ni tam stekla moderna cesta. Danes je v spotiko in kvari z razdejanjem podobo doline. Videti je le gore razritega materiala, po logu pa se razliva umazana voda, ki zastaja v odtočnem kanalu. Cestno podjetje, ki je tu gradilo, je odvečen material s stroji zrinilo na košenice. V nastalem močvirju se zalega mrčes. Blizu loga je v bivšem hotelu mladinski dom, ki je poln zlasti poleti. S tem da zanemarjamo okolico, pa samo dajemo možnost mrčesu, da se množi. Kdo bo kriv, če izbruhne epidemija? Skupnost cestnih podjetij Slovenije naj bi le poskrbela, da bi se zadeva primerno uredila. Sicer pa je investitor zapustil v Ortneku še več podobnih »turističnih zanimivosti«.

Avtobus naj vozi skozi vas

Volivci v Dolenji vasi so, potem ko so se pomenili o osnutku občinskega statuta, spregovorili tudi o važnejših komunalnih potrebah vasi. Lani so zbrali precej milijonov za asfaltiranje ceste skozi vas, za ureditev poti na del vasi na hribu in za napeljavo vodovoda v tem delu. Za dokončno ureditev tega je potrebnih še nekaj sredstev (asfaltiranje ceste proti Lipovcu in na Hrib ter za ureditev cestnih robov po vasi in za namestitev javnih luči v nekaterih delih vasi). Na koncu so tudi izrazili zahtevo, naj bi avtobusi spet vozili skozi vas, če pa most tega ne dopušča, ga je treba popraviti. Zavzeli so se tudi za to, da podjetje, ki je gradilo novo cesto proti Kočevju, čim prej uredi priključke na cesto. Kmalu se bo pričelo delo na polju, pa s ceste skoraj nikjer ne morejo nanj.

Matični urad Dolenja vas

Izven porodnišnice sta bila v marcu rojena ena deklica in en deček. — Porok ni bilo. — **Umrla sta:** Anton Terdan iz Rakitnice in Marija Pahulje, preužitkarica iz Prigorice.

Matični urad Loški potok

V marcu je bil rojen izven porodnišnice en deček. — Porok ni bilo.

Umrli so: Janez Bartol, preužitkar iz Retij, 81; Alojz Lavrič, upokojenec iz Srednje vasi, 76; Antonija Mohar upokojenka iz Šegove vasi, 71; Anton Šega, preužitkar iz Šegove vasi, 83; Frančiška Košmrlj, gospodinja iz Travnika, 79; Marija Lavrič, kmetovalka iz Travnika, 73; Franc Mikulič, upokojenec iz Travnika, 87; Ana Mikulič, preužitkarica iz Travnika, 78.

KADRI, KADRI IN SPET KADRI!

Ko so na seji zbora delovnih skupnosti občinske skupščine Ribnica govorili o kadrovskih problemih, so ugotovili, kar je že splošno znano, veliko pomanjkanje strokovnjakov. O tem je bilo že veliko govorjenega in pisanega, čas pa bi že bil, da bi prešli od načelnega razpravljanja h konkretnemu reševanju. Vsaka gospodarska organizacija naj bi sama skrbela za strokovne delavce, to pa v skladu s svojimi potrebami. Štipendiranje naj bo načrtno; ni treba štipendirati take študente, ki jih kasneje ne bomo potrebovali. Bolj je treba skrbeti za šolanje in izobraževanje ljudi na delovnih mestih ter pritegniti študente med počitnicami v podjetje na prakso. Tako bodo združili teorijo s prakso in se bodo potem, ko bodo nastopili službo, mnogo lažje in hitreje znašli na delovnem mestu.

Matični urad Ribnica

Rodile so: Marija Ambrožič, gospodinja iz Sušnja — Andrejo; Matilda Henigman, gospodinja iz Gorenje vasi — deklico.

Poročili so se: Sebastijan Fabjan, knjigotiskar iz Kočevja, in Ivanka Kersnič, dijakinja iz Hrovače; Aleksandar Stojanov, oficir JLA, in Martina Vogrin, natakarica, oba iz Ribnice.

Umrli so: Janez Pajnič, kmet iz Jurjevice, 78; Neža Petek, gospodinja iz Otavic, 84; Marija Rigler, preužitkarica z Brega, 72; Franc Cebin, kmet iz Otavic, 83; Marija Komina, preužitkarica iz Sajevca, 86; Frančiška Stupica, upokojenka iz Gorenje vasi, 85.

BLAŽEVA MATI

20. marca se je vila dolga vrsta v črnino odetih ljudi izpred ljubke hiše v Prigorici pri Ribnici na pokopališče. Spremljala je na zadnji poti Blaževo mater. Velika množica ljudi, ki je nenavadna za manjše kraje, priča, kako je Blaževa mati živela v srcih vseh tistih, ki so mislili in čustvovali podobno kot ona sama.

Izdihnila je v 88. letu starosti. Na zunaj že precej šibka, je bila duševno še čila, gibčna in domiselna.

Spominjam se večerov, ko nam je pripovedovala o marsičem. V njenem pripovedovanju smo čutili vso trdoto dela, ki ga je opravljala, obenem pa ponos, da je premagala toliko težav, ki jih je morala v življenju prenašati. Iz njenih pripovedovanj se je prav tako dala čutiti njena kmečka modrost, da je delo tisto, ki človeka oživlja in ohranja. Vera v moč dela je tudi njo dvigala in ji vlivala poguma.

Rodila se je 17. aprila 1876. V enaindvajsetem letu se je poročila z zidarskim mojstrom Blažem Pahuljem. V zakonu se jima je rodilo deset otrok. Leta 1933 ji je umrl mož Blaž in vsa skrb za vzgojo, gospodinjstvo in gospodarstvo je padla na njena ramena. Prenašala jo je z vso odgovornostjo in vestnostjo, v čemer sta ji nadvse pomagala njen plemeniti značaj in vera v dobro in pošteno.

Človeka s takimi lastnosti ni mogla najti nepripravljenega tudi naša revolucija. Težave, ki so z njo prišle, niso šle mimo Blaževe matere. Ker je verovala v poštenost in plemenitost, v dejanja in ne v govoričenja, se je kmalu odločila za tiste, ki so mislili in delali pošteno. Ni naključje, da so bili njeni otroci (Blaž, Marjetka, France, Janez, Mica in Francka) ali borci ali pa so bili zaradi aktivizma preganjani.

Danes je ni več med nami. Ni bila pesnik, pa tudi ne znanstvenik, da bi ji ob slovesu našteli vse tisto, kar taki ljudje ustvarijo. Bila je skromna, modra in poštena kmečka mati in žena, ki je znala delati in živeti ne samo zase, temveč za druge.

Zato tolikšna množica žalujočih, zato toliko vencev in zato toliko solza.

VELJKO TROHA

Sušje: ena krajevna skupnost

V Sušju so imeli 20. marca zbor volivcev, na katerem so razpravljali o osnutku statuta občine Ribnica in o ustanovitvi krajevne skupnosti za to območje. K osnutstatuta niso imeli bistvenih pripomb, zato pa so se toliko bolj razgovorili o ustanovitve krajevne skupnosti. Seveda je volilna enota Sušja premajhna za samostojno krajevno skupnost, skupno s sosednimi vasmi Žlebič, Slatnik, Zapotok in Vinice (na tem območju prebiva pribl. 800 prebivalcev) pa ima vse pogoje za uspešno delo skupnosti. Omenjene vasi imajo veliko skupnega: krajevno organizacijo SZDL, vodovodno zadrugo — v vodovodnem odboru so zastopani predstavniki vseh omenjenih vasi — šolo, trgovino, prosvetno društvo; vasi so geografsko in gospodarsko med seboj povezane; prebivalci se bavijo s kmetijstvom, živinorejo in izdelovanjem suhe robe.

Vse to in drugo narekuje — so ugotavljali volivci na zboru — da za to področje ustanovimo eno krajevno skupnost. H krajevni skupnosti Sušje bi se lahko, če bi to želeli, priključili tudi vaščani sosednje vasi Breže. Tako bi dobila krajevna skupnost še bolj zaokroženo celoto in podlago za uspešnejše delovanje. O tem se bodo dokončno izrekli volivci vseh navedenih vasi. Ne dvomimo, da bodo rekli da!

Krajevna skupnost bo imela takoj ob pričetku veliko dela in bo morala takoj prijeti za delo. Čakajo pota, začeti bo treba razmišljati o obnovitvi vodovodne napeljave, vodovod je že precej dotrajan, stavba zadružnega doma v Sušju pa čaka, da bi prostore smotrneje izrabili. Vasi so z modernizacijo ceste Ljubljana—Kočevje postale privlačne tudi za turizem. Poskrbeti bo treba za lepo podobo vasi, urediti bo treba gnojišča in podobno.

Že iz naštetega je razvidno, da bo imela krajevna skupnost dovolj dela. Na zboru so volivci pooblastili krajevni odbor SZDL, da pripravi vse potrebno za ustanovitev krajevne skupnosti.

Ocenjevati delovna mesta, ne ljudi na njih

Glavni del razprave na občnem zboru sindikalne podružnice ribniškega Gradbenika je bil posvečen analizi lanskoletne izgube in iskanju vzrokov zanjo. Ugotovili so, da so glavni vzroki v slabi delovni disciplini, nenačrtnosti v organizaciji dela, več pozornosti pa bi morali posvetiti kalkulacijam. Čestokrat tehnična služba ne preskrbi pravočasno obrtnikov, zaradi česar se gradnje zavlečejo, ljudje pa kritizirajo, češ da gradbenik »mečka«, čeprav je pravi vzrok drugje.

Na občnem zboru so predlagali tudi razveljavitev predloga tarifne komisije o novih postavkah za osebne dohodke, ker je bil predlog preveč uravnilovski in bi destimulativno vplival na kvalificirane in visokokvalificirane delavce. Osebne dohodke uprave in tehničnega vodstva je treba postaviti v odvisnost od uspeha njihovega dela. Pri odmeri osebnih dohodkov je treba *najprej oceniti delovna mesta in šele potem človeka in njegovo delo na določenem delovnem mestu*, kar naj bo tudi osnovno merilo za osebne prejemke. Se pravi — nagrajevanje po opravljenem delu!

Med drugim so govorili tudi o tem, da je treba končno odpraviti mojstrsko miselnost, interese posameznikov pa podrediti interesom skupnosti, kolektiva (»Jaz bom dopust vzel takrat, ko bo lepo vreme in bom lahko kaj delal doma!« Nekako tako, kot bi hotel v podjetju vedriti, po »šihtu« pa delati doma. Da je dopust za odmor, razvedrilo, ni važno!). Odboru sindikalne podružnice so tudi predlagali, naj analizira izostanke z dela, kajti ugotovljeno je, da je največ izpadov v najlepši gradbeni sezoni.

REŠETO

Nov delovni čas občinske skupščine v Ribnici

Pred kratkim so v vseh uradih pri občinski skupščini Ribnica poskusno uvedli nov delovni čas, s čimer skušajo čim bolj zadovoljiti občane, ki imajo opravek na občini. Odslej (en mesec poskusno) bodo ob sredah delali od sedmih zjutraj do štirih popoldan, če pa se bo pokazalo potrebno, bo delovni čas ob sredah deljen, in sicer od 7.—12. ure in od 14.—16. ure.

RIBNICA: koncert Glasbene matice

V okviru praznovanj občinskega praznika je bil 30. marca v Ribnici koncert pevskega zbora matice iz Ljubljane pod vodstvom prof. Ferda Perca, ki poučuje glasbeni pouk na ribniški osemletki in v glasbeni šoli. Zbor je nastopil s programom, ki so ga pripravili za bližnjo turnejo po Bolgariji. Nastop ljubljanskih pevcev je bil za poslušalce prijetno doživetje, škoda le, da dvorana ni bila polna. Po končanem koncertu se je nastopajočim zahvalil predsednik ObO SZDL Bogo Abrahamsberg ter jim zaželel veliko uspeha na skorajšnji turneji.

V vsako hišo: DOLENJSKI LIST!

Statut novomeške občine je sprejet

Na skupni seji občinske skupščine, plenuma občinskega odbora SZDL in plenuma Občinskega sindikalnega sveta Novo mesto je bil 3. aprila kot prvi na našem področju sprejet statut novomeške občine

Na skupni seji je v uvodni besedi predsednik Sergej Thorževskij poudaril, da je pred odborniki skupščine in predstavniki ostalih političnih organov slovesen trenutek, ko bodo po obsežnih 2-letnih pripravah sprejeli in potrdili občinski statut — ustavo v malem. Priprave so bile najbolj živahne v obdobju po 9. aprilu lani, ko je bila sprejeta ustava. Marsikaj v statutu še ni dovolj obdelano, zato ga bo treba v praksi seveda nenehno dopolnjevati. Prav s tem bo statut postal spremljevalec hitrega razvoja in pozitivnih premikov, ki jih doživljamo. Poudaril je, da bo treba posvečati največ pažnje razvijanju novih družbenih odnosov in da bosta rast in usklajevanje statutarnih določil s prakso predvsem naloga občanov. Omenil je, da je bilo od razprave pričakovati več in da je bila najbolj živahna glede krajevnih skupnosti v krajih, kjer bodo le-te ustanovljene. Nato je podal kratek zgoščen pregled gradiva statuta iz posameznih poglavij.

Dr. Milan Adamič je v razpravi izrazil zadovoljstvo, ker posveča novi statut veliko skrbi zdravstveni zaščiti občanov. Podčrtal je velik pomen 90., 91. in 93. člena, ki zagotavljajo programiranje ter investijska sredstva za potrebe zdravstva in širjenje kmečkega zavarovanja ter s tem uzakonijo to, kar smo imeli v mislih, ko smo sprejemali družbeni plan za 1964. **Dr. Julče Saje** je govoril o velikem pomenu tega, da novi statut ne ločuje gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Menil je, da je s tem odpravljena železna zavesa med gospodarskimi in negospodarskimi organizacijami, družbene službe pa so postale pomemben člen v gospodarstvu. Občinska skupščina se bo morala odslej pogosteje ukvarjati z zdravstvom in tudi v njem iskati vzroke za slabosti, ki se kažejo v gospodarstvu.

Slavko Vute je predlagal, da se vzgojno-izobraževalno delo obravnava v statutu kot celota. Predlagal je, naj bi v 100., 101. in 106. členu statuta v skladu s tem poleg šolskih zavodov našli svoj prostor tudi drugi izobraževalni zavodi in izobraževalni centri v delovnih organizacijah. Razen tega je predlagal, naj bi 101. člen dopolnili z določilom, da zagotavlja skupščina sredstva, namenjena vzgojno izobraževalnemu delu, v skladu z odobrenimi programi in upoštevaje obseg in kvaliteto opravljenega dela, ter naj se dodatni 107. člen statuta izpremeni tako, da se bo glasil: Občinska skupščina usmerja in razvija razne oblike vzgoje in izobraževanja, ki ga ne zajemajo programi rednih šol, in v ta namen ustanavlja posebne zavode in ustanove, ki se s tem ukvarjajo.

Poglavitno merilo je gospodarski razvoj

Govoreč o razmerjih med občinsko skupščino in delovnimi organizacijami, je **Avgust Avbar** omenil težave, s katerimi se srečujemo, kadar je načeta samostojnost delovnih organizacij v zvezi z integracijami, z združevanjem sredstev ipd. Samostojnost delovnih organizacij ni sama sebi namen. Pravica družbenega nadzorstva, ki jo ima občinska skupščina, je mnogo širša kot zgolj finančna kontrola. Gospodarstvo v komuni je enotno, delavskega samoupravljanja pa nismo osnovali z namenom, da bi po delničarskemu podobnem sistemu razdelili družbeno imetje. Vse to dokazuje, da občinski statut ne more dokončno opredeliti naštetih razmerij. V praksi bo torej treba konkretne primere zavestno reševati. Kadar gre za razmerja med skupščino in delovno organizacijo, ne smemo pozabljati, da je pri iskanju ustrezne rešitve poglavitno merilo hkraten gospodarski razvoj v prizadeti delovni organizaciji in v širši družbeni skupnosti.

NOVOMEŠKA KOMUNA

Za javnost uprave in medobčinsko sodelovanje

Franci Kuhar je razpravljal o 161. členu statuta, ki govori o komisiji za volitve in imenovanja in je poudaril, da bi morala ta komisija razčlenjevati stanje kadrov v občinski upravi in v delovnih organizacijah ter usmerjati kadrovsko politiko v občini. Opozoril je, da je vredno tehtnega premisleka tudi to, ali smo za načelo reelekcije občasne družbene presoje tudi pri tajniku skupščine in pri načelnikih odelkov. Predlagal je, naj bi javnost dela občinske uprave in neposredno odgovornost uslužbencev razvijati tako, da bi poročila in akte podpisovali uslužbenci, ki so postopek vodili, in ne samo načelnik oddelka. S tem bi občana seznanili z uslužbencem, ki je vodil postopek v njegovi zadevi.

Predsednik Sergej Thorževskij je menil, da statut uveljavlja načelo javnosti v delovanju občinske uprave in vseh njenih organov, poudaril pa je, da se bodo morali občani zavedati zlasti dolžnosti sodelovanja v organih samoupravljanja, ker bo načelo javnosti v polni meri oživelo šele nato. Družbeni plan in proračun sta v statutu osnova gospodarjenja v občini, zato je omogočeno najširše sodelovanje vseh občanov pri njunem sprejemaju. Določila o zadovoljevanju splošno družbenih potreb ne obljubljajo več, kot je mogoče, zato jih bo treba v skladu z razvojem dopolnjevati. Skozi ves statut se prepletajo možnosti za razvoj medobčinskega sodelovanja, kar je razumljivo, ker občina ne more biti vase zaprta enota. Predlagal je tudi to, naj bi v bodoče prenašali pristojnosti za posamezne manj pomembne zadeve na nižje organe, kot so sveti, komisije in upravni organi. Praksa kaže, da so dnevni redi sej skupščine preveč natrpani in onemogočajo poglobljeno delo v politiki usmerjanja razvoja, ki je glavna naloga skupščine.

Odborniki so nato soglasno sprejeli osnutek statuta, ki ga bo s predlogi iz razprave dopolnila komisija. Na predlog, ki ga je v razpravi dal **Slavko Dokl**, so odborniki izvolili komisijo za krajevne skupnosti, ki bo usklajevala priprave in posredovala izkušnje, tako da bi krajevne skupnosti v Novem mestu, Dol. Toplicah, Žužemberku in Šentjerneju v jeseni že zaživele. O poročilu komisije za statute delovnih organizacij poročamo v posebnem sestavku.

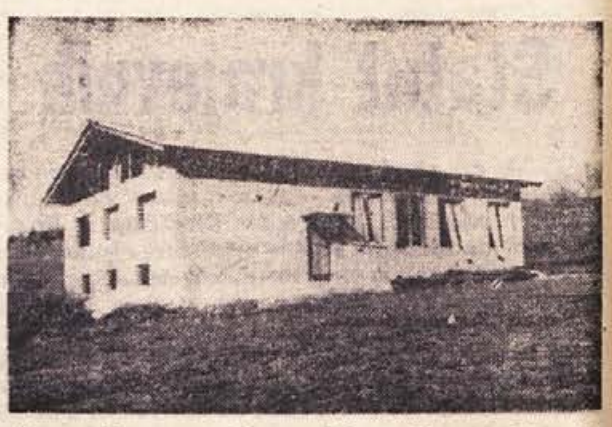

Spomenik prostovoljnega dela gasilcev iz Stranske vasi pri Novem mestu. Še veliko lepši pa bo, ko bo dograjen

Stranska vas: gasilski dom pod streho

Pred kratkim je bil občni zbor prostovoljnega gasilskega društva Stranska vas, ki so se ga udeležili številni člani, predstavnika sosednjih gasilskih društev in poveljnik novomeške čete.

Izčrpna poročila so povedala, da so lani prispevali člani 228 prostovoljnih delovnih ur za gradnjo novega gasilskega doma, razen tega pa je društvo porabilo za gradnjo 345 tisoč dinarjev. Novi gasilski dom bo precej prostoren, imel bo tudi dvorano za kulturno-prosvetno in družbeno dejavnost. Gasilci iz Stranske vasi, ki so začeli delovati leta 1955, so kmalu po ustanovitvi začeli z gradnjo doma, vendar so dela zaradi pomanjkanja sredstev počasi napredovala. Zdaj je novi dom vendar le pod streho, zanj pa so prebivalci precej žrtvovali: v vseh letih 6220 delovnih ur, razen tega pa še les in denar. Podjetja in občinski gasilski sklad so prispevali 420 tisoč dinarjev, vse ostalo pa so gasilci iz Stranske vasi in vaščani sami dali. Društvo je sprejelo nalogo v letošnjem letu dograditi sejno sobo in orodjarno, čimprej pa tudi dvorano, na katero mladina že težko čaka.

—LUKEC

Statut krajevne skupnosti so že izdelali

Krajevna skupnost v Žužemberku bo obsegala območja krajevnih odborov Šmihela, Velikega Lipja in Žužemberka. Osnutek statuta za krajevno skupnost so že izdelali in bo šel v kratkem v razpravo pred krajevne družbene in politične organe.

Prometni znaki tudi na cestah IV. reda

V kratkem se bodo na cestah IV. reda v novomeški občini pojavili prometni znaki, kar bo pomembna novost v našem cestnem prometu. Ker so tudi nekatere ceste nižjega reda med najbolj prometnimi, bo varnostni ukrep te vrste znatno vplival na večjo varnost v javnem avtomobilskem, motornem in vprežnem prometu. V Novem mestu pa bodo v tem času znova označeni prehodi za pešce in parkirni prostori za motorna in druga vozila.

Občani so največ prispevali

Komunalna dejavnost je bila lani in prve mesece tega leta po vseh krajih v občini zelo razgibana. Pri delih so veliko prispevali občani. Ko so gradili most in cesto v Seliščih, so prebivalci okoliških krajev s prostovoljnim delom, prevozi in lesom prispevali nad 2,5 milijona dinarjev. Znaten je tudi prispevek ljudi v Podturnu pri gradnji lesenega mostu v zaselku Grič. Pri teh in drugih manjših delih so občani pretežno največ prispevali.

Letos bodo kmalu začeli popravljati poti in cestišča ter nekaterih mostov. Med drugim bodo najprej prišli na vrsto naslednji kraji: za poti Dolenjske Toplice, Zdinja vas in Bela cerkev, za mostove pa Češča vas in Gorenje Gradišče.

Važnejša dela bodo letos opravljena tudi v Novem mestu, kjer je predvideno urejevanje kanalizacije na Šmihelski cesti, javna razsvetljava nekaterih mestnih predelov, medtem ko je kanalizacija zahodnega predela v Bršlinu že pri kraju.

Tudi v vseh nadaljnjih komunalnih delih bodo svoj delež prispevali občani. Komunalno dejavnost bodo skoraj najbolj pospeševali tam, kjer bodo pomagali ljudje z najrazličnejšimi oblikami dela.

Dolenjske Toplice potrebujejo nov vodovod

Prebivalci Dolenjskih Toplic že dolgo niso zadovoljni z vodovodom, ki ima zajetje v Podturnu. Kot je ugotovil Zavod za zdravstveno varstvo, je ta voda zelo nezdrava, razen tega pa ima okus in vonj po premogu ter od 25—100-odstotno kalnost. Taka voda zelo slabo vpliva na uspešno ribogojstvo, posebno še na drstenje rib, katerih je vodovje Topliške doline zelo bogato. Škoda je vsestranska in Dolenjskim Toplicam kot zdraviliškemu in turističnemu kraju v precejšnje breme. Zato so se odločili za zgraditev novega vodovoda, ki bi imel zdravo vodo. Menijo, da bi za novi vodovod lahko uredili zajetji v Obrhu in Gaberju pri Soteski. Vodovod bo dolg 6 km, veljal pa bo z glavnim projektom in črpalkami vred 85 milijonov dinarjev.

Med tem pa so se že začela vodovodna dela iz Vavte vasi proti Rumanji vasi. Vodovod gradijo zainteresirani občani z delnim prispevkom občinske skupščine in novomeškega gradbenega podjetja.

ATC tudi v Šentjerneju?

V Šentjerneju čedalje bolj dozoreva možnost za sodobno ureditev telefonije. Bilo je že več sestankov, na katerih so se pogovarjali, da bi kraj dobil avtomatsko telefonsko centralo. Dogovori so rodili tudi prve sadove. Tako se je delavski svet obrata »Iskra Upori« odločil prispevati med prvimi 2 milijona dinarjev. ATC bo veljala okoli 6 milijonov dinarjev. Spodbuda je lepa, zamisel pa uresničljiva. Tudi Šentjernej, ki se vse stransko razvija in v katerem naglo pospešujejo industrijo, potrebuje hitrejše zveze s svetom. To pa mu bo omogočila avtomatska telefonija.

Novomeška kronika

■ **Delavska univerza bo dne 13. aprila** ob 18. uri priredila v Domu JLA predavanje »Naše gorske reke« prof. Mirka Kambiča. Zanimivo predavanje bo spremljano z glasbo in številnimi diapozitivi. Vstopnice lahko rezervirate pri DU po telefonu št. 21-111.

■ **Ker je bilo minulo zimo** toliko pritožb potrošnikov, ki niso dobili premoga, in nemalo jeze na ta račun, smo pri podjetju Kurivo zvedeli, da že sprejemajo naročila za premog in da želijo, naj bi se čimveč potrošnikov že odločilo za nakup aprila in maja. Upoštevati pa je treba tudi težave potrošnikov, ki imajo majhne drvarnice (v nekaterih blokih) in morajo kurjavo nabaviti šele takrat, ko se stare zaloge izpraznijo.

■ **Zadnjo nedeljo,** ki jo je pusto deževno vreme skazilo za izlete v naravo, je ansambel Antona Birtiča s svojimi beneškimi fanti privabil v Dom JLA številne ljubitelje petja iz mesta in okolice. Dvorana pri popoldanski in večerni predstavi ni bila povsem zasedena, pri predstavi ob 18. uri pa so prodali celo nekaj stojišč.

■ **Ameriški barvni film** »Topovi z Navarona«, ki je povsod doživel topel sprejem, posebno pa v Ljubljani, kjer so ga obiskovalci tudi po večkrat gledali, igra te dni v novomeškem kinu JLA. Zaradi izredne dolžine filma so predstave ob 17. in 20. uri. Ne zamudite tega filma!

■ **Znani pevec Predrag Gojković** bo 14. aprila ob 19. uri nastopil v Domu JLA kot član ansambla »Radojka« iz Beograda, ki bo ta dan gostoval v našem mestu s koncertom pesmi narodov Jugoslavije.

■ **Izredno dobro je bila novomeška** tržnica založena pretekli ponedeljek. Zasedene so bile vse stojnice, naproda' pa so bila: jajca po 25—30 din, čebulček po 150 din liter, jabolka po 100—120 din kg, kisla repa po 80 din kg, regrat po 30 din merica, droben kompir po 80 din kg, motovilec po 30 din merica, radič po 40—60 din merica, čebula po 100 din kg, pure po 3500 din, zajčki po 750 din ter šopki vijolic po 25 din.

■ **Gibanje prebivalstva.** Rodili sta: Marija Kure, Nad mlini 5 — Jelko in Terezija Pavlovič iz Kettejevega drevoreda 42 — Martina. Porok ta teden ni bilo. Umrla je Marija Fajdiga, upokojenka iz Muzejske 12 stara 82 let. Ponesrečil se je Aloiz Curel, dimnikar iz Adamičeve 6, ki je padel in se udaril v levo koleno.

OBVESTILO

Komunalno podjetje v Novem mestu obvešča, da je Trdinova cesta v Novem mestu zaradi rekonstrukcije do nadaljnjega zaprta.

Sem ter tja po Otočcu

● **Nedavno je imela** krajevna organizacija Rdečega križa na Otočcu ob Krki občni zbor. Ugotovili so, da se je članstvo povečalo že na 140 članov. Začeli so organizirati predavanja. Med prvimi je Ante Kotar predaval o duševni rasti defektnih otrok. Ob 100-letnici RK so bili obdarovani starčki.

● **Organizacija Zveze borcev** je anketirala vse svoje člane. To bo zlasti koristilo tistim, ki še niso uveljavili svojih partizanskih let za delovno dobo. Marljivo se pripravljajo na praznovanje dneva borcev.

● **Mladina nima svojega** igrišča, zato bi morali krajevni činitelji razmisliti o tem in kaj ustreznega ukreniti. Mladina je tudi sama pripravljena pomagati, kolikor bi do kakšne graditve prišlo.

● **Te dni urejajo** na Otočcu kanalizacijo. Uredili bodo čistilke, kar bo pomembno za sanacijo kraja. Velika pridobitev bo tudi vodovod, ki ga urejajo s pomočjo hotela Otočec.

● **Hotel bi bil lahko bolj obiskan,** če bi odpravili še nekatere pomanjkljivosti. Na avtobusnem postajališču ni voznega reda. Prihode in odhode avtobusov domačini poznajo, tujci ne. Pri ureditvi tega vprašanja nemara ne bi naredili preveč stroškov.

● **»Standardova« trgovska** poslovalnica je edina trgovina v tem kraju. Njeni prostori so premajhni, tudi cenika ni nikjer videti, kar je v nasprotju s predpisi. Nujna je sodobna ureditev. S. Sk.

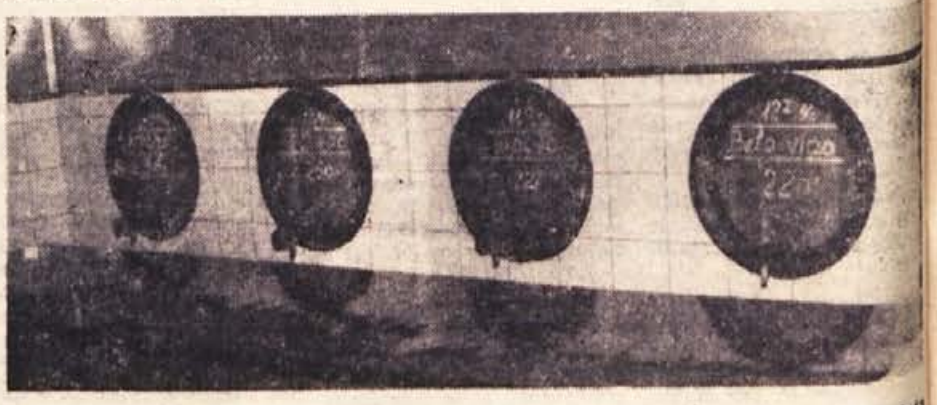

Ob Kandijski cesti na desnem bregu Krke v Novem mestu že od Novega leta naprej uspešno posluje vinotoč kmetijske zadruge iz Podšpilja na otoku Visu. V vzorno urejeni vinski kleti, v kateri ne manjka dalmatinskega vzdušja in dobrih viških vin, je precejšen promet. Največ prodajo belega vina, plavca in vugave. Prava poslastica je 16,5-maliganski prošek, ki ga vinotoč prodaja od 1. marca dalje. Dalmatinska vina so v Novem mestu priljubljena, kar dokazuje razmeroma visok dnevni promet: 150 litrov na dan. Pivci ga kupujejo tudi v večjih količinah (10, 20 in več litrov), največ pa je litrskega prometa. Vinotoč ima stalno na zalogi okoli pol vagona vin.

Radioamaterstvo na Dolenjskem v novih pogojih

Razvoj tehničnih znanosti je naložil večje naloge organizacijam in panogam Ljudske tehnike. Ena od takih vej je radioamaterstvo, ki se je utrdilo v nekdanjih radioklubih. Dolenjska je imela tak klub v Novem mestu, ki je bil med najstarejšimi in najboljšimi v Sloveniji. Klub je delal v kleteh osnovne šole, nato pa v neprimernih prostorih v Hladnikovi ulici, dokler ni razpadel.

Novi pogoji in oblike, ki so nadomestile sestavljanje navadnih radijskih sprejemnikov, so naložili radioklubom reševanje zahtevnejših nalog. Klubi so zato začeli vzgajati radiotelegrafiste, ki so po radijskih zvezah iskali stike z neznanimi radioamaterji širom po svetu. Prav ta oblika še danes najbolj privlači in navdušuje mladino. Ob prizadevanju Radioamaterske zveze Slovenije, novomeške občinske skupščine in občinskega odbora Ljudske tehnike je v Novem mestu začela delati pomlajena vrsta radioamaterjev. **25. marca se je za ustrezen klub v Novem mestu odločilo 40 mladih občanov, ki so tudi že pripravili vse potrebno za občni zbor kluba. Ta bo 19. aprila ob 9. uri v prostorih občinske skupščine v Novem mestu.**

Z namenom, da bi se radioamaterstvo na Dolenjskem čim bolj utrdilo, je 29. marca v Novem mestu zasedala tudi izredna skupščina Radioamaterske zveze Slovenije. Na skupščini je bil sprejet statut zveze, nato pa so razpravljali o poživitvi radioamaterstva na Dolenjskem. Jamstvo za to delo so dali prenekateri odgovorni organi in tudi radioamaterji sami. Dolenjskemu klubu je zagotovljena materialna in strokovna pomoč. To je zelo spodbudno zlasti zato, ker slavi letos ta organizacija v državi 40-letnico. Prav bi bilo, da bi našla radioamaterska dejavnost odprta vrata ne le v novomeški občini, ampak v vseh dolenjskih občinah.

-mtr-

PRVENSTVO DOLENJSKE V KEGLJANJU

Mrzlak desetič prvak Dolenjske

Zaključeno je letošnje kegljaško prvenstvo Dolenjske za posameznike. Finalnega tekmovanja se je udeležilo deset posameznikov.

Po prvem nastopu je bil v vodstvu Mrzlak z 861 kegli, njemu so sledili Hren 826, Vajs V. 812, Krušič 804, Vajs St. 795, Birkelbah 780 itd.

Drugi nastop je bil prav tako kot prvi na kegljišču v Kanižarici. Tokrat so bili pogoji za tekmovanje nemogoči, saj je bil asfalt na zaletišču popolnoma vlažen. Zato je bilo veliko padcev. To je zelo vplivalo na rezultate. Edino domačina, ki sta navajena igrati v takem, sta dosegla nad 800 kegljev, in sicer Birkelbah 818, Stane Vajs pa 808. Najbolj je po rezultatu nazadoval Vajs Vinko, ki je zdrknil s tretjega na osmo mesto. Tudi Krušič je zelo poslabšal svojo pozicijo z rezultatom 743. Vodeči Mrzlak je dosegel 795, Hren 771, Romih 748, Rodič 743, Turk 748, Bratož 746.

Tretji in zadnji nastop je bil na kegljišču Pionirja v Novem mestu. Tu je bil najboljši zopet Mrzlak z 826 kegli, za njim pa so se zvrstili: Romih (804), Hren (790), Stane Vajs (780), Birkelbah (760), Krušič (783), Rodič (766) itd.

Tako je v skupni razvrstitvi desetič zmagal Jože Mrzlak (Pionir), in precej prehitel ostale tekmece; dosegel je 2482 kegljev. Drugi je njegov klubski kolega Hren z 2387, tretji Stane Vajs (2383), četrti Birkelbah (2358). Ti štirje tekmovalci so se uvrstili na republiško prvenstvo posameznikov. Njim sledijo Krušič, Romih, Rodič, Turk, M. Bratož in Vinko Vajs.

(en)

Uspela ocenjevalna vožnja za žene

Avto-moto društvo Novo mesto je v nedeljo, 5. aprila, priredilo ocenjevalno vožnjo za žene. Tekmovanja na progi, ki je potekala od Novega mesta mimo Karteljevega v Ivančno gorico in skozi Zagradec v Žužemberk, kjer je bil cilj, se je kljub slabemu vremenu udeležilo kar 14 tekmovalk. Start je bil ob 14. uri v Novem mestu na Glavnem trgu. 1. mesto in nagrado 8.000 dinarjev je dobila Majda Peric z vozilom Opel-Rekord-Kavaran, 2. mesto in nagrado 5000 din tovarišica Mikčeva iz Malega Slatnika, 3. mesto in nagrado 3000 din pa Zdenka More iz Novega mesta. Vse tri so prejele tudi diplome. V Žužemberku in v Novem mestu je prireditev spremljalo precej gledalcev. Avto-moto društvo iz Novega mesta pripravlja med drugim »Turistično vožnjo po Sloveniji«, v kateri bodo udeleženci zbirali turistične štampilike. Več o tem bomo še poročali.

Nski

Start novomeških nogometašev

V nedeljo so imeli nogometaši novomeškega Elana svojo prvo tekmo v spomladanskem delu prvenstva. V Novem mestu je gostovala ekipa iz Podpeči. Po nemogočem igrišču in v izredno slabem vremenu sta se nasprotnika ogorčeno borila za zmago. Tehnično slabšim gostom se je z veliko borbenostjo posrečilo, da so dolgo časa obdržali ravnotežje sil na igrišču. V začetku drugega polčasa so celo uspeli doseči gol in vodstvo, vendar so domačini v nadaljevanju zaigrali učinkoviteje in zasluženo zmagali. Rezultat je bil 3:2 (:1).

Prvi so dosegli gol Novomeščani s strelom Jerkoviča, vendar so igralcem iz Podpeči do polčasa rezultat izravnali. V začetku drugega polčasa so domačini napadli z vso silo, hoteč si zagotoviti zmago že v začetku, vendar so gostje kaznovali neopreznost domače obrambe z zadetkom iz hitrega protinapada. Domačini pa kljub prejetemu golu niso popustili in Vukšinić je izenačil, potem ko je blatna in spolzka žoga ušla vratarju gostov iz rok. Kmalu nato pa je dosegel gol še Cekić in tako zapečatil usodo gostov.

Do konca tekme sta se obe strani zaman trudili, da bi spremenili rezultat. Elanovci bi lahko zmagali še z večjo razliko, vendar napadalci zaradi spolzke žoge in nespretnosti niso znali najti poti do gola. Omeniti velja Mrvarja na desnem krilu, ki je sotigralcem poslal pred gol več uporabnih žog. Škoda je le, da je bil premalo izkoriščen in je na koncu prešel preveč v sredino. Vsi ostali so igrali dokaj solidno, če upoštevamo težko in mokro igrišče.

-al

DOM JLA BREŽICE

razpisuje

II. JAVNO LICITACIJO

V najem daje prostore za kavarno in restavracijo

s potrebnim inventarjem

Javna licitacija bo na podlagi ustnih ponudb dne 22. aprila 1964 ob 8. uri zjutraj v prostorih Doma JLA v Brežicah. Vse potrebne podatke glede licitacije dobite v pisarni Doma JLA v uradnih dnevih od 8. do 14. ure.

Podjetje

»OPREMA« – KOČEVJE

proda

stroj za izdelovanje vzmeti (šlarafije)

Prednost pri nakupu imajo gospodarske organizacije.

Komisija za sklepanje in odpoved delovnih razmerij

»ELEKTROTEHNA« — Ljubljana, Parmova 33

razpisuje delovno mesto

namestnika poslovodje

za prodajalno v Novem mestu

Pogoj: kvalificiran delavec v trgovini.

Osebni dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Pismene ponudbe sprejema kadrovska služba podjetja. Stanovanja niso na razpolago. Razpis velja 15 dni od objave oglasa.

NESREČE

V Kočevju sta trčila motorist in kolesarka

26. marca zgodaj zjutraj je peljal z zmerno hitrostjo po Tomšičevi cesti v Kočevju motorist D. N., po Kolodvorski pa je pripeljala kolesarka M. K. in zavila v levo, ne da bi nakazala smer. Motorist ni mogel preprečiti trčenja, pri čemer sta padla oba. Motorist je odnesel rahle praske, kolesarka pa je dobila težje poškodbe, zlom lopatice in si izbila dva zoba.

Voznik zadremal

3. aprila ob 15.30 je z avtomobilske ceste pri Poljanah zavozil osebni avtomobil LJ-204-77, ki ga je vozil Marjan Skubic. Skubic je med vožnjo zadremal. Škodo na vozilu so ocenili na 80.000 dinarjev.

Nesreča pri Benečiji

Na avtomobilski cesti pri Benečiji blizu Trebnjega se je 2. aprila ob 3.15 prevrnil tovornjak GO-17-59 s prikolico 10-97-GO, ki ga je vozil Jože Svetlik. Svetlik je potoval proti Zagrebu, pri km 749 pa mu je nenadoma razneslo zadnjo gumo. Tovornjak se je prevrnil, medtem ko je prikolico zaneslo v jarek. Materialno škodo so ocenili na 900.000 dinarjev. Pomožnega voznika Edija Škvarča so odpeljali v bolnišnico.

Učenci in učenke 7. b razreda osnovne šole v Šentjerneju so 1. aprila preživeli tri ure dopoldanskega pouka ob motikah in lopatah. »Namesto telovadbe se pa takole razgibamo,« je povedal njihov sošolec, ki menda zelo rad stresa šale.

Prvak med novomeškimi srednješolci je že znan?

Po tretji disciplini srednješolskega prvenstva Novega mesta je zmagovalec domala že znan. Gimnazijci imajo skoraj tristo točk prednosti in le malo je verjetno, da bi v nadaljevanju kdo to razliko lahko nadoknadil.

V nedeljo je bilo na sporedu streljanje za fante in dekleta. Na tržnici smo bili priča hudim in izenačenim bojem, ki pa so se v obeh konkurencah končali z zmago gimnazijcev.

Rezultati so bili naslednji:

Moški: ŠSD gimnazija 315 krogov, ŠSD učiteljišče 304, ŠSD Katja Rupena 283 in Srednja kmetijska šola 270 krogov. Za zmagovito ekipo so prispevali: Picek 70, Smodej, 69, Moravec 65, Duh 58 in Uhan 53 krogov.

Ženske: ŠSD gimnazija 143 krogov, ŠSD učiteljišče 130 in ŠSD Katja Rupena 103 kroge. Za gimnazijsko ekipo sta streljali Kotnikova in Mirtičeva, ki sta zadeli 79 oziroma 64 krogov. Zanimivo je, da se je od posameznikov najbolj izkazala Urhova iz učiteljišča, ki je zadela kar 83 krogov, pa tudi Kotnikova je bila boljša od vseh fantov.

Po tej disciplini je skupni vrstni red naslednji: ŠSD gimnazija 550 točk, ŠSD Katja Rupena 275, ŠSD učiteljišče 212,5 in Srednja kmetijska šola 87,5 točke. Grajati pa je treba ekipo ekonomske šole, ker se ni udeležila tekem v nobeni disciplini in je seveda brez točk.

-al

Novo mesto : Krmelj 10:11

Novomeščani so začeli rokometno sezono s prijateljsko tekmo proti članu vzhodne conske lige Krmelju. Namesto običajnih dveh polčasov sta moštvi odigrali tri tretjine, da sta lahko vmes popravljali napake. Ekipi sta igrali v naslednjih postavah: Krmelj — Logar, Zaman 3, Papež, Koprivc J 3, Koprivc M. 4, Meteljko 1, Bastardi F. in Bastardi L. Novo mesto — Perko, Medic, Kuželj, Vovk, Bele L. 3, Bele M., Smerdu, Jaklič, Pečnik 2 in Splihal 5.

Ekipa novomeškega Partizana je vodila vse do konca tekme, nato pa je zaradi slabe kondicije močno popustila, kar so gostje dobro izkoristili in zmagali. V prvi tretjini sta nasprotnika igrala zelo previdno in čakala na napake. Posledica te igre so bili le trije goli, od katerih so domačini dosegli dva, gostje pa enega. V drugi tretjini smo bili priče najlepši igri. Obe ekipi sta izmenoma napadali nasprotnikov gol. Novomeščani so bili pretežno boljši, posebno v tehniki, vodili so že 6:2, vendar so gostje znižali na 7:6. V zadnjem delu so Krmeljčani ostro napadli, kljub temu da so igrali nekoliko oslabljeni. V zadnjih minutah igre se je gostom posrečilo, da so zadeli mrežo solidnega vratarja Novomeščanov Perka in ta zadetek jim je prinesel zmago.

PRVO ŠPORTNO IGRIŠČE V METLIKI

Metlika je dobila športno igrišče, ki je hkrati edino urejeno športno igrišče v vsej občini. Pri domu TVD Partizan so šolski otroci odkopali približno 250 kubičnih metrov zemlje in uredili ravnico, na kateri je asfaltirano rokometno igrišče. Zaenkrat je pokrito samo z grobim asfaltom, ki ni najboljši, zato si vsi želijo še asfaltno prevleko. 400.000 dinarjev za asfaltiranje je prispevala Okrajna zveza za telesno vzgojo iz Ljubljane. Okoli igrišča že urejajo stezo za teke, skoke in ostale zvrsti lahke atletike, igrišče pa bi radi podaljšali za 4 metre. Tu imajo težave z lastništvom. Na sliki: fantje iz osemletke tik pred začetkom rokometnega nastopa za vajo

Partizan 57, Spodnja Šiška 47

Novomeški košarkarji so tokrat zaigrali mnogo bolje kot v prejšnjih tekmah in zasluženo premagali nasprotnika, s katerim se bodo letos še dvakrat srečali. Zanimivo je, da je tokrat igral tudi Kopač, ki je sicer pri vojakih, kjer redno trenira. Zato ni čudno, da je igral zelo dobro in bil eden najzaslužnejših za zmago! Novomeščani so igrali v naslednji postavi: Petrič, Polenšek, Uhan, 9, Kopač 16, Knoll 12, Blažič, Potrč 4, Goleš 6, Splihal 10.

Partizanovci so bili v vodstvu od prvega sodnikovega žvižga pa do konca tekme. Zato so tudi menjali moštvo, ker so skušali sestaviti najboljšo petorko, saj je prvenstvo že pred vrati. Škoda je le, da tokrat ni igral Šetina. Na zadnji tekmi se je posebno izkazal Blažič, tako da je trenutno najresnejši kandidat za mesto branilca. Novomeščani morajo do konca zimske lige odigrati le še eno tekmo. Prva ekipa je že sestavljena. Tvorijo jo naslednji igralci: centri Knoll, Šetina, Franko in Potrč ter zunanji igralci Petrič, Polenšek, Uhan, Blažič, Goleš, Splihal in Bele. Razveseljivo je, da bo spet začel igrati Bele, kar bo prav gotovo povečalo možnosti Novomeščanov za dobro uvrstitev na prvenstvu.

-al

V SLOVENSKO LIGO!

Pred začetkom letošnje košarkarske sezone so se košarkarji novomeškega Partizana pretekli petek zbrali na občnem zboru. Prisotni so se pogovorili predvsem o finančnem stanju društva, ki ni nič kaj rožnato. Mnenje navzočih je bilo, da bi tudi prvo moštvo končno moralo dobiti poklicnega trenerja ter da bi morala biti vsa trenerska mesta plačana. Trenutno je najbolj pereč problem prvega moštva, ki sploh nima trenerja, čeprav bi bil za uvrstitev v slovensko ligo nujno potreben.

Na občnem zboru so košarkarji menili, da bi bilo v bodoče potrebno več resnosti in prizadevanosti na treningih in tekmah, kar bi prav gotovo obrodilo lepše sadove. Obenem so sklenili, naj vse ekipe dobe nujno potrebne rekvizite za nemoteno delo (žoge, copate, dresi), ki pa naj se uporabljajo izključno le za košarko, kar do sedaj ni bilo ravno v navadi. Tudi letos bo novomeški Partizan organiziral slovensko prvenstvo za mladince ali mladinke, da bi s tem še bolj propagiral košarko. Mladinci, mladinke in pionirji se bodo udeležili slovenskega prvenstva, člani pa bodo igrali v drugi slovenski ligi ter se skušali uvrstiti v slovensko ligo, za kar so po mnenju vseh navzočih ugodni pogoji.

Živahna debata je izzvenela v misli, da se bo posrečilo dobiti v Novem mestu še več pristašev košarke. Za enkrat bodo napeli vse sile za to, da bodo košarkarji prišli v slovensko ligo. Uprava društva je sklenila, da bo prizadevnim košarkarjem pri tem nudila kar največ pomoči.

—al

Osebni avto v razbitinah

Na avtomobilski cesti pri Drnovem se je 2. aprila ob 15.40 pripetila huda prometna nesreča švicarskemu vozniku Michelu Amacherju, ki je z osebnim avtomobilom BE-53080 potoval proti Zagrebu. Ko je hotel Švicar prehiteti tovornjak LJ-185-80, ki ga je vozil Slavko Uršič iz Kamnika, je njegovemu vozilu nenadoma počila zračnica. Osebni avto se je prevrnil, zatem pa prišel pred tovornjak, tako da ga je ta potiskal pred seboj še kakšnih 80 metrov. Pri nesreči je bilo Švicarjevo vozilo močno zveriženo in so škodo na njem ocenili na več milijonov dinarjev, sopotnik Henry Abela pa težko ranjen. Popravilo tovornjaka bo veljalo okrog 150.000 dinarjev.

Maček povzročil nesrečo

Da je res tako, priča tale prometna nesreča iz Kočevja. M. A. je peljal s kolesom po Reški cesti proti domu. Pred odcepom h Kovinarju je hotel zaviti s ceste domov, ko je skočil pred kolo maček. Da ga ne bi povozil, se mu je izognil in padel v obcestni jarek. Ponesrečenca so odpeljali v novomeško bolnišnico.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 5.00 do 8.00.

PETEK, 10. APRILA: 8.30 Domače melodije. 9.25 Pomladne slike . . . 10.35 Novost na knjižni polici. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — inž. Jože Šilc: Jaro krmno žito: oves ali ječmen. 12.25 Domače pesmi in napevi. 13.30 Opravki za virtuoze . . . okrog Liszta in Paganinija. 14.35 Češkoslovaške, poljske in sovjetske popevke. 15.15 Napotki za turiste. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvořaka. 18.45 Iz naših kolektivov. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Poljska zabavna glasba.

SOBOTA, 11. APRILA: 8.05 Vedre melodije za konec tedna. 9.45 Zabavna glasba vzhodnonemškega radia. 10.15 Domače viže v instrumentalni izvedbi. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — Jože Kregar: S čim naj letos okrasimo mesta in vasi? 13.30 Glasbeni sejem. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.15 Zabavna glasba. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Gremo v kino. 18.45 Novo v znanosti. 19.05 Glasbene razglednice. 21.00 Sobotni ples.

NEDELJA, 12. APRILA: 8.00 Mladinska radijska igra: Šerif Trepetlika ali Zgodba o dobrem volku. 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. 10.00 Še pomnite, tovariši . . . 11.50 Godala v ritmu. 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. 13.30 Za našo vas. 14.10 Po galeriji glasbenih portretov. 15.05 Radi bi vas zabavali. 16.00 Humoreska tega tedna — V. Alenin: Psiholog. 17.15 Radijska igra — Leck Fischer: Večno breme. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Izberite svojo popevko.

PONEDELJEK, 13. APRILA: 8.55 Za mlade radovedneže. 9.25 Pojeta mezzosopranistka Marjana Radev in basist Miroslav Čangalović. 10.15 Poljudna domača koncertna glasba. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — inž. Mihael Leonardi: Foliarno gojenje vinske trte — izkušnje drugod in pri nas. 12.25 Popevke in melodije vzhodnih dežel. 13.30 Glasbeni sejem. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 S knjižnega trga. 16.00 Vsak dan za vas. 18.10 Zvočni mozaik. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Skupni program JRT — studio Beograd.

TOREK, 14. APRILA: 8.35 Nekaj domačih. 9.25 Zabavne melodije. 10.15 Sovjetske in bolgarske popevke. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — inž. Miloš Kus: Neopazni prenašalci izrojevanja krompirja. 12.25 Domače pesmi in napevi. 13.30 Baletni intermezzo. 14.35 Pesmi in priredbe Zorka Prelovca. 15.30 V torek na svidenje. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Koncert po željah poslušalcev. 18.45 Na mednarodnih križpotjih. 19.05 Glasbene razglednice. 20.20 Radijska igra — Hans Friedrich Kühnelt: En dan z Edvardom.

SREDA, 15. APRILA: 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb. 9.25 Iz jugoslovanske produkcije vokalne in instrumentalne zabavne glasbe. 10.45 Človek in zdravje. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — inž. Tone Robič: Sodelovanje med zadrugo in živinorejci. 13.30 Romanske in slovanske skladbe. 14.35 Slovenski pevci zabavne glasbe. 15.15 Zabavna glasba. 16.00 Vsak dan za vas. 17.35 Iz fonoteke Radia Koper. 18.45 Ljudski parlament. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Med deli Lucijana Marije Škerjanca.

ČETRTEK, 16. APRILA: 8.05 S koncertov in opernih odrov. 9.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe 10.15 Pihalni orkester Ljudske milice. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — dr. Franc Rigler: Zakol v sili. 13.30 Glasbeni sejem. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.15 Zabavna glasba. 16.00 Vsak dan za vas 17.15 Turistična oddaja. 18.10 Popevke in melodije vzhodnih dežel 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Petek, 10. aprila — **Mehtilda**
Sobota, 11. aprila — **Filip**
Nedelja, 12. aprila — **Lazar**
Ponedeljek, 13. aprila — **Ida**
Torek, 14. aprila — **Valerija**
Sreda, 15. aprila — **Helena**
Četrtek, 16. aprila — **Božislava**

ČESTITKE

Alojziji Jordan iz Zg. Vodal 85 želi za 81-letnico še nadaljnjega zdravja in jo lepo pozdravlja hčerka **Jožica** z družino — ostalim pa lep pozdrav.

☆

Milenki Jenič iz Novega mesta za njen petnajsti rojstni dan vse najlepše, predvsem pa zdravja, želi **Tinca Avsec, 24 Hawington Gardens, London S. W. 7.** Njeni mami pa lep pozdrav!

☆

Dipl. inž. Marici Berce iz Novega mesta za diplomo čestitajo **Mišjakovi** z Vrha.

PREKLIC

Neža Hrastar iz Stranske vasi pri Novem mestu prekličujem vse, kar sem govorila o **Nikolu Marjanoviču** iz Novega mesta, Nad mlini 23.

ZAHVALE

Najditeljema moje denarnice z večjo denarno vsoto in osebno legitimacijo, tov. **Janezu Finku** in njegovi ženi **Greti** z Broda 15 pri Novem mestu, izrekam javno zahvalo. Naj bi bila za zgled poštenosti vsem ob podobnih primerih.

Jože Drobnič

—

Ob bridki izgubi naše ljube, dobre in nepozabne mame

MARIJE MURGELJ,
roj. Doberdrug
z Daljnega vrha

se zahvaljujemo vsem, ki ste jo obiskali, tolažili ter lajšali zadnje dni njenega življenja. Zahvaljujemo se dr. Miru Vodniku in dr. Božu Oblaku za njun trud in požrtvovalnost. Posebno zahvalo smo dolžni č. g. župniku Valentinu Tomanu za ganljive poslovilne besede. Prav lepa hvala vsem sosedom in vaščanom, ki so ji darovali vence in jo pospremili na poslednji poti.

Žalujoči: hčerka **Mici** in **Jože** z družino ter **Ani** in **Zali** z družinama

—

Ob boleči izgubi mojega moža

IVANA LAVRENČICA
iz Smihela

se zahvaljujem primariju dr. Koncu in strežnemu osebju za bolniško oskrbo. Enako dr. Spilerju, dr. Jenku za požrtvovalnost v težki bolezni. Iskrena za hvala ge. Milki ter družini Jerčin, ki so mi v težkih trenutkih stali ob strani. Zahvaljujem se Gasilskemu društvu Smihel ter častiti duhovščini, vsem, ki so darovali vence in cvetje, vaščanom, ki so ga kropili in v velikem številu spremili na zadnji poti, vsem govornikom za ganljive besede ob odprtem grobu in za vsa prelepa pismena sožalja.

Justina Lavrenčič

MALI OGLASI

PRODAM vinograd v dobrem stanju na Maverlenu — sončna lega. Vprašati pri Jožetu Lileku, Jernejeva vas 17, p. Črnomelj.

PRODAM bencinski motor »Saks«, zmogljivost 6 1/2 KM, za pogon kmetijskih strojev. Dolnje Kamence 13, Novo mesto.

PRODAM motor »Prima« 150 ccm. Naslov v upravi lista. (228/64).

DETELJO, seno in otavo prodam. Žužemberk 33.

UGODNO PRODAM razno pohištvo, štedilnik, 12-cevni radio, šivalni stroj, fotoaparat, harmoniko, vespo in razne motorne dele, stroj za sušenje ter drugo. Dam tudi za ček. Paderšičeva 1, Novo mesto.

PRODAM postelji, 2 omari, mizo in kuhinjsko pohištvo. Porenta, Ma'de Šilc 16, Novo mesto.

OSEBNI AVTO Volkswagen, letnik 1955, in motor Puch-Tomos-SV 175 ccm, letnik 1960, proda Picek, Ribnica 50 a.

PRODAM tridelno kuhinjsko kredenco. Zorko, Jerebova 20, Novo mesto.

PRODAM pribl. 3000 kg dobrega sena. Valant, Ločna 23, Novo mesto.

PRODAM sobno pohištvo. Jože Gazvoda, Paderšičeva 13, Novo mesto.

UGODNO PRODAM skoraj nov pralni stroj Alba-Sygnus v brezhibnem stanju. Dam tudi na ček. Naslov v upravi lista. (213/64).

HIŠICO, malo njive, travnika, gozda ob cesti ugodno prodam. L. Golob, Selo 2, p. Mirna.

PRODAM dobro ohranjeno klavirsko harmoniko — na 40 basov, naslov v upravi lista. (210/64).

PRODAM moped — dobro ohranjen. Naslov v upravi lista. (234/64).

DESKE IN PLOHE vsake vrste kupimo. Ponudbe na naslov Franc Cvelbar, Prekopa 28, Kostanjevica. Prav tam dobite tudi seno po 20 din in deteljo.

ENO ALI DVOSOBNO stanovanje kupim v Novem mestu. Naslov v upravi lista. (216/64).

SPREJMEM takoj pošteno dekle do 16 let za pomoč v gospodinjstvu, pozneje možna izučitev za šiviljo. Julka Rajer, Žabja vas 37, Novo mesto.

GOSPODINJSKO POMOČNICO (lahko začetnica) sprejmem takoj. Hrana in stanovanje zagotovljeno. Plača po dogovoru. Roman Brodar, Novo mesto, Kettejev drevored 6.

SPREJMEM GOSPODINJSKO POMOČNICO, kasneje možnost zaposlitve v tovarni. Frančiška Kajzer, Podgora 24, Ljubljana-Šentvid.

VAJENCE SPREJMEMO. Pogoj: 8. razredov osnovne šole in stanovanje v Ljubljani. Elektroinštalacije — Pavel Bohinc, Ljubljana, Samova 22.

GOSPODINJSKO POMOČNICO išče štiričlanska družina. Dobra plača. Pogoji ugodni. Naslov: prof. Sonja Klabus, Ljubljana, Svetosavska 14, Bežigrad.

POHIŠTVO ZA SPALNICO in dnevno sobo vzame v najem za eno leto podjetje v Novem mestu. Naslov v oglasnem oddelku.

RAZGLAŠAMO, da bo 26. 4. 1964 ob 9. uri javna dražba hiše in gospodarskega poslopja z vrtom, 50 a njiv, 3 ha gozda. Nakup ugoden, ker je možnost plačila tudi na obroke do 2 let. Dražba bo pri Mihu Cimermančiču, Hrib 3, p. Stopiče.

ZA ENOSOBNO STANOVANJE ali sobo v Novem mestu ali bližnji okolici nudita zakonca 50.000 din nagrade. Naslov v upravi lista. (231/64).

DEKLE, vajeno kmečkih del, iščem za pomoč na manjši kmetiji v bližini Kranja. V primeru kasnejše zaposlitve v tovarni nudim stanovanje. Igor Jamnik, Žabnica 8 pri Kranju, p. Žabnica.

ŽENSKE ROKAVICE — izgubljene pri bencinski črpalki 2. 4. 1964 — vrnite proti nagradi v pisarno osnovne šole, Novo mesto.

KINO

Brežice: 10. in 11. IV. ameriški film »Vojni heroj«. 12. in 13. IV. francosko-italijanski barvni film »Kartuša«.

Dobrepolje: 11. in 12. IV. italijanski film »Maščevalec Drakula«. 15. IV. španski film »Nagajivec iz Tormesa«.

Dol. Toplice: 13. in 14. IV. slovenski film »Srečno, Kekec«. 16. in 17. IV. francoski film »Resnica«.

Kočevje — Rudnik: 11. in 12. IV. nemški film »Ponarejevalec iz Londona«. 16. IV. francoski barvni film »Zgoraj nebo — spodaj blato«.

Kočevje — Jadran: 8. in 9. IV. italijanski film »Smrt prihaja iz vsemirja«. 10. in 12. IV. francoski barvni film »Preganjani ljubimci«. 13. in 14. IV. francoski film »Lola«. 15. in 16. IV. švedski film »Divje jagode«.

Kostanjevica: 12. IV. ameriški film »Plavi angel« 15. IV. poljski film »Mati Ivana Angelska«.

Metlika: 11. in 12. IV. ameriški film »Toby Taylor«. 15. in 16. IV. ameriški film »Bell Sejka«.

Kokronog: 11. in 12. IV. italijansko-francoski film »Benetke, mesečina in ti . . .«

Novo mesto — Krka: Od 10. do 13. IV. ameriški barvni film »Razkošje v travi« in sovjetski barvni film »Kraljestvo krivih ogledal«. 14. IV. gostovanje Mestnega gledališča iz Ljubljane. 15. in 16. IV. angleški film »Čas brez usmiljenja«.

Novo mesto — Dom JLA: Od 9. do 12. IV. ameriški film »Topovi iz Navarone« — traja 3 ure. Od 13. do 15. IV. nemški film »Skrivnost Ipsilona«. Od 13. IV. dalje bo začetek kino predstav spet ob 18. in 20. uri.

Osilnica: 12. IV. italijanski film »Prekleta sleparija«.

Predgrad: 12. IV. ameriški barvni film »Dvorni norec«.

Sevnica: 11. in 12. IV. jugoslovanski film »Samorastniki«. 15. IV. argentinski film »Ti smem reči mati?«

Sodražica: 11. in 12. IV. ameriški film »Zadnji voz«.

Stara cerkev: 11. in 12. IV. italijanski film »Bila je noč v Rimu«.

Straža: 11. in 12. IV. jugoslovanski film »Tovariš predsednik centerfor«.

Trebnje: 11. in 12. IV. italijanski barvni film »Sin Rdečega gusarja«.

Brod na Kolpi: 11. in 12. IV. ameriški film »Drevo za obešanje«.

GIBANJE PREBIVALSTVA

MATIČNI URAD NOVO MESTO

Od 30. III. do 6. IV. je bilo rojenih 14 dečkov in 13 deklic.

Poročili so se: Franc Sašek, upokojenec iz Gabrja, in Ana Kastelic, gospodinja iz Pangrč grma; Venceslav Pate, delavec iz Vinje vasi, in Jožefa Murn, snažilka iz Mirne peči; Janez Pelko, poljedelec, in Marija Medle, kmetovalka, oba iz Radovlje; Milan Miklič, poljedelec iz Dol. Kamenja, in Justina Plavec, poljedelka iz Vrhovega; Anton Hočevar, kmetovalec, in Ana Češnovar, kmetovalka, oba iz Goriške gore.

Umrl je: Jože Hladin, rudar v pokoju iz Kala pri Šentjanžu, 71.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Ivanka Žagar z Vrha pri Pahi — Jožeta, Ana Radelj iz Dolnjih Ponikev — Silvo, Alojzija Plesac iz Jurovskega broda — Steva, Marija Cvetan iz Cerovca — Darka, Ana Lindič iz Gabrijel — Viktorijo, Metoda Rebolj iz Benečije — Aleša, Jožefa Progar iz Mirne peči — Dušana, Marija Derganc iz Podgore — Mirico, Stanka Pezdirc iz Slamne vasi — Martina, Tončka Komljanec iz Stare Bučke — Marijo, Justina Žnidaršič z Jezera — Mirka, Milena Potočar s Trške gore — Lilijano, Jožefa Kralj z Mirne — Andreja, Marija Bahor iz Goleka — Zdravka, Štefka Bakše iz Mihovice — Greto, Terezija Arh iz Kobilja — Ladislava, Marija Opara iz Gornjega Medvedjega sela — Anico, Ana Hrovat iz Rajnušč — Jožico, Vida Klobučar iz Butoraja — Borisa, Francka Longar iz Šahovca — Vero, Ana Mirtek iz Mačkovca — Anico, Ivanka Janežič iz Spodnjih Vodal — Toneta, Jožefa Pirc iz Biške vasi — Darinko, Ana Glavan iz Železnega — Bojana, Marija Kumelj iz Soteske — deklico, Dragica Nenadič iz Boštanja — deklico, Jožica Kolenc iz Križa — dečka, Jožefa Meglič iz Grobelj — dečka, Anica Jaklič z Dvora — deklico, Marta Golob iz Rodin — dečka, Štefka Korele iz Gorenje vasi — dečka.

Iz brežiške porodnišnice

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Rozalija Kerin iz Velikega Podloga — Branka, Anica Planinc iz Šentjanža — Alenko, Dragica Pili iz Laduča — Dražena, Ana Harapin iz Ledine — Nado, Marija Krulič iz Krške vasi — Romano, Olga Slivšek iz Črnca — Suzano, Elizabeta Stopar iz Črešnjevca — Jožeta, Marija Zveglič iz Stršiča — Romana, Hermina Alba iz Vidma — Krškega, Vladislava, Marija Podgoršek iz Križa — Jožico.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v novomeški bolnišnici: **Ivana Mrak,** gospodinja iz Kočevja, se je s sekiro usekala v levo roko; **Jože Murn,** ključavničar iz Malkovca, je padel s kolesa in si poškodoval glavo; **Jože Somrak,** upokojenec z Brega, je padel in si poškodoval desno nogo; **Kata Gorše,** gospodinja iz Goleka, je padla in si zlomila desno nogo; **Ivan Gimpelj,** posestnik iz Soteske, si je pri delu v vinogradu z lopato poškodoval desno nogo; **Franc Jarc,** delavec iz Velikih Brusnic, je padel s kolesa in si poškodoval glavo; **Aleksander Živanovič,** delavec iz Semiča, je z boso nogo stopil na pločevino.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v brežiški bolnišnici: **Arh Marija,** gospodinja iz Cerkelj, se je pri pranju z bencinom opekla po obeh rokah; **Venceslav Pirc,** vnuk posestnika iz Ravni, si je na žagi poškodoval levo nogo; **Franc Zajc,** sin posestnika iz Stare vasi, se je pri streljanju s karbidom poškodoval po glavi; **Viktorja Taškarja,** delavca iz Koprivnice, so v rudniku stisnili vagonči in mu poškodovali levo nogo; **Jože Ogorelc,** upokojenec iz Rigonc, je padel in si poškodoval glavo; **Stjepana Vlašiča,** upokojenca iz Pušče Donje je nekdo napadel in mu poškodoval glavo; **Franc Klavžar,** rudar iz Mrčnega sela, si je v rudniku poškodoval levo roko; **Milan Žmavc,** sin posestnika iz Vitne vasi, je padel s podstrešja in si poškodo-

OBVESTILA

Obvestilo Komunalnega podjetja v Novem mestu

Komunalno podjetje Novo mesto obvešča, da je skupščina občine Novo mesto sprejela

ODLOK

o upravi, uporabi in vzdrževanju kanalizacije v občini Novo mesto

Ta odlok je začel veljati z dnevom objave v »Glasniku« uradnem vestniku okraja Ljubljana, in je bil objavljen 24. 3. 1964.

S tem odlokom je poleg ostalih posebnosti o kanalizaciji tudi določen prispevek, ki ga plačujejo uporabniki kanalizacije, znaša pa 25 odst. vodarine, določene za uporabo vode iz vodovoda, oz. 10 din na osebo, če ni vodovoda.

Komunalno podjetje Novo mesto je pooblastilo Komunalno podjetje »VODOVOD«, Novo mesto, da pobira prispevek obenem z vodarino.

OBVESTILO

Pozivam stranke, naj do 1. 6. 1964 prevzamejo vsa očala oziroma ure, ki so v popravilu že dalj časa, sicer zapadejo. **Matija Vahter, Novo mesto.**

Gostinsko podjetje »PUGLED«, Kočevje, razpisuje

Gostinsko podjetje »Pugled« v Kočevju razpisuje za kavarno »Zvezda« prosta delovna mesta:

1. **delovno mesto poslovodje**
2. **dve mesti natakaric**

Pogoji: pod 1. kvalificiran gostinski delavec — plača po pravilniku podjetja, družinsko stanovanje preskrbljeno; pod 2. kvalificirani gostinski delavki, samsko stanovanje preskrbljeno.

Rok prijave 20. 4. 1964.

Razpis za samostojno prodajalko kruha

Upravni odbor »PEKARNE IN SLAŠČIČARNE«, Novo mesto, razpisuje prosto delovno mesto **samostojne prodajalke kruha** za poslovalnico št. 4 v Straži pri Novem mestu.

Pogoji: kvalificirana trgovska delavka ali delavka sorodne živilske stroke. Biti mora zdrava in imeti smisel za čistočo. Stanovanje mora imeti v Straži. Plača po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Nastop službe takoj. Pismene ponudbe pošljite UO podjetja.

Razpis delovnega mesta

MIZARSKA DELAVNICA TREBNJE
razpisuje

prosto delovno mesto **obratovodje.**

POGOJ: Delovodska šola ali njej enaka šola z nekaj prakse. Osebni dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Nastop službe po dogovoru.

Ne jezite se, če ga v trafiki zmanjka: DOLENJSKI LIST si naročite na svoj naslov!

PERSONALNA UPRAVA DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA NARODNO OBRAMBO

je razpisala

NATEČAJ

po katerem bo v šolskem letu 1964/65 štipendirala dijake gimnazij, srednjih tehničnih šol in učiteljišč, ki bodo stopili v naslednje vojaške akademije:

1. **Vojaško akademijo**
2. **Letalsko vojaško akademijo**
3. **Vojaško-tehnično akademijo**
4. **Letalsko-tehnično akademijo**
5. **Vojaško-tehnično akademijo — oddelek za zveze tehnične službe**

Natečaja se lahko udeležijo dijaki, ki bodo podpisali pogodbo, da bodo po končani šoli stopili v eno izmed navedenih akademij, pri čemer morajo seveda izpolnjevati tudi ostale pogoje natečaja.

Za vstop v vojaško akademijo lahko konkurirajo dijaki vseh razredov naštetih šol, kakor tudi tisti, ki še obiskujejo osemletno šolo in se nameravajo po dokončani šoli vpisati v eno izmed naštetih šol. Za letalsko vojaško akademijo lahko konkurirajo samo dijaki 2. in 3. razreda omenjenih šol; za vojaško-tehnično akademijo in za vojaško-tehnično akademijo (oddelek za zveze tehnične službe) pa lahko konkurirajo samo dijaki 3. in 4. razreda srednjetehničnih šol (strojni oddelek in avtoprometni oddelek — za vojno tehnično akademijo, z oddelka za šibki tok pa za vojaško-tehnično akademijo — oddelek za zveze tehnične službe). Za letalsko-tehnično akademijo lahko konkurirajo samo dijaki 4. razreda srednjih tehničnih šol (strojni oddelek).

Podrobna obvestila o pogojih natečaja za vsako izmed naštetih akademij, kakor tudi vse druge podatke lahko dobe interesenti pri organih za narodno obrambo najbližje občinske skupščine ali pa na komandi najbližjega vojaškega odseka.

Natečaj bo trajal do 31. oktobra 1964.

IZ PERSONALNE UPRAVE DSNO

Podjetje »KREMEN«
NOVO MESTO

bo odprodalo osnovna sredstva:

- **več elektromotorjev** od 1,4 do 22 kW,
- **2 pogonska dieslova motorja tipa Aran** 7 do 9 KM,
- **kompresor** in **štedilnik Gorenje**

na dražbi, ki bo v soboto, 11. aprila 1964, v mehanični delavnici v Novem mestu, Partizanska cesta št. 16, ob 8. uri za socialistični sektor, ob 10. uri pa za privatni sektor.

Mladega
FANTA - DELAVCA

za pomoč v trgovini in razvažanje blaga takoj sprejmemo. — Za samsko stanovanje je preskrbljeno. Pismene ponudbe pošljite na naslov: Veletrgovina »MERCATOR«, poslovna enota »Specerija«, Ljubljana, Prisojna ul. 7.

DOLENJSKA TURISTIČNA ZVEZA, Novo mesto

razpisuje

delovno mesto za

ADMINISTRACIJO IN KNJIGOVODSTVO

Pogoji: končana srednja ekonomska šola ali administrativna šola s prakso na ustreznih delovnih mestih.

Osebni dohodki se določijo po dogovoru. Pismene ponudbe z navedbo šolske izobrazbe in delovnega staža pošljite na naslov: Dolenjska turistična zveza, Novo mesto, p. p. 58.

ZAHVALA — Ob izgubi nepozabnega očeta, starega očeta in strica

JOŽETA ŠPORARJA

borca in aktivista NOV iz Dobličke gore

se najtopleje zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, soborcem, družbenim organizacijam in ZB Črnomelj in Maverlen, kolektivom, ki so nam nudili pomoč, izrekli sožalje, podarili vence in ga spremili na zadnji poti. Posebna zahvala sosedom za pomoč med njegovo dolgoletno in zahrbtno boleznijo, vsem trem govornikom za poslovilne besede in godbi iz Črnomlja.

Žalujoči družini: **Sporarjevi in Zevnikovi**
Maverlen, Ljubljana, Poljane, 23. apr. 1964.

DOLENJSKI LIST

LASTNIKI IN IZDAJATELJI: občinski odbori SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: Tone Gošnik (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, France Grivec, Miloš Jakopec, Jožica Teppey in Ivan Zoran.

IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 30 din — Letna naročnina 900 din, polletna 450 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo: 1800 din — Tekoči račun pri podr. NB v Novem mestu: 606-11-608-9 — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg 9 — Poštni predal 33 — Telefon 21-227 — Rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA: Časopisno podjetje DELO v Ljubljani.